

فہرست نسخہ ہائے مجلسی

کتابخانہ عمومی حضرت آیت اللہ العظمیٰ مرعشی نجفی

مدیر: سرور انیسٹریٹ

ایران - قم

جلد دوم

مجلد

زیر نظر

مجلسی واری

سید محمد مرعشی

فہرست نسخہ ہامی علی

کتابخانہ عمومی حضرت آیہ اللہ العظمیٰ مرعشی نجفی

مدیر: ذریعہ

ایران - قسم

جلد دوم

نگارش

محمد علی حارثی

زیر نظر

سید محمد مرعشی

Shiabooks.net

کتابخانه ملی و اسناد
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

کتاب : فرست سوادای علی کتابخانه عمومی حضرت آیت الله العظمی بروجردی
تألیف : محمدعلی غازی - زیر نظر سید محمد درویشی
نشر : کتابخانه
چاپ : بهمن - قم - چاپ
تاریخ : ۱۴۱۲ هـ ق ۱۳۷۰ ش
تعداد : یکزار و شصت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(۵۰۱)

مطالب السنول في مناقب ال الرسول

(تاریخ - عربی)

از : کمال الدین ابو سالم محمد بن طلحة بن محمد بن الحسن
النصیبی العدوی الشافعی (۶۵۲ هـ) (بروکلمان، ذیل ۸۳۹/۱).

بشماره (۱۹۷) رجوع شود.

این نسخه بجز مختصری که از خطبه آن، افتاده، مستعمل است بر تمام
کتاب.

آغاز: «وحررته فذلکة جراید الحاسیین لنکمل مراند الطالبین».

انجام: «فلنختمه بالحمد لله رب العالمین...»

فمن سال الله الکرم اجابه - وجاوره الاقبال من کل جانب».

نسخ، احمد بن عزیر نسبی، شانزدهم ربیع الثاني ۹۳۸ در نجف اشرف، از

روی نسخه ای که بنویه خود از روی نسخه خط مصنف نویسه سده است، در

حاشیه تصحیح سده و حاشیه نویسی دارد. لغات مشکله آن بفارسی معنی سده

است

۱۴۸ برگ، ۲۶ سطر.

از نسخه جستر بیٹی - دبلین، پشماره (۳۷۳۰) (اربری، فهرست خطی
عربی ۹۸/۳).

(۵۰۲)

حل مشکل الاشارات

(حکف - عربی)

از: خواجه نصیر الدین محمد بن محمد بن حسن طوسی (۶۷۲ هـ).
کتاب «الاشارات والتنبهات» از آن شیخ رئیس ابن سینا بوده، و از
آنجا که کتابی فشرده و فهم آن بر طالبان حکمت، و فلسفه مشکل بوده است،
شروخی بر آن نوشته اند، از جمله شروح، شرحی است که امام فخر رازی
متوفی بسال ۶۰۶ هـ نوشته است.

لکن، از آنجا که فخر رازی، مراعات انصاف ننموده و بسیار بر ابن
سینا تاخه است، خواجه طوسی، این کتاب را در هدم شبهات رازی، و حل
مشکلات اشارات، نوشته است.

آغاز: «الحمد لله الذي وفقنا لافتتاح المقال بتحميده».
انجام: «هذا خلف، والحمد لله واهب العقل والعلم».

نسخ، سده هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است، کتاب را در ششم

رمضان ۶۸۳ هـ عبد العزیز بن ابراهیم ماردینی بر عبد العزیز بن جمعه، موصل

بیابان آورده است.

۳۳۶ برگ، ۲۶ سطر

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۵
از نسخهٔ سلطان احمد ثالث، استانبول، بشمارهٔ (A. ۳۲۱۱) فهرست
خطی عربی طوط قایی ۶۲۲/۳).

(۵۰۳)

الأسماء المبهمة في الأنباء المحکمة (رجال - عربی)

از: ابو بکر احمد بن علی بن نابت، معروف بخطیب بغدادی (۴۶۳ هـ).

در بیان اسماء مردان، وزنانیکه نام آنان در متن بسیاری از احادیث
مبهم مانده است.

مؤلف، کتاب را در هست جزء فرار داده و آنرا بترتیب حروف معجم
مرتب نموده است، این کتاب در ۱۴۰۵ هـ در قاهره چاپ شده است.
آغاز: «اخیرنا الشیخ الامام ابو بکر احمد بن علی بن نابت الخطیب،
قراءة بلفظه من اصله».

انجام: «آخر الجزء الثامن من کتاب الأسماء المبهمة والانباء المحکمة
وهو آخر الکتاب».

نسخ، اوائل سدهٔ ششم هجری، در حاشیه تصحیح شده و نشانهٔ بلاغ دارد، در
آخر جزء سوم آمده، اثر بااصلیکه بخط ابن نحاس بوده، و در آخر آن نوشته است
تمام این جزء را بر خطیب بغدادی بلفظ خودش در شوال ۴۶۰ هـ سماع نموده
است... همچنین در پایان تمام اجزاء سماع بتاریخ ۶۲۷ هـ دیده میشود.

۲۰۳ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه فیض الله افندی، کتابخانهٔ ملت - استانبول، بشمارهٔ (۴۹۷).

(۵۰۴)

(حدیث - عربی)

الجمع بین الصحیحین

از: محمد بن فتوح بن عبد الله ازدي حمیدی اندلسی (۴۸۸ هـ).
کتابی است در جمع بین متون احادیث صحیح بخاری، و صحیح مسلم،
با اضافه زیاداتی از مؤلف، در چند جزء بترتیب فضل صحابی و با تقدیم خلفاء
اربعه بر بقیه اصحاب.

این نسخه جزء دوم کتاب است.

آغاز: «المتفق علیه من مسند ابی حمزه انس بن مالك الانصاری».

انجام، افتاده: «المتفق علیه من مسند عبد الله بن زمره ... ومجموعاً».

سخ. سده ۱۳ هجری، در حاشیه تصحیح شده و نشانه بلاغ دارد.

۲۱۵ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه چستریتی - دبلین، شماره (۳۹۱۸) (اربری، فهرست خطی

عربی ۵۸/۴).

(۵۰۵)

(حدیث - عربی)

الجمع بین الصحیحین

از: محمد بن فتوح بن عبد الله ازدي حمیدی اندلسی (۴۸۸ هـ).
این نسخه نیز ظاهراً جزء دوم کتاب است، الا اینکه اختلاف، و در آخر

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۷

نیز مقداری کمتر از نسخه قبل دارد.

آغاز: «المتفق علیه من مسند ابی حمزه انس بن مالک الأنصاری».

انجام: «آخر ما فی الصحیحین من مسند ابی هریره...».

نسخ، 'ابراهیم بن سالم بن علی شافعی عجلونی، هفدهم سوال ۷۲۵ هـ، در

حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد.

۱۷۷ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه چستر بییتی - دبلین، بشماره (۳۹۴۰) (اربری، فهرست خطی

عربی ۶۶/۴).

(۵۰۶)

(حدیب - عربی)

الجمع بین الصحیحین

از: محمد بن فتوح بن عبد الله ازدی حمیدی اندلسی (۴۸۸ هـ).

این نسخه احتمالاً جزء چهارم کتاب است.

آغاز، افتاده: «اخی بصر عینی وسمع اذنی هاتین ووعاء قلبی».

انجام، افتاده: «جدامه بنت وهب الأسدية ... حدیث واحد من روايه

عروذه».

نسخ، سده ششم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۵۰ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه چستر بییتی - دبلین، بشماره (۳۹۱۹) (اربری، فهرست خطی

عربی ۵۹/۴).

(۵۰۷)

الجمع بین الصحیحین

احمد - عمری

از : ابو حفص عمر بن بدر بن سعید موصلی شافعی (۶۲۲ هـ).
مؤلف، چون اعراض از حدیث را مشاهده نمود، ویکی از علل آنرا
طول اسانید، و تکرار متون احادیث، یافت، بر آن شد، تا این کتاب را تألیف
نماید و اسانید و متون تکراری را از آن حذف کند.

وی کتاب را بترتیب حروف معجم، مرتب نموده و هر حرفی مشتمل بر
چند باب میباشد.

آغاز : «الحمد لله التواجب الوجود، الواجد الماجد الودود».
انجام : «والآخر مسیلمة، والحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا رسوله
محمد واله وسله».

نسخ، نور الدین علی بن بدر الدین بن محمد جلال الدین شافعی، بیست
ودوم صفر ۹۷۲ هـ، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد، در پایان نشانه
بلاغ دیده میشود.

۱۱۷ برگ، ۲۹ سطر

از نسخه جستر بیٹی - دہلین، بشماره (۳۴۱۴) (اربری، فهرست خطی
عربی ۷۲/۲).

(۵۰۸)

اسماء الضعفاء والواضعین (رجال - عربی)

از: جمال الدین ابو الفرج عبد الرحمن بن علی، معروف با بن جوزی حنبلی (۵۹۷ هـ).

ابن جوزی، بعد از تألیف «کتاب الموضوعات من الأحادیث» این کتاب را در بیان اسماء ضعفاء، و آنها که حدیث جعل میکرده اند نوشته و آنرا بترتیب حروف معجم مرتب نموده است.

حاجی خلیفه، از این کتاب، تحت عنوان «الضعفاء والمتروکین» نام برده است (کشف الظنون ۲/۱۰۸۷).

بروکلمان، کتاب را با عنوان «الجرح والتعديل» ذکر نموده و آنرا با «الضعفاء والمتروکین» یکی دانسته است (ذیل ۱/۹۱۷).

زرکلی، آنرا بعنوان: (أسماء الضعفاء والواضعین) نوشته است (الاعلام ۴/۸۹).

آغاز: «الحمد لله الذی وهذا کتاب اسماء الضعفاء والواضعین».

انجام: «ذكر من لا يعرف اسمه ولا كتبه الحديث، آخر الكتاب».

بخط نسخ ومقربی، سده هفتم هجری، عبد القادر بن محمد بن محمد بن

نصر الله حنفی قادری، در روز شنبه هفتم صفر ۷۱۷ هـ نسخه را تکمیل نموده

است، حاشیه نویسی دارد.

۱۳۷ برگ، سطرها مخلف.

از نسخه چسترییتی - دبلین، بشماره (۳۴۵۴) (ار بری، فهرست خطی

عربی ۲/۸۸).

(۵۰۹)

مسالك الأبصار في ممالك الامصار (تاریخ - عربی)

از : سهاب الدین ابو العباس احمد بن بحیی کرمانی عمری دمشقی شافعی. معروف باین فضل الله (۷۴۹ هـ).

کتاب مفصلی است در تاریخ بانسری سیوا، که بنا بنوسته حاجی خلیفه، وکحاله، ومدرس خیابانی، در بیس از بیست مجلد تألیف شده است (کشف الظنون ۲/ ۱۶۶۲ - ریحانة الادب ۸/ ۱۴۰ - معجم المؤلفین ۲/ ۲۰۵) دار الکتب المعصره، در ۱۳۴۲ هـ اقدام بطبع این کتاب نموده است (معجم المطبوعات / ۲۰۵ - منار، جانی عربی ۸۳۸).

این نسخه مجلد هشتم کتاب است.

آغاز : «منهم: نصر بن محمد بن محمد ضياء الدين ابو الفتح بن الأثير الجزري الكاتب».

انجام : «فاتقوا الله واحذروه وقدموا بين ايديكم ما نجدوه».

نسخ. احتمالاً اواخر سده نهم هجری.

۲۹۳ رک، ۲۳ خط.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بسماره (۸/ ۲۷۹۷ ۸) (فهرست خطی عربی طوب فایبی ۳/ ۶۰۲).

(۵۱۰)

مسالك الأبصار في ممالك الامصار (تاریخ - عمری)

از : شهاب الدین ابوالعباس احمد بن یحیی کرمانی عمری دمشقی
شافعی، معروف بابن فضل الله (۷۴۹ هـ).

این نسخه مجلد نهم، ومشمول است بر احوال شعراء.
آغاز : «واما الشعراء، فقد تقدم فی هذا ما فيه لناظر مستمتع ولسامع
بلاغ مما جملته وتفصيله».

انجام: «وهذا شعر كله قلوب ومهيج عليه تدوب في كل لفظه جمال...
سحر ساير».

نسخ، احتمالاً اواخر سده نهم هجری.
۲۲۳ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - اسنانبول، بشماره (A. ۲۷۹۷/۹).
(فهرست خطی عربی طوبی قاسی ۶۰۵/۳).

(۵۱۱)

مسالك الأبصار في ممالك الامصار (تاریخ - عمری)

از : شهاب الدین ابو العباس احمد بن یحیی کرمانی عمری دمشقی
شافعی، معروف بابن فضل الله (۷۴۹ هـ).

این نسخه مجلد یازدهم، و مانند مجلد نهم، منتمل است بر احوال شعراء.

آغاز: «ومنهم ابن تمیم وهو مجیرالدین محمد...».

انجام: «وهذا آخر الشعراء المفاخره الممضین للمغرب امواتاً واحیاء»

من وقع علیهم الاختیار... وقطع الینامدی اللیل والنهار».

نسخ، احتمالاً اواخر سده نهم هجری.

۲۶۰ ر.ک. ۲۳ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (A ۲۷۹۷/۱۱)

فهرست خطی عربی طوپ قابی ۶۰۴/۳).

(۵۱۲)

مناقب الامام احمد بن حنبل (مناقب - عربی)

از: جمال الدین ابو الفرج عبد الرحمن بن علی بغدادی حنبلی،

معروف باین جوزی (۵۹۷ هـ).

کتابی است، در فضائل، و مناقب، و شرح حال احمد بن محمد بن حنبل،

امام و مؤسس مذهب حنبلی در صد باب. ابن جوزی، باب صدم را بذکر اعیان

اصحاب، و اتباع ابن حنبل، از زمان او تا زمان خودش، اختصاص داده و آنان

را بترتیب طبقات ذکر نموده است.

آغاز: «الحمد لله الذی انشأ فاحسن الانساء».

انجام: «لکننا اقتصرنا الی اعیان الاعیان من کل طبقة و اشرنا الی

احوالهم، والله المشکور».

نسخ، در روز دوشنبه سوم ذی الحجة ۵۹۹ هـ، در حاشیه تصحیح شده و با
نسخه خط مصنف مقابله شده است.
۲۴۳ برگ. ۱۷ سطر.

از نسخه چستر بییتی - دبلین، بشماره (۳۲۷۴) (اربری، فهرست خطی
عربی ۹/۲).

(۵۱۳)

بغیة الطلب فی تاریخ حلب
(تاریخ - عربی)

از : کمال الدین عمر بن احمد بن هبة الله حلبی حنفی، معروف بابین
عديم (۶۶۰ هـ).

کتاب مفصلی است در تاریخ حلب، بترتیب حروف معجم، محمد راغب
حلبی، در مقدمه کتاب خود «اعلام النبلاء» شرحی پیرامون این کتاب، خلاصه
آن، وذیلهائی که بر آن نوشته اند، و بعضی از نسخ خطی آن، و قطعه ای از آن که
بفرانسه ترجمه شده نوشته است (أعلام النبلاء بتاریخ حلب الشهباء ۱/۱۰).
حاجی خلیفه، وبروکلمان، این کتاب را در ده مجلد، نوشته اند (کشف
الظنون ۱/۲۴۹ - بروکلمان، ذیل ۵۶۸/۱).

سرگین در مقدمه ای که بر مجلد اول جاب عکسی کتاب، نوشته
احتمال میدهد، که این تاریخ درسی یا جهل مجلد تألیف شده باشد، و آنچه تا
کنون از آن بدست آمده حدود ده مجلد است که شاید يك سوم کتاب باشد.
مجلد اول این کتاب، بطور فاکسی میل از روی نسخه اباصوفیا،
بشماره (۳۰۳۶) توسط «معهد تاریخ العلوم العربیة والاسلامیة» در ۱۴۰۶ هـ

در فرانکفورت چاپ شده است.

این نسخه، از خالد بن الحرس، شروع، و ترجمه: دعلج بن احمد بن دعلج، ختم میشود.

آغاز: «خالد بن الحرث بن ابی خالد قیس بن خلد بن مخلد».

انجام: «التي دخلت قلبك برويتك ايانا في مسجد الجامع او كما قال».

نسخ، احتمالاً در نیمه اول سده نهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و دارای

بعضی حواشی میباشد. قبل از کتاب تملک محمد بن محمد بن السابق الحنفی

بتاریخ ۸۵۶ هـ دیده میشود.

۳۴۲ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (A ۲۹۲۵/۵)

(فهرست خطی عربی طوب قایی ۵۲۴/۳).

(۵۱۴)

المنتخب من مسند عبد بن حمید (حدیب - عربی)

از: أبو محمد عبد بن حمید بن نصر کشی (۲۴۹ هـ).

ظاهراً کتاب مفصلی بوده در حدیث، که از آن به «المسند الکبیر» نام برده اند (هدیه العارفین ۴۳۷/۱ - معجم المؤلفین ۶۶/۵ - سزگین ۱/۱۷۰).

این نسخه احتمالاً قطعه‌ای از این مسند، یا منتخبی از آن است،

در پایان نسخه، چنین آمده: آخر المنتخب، وتم هذا المنتخب المنيف.

آغاز: «اخبرنا الشيخ الامين تقي الدين ابو الخطاب محفوظ بن عمر

بن ابی بکر بن الحامض الحنبلی البغدادی... قال ثنا أبو محمد عبد بن حمید

بن نصر».

انجام: «ان الزهری قال: کان الموصی بهذه الوصبة ثوبان، آخر المنتخب....».

نسخ، حسین بن ابراهیم، نیمه محرم ۱۰۰۹ هـ در قسطنطنیه برقی مصطفی بیک این

محمد وزیر، در حاسبه تصحیح شده است قبل از کتاب و فنامنه ان بخط

احمد سیخ زاده مفتش حرمین سرفتن دیده میشود.

۲۰۴ برگ. ۱۹ خط.

از نسخهٔ أباصوفیا - استانبول، بشمارهٔ (۸۹۴).

(۵۱۵)

مجموعه

۱- الكواكب السائرة بمناقب اعیان المئة العاشرة (۱- ۲۵۱) (تراجم - عربی):

از : نجم الدین محمد بن محمد بن محمد غزنی عامری شافعی

(۱۰۶۱ هـ).

کتاب نسبتاً مفصلی است، در شرح حال اعیان سدهٔ دهم هجری، از علماء و دانشمندان، و شخصیت‌های برجسته، و سلاطین دمشق، و حلب، و مصر، و حرمین سریفین، و قسطنطنیه و غیر آن.

مؤلف، کتاب را در سه طبقه بدین ترتیب، مرتب نموده است:

الطبقة الاولى: فیمن وقعت وفاته من اول القرن لی ختام سنة ثلاث

و ثلاثین.

الطبقة الثانية: فیمن وقعت وفاته من اول سنة أربع و ثلاثین الی ختام

سنة ست وستين.

الطبقة الثالثة: فيمن وقعت وفاته من أول سنة سبع وستين الى نهاية سنة الف.

وی، در آغاز، محمدون را بر شمرده و پس از آن، بقیه اعیان را بر ترتیب حروف معجم ذکر نموده، و در سبب جمعه نسیم ذی الحجة ۱۰۳۳ هـ از تألیف آن فراغت یافته است.

این کتاب در ۱۹۴۵ م در سه مجلد، در بیروت چاپ شده است.
آغاز: «الحمد لله الذي جعل العلماء نجوماً بهتدي بهم في ظلمات البر والبحر».

انجام: «يونس الزباني ... بلغني انه مات في سنة سبع وسبعين ... وتسعمائة وهي سنة ميلادي ودفن بالقرب من زاويته من سويقه صار وجا رحمه الله تعالى».

۲ - لطف السمر وقطف الثمر [۴۵۲ - ۵۶۶] (ترجمه - عربی)

از: نجم الدين محمد بن محمد بن محمد غزی عامری سافعی (۱۰۶۱ هـ).

این کتاب، ذیلی است بر «الکواکب السائرة» متقدم، در شرح حائل اعیان ثلث اول سده یازدهم هجری، بسبب الکواکب السائرة.

آغاز: «الحمد لله الباقي بعد فناء خلقه، القابض لكل عبد من عباده».

انجام: «فهل ترى ما قد مضى مغنياً — عنك قتيلاً ايها المسرف».

نسخ، حاج ابراهيم بن حاج محمد، بایان کتاب دوم، روز دو سنه دوازدهم

رجب ۱۱۰۸ هـ در بایان ترجمه مؤلف، در دو برگ نوشته شده است.

۵۶۸ برگ، کتاب اول ۲۷ سطر، کتاب دوم ۲۹ سطر.

از نسخه چسترییتی - دبلین، بشماره (۳۷۰۸) (اربری، فهرست خطی عربی ۹۱/۳).

(۵۱۶)

مطلع البدور ومجمع البحور (ترجم - عربی)

از: احمد بن صالح بن محمد بن علی یمانی، معروف بابن أبی الرجال (۱۰۹۲ هـ).

کتاب مفصلی است در چهار مجلد. در شرح حال اکابر و علمای زیدیه بترتیب حروف معجم.

حسین عبد الله العمری، این کتاب را در چهار مجلد، نوشته است (مصادر التراث الیمنی فی المتحف البریطانی / ۲۸۰) لکن، بغدادی، وکحالة آنرا در هفت مجلد ثبت نموده اند (هدیه العارفین ۱/۱۶۳ - معجم المؤلفین ۲۵۳/۱).

این نسخه، مجلد اول، و مشتمل است بر حرف الف تا اوائل حرف حاء. آغاز: «الحمد لله الذی جعل علماء العترة للحق علماً وجعلهم سفناً للنجاة».

انجام: «ثم قالت ان اردت التمالك فاسبق قبل ان تلحق... کمل الجزء الاول».

نسخ. الحاج یحیی... در پایان جزء دوم آمده، در روز سه شنبه نهم شوال

۱۳۴۲. در حاشیه تصحیح شده و نشانه بلاغ دارد، قبل از کتاب شرح حال

مؤلف، و فهرست اسماء مترجمین آمده است.

۹۶ برگ، سطرها مختلف

از نسخه کتابخانه شخصی فاضلی محمد الحجی، محافظ دمار.

(۵۱۷)

مطلع البدور ومجمع البحور (ترجم - عربی)

از: احمد بن صالح بن محمد بن علی یمانی، معروف بابن ابی الرجال (۱۰۹۲ هـ).

این نسخه، جزء دوم کتاب است و از حسن، شروع و با آخر حرف صاد ختم میشود.

آغاز: «من اسمه الحسن، الحسن بن ابراهیم بن عبد الله بن الحسن بن الحسن بن علی بن ابی طالب».

انجام: «السید العلامة البحر الحبر صلاح بن یوسف بن صلاح... وکانت وفاته يوم الخميس ناسع وعشرين من شعبان سنة ثلاث وتسعين وثمانمائة».

دارای مشخصات جزء اول.

۸۹ برگ، سطرها مختلف

(۵۱۸)

مطلع البدور ومجمع البحور (ترجمہ - عربی)

از: احمد بن صالح بن محمد بن علی یمانی، معروف بابن ابی الرجال (۱۰۹۲ هـ).

این نسخه مستمل است بر بقعہ کتاب، واز حرف ط شروع، وپایان کتاب ختم میشود.

آغاز: «حرف الط المہملۃ: السید الطاہر بن یحییٰ بن الحسن بن جعفر».

انجام: «یوسف النعمان من معاصرین الامام صلاح بن علی علیہ السلام، انتہی».

نسخ، حمود بن علی بن احمد، عصر سہ سنہ دہم صفر ۱۳۴۳ هـ، در حاشیہ تصحیح شدہ اسب، وقلیل از کتاب فہرست اسماہ مترجمین دارد.

۲۰۵ رک. سطرہا مختلف.

از نسخہ کتابخانہ شخصی فاضلی محمد الحجی، محافظ دماز.

(۵۱۹)

مطلع البدور ومجمع البحور (ترجمہ - عربی)

از: احمد بن صالح بن محمد بن علی یمانی، معروف بابن ابی الرجال (۱۰۹۲ هـ).

این نسخه نیز جزء دوم کتاب است، که از ترجمه (حسن بن ابراهیم) سروج، و ترجمه (صلاح بن یوسف بن صلاح) ختم میشود.

نسخ، کتاب نسخه را اول عبد القادر بن علی سروج نموده سپس فرزندان وی علی بن عبد القادر، در روز پنجشنبه سب و سجم ذی القعدة ۱۱۴۶ هـ آن را بازنویس آورده است. در حاشیه تصحیح شده، بعد از کتاب ترجمه مؤلف در دوازده برگ نوشته شده است.

۱۹۹ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه دارالکتب - قاهره، بشماره (۴۳۲۲/ تاریخ).

(۵۲۰)

مطلع البدور ومجمع البحور (ابراهم غریبی)

از: احمد بن صالح بن محمد بن علی یمانی، معروف باین ابی الرجال (۱۰۹۲ هـ).

این نسخه نیز جزء سوم کتاب است، که از ترجمه (ظاهر بن یحیی بن حسن) سروج، و ترجمه (عبسی بن محمد بن احمد بن عبسی) ختم میشود.

نسخ و سماعی. سه خط. سده دوازدهم هجری. در حاشیه تصحیح شده و دارای بعضی حواشی میباشد. قبل از کتاب. فهرست اسماء دارد.

۱۰۲ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه دارالکتب - قاهره.

(۵۲۱)

مطلع البدور ومجمع البحور (مراجع - عربی)

از: احمد بن صالح بن محمد بن علی یمانی، معروف بابن أبی الرجال (۱۰۹۲ هـ).

این نسخه جزء چهارم کتاب است. واز ترجمه (غالب بن عثمان الهمدانی) شروع، وپایان کتاب ختم میشود.

نسخ ونستعلیق، بد وخط، سده دوازدهم هجری. در حاشیه تصحیح سده و حاشیه نویسی مختصر دارد.

۱۲۵ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه دار الكتب - قاهره.

(۵۲۲)

لسان المیزان (احسان ... عربی)

از: شهاب الدین ابو الفضل احمد بن علی بن محمد عسقلانی شافعی، معروف بابن حجر (۸۵۲ هـ).

تلخیصی است در سه جزء از کتاب «میزان الاعتدال فی نقد الرجال» تألیف: سمس الدین محمد بن احمد ذهبی متوفی بسال ۷۴۸ هـ.

حاجی خلیفه، منسروحاً هر دو کتاب را معرفی نموده است (کف

الظنون ۱۹۱۷/۲).

این کتاب در ۱۳۲۹ هـ در نش مجلد، در حیدر آباد دکن چاپ شده است (معجم المطبوعات / ۸۱).

نسخه حاضر، نفیس و تمام اجزاء سه گانه آن در حیات مؤلف، نوشته شده و بر او قرائت شده است.

جزء اول:

آغاز: «الحمد لله المحمود بكل لسان، المعروف بالوجود والاحسان». انجام: «فقال المتوكل: والله لئن ذكرتم هذا لاحد من الناس لاضرير اعناقكم، والله سبحانه وتعالى اعلم».

نسخ، عبد الرحمن بن احمد قلقشندی شاگرد مؤلف، روز یگشبه نوزدهم

ذی القعدة ۸۴۵ هـ، در حاشیه تصحیح شده و در بیست و هفتم ربیع الآخر ۸۴۶

بر مؤلف قرائت شده است، کاتب مجدداً آنرا در ۸۵۱ هـ با نسخه مصنف مقابله

کرده و آنچه از حواشی در نسخه مؤلف بوده باین نسخه ملحق نموده است.

۲۵۳ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه راغب پاشا - استانبول، بشماره ۲۵۶/۱

(۵۲۳)

لسان المیزان (رجال - عربی)

از: شهاب الدین ابو الفضل احمد بن علی بن محمد عسقلانی شافعی، معروف بابن حجر (۸۵۲ هـ).

این نسخه، جزء دوم کتاب، و مشتمل است بر حرف سین تا آخر لام.

آغاز: «حرف السین المهملة: سابق بن عبد الله الرقی».

انجام: «لیب بن المظفر اللغوی ... فاعلم انه مریب وكن منه علی حذر حتی تجده عن ثقة».

نسخ. عبد الرحمن بن احمد بن اسماعیل قلمبندی. روز سبته چهاردهم

رجب ۸۴۷ هـ. در حاشیه تصحیح شده است. کاتب در یست و سوم شعبان ۸۴۷

هـ. از هرات و عرض آن بر مؤلف فراغت یافته است. کاتب مجدداً آنرا در ۸۵۲

هـ. با نسخه مصنف مقایله کرد و آنچه از اضافات در نسخه مؤلف بوده مان ملحق

نموده است

۲۲۵ بر ۲۵ سفر.

از نسخه راغب با شما - استانیون، بشماره (۲/۲۵۶).

(۵۲۴)

لسان المیزان

(حداد - عربی)

از: شهاب الدین ابو الفضل احمد بن علی بن محمد عسقلانی

شافعی، معروف بابن حجر (۸۵۲ هـ).

این نسخه جزء سوم کتاب است، و از حرف ميم شروع، و باخر کتاب

ختم میشود.

آغاز: «حرف الميم: مالمک بن ادا عن النعمان بن بسیر مجهول وثق».

انجام: «وعلى الله الكريم الاعتماد، وعلى نبيه الصلاة والسلام الى يوم

المعاد».

نسخ. عبد الرحمن بن احمد بن اسماعیل قلمبندی، روز سبه

نوزدهم ذی القعدة ۸۲۸ هـ. در حاسبه تصحيح سده است. این حجر در بایان
 بخط خود نوشته است که: کاتب تمام کتاب را بر و مرانت نموده و در بیست و دوم
 محرم ۸۲۹ هـ از آن فراغت یافته است، کاتب روی صفحه عنوان نوشته است:
 آیه مؤلف نسخه خود اضافه نموده من باین نسخه الحاق نمودم و بلاغات و اکثر
 الحافات باب گنی بخط خود مؤلف است.

۳۹۲ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه راغب بانبا - استانبول - بنمارة (۲۳۶/۳) لکن احتمالاً
 (۲۵۶/۳) صحیح باشد.

(۵۲۵)

الانتصار علی علماء الامصار (فقه - عربی)

از: المؤید بالله بحیی بن حمزة بن علی حسینی علوی طالبی زیدی
 (۷۴۹ هـ).

کتاب مفصلی است در هیجده جزء (سفر) در فقه زیدیه، مؤلف، بعد از
 عنوان نمودن هر فرع فقهی، آراء و نظرات ائمه اهل اثبیت علیهم السلام،
 و فقهاء زیدیه، و ائمه چهارگانه اهل سنت، و وواعی، و غیر آن را، در آن مسئله
 ذکر نموده، و پس از آن نظر خود را تحت عنوان (المختار) بیان نموده، و بعد
 با ذکر کلمة (الانتصار) از آراء دیگر جواب میگوید.

مؤلف، که از اکابر ائمه، و اعظم علماء زیدیه است، بعد از در گذشت:
 امام المهدی محمد بن المطهر، در ۷۲۹ هـ اظهار دعوت نمود و نا آخر عمر

در منصب امامت باقی بوده است. در گذشت مؤلف را بغدادی، ربو، وبروکلمان، در ۷۴۹ هـ نوشته اند (هدیه العارفین ۵۲۶/۲ - ربو، فهرست موزه بریطانیا / ۲۲۳ - بروکلمان ۲ / (۱۸۶) ۲۳۷ لکن، زرکلی، وکحاله، فوت اوزا در ۷۴۵ هـ ثبت نموده اند (الاعلام ۱۷۴/۹ - معجم المؤلفین ۱۳/۱۹۵).

این نسخه، جزء دوم کتاب، و مشتمل است بر بقیه کتاب طهارت، تا آخر مبحث اذان از کتاب صلاة. مؤلف، در ماه رجب ۷۴۲ هـ در «حصن هران» از تألیف این قسمت، فراغت یافته است.

آغاز: «الفصل الرابع في بيان الأحداث الناقضة للطهارة».

انجام: «وقد نجز غرضنا من باب الأذان وبتمامه يتم الكلام في الجزء الثاني من كتاب الانتصار...».

نسخ بی نقطه، احتمالاً سده نهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است، دارای تملک بتاریخ ۱۱۶۹ و ۱۲۴۶ هـ میباید.

۱۷۴ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخه موزه بریطانیا - لندن، بشماره (OR ۳۹۷۹) (ربو، فهرست خطی عربی / ۲۲۳).

(۵۲۶)

(فقه - عربی)

الانتصار على علماء الامصار

از: المؤید بالله یحیی بن حمزة بن علی حسینی علوی طالبی زیدی (۷۴۹ هـ).

این نسخه جزء سوم کتاب، و مستمل است بر مباحث باب قبله تا مقداری از فروع مربوط بنماز جمعه.

آغاز: «الباب الثالث في استقبال القبلة، قال الامامان القاسم والهادي».

انجام: «وقد تم غرضنا من بيان هيئة الجمعة وما يستحب فيها وما يكره والحمد لله رب العالمين».

نسخ، نیمه ذی القعدة ۹۴۷ هـ برای خزانه المهدی لدین الله احمد بن بحی، در حاشیه تصحیح شده است.

۲۷۴ برگ، ۲۴ سطر.

از نسخه موزه بریطانیا، بشماره (۳۹۸۰ OR) (ریو، فهرست خطی عربی / ۲۲۳).

(۵۲۷)

الانتصار على علماء الامصار (فقه - عربی)

از: المؤید بالله یحیی بن حمزة بن علی حسینی علوی طالبی زیدی (۷۴۹ هـ).

این نسخه جزء پنجم کتاب، و مستمل است بر کتاب حج تا تقریباً اواخر فروع مربوط بصید حرم.

آغاز: «كتاب الحج، اعلم ان الحج قاعدة من قواعد الدين واصل من اصول الشريعة».

انجام، افتاده: «الفرع الحادی عشر: واذا قلنا بوجوب الضمان لصید

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۲۷

المدينة وشجرها ... كما في حديث عبد الرحمن ابن.

سخ. احتمالاً سدهٔ دوازدهم هجری. در حاشیه تصحیح شده است و نشانهٔ
بلاغ دارد. روی صفحهٔ عنوان تملک یحیی بن صالح النحوی بتاریخ ۱۱۷۹ هـ
دیده میشود.

۱۴۵ برگ. ۱۹ سطر.

از نسخهٔ موزه بریطانیا، بشمارهٔ (OR. ۳۹۸۱) (ریو، فهرست خطی
عربی / ۴ و ۲۲۳).

(۵۲۸)

الانتصار علی علماء الامصار (مع - عربی)

از: المؤید بالله یحیی بن حمزة بن علی حسینی علوی طالبی زیدی
(۷۴۹ هـ).

این نسخه جزء سننم کتاب، و مشتمل است بر تمام کتاب زکاة.
آغاز: «کتاب الزکاة وهی احد اركان الاسلام لقوله (ص): بنی الاسلام
علی خمس...».

انجام: «وبتمامه يتم الكلام في كتاب الزکوة. والحمد لله الذی امدنا
بتوفيقه وهدانا الى متهاج الحق وطريقه».

نسخ. احتمالاً اواسط سدهٔ هجری. در حاشیه تصحیح شده. و نشانهٔ
بلاغ دارد.

۱۸۸ برگ. ۲۲ سطر.

۲۸ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR. ۳۹۸۲) (ریو، فهرست خطی
عربی / ۲۲۴).

(۵۲۹)

الانتصار على علماء الامصار (فقه - عربی)

از: المعزید بالله یحیی بن حمزة بن علی حسینی علوی طالبی زیدی
(۷۴۹ هـ).

این نسخه جزء شانزدهم، وهفدهم کتاب، ومشمول است بر کتاب کفالة،
تا اواخر کتاب القسامة، یعنی پایان جزء هفدهم، الا اینکه از آغاز جزء هفدهم
بمقدار پنج برگ افتاده است.

آغاز: «کتاب الوكالة، واعلم انا قبل الخوض في اسراره».
انجام، پایان جزء هفدهم: «كما مر تقريره في كتاب الصلاة وبالله
التوفيق».

نسخ، احتمالاً سده نهم هجری، در حاشیه تصحیح شده وبا نسخه اصل بخط
مؤلف مقابله شده است.

۳۷۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR. ۳۹۸۳) (ریو، فهرست خطی
عربی / ۲۲۵).

(۵۳۰)

الانتصار علی علماء الامصار (معه - عربی)

از: المؤید بالله یحییٰ بن حمزة بن علی حسینی علوی طالبی زیدی
(۷۴۹ هـ).

این نسخه جزء هفدهم کتاب، ومنتمل است بر قسمت اخیر از کتاب
حدود تا اواخر کتاب قسامه.

آغاز: «المطلب الثالث فی بیان اقامة الحد علی السارق».

انجام: «کما مر تقریره فی کتاب الصلاة، وبالله التوفیق».

نسخ. آخر رمضان ۷۴۸ هـ. در حاشیه تصحیح شده است.

۱۶۲ برگ. سطرها مختلف

از نسخه موزۀ بریطانیا، بشمارۀ (OR. ۳۹۸۴) (ریو، فهرست خطی
عربی / ۲۲۵).

(۵۳۱)

نفحات العنبر (مراجعه - عربی)

از: ابراهیم بن عبد الله بن اسماعیل الحوثی الصنعانی (۱۲۲۳ هـ).

کتابی است در سه مجلد، در شرح حال علماء وفضلاء یمن، که در قرن

دوازدهم هجری میزیسته اند. مؤلف، کتاب را بترتیب حروف معجم مرتب نموده

۳۰..... فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

و تفصیلاً در باره هر کدام از مترجمین سخن گفته و هر چه در احوالات آنها؛ از سلسله نسب، واساتید و متناهیخ، و تألیفات منظوم و منثور و غیر آن یافته درج نموده است.

سوکانی معاصر مؤلف بوده و میگوید: هم اکنون مشغول بجمع تراجم علماء قرن دوازدهم از اهل یمن است و من مقداری از آنرا دیده‌ام (البدرائطائع ۱/۱۹).

این نسخه مجلد اول کتاب است.

آغاز، افتاده: «وسمیته نفحات العنبر... فی القرن الثانی عشر».
انجام: «تراجمة القرآن صفوة من أتی - بمعجزة کالسمن قامت انی الحشر».

نسخ، در روز نجسه غره ذی القعدة ۱۳۲۶.

۲۲۹ ر.ت. ۱۹ سطر.

از نسخه علی امیری، کتابخانه ملت - استانبول، بنساره (۲۳۹۸).

(۵۳۲)

نفحات العنبر

(ترجمه - عربی)

از: ابراهیم بن عبد الله بن اسماعیل الحوتی الصنعائی (۱۲۲۳ هـ)،
مجلد دوم:

آغاز: «الوالد سرف الاسلام الحسین بن حسن بن محمد... المعروف بالحوی».

انجام: «سم الجزء الثانی بحمد الله وعونه».

اية الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج/۲ ۳۱

نسخ، ثلث اول سده چهاردهم هجرى.

۲۰۷ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه على اميرى، كتابخانه ملت - استانبول، بشماره (۲۳۹۹).

(۵۳۳)

نفحات العنبر (تراجم - عربى)

از : ابراهيم بن عبد الله بن اسماعيل الحوئى الصنعائى (۱۲۲۳ هـ).

مجلد سوم:

آغاز : «حرف الميم: المولى حسام المحسن بن المتوكل على الله

اسماعيل بن الامام القاسم».

انجام: «قال في الام: انتهاء الموجود من نفحات العنبر...».

نسخ. در روز پنجشنبه هيچدهم ذى القعدة ۱۳۲۴ در صنعاء.

۲۴۸ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه على اميرى، كتابخانه ملت - استانبول، بشماره (۲۴۰۰).

(۵۳۴)

الحدائق الوردية في مناقب ائمة الزيدية (تاريخ - عربى)

از : حسام الدين ابو عبد الله حميد بن احمد المَحلى الوادعى

الهمدانى الشهيد (۶۵۲ هـ).

بشماره (۲۰۷) رجوع شود.

این نسخه جزء دوم کتاب است و از ترجمه قاسم بن ابراهیم شروع، و با آخر کتاب ختم میشود.

آغاز: «الامام القاسم بن ابراهیم علیه السلام».

انجام، افتاده: «وهذا اخر ما رما ذكره في هذا الكتاب الموسوم بالحدائق الوردية... قدامن المخاوف».

نسخ، احتمالاً سده هشتم یا نهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است، در

پایان چند برگ مطالب اضافه دارد.

۲۳۹ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR. ۳۷۸۶) (ریو، فهرست خطی عربی / ۳۰ و ۳۲۹).

(۵۳۵)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

کتاب مفصلی است در تاریخ دوره اسلامی در بیش از بیست مجلد.

ابن شاکر، کتاب را بترتیب سنین مرتب نموده و بعد از ذکر حوادث هر سال، بترجمه اعیانی که در آن سال در گذشته اند میردازد.

وی کتاب را با سیره پیامبر گرامی اسلام (ص) آغاز، و تا زمان خود ادامه داده است.

در تقسیم بندی این کتاب، هر کاتبی از نجزئه مخصوص بخود پیروی نموده و لذا ارقام اجزاء نسخه های خطی آن با یکدیگر متفاوت است. بدین جهت در این فهرست، نسخه های عکسی آن بترتیب سنوات معرفی میشود. لازم بتذکر است که برای چاپ این کتاب، اقداماتی در قاهره و بغداد بعمل آمده است و جزء اول آن در ۱۳۹۹ هـ در قاهره، و جزء دوازدهم در ۱۹۷۷ م. و جزء بیستم در ۱۹۸۰ م، و جزء بیست و یکم در ۱۹۸۴ م در بغداد چاپ شده و ممکن است تا این تاریخ، اجزاء دیگری از آن طبع شده باشد. همچنین بنا بنوشته صلاح الدین منجد، قطعه ای از این کتاب، بفرانسه ترجمه شده است (مجله معهد المخطوطات العربیه، المجلد الثانی الجزء الاول/۱۰۷).

این نسخه، مشتمل است بر اول کتاب تا سال یازدهم هجری. روی صفحه عنوان (الجزء الاول) ثبت شده است. آغاز: «الحمد لله الذي منحنا مزيد الاحسان، وخص بالهداية والنطق نوع الانسان».

انجام: «تم الجزء الاول من عيون التواريخ على يد جامعه محمد بن شاکر بن احمد الکتبی ویتلوه في الجزء الثاني... والحمد لله رب العالمين».

نسخ، سده هشتم هجری. در حاشیه تصحیح شده و نشانه بلاغ دارد.

۱۷۷ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۲۲/۱).

(فهرست خطی عربی طوب قایی ۷۳/۳).

(۵۳۶)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن ساکر بن احمد کبیری دمشقی سافعی (۷۶۴

هـ).

این نسخه منتهی است بر حوادث سال بازدهم تا پایان سال پنجاه و سوم هجری. روی صفحه عنوان (الجزء الثانی) بیت شده است.

آغاز: «قال سيف بن عمر عن سهل بن يوسف ... قال لما توفي رسول الله (ص)».

انجام: «اذ من الله عليك بالاسلام. تم الجزء والثاني من عيون التواريخ يتلوه في الجزء الثالث ائسته الرابعة والخمسون...».

نسخ. سده هشتم هجری. در حاشیه تصحیح سده و سائنه بلاغ دارد. روی

صفحه عنوان نمک ابراهیم بن عبد الرحمن بن قاضی عجلون دیده میشود.

۱۷۱ برآید. ۱۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول. بنسبده (۲۹۲۲/۴). (۸)

فهرست خطی عربی طوب قاپی ۳/۳۷۴).

(۵۳۷)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/ ۲ ۳۵

از: صلاح الدین محمد بن سناکر بن احمد کتبی دمنقی سافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال شجاء وجهارم، تا پایان سال نود وینجم هجری. روی صفحه عنوان (الجزء الثالث) ثبت شده است. آغاز: «السنة الرابعة والخمسون: فيها عزل معاوية سعد بن العاص عن المدينة».

انجام: «وفیها توفي: حمید بن عبد الرحمن بن عوف... ثم الجزء الثالث من عیون التواریخ علی يد جامعه الفقیر الی رحمة الله تعالی محمد بن سناکر بن احمد الکتبی...».

نسخه، سند هم هجری، در حاشیه تصحیح شده و تسمیه بلاغ دارد. روی

صفحه عنوان ملک ابراهیم بن قاضی عجبور دهنده مسوده.

۱۷۲ بری. ۱۹ سطر

از نسخه سلطان احمد نائب - استانبول، بشماره (۲۹۲۲/۳). (فهرست خطی عربی طوب قابی ۳/۳۷۴).

(۵۳۸)

عیون التواریخ (تصحیح - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن سناکر بن احمد کتبی دمنقی سافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال نود و سیم، تا پایان سال یغصد و بیستم هجری روی صفحه عنوان (الجزء الرابع) ثبت شده است.

۳۶ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

اغاز : «السنة السادسة والتسعون: فيها تكامل بناء الجامع الاموي بدمشق».

انجام: «وقد خرجنا عن المقصود. تم الجزء الرابع من عيون التواريخ وينلوه في الجزء الخامس...».

نسخ، سده هجری، در حاشیه عمیق سده و سانه بلاغ دارد.

۱۶۸ برگ. ۶۹ سطر

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، شماره (۴/۲۹۲۲. A)
(فهرست خطی عربی طوب فاسی ۲/۲۷۴).

(۵۳۹)

عیون التواريخ (مراجع - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مستمل است بر حوادث سال یگصد و بیست و یکم، تا پایان سال یگصد و چهل و سوم هجری، روی صفحه عنوان (الجزء الخامس) ثبت شده است.

یوسف العس. در وصف این نسخه مینوسد: کاتب نسخه، بعضی از تراجم را اختصار نموده است. و اکثر اختصارات وی در عدم نقل اشعار مرویه میبایست.

آغاز: «بسم الله... تم استهلكت السنة الحادية والعشرين والمائیه»
انجام: «تم الجزء الخامس من تجزئة المؤلف من خطه رحمه الله تعالى

أية الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج/ ۲ ۳۷
اختصاراً...».

وفعی، احمد بن محمد بن احمد بن محمد بن طوق، در بیست و پنج جهادی
الاول ۸۶۰ هـ از روی نسخه خط مؤلف، با اختصاراتی در بعضی از تراجم، در
حاشیه تصحیح شده است.
۱۰۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بسماره (تاریخ / ۴۵) (عش، فهرس التاريخ
وملحقاته / ۶).

(۵۴۰)

عیون التواریخ
(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴
هـ).

این نسخه مستعمل است بر حوادث سالی یکصد و چهل و چهارم، تا پایان
سال یکصد و هشتاد و پنج هجری، روی صفحه عنوان (الجزء السادس) بیست
شده است.

آغاز: «تم دخلت سنة أربع وأربعين ومائة، فيها قدم محمد المهدي على
أبيه».

انجام: «تم الجزء السادس من عيون التواريخ على يد جامعه محمد بن
شاکر بن احمد الکتبی...».

نسخ، سده هشتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است

۱۷۶ برگ، ۱۹ سطر

۲۸ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۲۲/۶)
(فهرست خطی عربی طوب قایی ۳/۳۷۴).

(۵۴۱)

عیون التواریخ (تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی سافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال یکصد و هشتاد و ششم، تا پایان
سال دویست و هفدهم هجری، روی صفحه عنوان (الجزء السابع) بیت
سده است.

آغاز: «ثم دخلت سنة ست وثمانین ومائة، فیها خرج علی بن عیسی
بن ماهان من مرو».

انجام: «انجز الجزء السابع من عیون التواریخ علی يد جامعه محمد بن
شاکر بن احمد لکتبی».

سخ، سده هسم هجری، در حاشیه تصحیح سده است

۱۷۵ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۲۲/۷)
(فهرست خطی عربی طوب قایی ۳/۳۷۵).

(۵۴۲)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه از تجزئه دیگری است و برای تکمیل تفریبی کتاب بترتیب سنوات در اینجا آورده شد، مشتمل است بر حوادث سال دویست و چهارم، تا پایان سال دویست و پنجاه هجری، روی صفحه عنوان (الجزء السادس) ثبت شده است.

آغاز: «فیها کان قدوم المؤمن ارض العراق».

انجام، افتاده: «وفیها ابو الحسن احمد بن محمد... مؤذن المسجد الحرام وشیخ.. وولد سنة سبعین ومايه وقرء علی عکرمه».

نسخ، احتمالاً قرن هشتم هجری، روی صفحه عنوان تملکی بتاریخ ۱۰۴۴ هـ دیده میشود.

۱۸۷ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بنسمازه (تاریخ / ۴۷) (عشر، فهرس التاریخ / ۶).

(۵۴۳)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

۴۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال دویست ونود وهفتم، تا پایان سال سیصد و سی وهفتم هجری، روی صفحه عنوان (الجزء العاشر) ثبت شده است.

آغاز: «السنة السابعة والتسعون بعد المائتين».

تأیام: «تم الجزء العاشر من عيون التواريخ على يد جامعه محمد بن شاکر بن احمد الکتبی...».

نسخ. سده هشم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.
۱۷۱ برگ، ۱۹ خط.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۲۲/۱۰) (فهرست خطی عربی طوب فای ۳/۳۷۵).

(۵۴۴)

عیون التواریخ (تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال سیصد و سی هشتم، تا پایان سال سیصد وهفتاد ودوم هجری، روی صفحه عنوان (الجزء الحادی عشر) ثبت شده است.

آغاز: «السنة الثامنة والتثلاثون والثلاثمائة، في ربيع الاول منها وقعت فتنة

ایة الله العظمیٰ مرعئی نجفی قدس سره ج/ ۲ ۴۱

بین السیعة واهل السنة».

انجام: «تم الجزء الحادى عشر من عیون التوارىخ على يد جامعه محمد بن شاکر بن احمد الکتبى».

نسخ. سده هشتم هجرى. در حاشیه تصحیح شده است.

۱۷۲ برگ. ۱۹ خط.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۲۲/۱۱)
فهرست خطی عربی طوب قایی ۳/ ۳۷۵).

(۵۴۵)

عیون التوارىخ (تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال سیصد و شصت و پنج، تا پایان سال چهار صد و دوم، این نسخه از تجزیه دیگری است و روی صفحه عنوان (الجزء العاشر) ثبت شده است.
آغاز: «السنة الخامسة والستون والثلاثمیه، فیها قسم رکن الدولة بن بویه ممالک بین اولاده».

انجام: «وكان عدلاً صالحاً رحمه الله تعالى وایانا وجميع المسلمين... ویتلوه السنة الثالثة والاربعمائه».

نسخ، ذی الحجه ۸۸۱ هـ، در حاشیه تصحیح شده است. روی صفحه عنوان

تملك محمد بن محمد... بتاريخ ۹۳۸ هـ دیده میشود، همچنین فهرست مطالب

قبل از کتاب نوشته شده است.

۱۷۴ برگ، ۲۳ سطر

از نسخه فیض الله افندی - استانبول، بشماره (۱۴۹۲).

(۵۴۶)

عیون التواریخ

اناریخ - عربی

ز: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال چهار صد و دهم، تا پایان سال چهار صد و پنجاه و نهم هجری، این نسخه از تجزیه دیگری است و روی صفحه عنوان (الجزء العاشر) ثبت شده است.

آغاز: «السنة العاشرة والأربعمائه، فيها ورد كتاب من عين الدولة محمود بن سبکتکین بذكر فيه ما افتتحه في الهند».

انجام: «ثم الجزء العاشر من عيون التواریخ يتلوه الجزء الحادی عشر السنة السنون والأربعمائه».

نسخ، جمادی الاول ۷۶۰ هـ در حیات مؤلف، در حاسبه تصحیح شده و در

بابان نشانه بلاغ و مقابله دارد.

۲۰۰ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه جیستر بیته - دبلین، بشماره (۳۳۹۳) (اربری، فهرست خطی

عربی ۶۲/۲).

(۵۴۷)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال پانصد و چهل و یکم، تا پایان سال پانصد و شصت و نهم هجری، روی صفحه عنوان (الجزء السابع عشر) ثبت شده است.

آغاز: «ذكر من توفي في هذه السنة من الاعيان وهي السنة الحادية والأربعون والخمسمائة».

انجام: «واقام الصالح بدمشق تمام هذه السنة، ثم الجزء السابع عشر من عيون التواریخ ویتلوہ الثامن عشر في السنة السبعون والخمسمائة... حسينا الله ونعم الوكيل».

نسخ، سده هشتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است، رو صفحه عنوان
تملك عبد الواحد الحنفی بتاریخ ۷۸۶ هـ و ابراهیم بن قاضی عجلون الشافعی
دیده میشود.
۱۶۷ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۲۲/۱۷)
(فهرست خطی عربی طوبی قایی ۳/۳۷۶).

(۵۴۸)

(تاریخ - عربی)

عیون التواریخ

از : صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال نسعد و هشتاد و هشت، تا پایان سال هفصد و ده هجری، روی صفحه عنوان (الجزء الثاني والعشرون) ثبت شده است.

آغاز : «السنة الثامنة والثمانون والستماية، استهلت هذه السنة وخليفة المسلمين الامام الحاكم بامر الله ابو العباس احمد العباسی امیر المؤمنین و سلطان الديار المصرية و الشامية».

انجام: «تم الجزء الثاني والعشرون من عيون التواریخ على يد جامعه العبد ... محمد بن شاکر بن احمد الکتبی... ویتلوه فی الجزء الثالث والعشرون... وحسبنا الله ونعم الوکیل».

نسخ، مد فتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است. روی صفحه عنوان ملک ابراهیم بن قاضی عجلون دیده میشود.

۱۷۳ برگ، ۱۹ خط

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (۲۲/۲۹۲۲ A).
(فهرست خطی عربی طوب قابی ۳/۳۷۶).

(۵۴۹)

عیون التواریخ (تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مستمل است بر حوادث اوائل سال ۶۴۹ تا پایان سال ۶۹۹ هـ قبل از کتاب (الجزء التاسع) ثبت شده است. آغاز، افتاده:

«تبرأ من قتلی وعینی تری دمی علی خده من سیف جفنیه یسفع». انجم: «آخر الجزء التاسع ویتلوه فی اول العاشر السنة السبعمايه، استهلّت هذه السنة وخلیفه المسلمین الامام الحاکم بامر الله ابی العباس».

نسخ، سده هفتم هجری، در نانان تاریخ مطالعه یکی از علماء در ۷۹۹ هـ

و غیر آن نوشته شده است.

۲۹۴ برگ، ۲۱ خط.

از نسخه فیض الله افندی - استانبول، بشماره (۱۴۹۱).

(۵۵۰)

عیون التواریخ (تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال هفتصد، تا پایان سال هفتصد و شصت هجری، این مجلد ظاهراً بآخر کتاب منتهی میسود، زیرا همچنانکه حاجی خلیفه میگوید: مؤلف، در این کتاب، حوادث تاریخی را تا پایان سال ۷۶۰ هـ بیت نموده است (کتف الظنون ۲/۱۱۸۵).

آغاز: «السنة السبعماية، استهلّت هذه السنة وخليفة المسلمين الامام الحاكم بامر الله ابو العباس...».

انجام: «وفيها توفي الامير صفى الدين... الدواوين بدمشق وولاية نابلس ثم باسر نظر الحرمين القدس والخیل وكانت وفاته هنالك في التاريخ المذكور، تم الكتاب بحمد الله تعالى وحسن توفيقه...».

نسخ، سده نهم هجری.

۳۴۲ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه فرّه جلّی زاده، منتقله بسلیمانیه - استانبول، بشماره (۲۷۶).

(۵۵۱)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی سافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر اول کتاب، تا سال یازدهم هجری، اما متأسفانه در این تصویر، بجهت اشکالی که در فیلم بوده مقدار ۵۸ برگ از اول کتاب جاپ نشده است.

آغاز، نا خوانا: «وان تقدم الى القبلة اکثرهم قرأنا وصلى عليهم، وكان

كلما انى شهيد جعل حمزة معه وصلى عليهما».

«أنجام:

«وما فقد الماضون مثل محمد ولا مثله حتى النيامه يفقد

صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه وأزواجه وذريته الظاهرين وعسيره وسلم كثيرا».

نسخ، حسن بن علي بن عبيد بن احمد المرادوى انقدسى، الخبلي بالجامع الكبير بغريه مردا، سال ۸۷۸ هـ.

نسخه اصل، ۱۵۸ برگ، ۲۱ سفر

از نسخه ظاهريه - دمشق، بشماره (تاريخ / ۴۳) (عش، فهرس التاريخ / ۴).

(۵۵۲)

عيون التواريخ
مريح - عرمى

از: صلاح الدين محمد بن شاكر بن احمد كنى دمشقى منافعى (۷۶۴ هـ).

اين نسخه مسمل است بر حوادث سال ۱۳۲، تا پايان سال ۲۱۷ هـ، روى صفحه عنوان (الجزء الثالث) ثبت شده است.

آغاز: «ذكر استنلال ابي العباس عبد الله بن محمد السفاح بالخلافة... وقبل الاول من هذه السنة وهى سنة اثنين وثلاثين ومائة».

انجام: «وفى ههنا بن اسماعيل الدميقى... وكان ثقة رحمه الله

۴۸ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

تعالی ورحمنا ورحم سائر المسلمين آمین، آخر الجزء الثالث ویتلوه في اول الرابع: ثم دخلت سنة نعمانی عشرة ومأتین فیها سدد المأمون علی الناس في القول بخلق القرآن».

نسخ، سده هشم هجری، احتمالاً در عصر مؤلف یا اندکی بعد از در گذشت

وی، دارای بعضی حواشی، از موقوفات اسمعید پاسا والی سام

۲۷۶ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخه ظاهریه - بنسنامه (تاریخ / ۴۴) (عش، فهرس التاریخ وملحقاته / ۵).

(۵۵۳)

(تاریخ - عربی)

عیون التواریخ

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مستعمل است بر مقداری از حوادث سال ۳۱۰، تا پایان سال ۳۹۰ هـ.

آغاز، افتاده: «لو سافر رجل الى القین حتی تحصل تفسیر محمد بن جریر الطبری لم یکن ذلك کثیراً».

انجام: «وفیها توفي ابو زرعة الكنسی محمد بن یوسف الجرجانی... وصنف وجمع الابواب والمتابیح وجاور بمكة سنوات وبها توفي رحمه الله معالی وابانا وجميع المسلمين».

نسخ، سده هشم هجری، احتمالاً در عصر مؤلف یا اندکی بعد از در گذس

وی، در حاشیه تصحیح شده و دارای بعضی حواشی میباشد.

۲۶۴ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه ظاهریه، بشماره (تاریخ/۴۸) (یوسف العش، فهرس التاريخ وملحقاته/۶).

(۵۵۴)

عیون التواریخ (تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال ۴۰۴ تا پایان سال ۴۳۷ هـ، روی صفحه عنوان (الجزء الثالث عشر) ثبت شده است.

آغاز: «السنة الرابعة والأربعماية، في يوم الخميس غرة ربيع الاول جلس الخليفة القادر بالله».

انجام: «وفيهما توفي: يحيى بن هشام بن احمد... توفي ببطليوس في هذه السنة رحمه الله تعالى، آخر الجزء الثالث عشر من كتاب عيون التواريخ...».

نسخ مشکول، احتمالاً در سده هشتم هجری، دارای بعضی حواشی، از موقوفات اسعد شاه، نملکهای تاریخ ۱۱۴۵ هـ و قبل از آن روی صفحه عنوان

دیده میشود.

۲۱۷ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه ظاهریه، بشماره (تاریخ/۴۹) (یوسف العش، فهرس التاريخ وملحقاته/۷).

(۵۵۵)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن ساکر بن احمد کبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال ۱۵۵، تا پایان سال ۲۰۳ هـ، روی صفحه عنوان (الجزء الخامس) ثبت شده است.

آغاز: «تم دخلت سنة خمس وخمسين ومائة، فمن الحوادث فنوح یزید بن حاتم الفریق».

انجام: «تم الجزء الخامس من عیون التواریخ ویتلوه السادس ... وهو حسبی ونعم الوکیل».

نسخ، احتمالاً سده نهم هجری، دارای بعضی حواشی.

۱۹۲ برگ... ۲۳ خط.

از نسخه فیض الله افندی - استانبول، بشماره (۱۴۸۸).

(۵۵۶)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن ساکر بن احمد کبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

آية الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج/٢ ٥١

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال ٢١١ تا پایان سال ٤٤٩ هـ.
روی صفحه عنوان (الحادی عشر من عیون التواریخ) ثبت شده است.
آغاز : «السنة الحادية عشر والاربعمایه، فیها كانت غیبة الحاکم
صاحب مضر وذلك انه لما كان ليلة الثلاثاء».

انجام: «وكان كثير الشأن وافر الحرمة مجاب الدعوة... ویتلوه فی
الجزء الذي تليه السنة الخمسون والاربعمایه... وحسبنا الله ونعم الوکیل».

نسخ، احتمالاً اواخر سده هشتم هجری، روی صفحه عنوان مهر واقع فیض
الله افندی وملكهای دیگر دیده میسود

٢٣٤ برگ، ١٧ سطر.

از نسخه فیض الله افندی - استانبول، بنسازد (١٤٩٣).

(٥٥٧)

عیون التواریخ (تاریخ - عربی)

از : صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (٧٦٤ هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال ٥٢٤ تا پایان سال ٥٦٠ هـ.
روی صفحه عنوان (الرابع عشر) ثبت شده است.
آغاز : «السنة الرابعة والعشرون والخمسمایه، فیها كانت زلزلة عظیمة
بالعراق».

انجام: «تم الجزء الرابع عشر من عیون التواریخ ویتلوه فی الذي تليه
السنة الحادية والسنون والخمسمایه... وحسبنا الله ونعم الوکیل».

نسخ، سده هشتم هجری، دارای بعضی حواشی، روی صفحه عنوان تاریخ مطالعه در ۸۳۰ هـ و تملکهای دیگر و مهر وقفی فیض الله افندی دیده میشود.
۲۴۲ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه فیض الله افندی - استانبول، بشماره (۱۴۹۴).

(۵۵۸)

عیون التواریخ (تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مشتمل است بر نیمی از حوادث سال ۶۵۹ تا پایان سال ۷۰۹ هـ، در پایان نسخه (الجزء السادس عشر) ثبت شده است.
آغاز: «وفیها توفی محی الدین احمد بن عبد الواحد بن السابق الحلبی».

انجام: «وحج بالناس من الدیار المصریه الأمير شمس الدین.. المنصوری ولم یحج من الشام الا طایفه یمسیرة من التجار... وتوجهوا مع الركب المصری، تم الجزء السادس عشر من عیون التواریخ...».

نسخ، یوسف بن احمد بن ادیس حنفی ترکمانی مصری، سده نهم هجری، در حاشیه بعضی برگها نشانه تصحیح و بلاغ دیده میشود، روی صفحه عنوان تملکی بتاریخ ۸۹۴ هـ دیده میشود، در پایان ابراهیم بن محمد بن دلقاق نوشته است که کتاب را مطاوعه نموده است.

از نسخه قبض الله افندی - اسنایون، بسماره (۱۴۸۹).

(۵۵۹)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن ساکر بن احمد کتبی دمنفی سافعی (۷۶۴

هـ).

این نسخه مشتمل است بر حوادث سال ۶۸۸ تا تقریباً پایان سال

۷۱۰ هـ روی صفحه عنوان (الثانی عشر من عیون التواریخ) ثبت شده است.

آغاز: «السنة الثامنة والمانون وسمایه، استهلک هذه السنة وخبثه

المسلمین الحاکم بامر الله ابو العباس...».

انجام، افتاده: «ووجد عند صهره الامیر موسی نماز صنادیق لم یعلم ما

فها حملت الی الدار وحمل اضا الی الخزائن تفاصیل... عمل الدار الف

بفصله».

سخ، سده هجری، برای حرانه نامریه.

۱۷۰ و. س. ۱۷۰ سطر.

از نسخه دار الكتب المصریه، بسماره (۱۴۹۷ تاریخ).

(۵۶۰)

عیون التواریخ

۵۴ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کنبی دمسفی سافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه مسمل است بر ذکر در گذشتگان در سال ۶۸۳ تا پایان سال ۷۰۵ هـ. روی صفحه عنوان (التاسع عشر من عیون المواریح) بیت سده است.

آغاز: «ذكر من توفي في السنة الثالثة والتمانين والستماية من الأعيان. فيها توفي قاضي الفضاة عز الدين أبو المفاخر».

انجام: «وحج بالناس في هذه السنة من السام: الأمر زين الدين... تم الجزء التاسع عشر ويتلوه في الذي تليه ذكر من توفي في السنة السادسة والسبعماية والحمد لله وصلى الله على سيدنا محمد وآله...».

نسخ. سده نه هجری. در حاسبه تصحیح سده است

۲۲۶ برت. ۱۷ سطر.

از نسخه چسمر بیٹی - دبلین. بشماره (۴۲۵۷) (آریزی. فهرست خطی عربی ۷۶/۵).

(۵۶۱)

الایناس بعلم الانساب

(پ - عربی)

از: حسین بن علی بن الحسین الوزیر المغربی (۴۱۸ هـ).

در بیان اسمائیکه تشخیص صحیح آنها مشکل است لکن راهی جهت درک درست آن وجود دارد، همچنین توضحاتی در باره تشخیص که از نظر اسم واسم یدر با یکدیگر اتفاق دارند. اما هر کدام بقبیله ای منتسب میباشند.

و توضیحانی نیز در بارهٔ اسماء مفرده و غیر آن، بترتیب حروف معجم.
روی صفحهٔ عنوان نوشته شده است: که حسین بن علی بن الحسین
المغربی الکاتب، این مطالب را از درس علی بن الحسن بن علی بن خلف
الکندی جمع نموده است.

آغاز: «نکتب ان شاء الله فی هذا الکتاب ما یحضرنا ذکره من الاسماء
التي تشاکلت بعض التشاکل وبقی بینها من الفرق ما یرتفع اللبس».
انجام: «آخر ما وجد فی اصل ابی الفاسم بن المغربی رحمه الله، ومنه
نقل، والحمد لله وصلواته علی محمد نبیه واله وسلم تسلیما وحسبنا الله وحده».
تعلیق، احتمالاً در سدهٔ پنجم هجری، از روی نسخهٔ مصحح بخط مؤلف.
۱۰۱ برگ، سطرها مختلف.

از نسخهٔ موزهٔ بریتانیا، بشمارهٔ (OR 3620) (ریو، فهرست خطی عربی
/۳۸۵).

(۵۶۲)

بغیة الاریب فی اختصار التهذیب (رجال - عربی)

از: عیاد الدین اسماعیل بن محمد بن بردس بن نصر بعلبکی حنبلی
معروف بابو الفداء (۷۸۶ هـ).

مؤلف، کتاب تهذیب الکمال حافظ مزنی را اختصار نموده است، لکن
چیزی از رجال آن حذف نکرده است، آنچه حذف نموده عبارت است: از انسب
مشهورین و بعضی از نسب صاحب ترجمه، و جرح و تعدیل‌ها را نیز بطور
مختصر ذکر میکند.

آغاز: «قال الفقير الى الله تعالى الضعيف اسماعيل بن محمد بن
بردرس تبعلي عفا الله عنه... الحمد لله الذي جعل العلماء في الامم»
انجام: «ام سلمة زوج النبي (ص)... نجز الكتاب والله الحمد والمنة،
وحسبى الله على سيدنا محمد وآله...»

نسخ، ظاهراً بخط مؤلف، ۷۷۹ هـ، در حاشیه تصحیح سده وحاشیه نوسی
دارد.

۵۷۴ برگ، ۳۲ سطر.

از نسخه طوب قانی - استانبول، بسماره (M. ۴۶۱) (فهرست طوب
قابی ۵۱۵/۳).

(۵۶۳)

کنز الدرر وجامع الغرر (تاریخ - مرئی)

از: ابو بکر ابن عبد الله بن ابیث الدوادری (بعد از ۷۳۵ هـ).
تاریخ مفصلی است در نه جزء، مؤلف، وقایع وحوادث را برترتیب سالها
ذکر نموده و کتاب را با ذکر حوادث سال ۷۳۵ هـ پایان آورده است.
بروکلمان، تاریخ در گذشت مؤلف را ۷۳۲ هـ نوشته است، فهرست
نگار طوب قانی نیز بنسبت از او همین تاریخ را ثبت نموده است (بروکلمان
ذیل ۴۴/۲) لکن این تاریخ با ذکر وقایع سال ۷۳۵ هـ که مؤلف در پایان جزء
نهم کتاب آورده است سازگار نیست، و باید در گذشت مؤلف، بعد از این تاریخ
باشد.

این نسخه جزء هفتم کتاب، و مشتمل است بر اخبار دولت بنی ایوب.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/ ۲ ۵۷

آغاز: «الحمد لله الذي أنشأ الجنين في الاحساء، ثم ابرزه فدبره الى ان ترعرع ومشى».

انجام: «يتلو ذلك في اول الجزء الثامن... الى اخر ما يقف بنا الكلام من السنين والاعوام... وحسبنا الله ونعم الوكيل».

نسخ، بخط مؤلف، روز سه سبه هفتم شعبان ۷۳۴ هـ، در حاشیه تصحیح

شده است، قبل از کتاب فهرست مطالب آمده است.

۱۶۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۳۲/۷)
(فهرست عربی طوط قایی ۳/۳۶۵).

(۵۶۴)

کنز الدرر وجامع الغرر (تاریخ - عربی)

از: ابو بکر ابن عبد الله بن ابيك الدواداری (بعد از ۷۳۵ هـ).
این نسخه جزء نهم کتاب ومستمل است بر حوادث ووقایع سالهای
بین ۶۹۹ تا پایان ۷۳۵ هـ.

آغاز: «الحمد لله الملك الناصر لمولانا السلطان الملك الناصر».
انجام: «وهذا آخر ما تجدد من حوادث سنة خمس وتلثين وسبعمانه،
والى ها هنا وقف بنا الكلام في سيرة سيد ملوك الاسلام ادام الله ابامه...
وحسبنا الله ونعم الوكيل».

نسخ، بخط مؤلف، در آغاز سال ۷۳۶ هـ، در حاشیه تصحیح شده و قبل از

کتاب فهرست مطالب دارد.

۱۷۱ برگ. ۲۱ سطر

از نسخه سلطان احمد تالب - استانبول، بشماره (A. ۲۹۳۲/۹)
(فهرست عربی طوط قاپی ۳/۳۶۶).

(۵۶۵)

(احمد - عربی)

السنن الكبرى

از: ابو بکر احمد بن حسين بن علي بيهقي خراساني (۴۵۸ هـ).
یکی از کتب حدیثی معتبر نزد اهل سنت. مؤلف، کتاب را بترتیب کتب
فقهی مرتب نموده است.

نسخه حاضر، مشتمل است بر اواخر کتاب الصدقات، تا «باب دبة
الاسنان» از کتاب الديات، الا اینکه ابواب (نقص البصر، ودية اسفار العينين،
ودية الانف، ودية السفين از آخر آن افتاده است.

آغاز: «اخبرنا الشيخ العالم... قال الامام الحافظ المصنف ابو بکر
احمد بن الحسين البیهقی رحمہ اللہ قال: باب الرجل یقسم صدقته علی فراجه
وجیرانه».

انجام: «آخر المجلد من هذه النسخة، ويتلوه في باب دبة الاسنان
انساء الله تعالى...».

نسخ، احتمالاً سده هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده و در جای جای آن
نشانه بلاغ دارد که تاریخ بلاغ برگ ۷۳ سنخ ۷۸۴ هـ است. محسن در پایان
دارای مراتب وسامی است بتاریخ جهادی الآخره ۷۵۴ هـ در مسجد اموی
دمشق، ۳۵ برگ از اول نسخه بنویس است

۳۴۵ ر.ج. سطرها مختلف.

از نسخه رئیس الکتاب، سلیمانیه - آسانبول، بسماره (۲۵۸).

(۵۶۶)

مجمع الاحباب وتذکره اولی الالباب (مرجید - تبریزی)

از: شمس الدین محمد بن حسن بن عبد الله حسینی واسطی سافعی
(۷۷۶ هـ).

بسماره (۳۲۴) رجوع سود.

این نسخه، قطعه‌ای از این کتاب است و از شرح حائ امام شافعی
سروع و بآخر شرح حال سری سقطی ختم مسنود.
آغاز: «ومنهم امامنا الامام السافعی رضی الله عنه، قال سیخ الاسلام
النووی...».

انجاء: «کان مسرتی وسبب استراحة قلبی والله اعلم، ولحمد لله وحده
... وحسبنا الله ونعم الوکیل».

نسخ، سدهٔ نهم هجری، در حاشیه تصحیح سده است، قبل از نسخه.

احمد بن علی بن عمر مالکی حفظ خود نوشته است که کتاب را در ۱۴ دی الحجه

۸۶۹ هـ مطالعه کرده است، هم‌چنین فهرست اعلام دارد

۱۸۴ برت. ۲۵ سطر

از نسخه، روان، طوب قابی، بسماره (۱۵۵۶).

(۵۶۷)

تحفة الظرفاء في اخبار الخلفاء (تاریخ - عربی)

از: ابو الحسن علی بن عبد الله بن محمد ابن أبی السرور السروجی
(بعد از ۶۴۸ هـ).

تاریخ مختصر بست در يك مجلد، مسنمل بر سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و نسب آنحضرت، و خلفاء راشدین، و خلفاء اموی، و عباسی، و فاطمی.
کحاله، نام کتاب را «بلغه الظرفاء في ذكر تواریخ الخلفاء» ثبت نموده است (معجم المؤلفین ۷/۱۴۰)، فهرست نگار طوب قانی نیز نام کتاب را «تحفة الظرفاء في اخبار الأنبياء والخلفاء» نوشته است.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... اما بعد فانی ذاکر فی کتابی هذا نسب رسول الله (ص) ومولده واسمه وصفته ونعته ومدة مقامه بمكة...»
انجام: «وخرج صلاح الدين بعساكره المنصورة الى الشام غازياً وعاد مؤيداً، نجز الكتاب... حسينا الله ونعم الوكيل».

سخ. احتمالاً سده نهم هجری، دارای چند حاشیه مختصر.

۱۶۸ برگ، ۱۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بسماره (A.۳۰۴۷) (فهرست عربی طوب قانی ۳/۳۵۲).

(۵۶۸)

المبسوط في فقه الامامية

فقه - عربی

از: تئیح الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۴۶۰ هـ).
بسماره (۴۱۳) رجوع نمود.

این نسخه، بسیار نفیس، و شاید یکی از نسخ کهن شناخته شده باشد
و از اول کتاب طهارت شروع و به کتاب البیوع ختم میسود.
آغاز، افتاده: «ومنصوص علیه عن النبی صلی الله علیه واله... فصل: فی ذکر حقیقه الطهارة».
یجری مجری قول النبی صلی الله علیه واله... فصل: فی ذکر حقیقه الطهارة».
انجام: «فصل فی اقسام الغزاد... فی الجزء الاول من المبسوط بعون
الله تعالی وحسن توفیقه...».

نسخ، محمد بن ابی غالب بن الحسن بن ابی غائب، در روز یکشنبه بهجیم
صفر ۶۰۰ هـ، بعضی از اوراق بخط دیگری و تونویس است، در حاشیه تصحیح
سده و بر اکثر برگها نشانه تالاع دیده میسود، در میان ملک محمد علی بن عقد
الدین مسعود ثبت شده است بعد از نسخه، اجازه ایست بخط یوسف بن علوان..
السراج بتاریخ غره جهادی لاوی ۷۲۴ هـ که برای نسخ حسن بن بحی بن
راهد نوشته و اما اجازه داده است کتاب را از طریق او که تالاع واسطه بعضی
منتهی میسود روایت کند

۲۰۰ برگ. سفره محلف.

از نسخه موزه بریتانیا، بسماره (OR ۱۰۹۶۲).

(۵۶۹)

کنز الأخبار فی معرفة السیر والأخبار (تاریخ - عربی)

از : عماد الدین ابو موسی ادریس بن علی بن عبد الله، الحمزی، الحسنی، الیمنی الزیدی (۷۱۴ هـ).

مؤلف، «کامل» ابن اثیر را تلخیص کرده و اخبار عراق، مصر، و شام، و یمن را بآن اضافه نموده و تا حوادث سال ۷۱۴ هـ آنرا ادامه داده است.

این نسخه، مشتمل است بر حوادث سال ۲۹۲ هـ تا پایان کتاب. آغاز، افتاده: «العباس احمد بن یحیی المعروف بشعرب النحوی، وفی سنة اثنتین وتسعین، استولی محمد بن سلیمان علی دمشق».

انجام: «وهذا حیت انتهینا الیه من هذا التاریخ الی وقتنا هذا والله المستعان... والحمد لله وحده».

نسخ، رمضان ۷۲۲ هـ

۱۹۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR. ۴۵۸۱) (ریو، فهرست خطی عربی / ۲۸۰).

(۵۷۰)

مختصر تاریخ دمشق (تاریخ - عربی)

از : جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری

آية الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج/۲ ۶۳

افریقى، معروف بابین منظور (۷۱۱ هـ).

مؤلف، کتاب «تاریخ دمشق الکبیر» حافظ أبو القاسم علی بن حسن بن هبة الله شافعی، معروف بابین عساکر متوفی بسال ۵۷۱ هـ را مختصر نموده واختصار خود را در حدود سی جزء قرار داده است (کشف الظنون ۱/۲۹۴ - معجم المؤلفین ۱۲/۴۶).

این کتاب اخیراً در دمشق چاپ شده است.

این نسخه جزء اول کتاب است.

آغاز، ناخوانا: «باب اشتقاق اسم للتاریخ والفايدة بالعناية به».

انجام: «ثم قضی من ساعته، نجز الجزء الاول وبتلو فی الثانی... باب صفة خلقه ومعرفة خلقه صلى الله عليه وسلم».

نسخ، بخط مؤلف، در شب سیه بیست و دوم صفر ۶۹۰ هـ.

۱۵۱

برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بسماره (A. ۲۸۸۸/۱) (فهرست خطی عربی طوبی قایی ۲/۳ و ۵۴۱).

(۵۷۱)

مختصر تاریخ دمشق (تاریخ - عربی)

از: جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری
افریقى، معروف بابین منظور (۷۱۱ هـ).

جزء سوم:

آغاز: «من اسم ابيه على حرف الالف: احمد بن احمد بن ورکشین،

و يقال بر کشین».

انجام: «نجز الجزء الثالث ویتلوه فی الرابع ان شاء الله تعالی: ابراهیم بن احمد بن الحسن ابو اسحق القرمسینی المقرئ الصوفی».

نسخ. بخط مؤلف. در روز سه شنبه بیست و هشتم جمادی الاول ۶۹۰ هـ.

۱۶۲ برگ. ۲۱ سطر

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۸/۳)
(فهرست عربی طوب قایی ۴۵۲/۳).

(۵۷۲)

مختصر تاریخ دمشق (تاریخ - عربی)

از: جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری
افرنقی، معروف بابن منظور (۷۱۱ هـ).

جزء پنجم:

أغاز: «اشعث بن جبير ويعرف بابن ام حميده».

انجام: «كان ممن اهدر رسول الله (ص) دمه يوم فتح مكة وكان.. الله
ورسله».

نسخ. بخط مؤلف. در روز ششم رمضان ۶۹۰ هـ در حاشیه تصحیح شده

است.

۱۷۶ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۸/۵)
(فهرست عربی طوب قایی ۴۵۲/۳).

(۵۷۳)

مختصر تاریخ دمشق

(تاریخ - عربی)

از : جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری
افریقی، معروف باین منظور (۷۱۱ هـ).

جزء ششم:

آغاز: «جبر بن مطعم بن علی بن نوفل ابن عبد مناف بن قصی...».
انجام: «الحسن بن علی بن سبب ابو علی المعمری البغدادی... نجز
الجزء السادس من مختصر تاریخ دمشق، ویتلوه فی السابع ان شاء الله عزوجل
الحسن بن علی بن ابی طالب».

نسخ، بحضرت مؤلف، در سه جلد به دست دیکم مره ۶۹۱ هـ، در حاشیه

تصحیح شده است.

۱۵۹ برقی، ۲۱ طر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - اسانبول، بنساره (۲۸۸۸/۶) (۸
(فهرست عربی طوب قابی ۴۵۲/۳).

(۵۷۴)

مختصر تاریخ دمشق

(تاریخ - عربی)

از : جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری
افریقی، معروف باین منظور (۷۱۱ هـ).

جزء هفتم:

آغاز: «الحسن بن علی بن ابی طالب ابو محمد سبط سیدنا رسول الله (ص) ورحمته واحد سیدی شباب اهل الجنة».

انجام: «خالد بن المهاجر بن خالد... نجز الجزء السابع من مختصر تاریخ دمشق ویتلوه فی الجزء الثامن انشاء الله عزوجل، خالد بن الولید سیف الله».

نسخ، بخط مؤلف، در شب اول ربیع الاول ۶۹۱ هـ، در حاشیه تصحیح شده

است.

۱۶۵ بری. ۲۱ خط

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (۸/۲۸۸۸/۷)

(فهرست عربی طوب فابی ۴۵۳/۳).

(۵۷۵)

مختصر تاریخ دمشق (تاریخ - عربی)

از: جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری

اقریبی، معروف باین منظوم (۷۱۱ هـ).

جزء هشتم:

آغاز: «خالد بن الولید بن المغیره بن عبد الله».

انجام: «الزبیر بن الارواح التمیمی عراقي من التابعین... نجز الجزء الثامن ویتلوه فی التاسع ان شاء الله عزوجل، الزبیر بن جعفر بن محمد بن هرون بن محمد بن عبد الله بن المعمر بالله».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۶۷

نسخ. بخط مؤلف. جیادی الاولی ۶۹۱ هـ. در حاشیه تصحیح شده است.

۱۶۷ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۸/۸).
(فهرست عربی طوب قابی ۴۵۳/۳).

(۵۷۶)

مختصر تاریخ دمشق (تاریخ - عربی)

از: جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری
افریقی، معروف بابن منظور (۷۱۱ هـ).

جزء نه:

آغاز: «الزبیر بن جعفر بن محمد بن هرون بن محمد بن عبد الله...»
انجام: «وصوابه: ابن غنیم بعین معجمه ونون، والله اعلم، نجز الجزء
التاسع ویتلوه فی العاشر ان شاء الله عزوجل سعید بن الفضل».

نسخ. بخط مؤلف. در روز سه سه هفته رجب ۶۹۱ هـ. در حاشیه تصحیح

شده است.

۱۵۹ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۸/۹).
(فهرست عربی طوب قابی ۴۵۳/۳).

(۵۷۷)

مختصر تاریخ دمشق (تاریخ - عربی)

از : جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری
افریقی، معروف بابن منظور (۷۱۱ هـ).

جزء چهاردهم:

آغاز : «عبد الله بن محمد بن ابی یزید...القاضی، ول قضاء الکرخ ببغداد
وقیل: ول قضاء دمشق».

انجام: «عبد الرحمن بن الغاز بن ربيعة الحرشي من اهل دمشق ...
نجز الجزء الرابع عشر من مختصر تاريخ دمشق بحمد الله وعونه...».

نسخ، بخط مؤلف، در سب 'ول رمضان ۶۹۲ هـ، در حاشیه تصحیح شده

اسب.

۱۵۶ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بنسماره (A. ۲۸۸۸/۱۴)
(فهرست عربی طوب قابی ۴۵۴/۳).

(۵۷۸)

مختصر تاریخ دمشق

(تاریخ - عربی)

از : جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری
افریقی، معروف بابن منظور (۷۱۱ هـ).

جزء هفدهم:

آغاز : «عروة بن الزبير بن العوام بن خويلد... الاسدي القرني
الفقيه».

انجام: «فقال ابو بكر انا هو يا رسول الله، قال: لا... نجز الجزء السابع
عشر من مختصر تاريخ دمشق وينلوه في الجزء الثامن عشر ان شاء الله تعالى

آية الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج ۲/ ۶۹

بقية ترجمة على بن ابي طالب (ع)».

نسخ، بخط مؤلف، در نیمه جمادی الاخره ۶۹۳ هـ، در حاشیه تصحیح شده

است.

۱۵۵ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۸/۱۷)

(فهرست عربی طوب قابی ۴۵۴/۳).

(۵۷۹)

(تاریخ - عربی)

مختصر تاریخ دمشق

از: جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری افریقی.

معروف باین منظور (۷۱۱ هـ).

جزء بیستم:

آغاز: «عون بن عبد الله بن عتبة بن مسعود... الهدلی».

انجام: «قتيلة بنت وائلة... تم الجزء العشرون من مختصر تاریخ دمشق

وینتونه ان شاء الله عزوجل حرف القاف، قابیل بن آدم».

نسخ، بخط مؤلف، در سه بگشبه بیست و دوم محرم ۶۹۴ هـ، در حاشیه

تصحیح شده است.

۱۵۷ برگ، ۲۱ سطر

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۸/۲۰)

(فهرست عربی طوب قابی ۴۵۴/۳).

(۵۸۰)

مختصر تاریخ دمشق

(تاریخ - عربی)

از : جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری
افریقی، معروف بابن منظور (۷۱۱ هـ).

جزء بیست و سوم:

آغاز : «محمد بن عبد الرحمن ابن اشعث بن نافع ابن عبد الله ...
العجلی امام جامع دمشق».

انجام: «مالك بن ادهم بن محرز... نجز الجزء الثالث والعشرون من
تاریخ دمشق ویتلوہ فی الرابع والعشرين ان شاء الله عزوجل، مالك بن اسما
بن خارجة».

نسخ، بخط مؤلف، در بیستم رجب ۶۹۴ هـ، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۵۶ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۸/۲۳)
(فهرست عربی طوب قایی ۴۵۴/۳).

(۵۸۱)

مختصر تاریخ دمشق

(تاریخ - عربی)

از : جمال الدین، ابو الفضل، محمد بن مکرم بن علی انصاری افریقی،
معروف بابن منظور (۷۱۱ هـ).

جزء بیست وهفتم:

آغاز: «هارون الرشید ابن محمد المهدی بن عبد الله المنصور بن محمد بن علی...».

انجام: «یزید بن القعقاع ابو جعفر المخزومی... نجز الجزء السابع والعشرون من مختصر تاریخ دمشق ویتلوہ فی الجزء الثامن والعشرين ان شاء الله...».

نسخ، بخط مؤلف، در شب جمعه بنجم ربیع الاول ۶۹۵ هـ، در حاشیہ

تصحیح ندہ است.

۱۵۶ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (۲۷/۲۸۸۸ A) (فهرست عربی طوط قایی ۴۵۵/۳).

(۵۸۲)

(حدیب - عربی)

من لا يحضره الفقيه

از: شیخ صدوق، أبو جعفر محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی (۳۸۱ هـ).

یکی از اصول چهارگانه حدیثی معتبر نزد شیعه امامیه، و علمای مذهب اهل بیت علیهم السلام.

این کتاب، بارها در هند، و تهران، و تبریز، و نجف چاپ شده است (مشار، چاپی عربی ۹۰۵).

نسخه حاضر، کهن و بسیار ارزشمند بوده و مشتمل است بر اوائل (باب

صفة وضوء رسول الله صلى الله عليه واله) نا اول أبواب الزكاة.
 آغاز، افتاده: «إذا كانت الكف طاهرة ثم غرف ملاًها ماء تم وضع على
 جبهته».

نجام: «والصلاة أفضل والمصلاة أفضل والصلاة أفضل. تم الجزء الاول
 من كتاب من لا يحضره الفقيه، والحمد لله رب العالمين وصلواته وسلامه على
 سيدنا محمد النبي واله الطاهرين، يتلوه أبواب الزكوات».

نسخ، محمد بن علی بن... در روز جمعه ۲۱ شوال ۴۵۲ هـ، در حاشیه
 صحیح سده وحاشیه نویسی مختصری دارد، در پایان نسخه و در بسیاری برگها
 نشانه معايله دارد.

۱۹۶ برگ، ۱۷ سطر

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR. 8332).

(۵۸۳)

المختصر المختار من وفيات الأعيان تاريخ - عربي

از: تاج الدين احمد بن سعيد بن الاثير الحلبي (قرن ۷ هـ).
 مؤلف، کتاب «وفیات الاعیان» ابو العباس شمس الدين احمد بن
 محمد بن ابی بکر بن خلکان، متوفی ۶۸۱ هـ را اختیار و اختصار نموده است
 وی از معاصرین این خلکان بوده و در شام و مصر در عهد ملک ظاهر بپرس،
 و ملک منصور فلاوون، مباشر انشاء بوده است (اعلام النبلاء بتاریخ حلب
 ۱/۴ و ۱۵۶).

آغاز: «ابو اسحق المروزی، اسمه ابراهيم، توفي بمصر سنة اربعین

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۷۳
وثلثمائة».

انجام: «یونس بن حبیب النحوی مولده سنة تسعين ومائه ووفاته سنة اثنتين وثمانين ومائتين، وحبیب اسم امه، والله اعلم».
نسخ. احتمالاً سده هفتم هجری. از روی نسخه خط سهاب الدین محمود
کاتب انشاء.

۲۰۳ برگ، ۱۳ خط

از نسخه اسکو ریال - مادرید، بشماره (۱۷۸۰) (فهرست عربی
اسکور ریال ۲۷۹/۳).

(۵۸۴)

ترجمة الشاهنامه (تاریخ - عربی)

از: قوام الدین، فتح بن علی بن محمد بنداری اصفهانی (ق ۷ هـ).
بنداری، کتاب شاهنامه، اثر بزرگ حماسی «حکیم ابو القاسم فردوسی
طوسی» را بطور مختصر با تشری شیوا در دو یا سه جزء به عربی ترجمه
نموده است وی این ترجمه را در سال ۶۲۱ هـ در دمشق پایان آورده و بملك
«أبی الفتح عیسی بن أبی بکر بن أیوب» اهداء نموده است.
این کتاب، در ۱۳۵۰ هـ در مصر با تصحیح، و تحقیق، و مقدمه دكتور
عبد الوهاب عزاز، در دو جزء چاپ شده است (منشأ، چاپی عربی / ۵۳۳).
نسخه حاضر، مستمل است بر اول کتاب، تا در گذشت رسم.
آغاز: «الحمد لله الذي تعطف رداء الكبرياء، وانصف بيمينه الملك في
الأرض والسماء».

۷۴ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

انجام: «وهذا ما انتهى اليه من حديث رستم، على التمام والكمال. والله تعالى أعلم. وصلى الله على سيدنا محمد وآله وسلم، والحمد لله رب العالمين».

نسخ، سده هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۵۰ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کمریج، بشماره (۴۶. ۹۹).

(۵۸۵)

ترجمة الشاهنامه

(تاریخ - عربی)

از: قوام الدین، فتح بن علی بن محمد بنداری اصفهانی (ق ۷ هـ).

این نسخه، از وقایع مربوط بهرام گور شروع و بآخر کتاب ختم

میشود.

آغاز: «ذكر نوبة بهرام بن يزجرد المعروف بهرام جور، وكانت مدة

ملكه ستين سنة».

انجام: «ويخلد ملك المشارق والمغرب في أعقابه وأعقابهم الى يوم

الدين، وهذا آخر الكتاب... وكان الابتداء به في أوائل جمادى الاول من سنة

عشر بن وستمائة بدمشق المحروسة، والحمد لله رب العالمين».

نسخ، مشکول، در روز پنجشنبه بیست و دوم محرم ۷۷۲ هـ در دمشق، در

حاشیه تصحیح شده است.

۱۸۹ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه روان، طوب قایی - استانبول، بشماره (۱۶۰۸. R) (فهرست

عربی طوب قایی ۴۶۹/۳).

التحصيل لفوائد كتاب التفصيل

(تفسير - عربی)

از : ابو العباس احمد بن عمار المهدوی التیمی مغربی (بعد از ۴۳۰ هـ).

مؤلف، قبلاً کتاب مفصلی در تفسیر قرآن، بنام «التفصیل الجامع لعلوم التنزیل» تألیف نموده سپس آنرا مختصر کرده و میگوید: متضمن اغراض تفسیر کبیر میباشد.

حاجی خلیفه، وبروکلیمان، در گذشت مؤلف را بعد از ۴۳۰ هـ ثبت نموده‌اند (کشف الظنون ۱/۴۶۲ - بروکلیمان، ذیل ۱/۷۳۰) لکن کحاله، فوت مؤلف را ۴۴۰ هـ نوشته است (معجم المؤلفین ۲/۲۷).

این کتاب، ظاهراً در سه جزء تألیف شده است، نسخه حاضر، جزء اول، واز اول کتاب تا پایان سوره انفال را در بر دارد.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم... قال المقری ابو العباس احمد بن عمار المهدوی...».

انجام: «هو الذی ایدک بنصره وبالمؤمنین، عدها الجماعة سوی البصری».

نسخ، ۹ برگ بخط مغربی، بدو خط، ابراهیم بن اسحق الکتبی، بیست و هشتم صفر ۸۳۴ هـ، در حاشیه تصحیح شده و چند حاشیه مختصر دارد.

۲۲۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه با یزید عمومی - استانبول، بشماره (۶۰۵).

(۵۸۷)

غریب الحدیث

(حدیث - عربی)

از: ابو محمد، عبد الله بن مسلم بن قتیبة الدینوری (۷۶ یا ۲۷۰ هـ).
مؤلف، این کتاب را در «غریب الحدیث» بر وائل و ترتیب کتاب «غریب
الحدیث» ابو عبید قاسم بن سلام، تألیف نموده است (کشف الظنون
۱۲۰۴/۲).

نسخه حاضر، کهن و روی صفحه عنوان (انجزه الثاني) ثبت
سده است.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم، حدیث ابی بکر الصدیق...».
انجام: «جاء فی الحدیث: ان المسلمین والمشرکین لما التقوا فی وقعة
نهاوند ... تم الکتاب والحمد لله کثیراً وصلى الله على محمد النبی واله...».
سج، بد خط، محرم ۲۷۹ هـ در بغداد، در جای حای سخته سانه سماع
دازد همحس در بابان دارای سماعی است احتمالاً بناریخ ۲۵۲ هـ
۱۳۶ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه چستر بیثی - دبلین، بشماره (۳۴۹۴) (از بری، فهرست خطی
عربی ۱۰۸/۲).

(۵۸۸)

الکامل فی معرفة الضعفاء والمتروکین من الرواة (رجال و حدیث - عربی)

از : ابو احمد عبد الله بن عدی بن عبد الله محمد بن مبارك بن قطان
جرجانی، معروف بابن عدی (۳۶۵ هـ).

بشماره (۱۱۴) رجوع شود.

کتابی است در سه مجلد در جرح و تعدیل رواة ومحدثین عامه با ذکر
احادیثی از آنها. حاجی خلیفه مینویسد: این کامل ترین کتابی است که در
این موضوع نوشته شده است (کشف الظنون ۲/۱۳۸۲).

کحاله، نام کتاب را «الکامل فی معرفة ضعفاء المحدثین وعلل
الاحادیث» نوشته است (معجم المؤلفین ۶/۸۲).

نسخه حاضر، مجلد اول کتاب است.

آغاز : «قال الشيخ الحافظ ابو احمد عبد الله بن عدی النجرجانی
رحمه الله: الحمد لله الأحد الصمد الذی لیس کمله شیء وهو السميع
البصیر...».

انجام: «الا ان یشرط المبتاع، یتلوه فی الذی یلیه، ابا الحسن... قال:
عمرو بن ابی سلمة، تم الکتاب...».

نسخ، حدود سال ۹۱۰ هـ، بخط کاتب مجلد سوم کتاب، بشماره (۱۱۴۱)

عکسی این کتابخانه، که آنرا در روز دو سنه ۲۶ شعبان ۹۱۰ هـ بنامان
آورده است.

۳۹۰ رمی، ۴۲ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۴۳/۱)
(فهرست عربی طوب فابی ۳/۴۸۹).

(۵۸۹)

بغية الطلب في تاريخ حلب

(تاریخ - عربی)

از : کمال الدین عمر بن احمد بن هبة الله حلبی حنفی، معروف بابن عديم (۶۶۰ هـ).

بشماره (۵۱۳) رجوع شود.

این نسخه، ظاهراً مجلد دوم کتاب، واز ترجمه «احمد بن محمد متویه» شروع، و تقریباً بآخر ترجمه «اسحق بن منصور المروزی» ختم میشود. آغاز : «احمد بن محمد بن متویه ابو جعفر المروزی المعروف بکاکو».

انجام، افتاده «مسلم بن الحجاج يقول: ابو يعقوب اسحق بن منصور ... سمع يحيى بن سعيد وابن عيينه وابن ابى فديك وابن نمير...».

سخ. احتمالاً سده نه هجری، در حاشیه تصحیح سده و حاشیه نویسی

دارد.

۳۰۰ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۲۵/۲) فهرست عربی طوب قابی (۵۲۳/۳).

(۵۹۰)

از : موفق الدين عبد اللطيف بن يوسف بن محمد موصلی بغدادی شافعی، معروف بابن اللباد (۶۲۹ هـ).

مؤلف، قبلاً کتاب مفصلی در تفسیر غریب الحدیث بترتیب حروف معجم نوشته است، سپس بدر خواست بعضی از فضلاء، کلمات لغویه را از احادیث تجرید نموده و در کتابی مستقل بترتیب حروف معجم مرتب کرده و بنحو اختصار بتفسیر همان کلمات پر ادخته است (کشف الظنون ۱۵۹۳/۲ - بروکلمان، ذیل ۸۸۱/۱).

روی صفحه عنوان، آمده: که کتاب، بروایت «الحافظ مجد الدین ابی الخیر عبد الصمد بن أحمد بن أبی الحسن القطفتی» عن المؤلف، میبایست. آغاز: «الحمد لله ذی الأید والایداء... وبعد: فانی لما انتهیت کتابی فی تفسیر غریب الحدیث».

انجام: «تم کتاب المجرد للغة الحديث بعون الله، والحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيد المرسلين محمد النبي الامى وعلى اله...».

نسخ، ذی الحجة ۸۳۴ هـ، در حاسبه تصحیح شده و حاسبه نویسی دارد.

روی برگ پایان نشانه مقاله دارد.

۱۳۳ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه بغدادلی وهبی منتقله بسلیمانیه - استانبول، بشماره (۱۹۴۳) (چچن، نوادر المخطوطات العربیه فی ترکیا ۲/۲۰۵).

الملل والنحل

(املل ونحل - عربی)

از: أبو الفتح محمد بن عبد الکریم بن أحمد سهرستانی (۵۴۸ هـ).
 در بیان اراء وعقائد، ونظرات از باب دیانات وملل، واهل اهواء ونحل.
 این کتاب، مشهورترین تألیفات سهرستانی است که در تمامی اقطار
 در نهایت اشتها راست وبارها در هند ومصر ولندن چاپ، وبترکی ولاتینی
 وانگلیسی واکثر السنه اروپائی ترجمه شده است، وترجمه فارسی خواجه
 افضل الدین صدر ترکه اصفهانی نیز بسال هزار وسصد و بیست و یک شمی
 در تهران بطبع رسیده است (ریحانة الأدب ۲۷۲/۳ - معجم المطبوعات
 ۱۱۵۳ - سنار، چاپی عربی / ۹۰۱).

این نسخه، یکی از کهن ترین نسخ خطی این کتاب، ومشمول است
 بر تمام آن.

آغاز: «الحمد لله حمد الساکرین بجمیع محامده کلها... والصلوة علی
 سید المرسلین محمد المصطفی وعلی اله الطاهرین».

انجام: «هذا اخر ما وجدته من مقالات أهل العالم، ونقلته علی ما
 وجدته، فمن صادف فيه خللاً فی النقل فأصلحه... وحسبنا الله ونعم الوکیل
 والحمد لله رب العالمین...».

سخ. بنو خط، غرة ربيع الاول ۶۸۶ هـ. در حاسبه تصحیح شده است. در پایان دارای مملک محمد

بن صفر... بن جمال الدین حنفی بتاریخ ۱۳ رجب ۸۰۲ هـ میباشد.

۲۴۱ برگ. ۲۰ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بسماره (۱۶۰۱) (فهرست خطی عربی

(۵۹۲)

تاریخ مکه

(تاریخ - عربی)

از : عبد الله بن محمد عبد الشکور (ق - ۱۳ هـ).
کتابی است در شرح حال شرفاء مکه معظمه بترتیب سنوات. مؤلف،
کتاب را از وقایع و حوادث سال ۱۱۴۳ هـ آغاز، و بوقایع سال ۱۲۲۰ هـ پایان
آورده است.

آغاز: «وبه الاغانه ونسالة التوفیق... یا موجد هذا الوجود من العدم،
ومكون الكائنات ومخترع العالم». ^(۱)
انجام: «ثم هذا الجائر الجانی رفع یدہ واطلق رقاب الناس من الاسر
... بعون الملك الغفار».

نسخ، محمد سعید حسینی مفتی زاده در روز یکشنبه سیزدهم جمادی الاول

۱۲۶۹ هـ در آستانه.

۳۰۱ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه مدینه خزانه سی (طوب قابی) استانبول، بشماره (M. ۵۱۱)
(فهرست عربی طوب قابی ۴۴۶/۳).

(۵۹۳)

الشجرة المباركة فی أنساب الطالبية

(أنساب - عربی)

از: أبو عبدالله محمد بن عمر بن حسین شافعی معروف بفخر رازی
(۶۰۶ هـ).

کتابی است در بیان نسب اولاد امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام وبقیه طالبیین. مؤلف، کتاب را با استدعای بعضی از علویین نوشته است.

این کتاب، برای اولین بار، در ۱۴۰۹ هـ توسط این کتابخانه چاپ شده است.

آغاز: «هذا مختصر فی علم الأنساب المعقبون من اولاد امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام».

انجام: «فقد فرغنا من عقب عقیل بن ابی طالب، وهذا آخر هذا المختصر فی انساب الطالبیه، والحمد لله رب العالمین، والسلام علی نبینا محمد واله الطیبین اجمعین».

نسخ، وحید بن سمس الدین، ۸۲۵ هـ، از روی نسخهی که مصنف آنرا تصحیح نموده و اجازه‌ی بخط خود در غره شعبان ۵۹۷ هـ برای علی بن سرفساف بن ابی المعالی نوشته است، در حاسبه تصحیح شده و حاسبه نویسی دارد.

۷۶ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۶۷۷) فهرست عربی طوب قاپی ۵۱۸/۳).

(۵۹۴)

از : شهاب الدین احمد بن محمد بن الحسن الحیمی الکوکیانی،
الزیدی (۱۱۵۱ هـ).

کتابی است در دو مجلد در شرح حال علماء وادباء یمن که معاصر
مؤلف بوده اند.

مؤلف، کتاب را بچهار قسمت تقسیم نموده است بدین ترتیب:
القسم الاول: فی ایراد محاسن کوکیان المنیف و ذکر من برز من قطره
الرفیع الشریف.

القسم الثانی: فی ذکر أفاضل صنعاء الیمن...
القسم الثالث: فی ذکر فضلاء ما خلف مدینة سام...
القسم الرابع: فی ذکر الأفاضل مما یسامت بلاد کوکیان من الثلاث
الجهات...

مؤلف، در پایان، شرح حال حدود بیست و پنج نفر از علماء وادباء شام
ومصر وحجاز را که میشناخته یا با آنان مراسله داشته است ذکر نموده است.
نسخه حاضر مجلد اول، ومشمتمل است بر قسمت اول ودوم کتاب،
مؤلف، در روز پنجشنبه ۲۴ صفر ۱۱۴۳ هـ در صنعاء از تألیف آن فراغت
یافته است.

آغاز: افتتح بحمد من فضلنا اذ فضّ لنا من الأدب الختام».
انجام: «وعاد سواد الراس بعد ابیضاضه - وعاوده شرح الشباب الذی
فانا قال المؤلف... انتهى الجزء الاول من کتاب طیب السمر فی اوقات
السحر...».

نسخ، حسین بن عبد الغادر بن علی بن الحسن بن المهدي. روز جمعه ۲۲
رمضان ۱۱۵۴ هـ در صنعاء، قبل از کتاب مهرسب اسماء مترجمین در سه صفحه
آمده است.

۳۱۲ برگ. ۱۹ سطر.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR. ۲۴۲۷) (ریو، فهرست خطی عربی / ۴۵۹).

(۵۹۵)

طیب السمر فی اوقات السحر (ترجمه - عربی)

از : شهاب الدین احمد بن محمد بن الحسن الحیمی الکوکانی، الزیدی (۱۱۵۱ هـ).

این نسخه، مجلد دوم کتاب، و مشتمل است بر قسمت سوم و چهارم. آغاز : « القسم الثالث من الاقسام، فی ذکر فضلاء ما خلف مدینه سام ». انجام : « یحیی بن صالح السحولی عماد الاسلام، وبهجة محافل العلماء الاعلام بل واسطه عقد النظام... فایزاً بالمراد من کل خیر ظافراً بالنجاة من کل ضیر ».

نسخ. مسکول. اسحق بن علی العبدی. روز سحبه اول ربیع الثانی ۱۱۹۹

هـ. قبل از کتاب فهرست مطالب دارد.

۲۷۸ برگ. ۲۳ سطر.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR. ۲۴۲۸) (ریو، فهرست خطی عربی / ۴۶۰).

(۵۹۶)

غایة المرام فی رجال البخاری الی سید الأئام (رجال - عربی)

از : شمس الدین ابو عبد الله محمد بن داود بن محمد بازلی کردی
حموی شافعی (۹۲۵ هـ).

مؤلف، رجالی که در سلسله اسانید احادیث صحیح بخاری قرار دارند،
بترتیب حروف معجم گرد آورده است. حاجی خلیفه میگوید: این کتاب مجلد
بزرگی است (کشف الظنون ۲/ ۱۱۹۳) لکن روی صفحه عنوان این نسخه
(الجزء الثانی) نوشته شده است.

نسخه حاضر، مشتمل است بر حرف عین تا پایان کتاب.

آغاز: «عبد الله بن ابي رافع واسمه اسلم مولى رسول الله (ص)».

انجام: «ابو یونس : هو حاتم بن مسلم مشهور... والله سبحانه وتعالى
اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب...».

نسخ، يوسف بن محمد بن محمد الخطيب الحبلي، رجب ۹۰۱ هـ. در

حاشیه تصحیح شده است.

۳۳۲ برگ. ۲۵ خط

از نسخه جستر بیٹی - دہلین، بنماریہ (۳۰۹۷) (اربری، فهرست خطی
عربی ۳۷/۱).

(۵۹۷)

تاریخ مدینه دمشق

(مراجع - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف باین
عساکر (۵۷۱ هـ) بروکلیمان ۱/ (۳۳۱) ۴۰۳.

این کتاب، بزرگترین کتابی است که در تاریخ دمشق نوسه شده است.
کتاب، مشتمل است بر ذکر احوال اشخاصیکه باین منطقه وارد شده اند، از:
اولیاء، وهدة، وخلفاء، وولاة، وفقهاء، وقضاة، وعلماء، وبزرگان از قراء ورواة
وادباء و شعراء، وجرح و تعديل آنان.

مؤلف، کتاب را بترتیب حروف معجم مرتب نموده است، الا اینکه تیمناً
نام نامی واسم گرامی پیامبر اکرم (ص) (احمد) و اشخاصی که باین نام
بوده اند بر دیگران مقدم دانسته است.

همچنین در آغاز کتاب، ابوابی چند مشتمل بر اخبار در فضیلت شام،
ومنافع اهل آن آورده است.

حاجی خلیفه، وکماله این کتاب را در هشتاد مجلد نوشته اند (کشف
الظنون ۱/ ۲۹۴ - معجم المؤلفین ۶۹/۷) لکن چون تجزیه کتاب بحسب
نسخ آن متفاوت است در این فهرست، نسخ آن بترتیب استعمال آن بر اسماء
معرفی میشود.

نسخه حاضر، از اول کتاب شروع، و باوآخر ترجمه إسحاق بن
إبراهیم بن مخلد ختم میشود، روی صفحه عنوان (الجزء الاول) ثبت
شده است.

آغاز: «اخبرنا والدي الحافظ ابو القاسم علي بن الحسن رحمه الله

بقرأتی علیه قال: الحمد لله خالق الارواح وباری الاجسام...».

انجام: «قال: كان اسحق يميل الى قول مالك... والله سبحانه وتعالى اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب، نجز الجزء الاول...».

نسخ، سده دهم هجری، در حاشیه تصحیح شده. روی صفحه عنوان نملک

فیض الیه الثغنی فی السلطنة العثمانیة بتاريخ ۱۱۱۰ دیده میشود.

۵۷۶ برگ، ۳۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۷/۱)

(فهرست عربی طوب قایی ۴۴۸/۳).

(۵۹۸)

تاریخ مدینه دمشق

(تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساكر (۵۷۱ هـ).

نسخه حاضر، از اواخر ترجمه إسحاق بن ابراهیم شروع و بآخر ترجمه حسین بن عبد الله بن ضمیره ختم میشود، روی صفحه عنوان (الجزء الثاني) ثبت شده است.

آغاز: «اخبرنا ابو سعد المطرز وابو علی الحداد وابو القسم غانم بن محمد بن عبد الله اجازة».

انجام: «اخبرنا ابو القاسم... انا ابو احمد قال: ابن ضمیره منكر الحديث وضعفه... اخر الجزء السبعین بعد المائة...».

نسخ، سده دهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است. روی صفحه عنوان

تملك فیض الله مفتی السلطنة العثمانیة بتاريخ ۱۱۱۰ هـ دیده میشود.

۵۲۶ برگ، ۳۹ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد ثالث - استانبول، بشمارهٔ (A. ۲۸۸۷/۲)
(فهرست عربی طوب قایی ۴۴۹/۳).

(۵۹۹)

تاریخ مدینة دمشق (تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن
عساكر (۵۷۱ هـ).

این نسخه، از حسین بن عبد الله بن محمد شروع، وبا واسط ترجمهٔ
زیاد بن عبید ختم میشود، روی صفحهٔ عنوان (الجزء الثالث) ثبت شده است.
آغاز: «الحسین بن عبد الله بن محمد بن اسحاق بن ابراهیم بن زهیر
المعروف بابن ابو کامل».

انجام: «قال یحیی الودیعة الحر الشدید، والله سبحانه وتعالی اعلم
بالصواب والیه المرجع والمآب. نجز الجزء الثالث...».

نسخ. سدهٔ دهم هجری، در حاشیه تصحیح سده است، روی صفحهٔ عنوان
تملك فیض الله مفتی سلطنة عثمانیه دیده میشود.

۴۳۴ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد ثالث - استانبول، بشمارهٔ (A. ۲۸۸۷/۳)
(فهرست عربی طوب قایی ۴۴۹/۳).

(۶۰۰)

تاریخ مدینة دمشق (تاریخ - عربی)

از : ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف باین عساکر (۵۷۱ هـ).

این نسخه، از اواسط ترجمه زیاد بن عبید شروع وباوآخر ترجمه شهر بن حوشب ختم میشود، الا اینکه چند برگ آخر ناخوانااست، روی صفحه عنوان (الجزء الرابع) ثبت شده است.

آغاز : «اخبِرنا ابو القاسم بن السمرقند اخبِرنا ابو بکر بن اللالکانی...».

انجام، ناخوانا.

نسخ، سده دهم هجری، در حاشیه تصحیح سده اس.

۴۴۲ برگ، ۳۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۷/۴) فهرست عربی طوب قایی (۴۴۹/۳).

(۶۰۱)

تاریخ مدینة دمشق (تاریخ - عربی)

از : ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف باین عساکر (۵۷۱ هـ).

۹۰. فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

این نسخه از اواخر ترجمه شهر بن حوشب شروع، و باخر ترجمه عبد الله بن عباس ختم میشود، روی صفحه عنوان (الجزء الخامس) ثبت شده است.

آغاز: «اخبیرنا ابو بکر محمد بن شجاع اخبیرنا ابو صادق محمد بن احمدانا احمد بن محمد بن محمد بن رنجویه».

انجام: «فی السنة التي قدم فيها رسول الله (ص) وفيها ولد ابن عباس رضی الله تعالی عنهما. تم هذا الجزء...».

نسخ. سده دهم هجری.

۲۸۵ برگ. ۳۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۷/۵)
(فهرست عربی طوب قانی ۴۴۹/۳).

(۶۰۲)

تاریخ مدینه دمشق

تاریخ - عربی

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی سافعی، معروف بابن عساکر (۵۷۱ هـ).

این نسخه، از عبد الله بن عبد الرحمن شروع، و باخر ترجمه عبد الرحمن بن عسيلة ختم میشود. روی صفحه عنوان (الجزء السادس) ثبت شده است.

آغاز: «اخبیرنا ابو بکر محمد بن شجاع انا ابو عمر وعبد الوهاب بن محمد...».

اية الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج/۲ ۹۱

انجام: «فقال حين نظر الى الصنابحي: من سره ان ينظر الى رجل
كانما صعد الى السماء فهو يعمل بما يرى فليُنظر الى هذا، والله اعلم
بالصواب واليه المرجع والمآب، نجز الجزء المبارك...».

نسخ. سده دهم هجرى. روى صفحه عنوان ملك فيض الله المعنى فى
السلطنة العثمانية بتاريخ ۱۱۱۰ هـ ديدم ميسود.

۴۴۱ برگ. ۳۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۷/۶)
(فهرست عربى طوب قايى ۴۵۰/۳).

(۶۰۳)

تاريخ مدينة دمشق (تاريخ - عربى)

از: ابو القاسم على بن حسن بن هبة الله دمشقى شافعى، معروف بابن
عساكر (۵۷۱ هـ).

اين نسخه، از عبد الرحمن أعتى همدان شروع، وباواسط ترجمه
عدى بن حاتم ختم ميشود. روى صفحه عنوان (الجزء السابع) ثبت شده است.
آغاز: «اخبرنا ابو العز احمد بن عبيد الله».

انجام: «قال سمعت محمد بن احمد المقدسى يقول: عدى بن حاتم
الطاي يكنى ابا طريف... والله سبحانه وتعالى اعلم بالصواب واليه المرجع
والمآب...».

نسخ. سده دهم هجرى.

۲۷۶ برگ. ۳۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۷/۷).

(فهرست عربی طوپ قابی ۴۵۰/۳).

(۶۰۴)

تاریخ مدینه دمشق

(تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عاکر (۵۷۱ هـ).

این نسخه، از واسط ترجمه عدی بن حاتم شروع، و بواسط ترجمه عمر بن خطاب ختم میشود. روی صفحه عنوان (الجزء الثامن) ثبت شده است.

آغاز: «اخبرنا ابو الحسن بن قیس و ابو منصور محمد بن عبد الملك قالا قال لنا ابو بكر الخطیب...».

انجام: «قال، قال رسول الله (ص) ان يقطع الناس ... والله تعالى اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب...».

نسخ. سده دهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است، روی صفحه عنوان

تملك فیض الله المفتی فی السلطنة العثمانیه بتاريخ ۱۱۱۰ هـ دیده میشود.

۴۴۸ بری، ۳۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۷/۸).

(فهرست عربی طوپ قابی ۴۵۰/۳).

(۶۰۵)

تاریخ مدینه دمشق

(تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساكر (۵۷۱ هـ).

این نسخه، از واسطه ترجمه عمر بن خطاب شروع، و با و آخر ترجمه قاسم بن عبد الرحمن بن عبد الله ختم میشود. روی صفحه عنوان (الجزء التاسع) ثبت شده است.

آغاز: «اخبرنا ابو عبد الله الخلال انا سعيد بن احمد بن محمد العيار». انجام: «اخبرنا ابو البركات الأنماطي... قال سمعت ابا نعيم يقول: اول من ولي القضا بالكوفة عروة بن الجعد... والقاسم بن عبد الرحمن بن عبد الله... والله سبحانه وتعالى اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب...».

نسخ. سده دهم هجری. روی صفحه عنوان تملك فیض الله المنفی فی

السلطنة العمانیه بتاریخ ۱۱۱۰ هـ دیده مبسود.

۲۳۶ برگ، ۳۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۷/۹) فهرست عربی طوب قابی (۴۵۰/۳).

(۶۰۶)

تاریخ مدینه دمشق

(تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساکر (۵۷۱ هـ).

این نسخه، از قاسم بن عبد الرحمن شروع، و بآخر ترجمه محمد بن عمر بن محمد سلم ختم میشود. روی صفحه عنوان (الجزء العاشر) ثبت شده است.

آغاز: «اخبیرنا ابو الحسن علی بن محمد الخطیب اخبیرنا ابو منصور النهاوندی اخبیرنا ابو العباس النهاوندی...».

انجام: «اخبیرنا ابو القاسم علی بن ابراهیم وابو الحسن بن قبیس، قالوا حدثنا وابو منصور المقرئ اخبیرنا... من رجب سنة خمس وخمسين وثلاثماية ودفن من غد...».

نسخ، سده دهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است. روی صفحه عنوان نمک فیض الله انفتی فی السلطنة العثمانیه بتاريخ ۱۱۱۰ هـ ثبت شده است.
۴۴۵ برگ، ۳۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (۲۸۸۷/۱۰) (A).
(فهرست عربی طوط قایی ۴۵۰/۳).

(۶۰۷)

تاریخ مدینه دمشق (تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساکر (۵۷۱ هـ).

این نسخه، از محمد بن عمر بن محمد بن ابی عقیل شروع، و بنافع

ختم میشود. روی صفحه عنوان (الجزء الحاديعشر) ثبت شده است.

آغاز: «محمد بن عمر بن محمد بن ابی عقیل ابو بکر الکرهی الواعظ، سمع ابا بکر بن زید باصبهان».

انجام: «وقال ابو موسى والهيشم: مات نافع مولى ابن عمر سنة سبع عشرة، وذكر ان اياه اخبره عن ابيه عن ابی موسى ان اياه اخبره عن احمد بن عبيد عن الهيشم، بذلك والله سبحانه وتعالى اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب...».

نسخ، سده دهم هجری، در حاشیه تصحیح نده است، روی صفحه عنوان

تملك فیض الله المفتی فی السلطنة العثمانیه بتاريخ ۱۱۱۰ هـ دیده میشود.

۵۱۳ برگ، ۳۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۷/۱۱)
(فهرست عربی طوط قاپی ۴۵۱/۳).

(۶۰۸)

تاریخ مدینه دمشق (تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساكر (۵۷۱ هـ).

این نسخه، از نافع شروع، وبآخر کتاب ختم میشود. روی صفحه عنوان (الجزء الثاني عشر) ثبت شده است.

آغاز: «اخبّرنا ابو البركات بن المبارك انا ابو الفضل بن خيرون انا ابو العلاء محمد بن علی... قال: ونافع سنة سبع عشرة وماية يعنى مات».

انجام: «وهذا آخر ما يسر الله جمعه من هذا الكتاب... ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم عليه توكلت وهو رب العرش الكريم».

نسخ، سده دهم هجری، در حاشیه تصحیح سده اس، روی صفحه عنوان

ملك فيض الله العلي في السلطنة العثمانية بين سده ست.

۵۱۵ برگ، ۳۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۸۸۷/۱۲)
(فهرست عربی طوب قابی ۴۵۱/۳).

(۶۰۹)

التدوين في ذكر اهل العلم بقزوين (تاریخ - عری)

از: امام الدین ابو القاسم عبد الکریم بن محمد بن عبد الکریم رافعی
قزوینی شافعی (۶۲۳ هـ).

بسماره (۱۸) رجوع سود.

آغاز: «سبحان الله مقلب الليل والنهار، عبرة لا ولي الأبصار، والحمد لله الذي رفع بنعمته الاقدار...».

انجام: «باب الباء فيه سبعة اسماء... عن قتادة عن انس بن مالك قال: قال رسول الله (ص) الحجر الأسود من حجارة، توفي سنة سبع عشر وثلثمائة وقيل ثمان عشر».

تعلیق، ابو القاسم بن محمد البیلوانی، گرجه فهرست نگار طوب قابی تاریخ

کتاب نسخه را ۶۶۰ هـ نوشته اس، ذکر کاتب در برگ ۲۷ تاریخ فراغت از

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/ ۲ ۹۷

آن قسمت از نسخه را سنة ۶۷۵ هـ نوحه است. در حاشیه تصحیح شده است.

۳۱۱ برگ. ۳۰ سطر

از نسخه طوب قایی - استانبول، بشماره (K. ۱۰۰۷) (فهرست عربی همانجا ۵۱۹/۳).

(۶۱۰)

التدوین فی ذکر اهل العلم بقزوین (تاریخ - عربی)

از: امام الدین ابو القاسم عبد الکریم بن محمد بن عبد الکریم رافعی قزوینی شافعی (۶۲۳ هـ).

این نسخه، تصویر مکرر شماره (۶۰۹) است.

(۶۱۱)

التدوین فی ذکر اهل العلم بقزوین (تاریخ - عربی)

از: امام الدین ابو القاسم عبد الکریم بن محمد بن عبد الکریم رافعی قزوینی شافعی (۶۲۳ هـ).

بشماره (۱۸) رجوع شود.

این نسخه، عکس نسخه موجود در کتابخانه بلدیه اسکندریه است، که علامه قزوینی برای خود تحصیل نموده است، لکن وی با دقت خاص خود دریافت که چند برگ اول آن مربوط بکتاب التدوین نیست، لذا از یکی از

۹۸ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

دوستانش در لندن خواسته که ناقصی اول کتاب را از روی نسخه موزه بریتانیا برای وی استنساخ نماید، سپس علامه قزوینی مقدار استنساخ شده را باول نسخه اسکندریه الحاق نموده است.

این نسخه، در این فهرست در دو قسمت وطنی دو شماره معرفی میشود.
قسمت اول:

آغاز: «سبحان مقلب الليل والنهار عبرة لأولى الابصار، والحمد لله رفع
بنعمته الاقدار».

انجام: «جعفر بن الحسين بن علي بن محمد الديباج بن جعفر».

سخن احتمالاً قرن هفده هجری، در حاشیه تصحیح شده است. ۲۰ صفحه

اول بخط سید حسن نقی زاده است که از روی نسخه موزه بریتانیا نوشته است.

۱۴۰ برگ، ۳۵ سطر.

از نسخه علامه قزوینی (نسخه بلدیه اسکندریه).

(۶۱۲)

التدوين في ذكر اهل العلم بقزوين
مراج - مرصا

از: امام الدين ابو القاسم عبد الكريم بن محمد بن عبد الكريم رافعي
قزوینی سافعی (۶۲۳ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «ابن محمد بن علي بن الحسن بن علي بن ابي طالب رضي
الله عنهم من اشرف الفضلاء».

انجام: «توفي سنة سبع وعشر وبلسمانه وقيل سمان عشر والله اعلم». ولا

حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم».

دارائی مسخضات قسمت اول، بعد از کتاب نادیهائی، از علامه فزوی در

۱۶ برگ و همچنین فهرست اسماء رجال مذکور در التدوین استخراج محذب

ارموی آمده است.

۱۲۶ برگ، ۳۵ سطر.

از نسخه علامه قزوینی (نسخه بلدیة اسکندریه).

(۶۱۳)

کتاب أعلام الأخیار من فقهاء مذهب النعمان المختار (ترجم - عربی)

از: محمود بن سلیمان کفوی رومی حنفی (۹۹۰ هـ).

این نسخه، تصویر مکرر شماره (۴۶۰) میباشد.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، شماره (A. ۲۹۴۹) فهرست

عربی طوب قایی ۳/۳ و ۵۷۲.

(۶۱۴)

مجموعه:

۱ - قرۃ العیون فی أخبار الیمن الیمون ۱ - ۱۲۸ (تاریخ - عربی)

از: ابو الفرج عبد الرحمن بن علی بن محمد شیبانی زبیدی سافعی.

معروف باین الدیع (۹۴۴ هـ) (برکلمان ۲/ (۴۰۱) ۵۲۷).

کتابی در تاریخ یمن، مؤلف، کتاب «العسجد» ابو الحسن علی بن حسن خزرچی را خلاصه نموده، سپس تاریخ ملوک بنی رسول را از اول دولت ناصر بن أسرف، تا آخر تاریخ ملوک بنی طاهر را بآن اضافه کرده است. مؤلف، کتاب را در سه باب و هر باب مشتمل بر چند فصل تدوین نموده است، فهرست ابواب بدین شرح است.

الباب الأول: فی ذکر الیمن، ومن ملک صنعاء وعدن.

الباب الثانی: فی ذکر مدینة زبید و أمرائها، و ملوکها و وزرائها.

الباب الثالث: فی ذکر الدولة الطاهرية.

آغاز: «الحمد لله الذي اختص قطر اليمن الميمون بالايمن دون سائر الاقطار».

انجام: «فليحذر الذين يخالفون عن امره... وحسبنا الله ونعم الوكيل وصلى الله على سيدنا محمد واله وسلم».

۲ - روح الروح فيما حدث بعد المائة التاسعة من الفتن والفتوح ۵۱

۱۷۰ - [تاریخ - عربی]

از: عیسی بن لطف الله بن مطهر حسنی یعنی کوبانی (۱۰۴۸ هـ) (بر وکلما ۲ / (۴۰۲) ۹ و ۵۲۸).

در بیان حوادثی که بعد سده نهم هجری در یمن واقع شده است، مانند خروج جراکسه، و زوال دولت عامر و انقراض ملک آل طاهر، و آغاز دولت امام سرف الدین و فتوحات وی و غیر آن، بترتیب سنوات.

مؤلف، ظاهراً کتاب را فقط در دو جزء تألیف نموده مجموع دو جزء مشتمل است بر حوادث بین سالهای ۹۰۱ تا پایان ۱۰۲۹ هـ، در پایان، شخص دیگری حوادث بعد از ۱۰۲۹ هـ را تا سال ۱۰۵۷ هـ نوشته و بآن

ایة الله العظمیٰ مرعنی نجفی قدس سره ج/۲ ۱۰۸
ملحق نموده است.

نسخه حاضر هر دو جزء کتاب را در بردارد.

آغاز: «الحمد لله ذی الملكوت... وبعد فيقول العبد الفقير... عيسى بن لطف الله بن المطهر».

انجام جزء دوم: «الذی جعله الله فی سماء المکرمات کالبدر المنیر، والحمد لله رب العالمین...».

کتاب اول، نسخ، حسین بن ناصر بن عبد الحفیظ، در جمادی الاولی ۱۰۷۳

هـ، در حاشیه تصحیح سده و حاشیه نویسی دارد. کتاب دوم، نسخ، یاسین بن

علی، ۲۷ ربیع الاول ۱۰۴۲ هـ، در حاشیه تصحیح سده است، در پایان نسخه

سه برگ مشتمل بر معارف اخلاقی آمده است.

۱۷۵ برگ، کتاب اول ۴۷ سطری، کتاب دوم ۲۵ سطری.

از نسخه چستر بیینی - دبلین - بشماره (۳۲۲۱) (اربری، فهرست خطی عربی ۹۰/۱).

(۶۱۵)

۱: حدیث - عربی

تهذیب الاحکام

از: شیخ الطائفه أبو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۴۶۰ هـ).

بشماره (۴۲۳) رجوع نمود.

این نسخه مشتمل است بر کاب تجارت، تا پایان کتاب دیات.

نسخ ۸۹۳ هـ. در حاشیه تصحیح سده و حاشیه نویسی دارد، در پایان طرق

شیخ طوسی رد بنقل از خودش بخط حاج سید مصطفی صفائی خوانساری

بمارغ ۱۳۹۱ هـ در شبع صفحه نوسه سده است

۳۴۲ برگ. ۲۵ سطر

از نسخه صفائی خوانساری - قم.

(۶۱۶)

المحیط فی اللغة

(الف - بحری)

از : ابو القاسم اسماعیل بن عباد بن عباس دیلمی طالقانی، صاحب

بن عباد (۳۸۵ هـ) (بروکلیمان ۱ (۱۳۱) (۱۳۷).

بشماره (۲۹۷) رجوع شود.

این نسخه، تصویر مکرر شماره (۲۹۹) است.

(۶۱۷)

محاسن الأزهار فی مناقب (فضل) العترة الأطهار

(مناقب - عربی)

از : حسام الدین ابو عبد الله حمید بن احمد مخلی وادعی همدانی،

شهید (۶۵۲ هـ) (بروکلیمان ۱ (۳۲۵) (۳۹۷).

در فضائل و مناقب اهل بیت علیهم السلام، با استناد بآیات، و روایات

وارد از پیامبر اکرم (ص).

آغاز : «قال الفقيه... الحمد لله الذي ذلل لأوليائه سبيل المعارف».
انجام: «وليبكه شرق البلاد وغربها - وليبكه مصر وكل يمانی.
تم الكتاب».

نسخ، اواخر جهادی الثانيه ۷۶۱ هـ برای المهدي لدين الله صلاح الدين
محمد بن مهدي، در حاشیه تصحيح شده وحاشیه نویسی دارد، در پایان قصیده
امام منصور بالله وفوائد دیگری نوشته شده است.

۲۳۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه موزه بریتانیا - بشماره (or.3820).

(۶۱۸)

(حدیث - عربی)

مسند احمد بن حنبل

از: ابو عبد الله احمد بن محمد بن حنبل شيباني (۲۴۱ هـ).
این نسخه، جزء اول کتاب، واز آغاز تا پایان مسند عبد الله بن مسعود
درا در بردارد.
آغاز: «أخبرنا الشيخ أبو القاسم هبة الله بن محمد بن عبد الواحد بن
احمد بن الحصين الشيباني».
انجام: «ولم تكن بينة فالقول قول البايع أو يترادان البيع، آخر مسند
عبد الله بن مسعود...».

نسخ، فتح الله بن عبد الرحيم مغلولي صوفي، در روز سه شنبه هشتم ذی
القعدة ۸۹۳ هـ در قاهره برای خودش، در حاشیه تصحيح شده است. در پایان
دو اجازه برای کاتب یکی بخط عثمان بن محمد بن عثمان بتاريخ ۸۹۴ هـ
ودومی بخط عبد الرحمن سنحواوی ساقی بتاريخ رجب ۸۹۹ هـ نوشته
شده است.

۱۸۸ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه فیض الله افندی (کتابخانه ملت) استانبول، بشماره (۵۱۴).

(۶۱۹)

مسند احمد بن حنبل (حدیث - عربی)

از: ابو عبد الله احمد بن محمد بن حنبل شیبانی (۲۴۱ هـ).

این نسخه، تصویر مکرر شماره (۶۱۸) است.

(۶۲۰)

مجمع الأحباب وتذكرة اولی الألباب (تراجم - عربی)

از: شمس الدین محمد بن حسن بن عبد الله حسینی واسطی سافعی

(۷۷۶ هـ) (بروکلمان، ذیل ۳۰/۲).

بشماره (۳۲۴) رجوع شود.

این نسخه، مشتمل است بر جزء اول کتاب.

نسخ، احتمالاً سده نهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۲۲۵ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (A.۳۰۲۷) (فهرست

عربی طوپ قابی ۵۵۳/۳).

(۶۲۱)

الكامل فى التاريخ

(تاريخ - عربى)

از : عز الدين أبو الحسن على بن محمد بن محمد تيبانى موصلى، معروف بابن اثير جزرى (۶۳۰ هـ) (بروكلمان ۱/ ۶ و ۳۴۵ و ۴۲۲).

كتاب مفصلى است در تاريخ بترتيب سنوات، از آغاز تاريخ تا آخر ۶۲۸ هـ، مؤلف، بيشتر از همه از تاريخ طبرى استفاده نموده و تمام تراجمى كه در تاريخ طبرى آمده با تهذيب و اضافاتى از خود ثبت كرده است.

حاجى خليفه مينويسد: اين تاريخ، توسط مولانا نجم الدين طارمى از اعيان دولت ميرزا ميرانشاه بن تيمور، با نثرى بليغ و انشائى ما هرا نه بفارسي ترجمه شده است (كشف الظنون ۲/ ۱۳۸۰).

نسخه حاضر، مشتمل است بر حوادث سال چهل و يكم تا پايان سال دويست هجرى.

آغاز : «تم دخلت سنة احدى وأربعين».

انجام : «آخر الجزء الثانى من كتاب الكامل فى التاريخ، ويتلوه فى الجزء الثالث: ثم دخلت سنة احدى ومائتين...».

نسخ. على بن حمزة بن حسن مكتب عماد سرايى. هفتم رجب ۷۱۰ هـ.

در حاشيه تصحيح شده است.

۲۶۶ برگ. ۳۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد نالت - استانبول، بسماره (A. ۲۹۳۴) (فهرست عربى طوب قابى ۳/ ۳ و ۳۵۲).

(۶۲۲)

مناقب الابرار ومحاسن الاخيار

(ترجم - عربی)

از: ابو عبد الله حسين بن نصر بن محمد [احمد] موصلي شافعی، معروف بابن خمیس (۵۵۲ هـ) (کشف الظنون ۲/۱۸۳۵).
در شرح احوال مشایخ صوفیه، بسبک رساله قشیری.
این کتاب، خلاصه‌ایست از: طبقات الصوفیه سلمی، وحلیه الاولیاء ابو نعیم اصفهانی، وبهجة الأسرار ولوامع الأنوار ابو الحسن همدانی، وتهذیب الأسرار واعظ ابو سعید نیتسابوری، ورساله قشیری عبد الکریم بن هوازن قشیری.

مؤلف، آنچه در این مؤلفات بوده با حذف اسانید در این کتاب جمع نموده و مسموعات خود را از مشایخ بآن افزوده است. در پایان بعد از فراغت از اصل کتاب، جمله‌ای از نوادر مسموعات خود را در اخبار جماعتی از عرفا که نام آنان بطور مستقل در کتاب نیامده بآن اضافه نموده است.
آغاز: «الحمد لله علی ما انعم... اما بعد: فانی تتبعت مسموعاتی مما جمعه السادة العلماء، والمشايخ القدماء، من اخبار الصالحين واحوال الاولياء الصادقين... وسميته: بمناقب الابرار ومحاسن الاخيار».
انجام: «انتهی آخر الملحق بکتاب مناقب الابرار... انه علی کل شی قدیر».

نسخ، محمد بن موسی بن حسن معروف مابین دیوفا، ۲۴ رمضان ۷۲۵ هـ.

در حاشیه تصحیح شده است. بعد از کتاب دو برگ مشتمل بر احادیثی از پیامبر

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۱۰۷
تکرم (ص) دارد.

۲۶۰ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۰۴) (فهرست
عربی طوط قاپی ۴۹۹/۳).

(۶۲۳)

رونق الألفاظ لمعجم الحفاظ (بر اجم - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن شاهین، سبط ابن حجر عسقلانی (۸۹۹ هـ)
(معجم المؤلفین ۳۰۴/۱۳).

کتابی است ظاهراً در دو جلد، بترتیب حروف معجم، در شرح احوال
حفاظ.

مؤلف، کتاب را بتشویق جد خود ابن حجر عسقلانی نوشته است.
نسخه حاضر جزء اول کتاب است و تا اثناء ترجمه: عمر بن حسن بن عمر را
در بردارد.

آغاز: «الحمد لله الحفیظ العلیم الذی قاوت بین عباده فحازوا بمنحه
الشرف».

انجام، افتاده: «وابو عبد الله مولیٰ ابن ازهر... وقال اسامه».

سخ. ظاهراً بخط مؤلف، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نوسی دارد. بعضی
جاف بیاض دارد که تکمیل نشده است. روی صفحه عنوان تفریطی است بخط
محمد بن سیمان کفیحی حنفی بتاریخ حمادی لاولی ۸۷۱ هـ

۳۵۲ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخهٔ مدینه خزانه سی (طوب قابی) استانبول، بنساره (۴۹۳. م.)
(فهرست عربی طوب قابی ۵۶۵/۳).

(۶۲۴)

تاریخ الاسلام وطبقات مشاهیر الأعلام
..... تاریخ - عربی

از : سمس الدین أبو عبد الله محمد بن احمد بن عثمان بن فایماز
ترکمانی ذهبی شافعی (۷۴۸ هـ) (بروکلمان ۲ / (۴۶) ۵۷).
کتاب مفصلی است در تاریخ اسلام، بترتیب سنوات. تجزیه کتاب
بحسب نسخ موجود آن متفاوت است، حاجی خلیفه آنرا در دوازده مجلد،
و کحاله آنرا در بیست و یک مجلد نوشته است (کنف الظنون ۱ / ۲۹۵ - معجم
المؤلفین ۸ / ۲۸۹).

نسخه حاضر، مستمل است بر ذکر حوادث ووفیات از ابتدای سال
۴۰۱ تا مقداری از سال ۴۵۰ هـ. روی صفحه عنوان (المجلد الحادی عسر)
ثبت شده است.

آغاز : «الطبقة الحادية والأربعون، ذکر سنة احدى وأربعماية ومن توفي
فيها. احمد بن عبد الملك بن هاشم... الاسيلى المائكى».
انجام، افتاده: «اسماعيل... ابو غالب الاسكافي النحوى...».
نسخ. ظاهرأ بخط مؤلف، در حاشیه تصحیح و حاشیه نویسی دارد.

۲۴۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخهٔ ایاصوفیا - استانبول، بنساره (۳۰۰۹).

(۶۲۵)

تاریخ الاسلام وطبقات مشاهیر الأعلام (تاریخ - عربی)

از : سمس الدین أبو عبد الله محمد بن احمد بن عثمان بن فایماز
ترکمانی ذهبی شافعی (۷۴۸ هـ).

این نسخه، تصویر مکرر شماره (۶۲۴) است.

(۶۲۶)

عنوان الزمان بتراجم الشیوخ والاقران (ابراهم - عربی)

از : برهان الدین ابراهیم بن عمر بن حسن بقاعی شافعی (۸۸۵ هـ)
کشف المظنون ۱۱۷۴/۲.

مؤلف، کتاب را در شرح حال مسایخ خود، و همچنین بسیاری از اقران
نوشته و آنرا در یک مقدمه و دو قسم بتربیب حروف معجم مرتب نموده است.

آغاز : «فول احوج الخلو الی عفو الحق ابو الحسن ابراهیم ابن
عمر بن حسن... اما بعد: فهذه تراجم شیوخی الذین اخذت عنهم... سمیته:
عنوان الزمان بتراجم الشیوخ والاقران...».

نجاه: «هو بیاب النصر من القاهرة ولد فی حدود سنة خمس وخمسن
وسبع مائه تقریباً، تم ذلك والحمد لله وحده، وصلى الله على سيدنا محمد وآله
وسلم».

۱۱۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

سخ. سده نهم هجری، در حاشیه صبح سده ۱۰.

۳۸۶ برگ. ۳۳ سطر.

از نسخه کوبریلی - استانبول، بشماره (۱۱۱۹) (فهرس مخطوطات
کوبریلی ۵۷۲/۱).

(۶۲۷)

علاج الأسقام ودفع الآلام (طب - فارسی)

از : مولی محمد علی بن محمد رضا تونی خراسانی (ذریعه
۳۰۹/۱۵).

کتابی است در علاج انواع امراض و بلیات، مشتمل بر آداب وارده از
ائمة معصومین علیهم السلام، از ادعیه، وادویه، واعواذ، و احراز، کتاب، مشتمل
است بر يك مقدمه، و بیست و چهار باب و يك خاتمه و هر باب دارای چند فصل.
آغاز: «وبعد: تراپ اقدام علمای ربانی ابن المرحوم محمد رضا التونی
الخراسانی محمد علی، بعرض برادران ایمانی و آشنایان عالم روحانی،
وبیماران در دو مرض جسمانی میرساند».

انجام، افتاده: «وآترا در میان طلاس آبی اندازند».

سخ. سده سیزدهم هجری، دارای بعضی حواشی و عناوین مطالب در

حاشیه.

۲۱۶ برگ. ۱۹ سطر.

از نسخه: ؟.

(۶۲۸)

سیره السلطان الشهيد الملك الظاهر جقمق (تاریخ - عربی)

از : شهاب الدین أحمد بن محمد بن إبراهيم دمشقی حنفی، معروف
بأبن عربشاه (۸۵۴ هـ) (بروکلمان ۲ / ۳۰ و ۲۹ و ۷ و ۳۶).
سیرهٔ ملك ظاهر أبو سعيد جقمق است که بین سالهای ۸۴۲ تا ۸۵۷
هـ در مصر حکومت نموده است.

نام مؤلف، روی صفحهٔ عنوان نوشته نشده است، لیکن بنا بر آنچه در
صفحهٔ (۲۲) آمده: «وکننت قبل هذا التألیف السعید، صنفت تاریخاً وسمته:
بعجائب المقدور فی نوائب تیمور» مسلم است که این کتاب نیز از تألیفات
ابن عربشاه است.

آغاز: «واخری تحبونها نصر من الله وفتح قریب».
انجام: «وقال (ص): العبد اذا نصح لسیده واحسن عبادة ربه فله اجره
مرتین».

نسخ، احتمالاً سدهٔ دهم هجری برای خزانهٔ اینال الاشراف الملکی الطاهری.
در حاشیه تصحیح شده است.

۲۳۶ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد ثالث - استانبول، بشمارهٔ (A. ۲۹۹۲) (فهرست
عربی طوط قایی ۵۵۷/۳).

(۶۲۹)

ذخیره الأعلام بتاريخ أمراء مصر فى الاسلام (تاریخ - عربی)

از : أحمد بن سعد الدين غمرى عثمانى (۱۰۵۰ هـ) (بروکلیمان ۲ / (۲۹۷) (۳۸۳).

مؤلف، تاریخ امراء، وحكام، وخلفاء، وقضات مصر را از اول فتح اسلام تا زمان خودش بنظم آورده است.
آغاز:

«بدأته باسم الاله الرحمن رب الرحيم دائم السلطان».
انجام:

«وامة النبی اجمعینا والمسلمین کلهم امینا».

نسخ، روز جمعه سست و ششم ذی القعدة ۱۱۹۱ هـ، در حاشیه تصحیح شده

و عناوین مطالب دارد

۱۷۰ برگ، ۲۷ سطر

از نسخه موزه بریتانیا - بشماره (OR.6377).

(۶۳۰)

تشییت دلائل النبوة (کلام - عربی)

از : قاضی عبد الجبار بن احمد بن غید الجبار اسد آبادی همدانی

معتزلی (۴۱۵ هـ) (معجم المؤلفین ۷۸/۵).

کتاب مفصلی است در دو جزء در اثبات نبوت پیامبر اکرم (ص) با استدلال بآیات قرآن واحادیث، با عناوین (باب - باب).

این کتاب، بر اساس همین نسخه که تا کنون تنها نسخه شناخته شده آن میبایست، پسال ۱۳۸۶ هـ در بیروت چاپ شده است.

نسخه حاضر، هر دو جزء را در بردارد.

آغاز: «الحمد لله الذی من علی عباده بار سأل رسله... هذا کتاب تثبیت دلائل نبوة نبینا محمد رسول الله صلوات الله علیه وسلامه».

انجام، ظاهراً افتاده: «فاخذوه اسیراً واتوا به ابا بکر الصدیق...».

نسخ، احتمالاً سده دهم هجری، در حاشیه تصحیح سده است.

۳۱۳ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه شهید علی پاشا (سلیمانیه) استانبول، بشماره (۱۵۷۵).

(۶۳۱)

الجوهر الفرید فی تاریخ مدینة زبید

(تاریخ - عربی)

از: محمد بن محمد بن منصور ابن اسیر (سده ۱۰ هـ).

در تاریخ مدینة زبید از بلاد یمن از بدو بنا تا سال ۸۵۰ هـ، مشتمل بر کیفیت بنای آن شهر وشرح حال سلاطین، ووزراء، وولاء، وقضات، واشراف، وامراء آن دیار.

مؤلف، این کتاب را با استفاده از تواریخ یمن، وتهذیب وتلخیص آنها تدوین نموده ودر نیمه جمادی السانیة ۹۵۰ هـ از تألیف آن فراغت یافته.

محمد الحبشی، مؤلف را از اهل سده هشتم نوسه است (مصادر الفكر

العربی الاسلامی فی الیمن / (۴۱۵).

آغاز: «الحمد لله رب العالمین ... وبعد فقد سألتی من لا تسعنی مخالفته بل تجب طاعته ان اضع له تاریخاً فی نشأت مدینة زبید ومن بناها...».

انجام: «وهذا آخر ما اردنا ایراده فی هذا الکتاب... وكان الفراغ من تعلیقه فی نصف شهر جمادی الاخرة من شهور سنة تسعمائة وخمسين من الهجرة النبوية علی صاحبها افضل الصلاة والسلام».

نسخ، منصور بن سلیمان، محرم ۱۰۵۲ هـ، در حاسبه تصحیح سده وداری
بعضی حواسی میباید.

۳۱۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR.1345) (ریو، فهرست خطی عربی
همانجا / ۴ - ۴۵۲).

(۶۳۲)

الجوهر الفريد في تاريخ مدينة زبید

(تاریخ - عربی)

از: محمد بن منصور ابن اسیر (سده / ۱۰ هـ).
این نسخه تصویر مکرر شماره (۶۳۱) است.

(۶۳۳)

مطلع البدور ومجمع البحور

(مراجم - عربی)

از: احمد بن صالح بن علی یهانی، معروف بابن أبي الرجال (۱۰۹۲ هـ).

بشماره (۵۱۶) رجوع شود.

نسخه حاضر، مجلد اول از نسخه دار الكتب المصرية است که مجلد دوم آن تحت شماره (۵۱۹) گذشت. این مجلد و مجلد دوم ظاهراً در دار الكتب، تحت یک شماره بوده و بعداً در صحافی تفکیک شده است. آغاز: «الحمد لله الذي جعل علماء العترة للحق علماء».

انجام: «ثم قالت: ان اردت التالك فاسبق قبل ان تلحق... كمل الجزء الاول...».

نسخ، کتابت نسخه را اول عبد القادر بن علي شروع نموده سپس فرزندی علی بن عبد القادر در روز پنجشنبه بیست و ششم ذی القعدة ۱۱۴۶ هـ آن را پایان آورده است. در حاشیه تصحیح شده است قبل از کتاب فهرست مطالب جزء اول و دوم در ۱۵ صفحه آمده، همچنین سید محمد زیاده سرحی مختصر راجع بمؤلف و نسخه نوشته است.

۲۲۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه دار الكتاب - قاهره، بشماره (۴۳۲۲) / تاریخ).

(۶۳۴)

الاكتفا في مغازی المصطفی (ص) والخلفاء الثلاثة (تاریخ - عربی)

از: ابو الربیع سلیمان بن موسی بن سالم کلاعی بلنسی (۶۳۴ هـ) (بروکلمان ۱/ (۳۷۱) ۴۵۸).

در ذکر مغازی و فتوحاتی که در عهد پیامبر اکرم (ص) و عصر خلفاء ثلاثه بعد از او اتفاق افتاده است.

مؤلف، در تدوین قسمت اول کتاب، به کتاب «المغازی» ابن اسحق، و در قسمت دوم به کتاب شیخ خود ابن حبیش اعتماد نموده است.

این کتاب، در دو قسمت یادو مجلد تألیف شده است، گرچه کماله آنرا در چهار مجلد نوشته است (معجم المؤلفین ۴/۲۷۷).

نسخه حاضر، مشتمل است بر تمام کتاب در دو قسمت.

آغاز: «قال الشيخ الفقيه... ابو الربيع سليمان بن موسى بن سالم الكلاعي البلسي.... الحمد لله الذي من علينا بالاسلام».

انجام، پایان قسمت دوم: «وقد انتهى والحمد لله على ما عملنا عليه في هذا الكتاب.. ثم الجزء الثاني من كتاب الاكتفاء في مغازی سيدنا رسول الله (ص) والثلاثة الخلفاء...».

سخ، در روز بیست و سوم رجب ۱۰۱۶ هـ، در حاشیه تصحیح شده است.

۳۶۵ برگ، ۳۳ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول بشماره (A. ۲۷۹۴) (فهرست خطی عربی طوب قاپی ۳/۴۲۰).

(۶۳۵)

مورد اللطافة فيمن ولي السلطنة والخلافة (تاریخ - عربی)

از: جمال الدین ابو المحاسن یوسف بن تغری بردی (تألیف ۸۷۴ هـ)

برو کلان ۲/ (۴۲) ۵۱.

در تاریخ خلفاء و سلاطین بطور مختصر. مؤلف، کتاب رابا ذکر ولادت پیامبر اکرم (ص) آغاز نموده و پس از بیان بعضی از غزوات آنحضرت و مختصری از احوال ال و ازواج او بخلافت ابو بکر پرداخته و تا احوال خلیفه زمان خود القائم بامر الله ادامه داده است، وی همچنین متعرض احوال ملوک مصر از اول سلاطین ابوبی تا دولت اشرفیه و خلفاء فاطمی عبیدین شده است. در اواخر کتاب، تاریخ تا اوائل قرن دهم ادامه پیدا کرده که حتی شخص دیگری بعد از مؤلف آنرا نوشته است.

آغاز: «الحمد لله الذي جعل الدول مؤيدة بالخلفاء الراشدين وجعل مددهم شاملاً باقامة الملوك والسلاطين».

انجام: «وفي اواخر رجب ورد الخبر من اسكندريه بان الأشرف... نفذ فيه حکم الله رحمه الله تعالى بمنه وكرمه».

نسخ، احتمالاً اوائل سده دهم هجری، در حاسبه تصحیح شده است.
۲۴۶ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - بشماره (۳۵-۳. A) (فهرست عربی طوب قایی ۴۰۰/۳).

(۶۳۶)

تثبیت دلائل النبوة. (کلام - عربی)

از: قاضی عبد الجبار بن احمد بن عبد الجبار اسد آبادی همدانی معتزلی (۴۱۵ هـ) (معجم المؤلفین ۷/۵۸۷).

این نسخه، تصویر مکرر شماره (۶۳۰) است.

حوادث الزمان ووفیات الشیوخ والاقران

از: احمد بن محمد بن عمر انصاری شافعی، مشهور باین الحمصی
(۹۱۰ هـ) (بروکلمن، ذیل ۴۱/۲).

ذیلی است بر کتاب «انباء الغمر بابناء العمر» ابن حجر عسقلانی.
ابن حجر، کتاب خود را با حوادث سال ۸۵۰ هـ پایان آورده،
و انصاری آنرا تا سال ۹۰۸ هـ تکمیل نموده و حوادث، ووفیات شیوخ و اقران
را بترتیب سنوات ذکر کرده است.

حاجی خلیفه، نام کتاب را «حوادث الزمان و انباءه ووفیات الاعیان
و ابناءه» ثبت نموده است (کنف الظنون ۱/۶۹۳).

نسخه حاضر، جزء دوم کتاب است، مشتمل بر حوادث ۹۰۶ هـ تا پایان
کتاب.

آغاز: «القرن العاشر من الهجرة النبوية على صاحبها افضل الصلاة
والسلام، دخلت سنة احدى وتسعين».

انجام: «آخر الجزء الثاني من حوادث الزمان، علقه... جامعه الفقير
احمد بن محمد بن عمر الانصاري...».

نسخ، بخط مؤلف، اواخر سال ۹۰۸ هـ، در حاشیه تصحیح شده است.

۹۶ برگ، ۱۵ سطر

از نسخه کتابخانه دانشگاه کمبریج، شماره (Dd.11.2) (ادوارد
برون، فهرست خطی عربی همانجا ۵/۶۴).

(۶۳۸)

تنبيه الطالب وارشاد الدارس

(مارح - محرف)

از: ابو المفاخر محي الدين عبد القادر بن محمد بن عمر نعيمى دميثقي شافعي (۹۲۷ هـ) (بروكلان، ذيل ۱۶۴/۲).

کتابي است راجع بخصوصيات اماکن عام المنفعة دمشق، از دور قرآن، وحديث، ومدارس، ومساجد، وخانقاه، وتكايا ومقابر وغير آن.

بنابرس آنچه در مقدمه آمده: مؤلف، کتاب را پس از تأليف در مسوده رها نموده سپس يکي از ساگر دانش را موظف کرده تا آنرا نبیض وتدوين نماید.

آغاز: «الحمد لله اللطيف بخلقه والسكر لله الكر به برزقه».

انجام: «مسجد المؤيدي... وفي جهادي الاولى فرغ من بناء المسجد... وفي هذه السنة شرع في عمارة المدرسة المؤيدية بالقاهرة، انتهى».

نسخ. سدهٔ دهم هجري، در حاشيه تصحيح شده وحاشيه نويسي دارد، بر بعضي از برگها نشانهٔ مقابله ديده ميشود، قبل از کتاب فهرست آن در ۷ برگ نوشته شده است.

۲۰۶ برگ، ۲۵ خط.

از نسخهٔ جسر بيتي، بشمارهٔ (۳۴۳۱) (اربري، فهرست عربي هانجا ۷۹/۲).

طراز اعلام الزمن في طبقات أعيان اليمن = (العقد الفاخر الحسن في طبقات اكابر اليمن)

از ابوالحسن علي بن حسن خزر جي یمني، معروف بابین وهاس (۸۱۲ هـ) (بر وکلان، ذیل ۲/۲۳۸).

کتابی است ظاهراً درسه جزء در شرح حال اکابر و بزرگان یمن. مؤلف کتاب را در يك مقدمه وسی باب تدوین نموده است.

مقدمه که خود کتاب تاریخی مختصر است منسل است بر تاریخ
حیات پیامبر اکرم (ص) و بعد از او تا حوادث مصر در ایام سلطان برقوق
(۸۰۱ هـ) بترتیب سنوات، و ۱۵۴ برگ از کتاب را اسفغال کرده است.

پس از مقدمه، تراجم رجال را به ترتیب حروف معجم در بیست و هشت باب، و تراجم نساء را در يك باب، و كنی را نیز در يك باب آورده است.

نسخه حاضر ظاهراً جزء اول کتاب، ومشمول است بر مقدمه وحروف:
اُوب ووت ووت ووج ووح.

آغاز «الحمد لله الاول الاخر القديم، الباطن الظاهر الحكيم، الخالق الرازق الكريم».

انجام: «ووصل نواب الحجاج الى صنعاء واسروه وارسلوا الى الحجاج كما ذكرنا، ولم اقف على تاريخ وفاته رحمه الله تعالى».

نسخ، نهیم شعبان ۹۰۰ هـ. در حاشیه توضیح شده و حاشیه نویسی دارد

۲۳۷ م. گ. ۲۵ سط.

از نسخه موزه بریتانیا بنسپاره (OR.2425) (زیو، فهرست عربی

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/ ۲ ۱۲۱
هما نجا/ ۴۵۴).

(۶۴۰)

التاریخ الشهابی والقمر المنیر (تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم شهاب الدین احمد بن أبی العباس العینتابی الحنفی (ف ۹ هـ).

کتاب مفصلی است در تاریخ در هفت جزء با عناوین (فصل، فصل، فصل) بترتیب سنوات.

نسخه حاضر جزء ششم، واز حوادث سال ۴۲۷، الی اثناء ۵۷۱ هـ را در بردارد.

آغاز: «فصل فیما وقع من الحوادث فی السنة السابعة والعشرین بعد الاربعمائنه».

انجام، افتاده: «وبطل القتال ذلك اليوم، ثم صمم السلطان صلاح الدین علی البلد ففتحته».

نسخ، بخط مؤلف، در حاشیه تصحیح شده است، قبل از کتاب وقفنامه آن وشرعی راجع بنحوه استفاده از کتاب بخط مؤلف بتاریخ نیمه ربیع الاول ۸۳۴ هـ نوشته شده است.

۱۴۰ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، بشماره (A. ۲۹۵۲/ ۶) (فهرست عربی طوب قای ۳/ ۳۸۶).

(۶۴۱)

العرائس = (عرائس المجالس في قصص الانبياء) (مصر مر - حری)

از: ابو اسحاق احمد بن محمد بن ابراهيم ثعلبي نيشابوري (۴۲۷ هـ)
(بروکلان، ذیل ۵۹۲/۲).

کتابي است در دو جزء پيرامون قصص وحکاياتي که راجع بانبیاء عليهم السلام در قرآن کریم وارد شده است با عناوین (باب ، باب) در واقع کتاب تاریخ انبیاء است که با استفاده از آیات قرآن و روایات بیان شده است.
این کتاب، بارها در مصر بطبع رسیده است (معجم المطبوعات / ۶۶۳).

نسخه حاضر منتمل است بر تمام کتاب.
آغاز: «قال الاستاذ ابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهيم الثعلبي رحمه الله: هذا كتاب يستعمل على ذكر قصص القرآن بالشرح والبيان».
انجام: «كفى الله تعالى امر اصحاب الفيل... وكفاهم مؤنه عدوهم والله اعلم بالصواب...».

نسخ، سب نجفیه سیردهم ربیع الاول ۹۶۴ هـ.

۱۸۵ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استابول، بشاره (A. ۲۹۶۴) (فهرست
عربی طوب قایی ۴۰۶/۳).

(۶۴۲)

العرائس = (عرانس المجالس في قصص الانبياء) (مقص قرآن - عربي)

از: ابو اسحاق احمد بن محمد بن ابراهيم نعلبي نيشابوري (۴۲۷ هـ).

این نسخه، مستمل است بر قسمت دوم یا جزء دوم کتاب.
آغاز: «الباب في ذكر خبر عاميل قتل بني اسرائيل وقصة البقرة».
انجام: «فلما كفى الله الحرم واهله امر الفيل عظمت العرب قريشاً... الله
قاتل عنهم وكفاهم مؤنة عدوهم، فهذا ما انتهى اليها من كتاب العرائس».
نسخ، ابراهيم بن ابراهيم بن عبد الرحمن العزى الشافعي، در روز جمعه
چهارم ربيع الآخر ۹۰۲ هـ.
۲۳۹ برت، ۱۷ خط.

از نسخه سلطان احمد ثالث، بشماره (A. ۲۹۶۵) (فهرست عربي
طوب قابي ۴۰۷/۳).

(۶۴۳)

اجتماع الشمل في طريق علم الرمل (رمل - عربي)

از: محمد بن احمد حسيني مكتب (سده ۹ هـ).
در علم رمل وقواعد وقوانين واحكام آن. مؤلف، كتاب را با امر امير بسنيك
دوادار مصر نوشته است.

وي كتاب را در يك مقدمه ودو قسم ويك خاتمه تدوين نموده است.
 آغاز: «الحمد لله عالم الخفيات، المطلع على السرائر والنيات، المطلع من
 نساء على ما شاء من المغيات».
 انجام: «يدل على الظفر بالعدو، يفهر خصمه، ينال ما يطلب، يرتفع قدره
 عند كبير».

نسخ: از بری نسخه را بخط مؤلف داشته. قبل از آن کتاب فهرست مطالب
 دارد.

۲۰۳ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه چسزبیتی - دبلین، بشماره (۳۱۲۰) (از بری، فهرست عربی
 همانجا ۴۸/۱).

(۶۴۴)

بغية المريد وأنيس الفريد

(انساب - عربی)

از: عامر بن محمد بن عبد الله بن عامر حسني يمانی (۱۱۳۵ هـ)
 (زبارة، ملحق البدر الطالع / ۱۱۰).

کتابی است در انسبب ذریه سید علی بن محمد بن الرشید املحی
 ومعاصرین آنان از سادات کرام وفضلاى شیعه مؤلف علاوه بر ذکر انسبب
 نامبردگان متعرض مطالب مهمی در تاریخ یمن نیز شده است. وی در تألیف
 این کتاب، از «نور الأنوار ومنهج الأبرار» تألیف سید احمد بن محمد بن علی
 رضی، و«عمدة الطالب في أنساب آل أبي طالب» تألیف: شریف ابن عنبه و
 وغیر آن استفاده برده است.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/ ۲ ۱۲۵

آغاز : «الحمد لله الذي هو على تغاير الازمنة اله محمود...وبعد فانه لما طرق سمعي من بعض ابناء السادة الاعلام اهل الوقت يسأل عن نسب بعض اهله».

انجام : «فهم مشايخ العلوم ومرجع الحلول واليهم يرجع.. المهمات ويستتزل الخيرات والبركات...».

نسخه احمد بن محمد بن اسماعيل بن محمد بن أحمد طنسی. در روز
شنبه سجم صفر ۱۲۹۰ هـ از روی نسخه مصنف. در حاشیه تصحیح شده
است. بعد از کتاب يك برگ در شرح حال امام مهدي احمد بن يحيى نوشته
شده است.

۱۸۶ برگ. ۲۳ سطر.

از نسخه موزه برنانبایا، بسپارد (OR.3719) (ربو، فهرست عربي
هانجا/ ۳۳۸).

(۶۴۵)

رجال شيخ طوسي = (كتاب الابواب)

از: شيخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن بن علي طوسي (۴۶۰ هـ)
(بروكنيان / ۱ (۴۰۵) ۵۱۲).

در بیان اسما رجال از اصحاب پیامبر اکرم (ص) وائمة اطهار عليهم
السلام.

شيخ الطائفة، كتاب را با بواني تقسيم نموده سپس در هرباني اسما

اصحاب و رواة را بترتیب حروف معجم مرتب کرده است . بدین جهت این کتاب را «کتاب الابواب» نیز میگویند.

بروکلمان، نام آن را «کتاب اسماء الرجال» ثبت نموده است.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... اما بعد فانی قد اجبت الی ما تکرر سوال الشیخ الفاضل فیه من جمع کتاب یشتمل علی اسماء الرجال...».

انجام: «باب النساء: فاطمة بنت هرون بن موسی... ولم یسمع منها غیر هذا الکتاب، وصلى الله على محمد واله اجمعین».

تعلیق: محمد بن سر هنگ بن مرنسی، در روز جمعه بیست و یکم رجب ۵۳۳

هـ، در حاشیه تصحیح سده است. قبل از کتاب صورت سماعی است بتاریخ

سبعان ۵۶۵ هـ دال بر اینکه غیدی بن جعفر کتاب را بر ابو عبد الله حسین بن

هبه الله بن رطبه فرائد کرده که او نیز بنوبه خود کتاب را بر فرزندان مصطفی سیم

ابو علی سماع نموده است، همجن فرس بن سیمع بن مهنا علوی حبسی مدنی

فرائد کتاب را سه خنجه بیست و نهمه ربیع الاول ۵۸۲ هـ بر غیدی بن جعفر

بہایان آورده است، کنار برگ اول اجازه روایت کتاب برای بعضی از بزرگان

نویخته شده که نام محرز خوانده نمیشود، در میان سماعی است دال بر اینکه نظام

الدین ابو عبد الله محمد بن هاشم هاشمی غرافی کتاب را بر یکی از متابعین سماع

نموده و او بواسطه این رطبه کتاب را از فرزندان سیمع روایت میکند.

۱۱۶ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR.7965) .

(۶۴۶)

مختلف الشيعة

(صه - عربي)

از: جمال الدين أبو منصور حسن بن يوسف بن علي بن مطهر، منهور
بعلامه حلي (۷۲۶ هـ).

کتاب فقهي استدلالیست با عناوین (مسئله، مسئله) در بیان اختلاف
نظر علماء مذهب اهل بیت علیهم السلام در احکام شرعیة در تمام ابواب فقه.
علامه حلي، اول نظر هر کدام از طرفین را با ذکر استدلال آنان بیان
نموده، پس از آن نظري را که خود ترجیح داده و اختیار میکند بیان میفرماید.
این نسخه، مشتمل است بر مقصد سوم در افعال حج، تا پایان کتاب.
آغاز: «المفصل الثالث في افعال الحج وفيه فصول، الاول في الاحرام.
مسئله».

انجام: «وقد روي اصحابنا ان الساحر يقتل... وليكن هذا آخر ما اردنا
انسنائه في هذا الكتاب... مصلين على سيد انبيائه محمد المصطفى وعلى
المعصومين من ابناؤه».

سلفی و نسخ، سب بکنه بیست و سیم سوال ۹۶۹ هـ، در حاشیه تصحیح

سده است.

۲۱۰ برگ، خط هـ مخفف.

از نسخه کتابخانه ملی تبریز، شماره (۱۲۶۰).

(۶۴۷)

أنساب الأشراف

(أنساب و تاریخ - بحری)

از: احمد بن یحیی بن جابر بغدادی بلا ذری (۲۷۹ هـ) (بروکلان ۱/ص ۱۴۷).

کتابی است در تاریخ و نسب بزرگان و اشراف، مؤلف، قسمت عمده‌ای از کتاب را بیان نسب پیامبر اکرم (ص) و تاریخ زندگانی او و اولاد عبدالمطلب یکی پس از دیگری اختصاص داده است.

در واقع، این کتاب، نسبتاً محض بشمار نیامد، بلکه میتوان گفت جنبه تراجمی و تاریخی آن بیشتر است. زیرا بلا ذری در برخی موارد شرح حال مفصلي برای بعضی از اعلام از حکام، و علماء، و ادباء، و سرفا و دیگران مینویسد که از موضوع انساب بتنهایی خارج است و خلاصه میتوان گفت: مؤلف در این کتاب، بین انساب، و تاریخ، و تراجم، و ادب جمع نموده است.

نسخ خطی کهن این کتاب کم و معلوم نیست اصل آن در چند جزء تألیف شده است، نسخه حاضر کاملترین نسخه آنست که تا کنون بافت شده و آن نسخه رئیس الکتاب است که در دو مجلد ضخیم نونسه شده است و همین نسخه اساس چاپ آن در مصر در ۱۹۵۹ م مییاسد.

این نسخه مشتمل است بر قسمت اول:

آغاز: «قال احمد بن یحیی بن جابر: اخبرني جماعة من اهل العلم بالكتب قالوا نوح عليه السلام بن لامك».

انجام: «قال الساعر يرد عبد الملك... والله سبحانه وتعالى اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب والحمد لله وحده».

مستغصات در مایان قسمت دوم شماره (۶۴۸) ذکر میشود.

۵۹۸ برگ، ۳۷ سطر.

از نسخهٔ رئیس الکتاب، در سلیمانیه، بشمارهٔ (۵۹۷).

(۶۴۸)

أنساب الأشراف

(أنساب وتاریخ - عربی)

از : احمد بن یحیی بن جابر بغدادی بلا ذری (۲۷۹ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «خبر رستقابات فی ایام عبد الملك وولاية الحجاج بن يوسف بن

الحکم بن ابي عقيل للعراق».

انجام: «واختصم بنو غیره فی میرانه فاعطاه النبی (ص) وهب ابن امیة

بن ابي الصلت وولد جشم بن ثقیف حطیط بن جشم، قولد حطیط جشم، والله

اعلم بالصواب».

نسخ، احمد بن حسن دهمناوی، در روز سنیه بیستم ربیع الاول ۱۱۲۳ هـ.

از روی نسخه ایکه احمد بن محمد بن عبد الله بن أبي بكر موصل دمشقی تصانیف

سیماسی در دمشق برای خود نوشته و در روز عید اضحی ۶۵۹ هـ از آن قراغت

یافته است. سیماسی نیز نسخهٔ خود را از روی نسخه ای نوشته که در صفر

۳۹۵ هـ کتاب آن در مصر بهایان آمده است. در حاشیه تصحیح شده و تنانه

بلاغ دارد.

۶۲۹ برگ، ۳۷ سطر.

از نسخهٔ رئیس الکتاب در سلیمانیه، بشمارهٔ (۵۹۸).

(۶۴۹)

کنز الدرر وجامع الغرر

(تاریخ - عربی)

از: ابو بکر ابن عبد الله بن ایبک الدواداری (بعد از ۷۳۵ هـ)
(بروکلان، ذیل ۲/ ۴۴).

بشماره ۵۶۳ رجوع شود.

تاریخ مفصلي است در نه جزء، بترتیب سنوات. مؤلف، کتاب را با ذکر
حوادث سال ۷۳۵ هـ به پایان آورده است.

این نسخه جزء ششم کتاب، ومشمول است بر تاریخ خلفای فاطمی.
مؤلف، این جزء را «الدرة المضيئة في اخبار الدولة الفاطمية» نام نهاده است.

آغاز: «الحمد لله الذي خصنا بالاسلام وهو شرفنا اذ جعلنا من امة محمد
البدر التمام، ومصباح الظلام، ورسول الملك العلام ص».

انجام: «انتهى الكلام في ذكر الشعرا المذكورين المختصين بهذا الجزء
وبتمامهم نجز والله الحمد والمنة والطول وبه القوة والحول».

نسخ. بخط مؤلف. در روز یکنشنبه بیستم حیادی الثانيه ۷۳۴ هـ. در حاشیه

تصحیح شده است. قبل از کتاب فهرست مطالب دارد.

۱۶۵ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره ۶/ ۲۹۳۲ (A)
(فهرست عربی طوب قایی ۳/ ۳۶۵).

(۶۵۰)

شرح الاخبار فی فضائل الائمة الأطهار

(حدیث - غری)

از: قاضی نعمان بن محمد بن منصور بن احمد بن حیون تمیمی مغربی
 مصري معروف بابو حنیفه شیعه (۳۶۳ هـ) (بروکلان، ذیل ۵/۱ و ۳۲۴).
 کتابی است در شرح و بیان اخباری که در فضیلت و برتری اهل بیت
 و امیر المؤمنین علی بن ابی طالب و ائمه اطهار علیهم السلام وارد شده است.
 مؤلف، بر روش اسماعیلیان، کتاب را پس ذکر امام ششم جعفر بن محمد
 الصادق علیهما السلام، بذکر اسماعیل بن جعفر و فرزندانش وی یکی پس از
 دیگری پرداخته و تا زمان خلفای فاطمی ادامه داده است.
 وی کتاب را پس از جمع و تألیف، به المعز لدین الله، خلیفه فاطمی عرضه
 نموده و پس از آن اصلاحاتی را که خلیفه فاطمی در آن لازم دانسته بعمل آورده
 است. قاضی نعمان جهت تسهیل اسانید اخبار را نیز حذف کرده است.
 مؤلف، ظاهراً کتاب را در شانزده جزء تألیف نموده و هر جزئی را
 بموضوعی اختصاص داده است، ده جزء از آن کلاً بیرامون حضرت امیر علیه
 السلام و جزء یازدهم در فضائل اهل بیت علیهم السلام است.
 جزء دوازدهم تماماً در فضائل و احوال سبطین علیهما السلام میباشد. جزء
 سیزدهم در ذکر آنها که با امام حسین (ع) کشته شده و همچنین فضائل ائمه از
 اولاد امام حسین تا حضرت صادق علیهم السلام را در بر دارد.
 جزء چهاردهم از ذکر امام ششم علیه السلام شروع و با حواله خلفای
 فاطمی ختم میشود. جزء پانزدهم بیرامون خلیفه فاطمی (المهدی) و جزء

سانزدهم در بیان صفات تنیعه علی علیه السلام میباشد.

بروکلمان، نام کتاب را «شرح الأخبار فی فضائل النبی المختار واه المصطفین الاخیار من الائمة الاطهار» ثبت نموده است (ذیل ۱/۳۲۵).

نسخه حاضر، مشتمل است بر جزء اول تا پایان جزء هشتم.

آغاز: «الحمد لله الاول بلا حد والآخر بلا امد... قال القاضي النعمان بن محمد... امرت من الاخبار وجمعت من الانار فی فضل الائمة الابرار».

انجام، پایان جزء هشتم: «وفد امر الناس رسول الله (ص) برد ما اختلفوا فيه الى علي صلوات الله عليه وابان بذلك انه ولي امرهم من بعده علی ما امره الله به جل ذكره. تمت الجزء الثامن...».

نسخ وثلث تا پایان جزء چهارم بخط عبد الغنی اورنگ آبادی در روز چهارم

ربیع الثانی ۱۲۶۰ هـ. از اول جزء پنجم تا پایان جزء هشتم بخط دیگری، تاریخ

روز اول رجب ۱۱۲۶ هـ. در حاشیه تصحیح سده ودارای حواشی توضیحی

میباشد، روی بعضی برگها تملک شیخ محمد علی ابن فتح بهائی دیده میشود

۳۵۵ برگ، ۱۳ و ۱۷ سطری.

از نسخه کتابخانه انستیتوی اسماعیلیان در لندن.

(۶۵۱)

شرح الاخبار فی فضائل الائمة الاطهار

(احدیب - عربی)

از: قاضی نعمان بن محمد بن منصور بن احمد بن حیون تمیمی مغربی
مصری معروف بابو حنیفه شیعه (۳۶۳ هـ).

نسخه حاضر، مشتمل است بر جزء نهم تا پایان جزء دوازدهم مضافاً

اینکه جزء نهم ودهم دوبار ویدوخط نوشته شده است.

آغاز: «قد ذكرت في باب من ابواب هذا الكتاب ما نزل من الوحي
وانقرآن في علي عليه السلام».

انجام، پایان جزء دوازدهم: «فقال الان قتل الحسين بن علي عليه السلام
بكت السماء عليه كما بكت على يحيى بن زكريا. تم الجزء الثاني عشر من كتاب
شرح الاخبار...».

ونسخ وبت، بدوخط، در زمان جزء نهم، در ربيع روز نهم شعبان ۱۱۱۶ هـ دیده

میشود. در حاشیه تصحیح شده است، روی برگ عین ملک محمد علی ابن
فتح بهائی دیده میشود.

۲۵۷ برگ، ۱۳ و ۱۶ سطری

از نسخه کتابخانه انسیتوی اسماعیلیان در لندن.

(۶۵۲)

شرح الاخبار في فضائل الانمة الاطهار (حدید - عربی)

از: قاضی نعمان بن محمد بن منصور بن احمد بن حیون تمیمی مغربی
مصری، معروف بابو حنیفه شیعه (۳۶۳ هـ).
این نسخه، مشتمل بر جزء سیزدهم تا پایان جزء شانزدهم، و بان کتاب
خاتمه میابد.

آغاز: «ذكر من قتل مع الحسين (ص) من اهل بيته».

انجام، پایان جزء شانزدهم: «قوله كخامة الزرع، فخامة الزرع اول ما
ينبت على ساق واحدة، والخامة القصبة، قال الشاعر:

انما نحن مثل خامه زرع فمتی بان بان محصده

تم الجزء السادس عشر... وتم بتمامه الكتاب بحمد الله العزيز الوهاب.

نسخ. در مایل جزء چهاردهم تاریخ روز بیست و چهارم ۱۲۹۵ هـ نوشته

سده سن. در حاسبه تصحیح سده سن.

۱۴۲ برگ. ۱۶ سطر.

از نسخه کتابخانه انستیتی اسحاقیان در لندن.

(۶۵۳)

المناقب والمثالب

مذهب و مطاعن - غری ۱

از: قاضی نعمان بن محمد بن منصور بن احمد بن حیون تعمیمی مغربی
مصری، معروف بابو حنیفه شعبه (۳۶۳ هـ) (بروکلمان، ذیل ۱/۳۲۵).
در فضائل و مناقب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام، و مثالب
و مطاعن بنی امیه.

مؤلف، بعد از بیان شرف آباء رسول اکرم (ص)، بذکر اسباب و علل
عداوت بنی امیه با بنی هاشم، قبل از مبعث پیامبر اسلام (ص) و بعد از مبعث،
و در زمان حیات آنحضرت، و بعد از وفات او و عداوت سبب آن و فرزندان
آنحضرت پرداخته است.

وی بموازات ذکر مناقب هر کدام از آباء و ابناء رسول الله (ص) و امیر
المؤمنین علی علیه السلام مثالب همان طبقه از بنی امیه را بیان نموده، و در آخر
بروس اسحاقیان، بعد حضرت صادق علیه السلام، بذکر مناهب خلفای

فاطمی ومثالب بنی امیه اندلس پرداخته است.

مجدوع، نام کتاب را «کتاب المناقب لاهل بیت رسول الله النجباء والمثالب لبني امية اللعناء» ثبت نموده است (فهرسة الكتب والرسائل / ۶۵).
آغاز: «الحمد لله الاول الازلي بغير غاية والآخر الابهدي.. الذي عنت الوجوه لعظيم قدرته».

انجام: «وقد ذكرت ما جرى من ذلك في سير المعزدين الله (ص) ولواعده في هذا الكتاب لكان تكراراً وتطويلاً... وهو حسينا ونعم الوكيل».
سخ مصرع، بدون خط، احتمالاً سده ۱۳ هجری، در حاشیه صحیح سده و حاشیه نویسی دارد.

۳۹۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه انستیتوی اسماعیلیان در لندن.

(۶۵۴)

عیون الاثر فی فنون المغازی والشهائل والسير (سیره - غری)

از: فتح الدین ابو الفتح محمد بن محمد بن محمد نعمری اندلسی
مصری شافعی، معروف بابن سید الناس (۷۳۴ هـ) (بروکلان، ذیل ۲ / ۷۷).
کتابی است در سیره و تاریخ حیات پیامبر اکرم (ص) بطور مختصر.
مؤلف، مطالب را از نسب و ولادت رسول گرامی تا وفات آنحضرت ادامه داده
و پس از آن بذكر اعیان و ازواج و اولاد و شہائیل و عبید و امام و خیل و سلاح و آنچه
که بوجود مبارک پیامبر ربط داشته پرداخته است. و در پایان اسانید خود را به
مصنفین کتبی که از آنها نقل کرده است برمینسارد.

آغاز: «الحمد لله محلي محاسن السنة المحمدية بدرر اخبارها... وبعد: فلما وقفت على ما جمعه الناس قديماً وحديثاً من سيرة النبي (ص) ومغازيه وإيامه الى غير ذلك مما يتصل به...».

انجام: «وما اشتملت عليه من الغريب من فوايد القيتها بخط جدي ابي بكر محمد بن احمد... رحم الله جميعهم ونفعنا بها يسر لنا من ذلك بمنه وكرمه».

نسخ: محمد بن محمد البكري، صفر ۷۴۷ هـ. كتاب از اول كتاب تا غزوة بني قريظة را از روي نسخه ايکه از روي نسخه مصنف نوسه شده بوده نوشته واز غزوة بني قريظة تا آخر كتاب را از روي نسخه مصنف نوشته است، در حاشيه تصحيح سده ودر بابان نشانه مقابله با نسخه مصنف دارد.

۲۷۴ برگ. ۲۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A.۳۰۳۱) (فهرست خطي عربي طوب قايي ۳ / ۴۲۱).

(۶۵۵)

مستدرک الذريعه

الفهرست - عربي

از : علامه شيخ آغا بزرگ طهراني (۱۳۸۹ هـ).

اضافات واستدراکاتي است که مؤلف بر کتاب خود «الذريعه الى تصانيف الشيعة» نوشته است. زيرا وي بعد از چاپ مجلدات ذريعه تا زمانیکه در قيد حیات بوده آنچه که از اسماء کتب ومؤلفات يافته ويا در جاي مناسب بانام آن کتاب از او فوت شده است در اين اوراق ثبت نموده است.

ایه الله العظمى مرعشى نجفى قدس سره ج/۲ ۱۳۷

این نسخه، مشتمل است بر اسمانی که اکثراً با همزه والف وکاف بعده
التا = (کتاب) شروع میشود.

آغاز: «آب حیات فی جوابات جملة من الاعتراضات الدینیة».
انجام: «جامع الهدایات ومجمع الکمالات، للشیخ نصر الله الحویزی
النجفی مؤلف آداب الدین بخطه عند ولده الشیخ طه».
نسخ، بخط مؤلف.

۷۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه مؤلف.

(۶۵۶)

مستدرک الذریعة (فهرست - عربی)

از: علامه شیخ آغا بزرگ طهرانی (۱۳۸۹ هـ).
این نسخه، مشتمل است بر اسمانی که اکثراً با پیشوند (کتاب) یا
(رساله) شروع میشود.
آغاز: «کتاب آب حیات در شرح دعاء سمات».
انجام: «تحفة الخلیل... والنسخه بخط الناظم فی التاریخ عند النسیخ
محمد السماوی».

نسخ، بخط مؤلف، چند برگ آن بخط دیگری است.

۸۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه مؤلف.

(۶۵۷)

کشف الاسرار و عدة الابرار

(تفسیر - فارسی)

از : رشید الدین ابو الفضل احمد بن محمد میبدی (سده ۶ هـ).
تفسیری است عرفانی بر قرآن کریم معروف به «تفسیر خواجه عبد
الله انصاری».

میبدی بعد از مطالعه تفسیر خواجه عبد الله انصاری، آنرا در غایت
ایجاز و اختصار یافته از اینرو جهت استفاده بیشتر طالبان بترح و بسط آن
پرداخته است. لذا این تفسیر بتفسیر خواجه عبد الله انصاری شهرت یافته
است.

مؤلف، بعد از ترجمه آیات بفارسی و بحث در باره شأن نزول، و نکات
ادبی و روایی مربوط بآیات، بر موز عارفان و اشارات صوفیان و لطائف مذکران
و توجهات آنان در پیرامون آیات قرآن پرداخته و مطالبی از متابع صوفیه
مخصوصاً خواجه عبد الله انصاری نقل میکند.

حاجی خلیفه، این کتاب را به «سعد الدین مسعود تفتازانی» نسبت داده
که ظاهراً استباهی رخ داده است (کشف الظنون ۲ / ۱۴۸۷).

این تفسیر، بین سالهای ۹ - ۱۳۳۱ هـ ش در نهران جاب شده است
(مسار، مؤلفین ۱ / ۲۱۶).

این نسخه، از اول کتاب شروع مینود و بآخر سوره نساء ختم میگردد.
آغاز: «خبر کلمات السكر ما افتتح به القرآن من الحمد... اما بعد فانی
طالعت کتاب... ابی اسماعیل عبد الله بن محمد بن علی الأنصاری».

انجام: «وبه قال النبی (ص): ما منکم من احد ینجیه عمله. قیل ولا

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۱۳۹

انت یارسول الله! قال: ولا انا، الا ان یتغمدنی برحمته».

نسخ، سده هجری.

۱۹۴ برگ. ۲۷ سطر.

از نسخه مدرسه تهازی - خوی.

(۶۵۸)

الذخیره فی علم الکلام (کلام - عربی)

از: سید مرتضیٰ علم الهدی ابو القاسم علی بن حسین موسوی بغدادی

(۴۳۶ هـ).

بشماره (۴۲۶) رجوع شود.

این نسخه، تصویر مکرر شماره (۴۲۷) است.

(۶۵۹)

الدرة الیتیمه فی بعض فضائل السیده العظیمه (امام - عربی)

از: عقیف الدین عبد الله بن ابراهیم بن حسن میرغنی حسینی حنفی.

ملقب بمحجوب (۱۲۰۷ هـ) (بروکنان، ذیل ۵۲۳/۲).

رساله مخصر است برامون بعضی از فضائل و مناقب واحوال سیده

النساء العالمین صدیقہ کبری، فاطمه زهراء سلام الله علیها.

مؤلف، رساله را درسه باب ویک خاتمه مرتب نموده است:

الباب الأول: في فضائلها.

الباب الثاني: في الميلاد والزواج والوفاة وتوابعها.

الباب الثالث: في اولادها.

الخاتمة في وجوب محبتهم.

زرکلی، در گذشت مؤلف را سال (۱۱۹۳ هـ) ثبت نموده است (الاعلام ۴ / ۱۸۷).

آغاز: «الحمد لله رب العالمين... وبعد فهذه نبذة تتعلق بنبد من مناقب سيدة نساء العالمين».

انجام: «ونسألك اللهم بجاههم عليك... يا ارحم الراحمين بفضل سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين تم...».

سج. علوي بن عبد الله ميرماه مر غی، سب بازدهم جیادی الثاني ۱۱۷۹ هـ در مدینه منوره، در حاشیه صحیح شده است.

۷ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه ظاهریه، ضمن مجموعه شماره (۴۱۳۴ عام) از ص: (۵۰) الى (۵۶) (عش، فهرس التاريخ وملحقاته / ۷۵).

(۶۶۰)

فضائل فاطمة (ع)

(مناقب - عربی)

از: ابو حفص عمر بن احمد بن عثمان بغدادی، معروف باین شاهین (۳۸۵ هـ) (بروکلمان، ذیل ۲۷۶/۱).

إبنة الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج/ ۲ ۱۴۱

رساله ایست مشتمل بر احادیثی در باره بعضی از فضائل و مناقب حضرت فاطمه زهراء علیها السلام.

مؤلف، احادیث را با ذکر سند بیان نموده است، این رساله در ۱۴۰۵ هـ در بیروت چاپ شده است.

آغاز: «اخبار... ثنا ابو حفص عمر بن احمد بن عثمان... المروزي المعروف بابن شاهين».

انجام: «عن ابي ايوب الأنصاري قال، قال رسول الله (ص) لعلي رضي الله عنه: أمرت بتزويجك من السماء...».

تعلیق، عبد الرحيم بن عبد الخالق بن محمد بن أبي هسام الفرمي الأموي النافعي. سده هفتم هجري. در حاشیه تصحیح سده است و نسانه سماع دارد. بعد از رساله دوبرگ مستمل بر احادیثی چند از پیامبر اکرم (ص) نوشته سده است.

۷ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه ظاهریه، ضمن مجموعه شماره (۱۷) از برگ ۱۰۴ ببعده. (عش، فهرس التاريخ وملحقاته / ۷۱).

(۶۶۱)

اللوامع الالهية في المباحث الكلامية (کلام - عربی)

از: ابو عبد الله مقداد بن عبد الله بن محمد اسدي سيوري حلي (۸۲۶ هـ) (ريحانة الأدب ۴ / ۳ و ۲۸۲).

يکي از بهترين کتبي که در علم کلام و اصول اعتقادي تأليف شده

است.

مؤلف، کتاب را در دوازده لامع مرتب نموده و در روز چهارشنبه نوزدهم جمادی الاولی ۸۰۴ هـ از تصنیف آن فراغت یافته است.
بروکلمان، در گذشت مؤلف را سال (۸۰۰ هـ) ثبت نموده که قطعاً درست نیست (ذیل ۲/ ۲۰۹).

این کتاب، در ۱۳۹۶ هـ برای اولین بار در تبریز چاپ شده است.
آغاز: «التسیحات لجلال مبدع انطق بآیات وجوب وجوده هویات الأشياء».

انجام، افتاده: «والمستول من السادة العلماء والائمة الفضلاء ممن يقف على هذا الكتاب... ووقع الفراغ من تصنیفه يوم الاربعاء تاسع عشر جمادی الاولی من سنة اربع...».

نسخ، سده دهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی مختصری دارد، در برگ قبل از کتاب نملک میرزا محمد همدانی به تاریخ ۱۳۰۲ هـ دیده میشود.

۱۹۲ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه چتربیتی، بشماره (۳۷۲۷) (اربری، فهرست خطی عربی ۳ / ۹۷).

(۶۶۲)

(طب - عربی)

الطب المنصوري

از : محمد بن زکریا رازی (۳۱۱ هـ) (کشف الظنون ۲ / ۱۸۶۲).

یکی از آثار ارزشمند رازی در علم طب، وی کتاب را برای: امیر ابو صالح منصور بن اسحاق بن اسماعیل نوشته است، لذا این کتاب بنام: الطب المنصوري والکناش المنصوري، مشهور است.^۶

رازی، آنچه که مربوط بحفظ الصحة ومعالجات امراض وتوابع آن بوده بطور خلاصه ذکر نموده و کتاب را در ده مقاله و هر مقاله را در چند باب، تدوین نموده است.

نسخه حاضر، مشتمل است بر اواخر باب اول از مقاله هفتم، تا اواخر باب سی و یکم از مقاله دهم.

آغاز، افتاده: «... مرهم ینبت اللحم مما قد ذکرنا... الباب الثاني من المقالة السابعة».

انجام، افتاده: «الباب الحادي والثلاثون من المقالة العاشرة نذكر فيه النبض... له شيئا بها يلقا».

نسخ، بدء ستم هجري، در حاسبه تصحيح شده است.

۱۷۷ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه چستریبیتی، بشماره (۳۰۰۳) (اربري، فهرست خطي عربي (۱/۱).

(۶۶۳)

(کلام - عربي)

المجلد لمراة المنجي

از: محمد بن علي بن ابراهيم احساني، معروف بابن ابي جمهور (اوانل

قرن ۱۰ هـ).

مؤلف، که از اکابر علماء امامیه سده نهم و اوائل سده دهم هجری است، محدثی منبخر، و حکیمی محقق، و متکلمی مدقق بوده، و ی قبل از تألیف این کتاب، کتاب: «مسلك الأفهام، یا مسائلک الأفهام فی علم الکلام» را تألیف نموده و پس از آن تعلیقاتی بر آن نوشته که «النور المنجی من الظلام فی حاشیه مسائلک الأفهام» نامیده شده است، و همچنین بعد از بازگشت از مکه معظمه بعراق در سال ۸۹۴ هـ و اشتغال بمباحث علمی، نکات و مطالب جدیدی که در پیرامون مسائل کلامی بنظرش رسیده مجدداً بعنوان تعلیقۀ دوم بر کتاب «مسلك الأفهام» مرقوم فرموده و پس از آن اصل و حاشیۀ اول و دوم را در یکجا با عناوین (قوله، وقال، و اقول) جمع نموده و آنرا: «المجلی لمراة المنجی» نامیده است. مؤلف، در این کتاب، مجموعه ای از گفتار حکماء و متکلمین و عرفاء، و صوفیه در زمینه اصول اعتقادی گرد آورده است. این کتاب در ۱۳۲۴ هـ با «اسرار الحج» و ی در طهران بطور سنکی چاپ شده است (مشار، چاپی عربی ۷۸۷/).

بروکلان، در گذشت مؤلف را (۸۷۸ هـ) ثبت نموده که قطعاً درست نیست، زیرا تاریخ فراغت احسانی از تألیف این کتاب (۸۹۵ هـ) بوده است (بروکلان، ذیل ۲/۲۷۲).

فهرست نگار جسر بینی نیز در گذشت مؤلف را بطور تقریبی در (۸۸۰ هـ) نوشته، که اینهم با تاریخ فراغت از تألیف، و تاریخ اجازه ای که احسانی در آخر نسخه برای شیخ محمد بن صالح غروی نوشته است، سازگار نیست. علامۀ فقیه مدرس خیابانی، در گذشت مؤلف را بعد از سال (۹۰۱ هـ) مرقوم فرموده است (ریحانۀ الأدب ۷/۳۳۲).

آغاز: «اللهم یاذا المن الجسیم والطول العظیم والامر الحکیم...»
انجام: «اللهم اغفر لنا ذنوبنا وکفر عنا سیئاتنا وتوفنا مع الابرار، وکان

الفراغ من كتابة هذه المبيضة... وسلم تسليماً كثيراً».

نسخ. هستم ربیع الثانی ۸۹۶ هـ. ز روی نسخه خط مصنف، احتمالاً چند برگ اول بخط مؤلف باشد. در حاشیه تصحیح شده و در جای جای کتاب نشانه بلاغ دارد. در پایان انهاء و اجازه است بخط مؤلف بتاریخ ۲۴ ربیع الآخر ۸۹۶ هـ برآی سیخ سمس الدس محمد بن صالح معروف مروی، همچنین اجازه دیگری است در دورگ برآی هین شخص بتاریخ اولی جهادی ۸۹۶ هـ در مشهد مقدس رضوی.

قبل از کتاب تملک محمد باقر بن محمد بنی اصمهان (الف) بتاریخ محرم ۱۳۲۵ و سیخ محمد حسن کاسف الفطاء بتاریخ رجب ۱۳۲۶ هـ دیده مسود. ۲۴۸ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه چستر بتی بشماره (۳۸۱۰) (اربری، فهرست خطی عربی ۱۸/۴).

(۶۶۴)

کتاب الفهرست (فهرست - عربی)

از: ابو الفرج محمد بن اسحاق بن محمد بغدادی، معروف بتدیم (۳۸۵ هـ).

این کتاب، همچنانکه مؤلف در مقدمه میگوید: این فهرست کتب جمیع 'مم' از عرب و عجم است، که بزبان عربی موجود بوده با ذکر اخبار مصنفین، و طبقات مؤلفین، و نسب، و تاریخ ولادت و وفات، و مقدار عمر، و محل سکونت، و مناقب و منال آنان، از آغاز بدایس هر علمی تا سال ۳۷۷ هـ.

۱۴۶ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

صاحب ذریعه وریحانه، در گذشت مؤلف را سال (۳۸۵ هـ) ثبت نموده اند (ذریعه ۱۶ ر ۳۷۲ - ریحانة الأدب ۸ / ۲۵۲) لیکن زرکلی، وکحاله فوت او را در (۴۳۸ هـ) نوشته اند که بعید بنظر میرسد (الاعلام ۶ / ۲۵۳ - معجم المؤلفین ۹ / ۴۱).

مؤلف، کتاب را در ده مقاله وهر مقاله مشتمل بر چند فن، تدوین نموده است.

نسخه حاضر، از اول کتاب تا ترجمه الناشئ الکبیر، از مقاله پنجم را در بر دارد.

آغاز: «استعنت بالله الواحد القهار... هذا فهرست كتب جميع الامم، من العرب والعجم».

انجام، افتاده: «الناشئ الکبیر ابو العباس عبد الله بن محمد بن عبد الله بن مالک الناشئ... علی ما حدثني به ابن الجنید».

سج، احتمالاً سده سجم هجری، روی برگ عنوان تملک حمد بن علی مفرزی مورخ شاربخ ۸۲۴ هـ و همچنین ترجمه کوتاهی در پنج خط از مؤلف، که احتمالاً بخط مفرزی باشد دیده میسود در این ترجمه در گذشت مؤلف را رور چهارشنبه بیستم شعبان ۳۸۰ هـ نوشته اسب.

۱۱۹ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه جیستر بینی، بشماره (۳۳۱۵) (اربری، فهرست خطی عربی ۲ / ۳۱).

(۶۶۵)

عقود الجمان فی شعراء الزمان

(ترجمہ - عربی)

از: ابو البرکات مبارک بن ابی بکر بن حمدان موصلی، معروف بابن الشعار (۶۵۴ هـ) (کشف الظنون ۲/۱۱۵۴).

مؤلف، بعد از تألیف کتاب (تحفة الشعراء) که بعنوان ذیل بر کتاب (معجم الشعراء) مرزبانی نوشته، این کتاب را در شرح احوال شعرائی که در سدهٔ هفتم هجری میزیسته و معاصر وی بوده اند در ده مجلد بترتیب حروف معجم تألیف نموده است.

نسخهٔ حاضر مجلد نهم، واز نصر بن یوسف شروع، و به یحیی بن عبد العظیم، ختم میسود.

آغاز: «نصر بن یوسف بن نصر بن عبد الرزاق ابن عبد الوهاب بن الحضر بن عبد الوهاب»....

انجام:

«علیک یاسرف الدین اعتماد فتی — یشکوا لك الدهر اذا عمت مظالمه».

سج. سدهٔ هفتم هجری، در حاشیه صحیح سده است.

۲۴۸ ر. ۱۲ طر

از نسخهٔ اسعد أفندي (سلیمانیه) بشمارهٔ (۲۳۲۹).

(۶۶۶)

عقود الجمان في شعراء الزمان (تراجم - عربی)

از: ابو البركات مبارك بن أبي بكر بن حمدان موصلي، معروف بابن الشعار.

این نسخه، تصویر مکرر شماره (۶۶۵) است.

(۶۶۷)

تلقيح فهم اهل الأثر في عيون التاريخ والسير (تاریخ - عربی)

از: ابو الفرج عبد الرحمن بن علي بن محمد بغدادی حنبلی، معروف بابن جوزی (۵۹۷ هـ).

کتابی است تاریخی بطور مختصر و فهرست وار، مؤلف، چند صفحه اول کتاب را بذکر حضرت آدم علیه السلام، و ذکر تعداد انبیاء و رسل، و ترتیب و فاصله زمانی بین آنان اختصاص داده و پس از آن بتاریخ زندگانی پیامبر گرامی اسلام (ص) پرداخته است.

ابن جوزی، پس از ذکر تاریخ حیات پیامبر اسلام (ص) و ذریه و اهل و أزواج، و غزوات آنحضرت بطور مختصر، بذکر صحابه آنحضرت از مردان و زنان، و تابعین و بعد از تابعین، و حفاظ قرآن، و روایت حدیث، حتی آنان که يك حدیث روایت کرده اند پرداخته است، خلاصه اینکه، کتاب مجموعه ایست در تاریخ، رجال و تراجم، و حدیث، و انساب و غیر آن.

نام کتاب، بنابر آنچه در اکثر مصادر آمده با اندک اختلافی «تلقیح فهم
اهل الأثر فی عیون التاریخ والسیر» ذکر شده است (بروکلان ۱/ص ۶۶۲ -
مؤلفات ابن الجوزی /۸۶).

لیکن، روی برگ عنوان این نسخه، نام کتاب چنین ثبت شده است:
«تلقیح فهم اهل الأثر فی عیون التواریخ والسیر».

قطعه ای از این کتاب، در ۳ و ۱۸۹۲ م باهتام بروکلان آلمانی در
براسلاو، و در ۱۹۲۷ م تمام آن در دهلی چاپ شده است (معجم المطبوعات /۶۷ -
مؤلفات ابن الجوزی /۸۷).

نسخه حاضر، از آغاز کتاب، تا (تسمیة اهل العقبة) را در بر دارد که
ظاهراً جزء اول کتاب است.

آغاز: «قال الشیخ الامام... ابو الفرج عبد الرحمن... هذا کتاب ذکر
فیه من التواریخ والسیر فنوناً، ومن علوم الحدیث عیوناً».

انجام: «ذکر من ولد بالحیثه للمسلمین... فوجدوا رسول الله (ص) قد
فتح خیبر وکلم المسلمین ان یدخلوهم فی سهامهم ففعلوا».

نسخ، سده ششم هجری، سه برگ بابانی بخط دیگری است که در پنجم

جهادی الثانیه ۸۱۳ نوشته شده است، در حاشیه تصحیح شده است، روی برگ

عنوان تملک عبد السلام شطی جنبلی قادری بتاریخ ۱۲۸۱ هـ دیده میشود.

۱۷۰ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۳۲۳) (ار بری، فهرست خطی عربی

۳۵/۲).

(۶۶۸)

الأحتجاج

(احدب - عربي)

از: ابو منصور أحمد بن علي بن ابي طالب طبرسي (سده ۶ هـ).
کتابي است در احتجاجات پیامبر گرامی اسلام (ص) وائمة اهلبیت
علیهم السلام، و بعض از صحابه و علماء، با اهل لحاج.
مؤلف، این کتاب را در رد ادعای آنان که میگویند: پیامبر وائمة علیهم
السلام هیچوقت مجادله نکرده بلکه از آن نیز نهی نموده اند، نوشته است.
این کتاب یکی از بهترین مؤلفاتی است که با سبکی استدلالی و متین، در دفاع
از حقوق اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام نوشته شده است.
این کتاب را، بعضی، بامین الاسلام فضل بن حسن طبرسي صاحب
تفسیر مجمع البیان، نسبت داده اند، که درست نیست (ریاض العلماء ۴۸/۱).
احتجاج، در ۱۳۸۶ هـ در دو مجلد در نجف اشرف، چاپ شده است.
نسخه حاضر مشتمل است بر تمام کتاب.
آغاز: «الحمد لله المتعالی عن صفات المخلوقین، المنزه عن نعوت
الناعتین».

انجام: «وهذه فضیلة تزیید علی الفضائل، وترقی علی جمیع الخصائص
و المناقب، و کفی بها برهاناً لائحاً، و میزانا راجحاً، قطعنا هذا الكتاب علی کلام
السید علم الهدی قدس سره، و الحمد لله رب العالمین و سلام علی المرسلین».

نسخ. ۸۷۲ هـ، در حاشیه تصحیح سده و دارای حواشی لغوی بفعل از
قاموس و صحاح. قبل از کتاب نملک جعفر سرف: الدین بتاریخ ۹۸۵ هـ دیده
میشود.

۲۵۰ برگ، ۲۴ سطر.

از نسخه وایتکان، بشماره (۱۷۷۴).

(۶۶۹)

الرياض النضرة في فضائل العشرة

(حذب - عربي)

از: محب الدين ابو العباس احمد بن عبد الله بن محمد طبري مكي
شافعي (۶۹۴ هـ) (بروكلمان، ذیل ۶۱۵/۱).

اهل سنت، روايتي نقل ميکنند که پیامبر اکرم (ص) ده نفر از اصحاب
را بشارت بهشت فرموده، از اين رو آنها را (عشرة مبشرة) مينامند.
مؤلف، آنچه در اينباب، وراجع باین اشخاص در کتب حديث، وتفسير،
وغير آن يافته در يگجا جمع نموده وبراى هر کدام بابي مشتمل بر چند فصل
اختصاص داده است.

این کتاب در ۱۳۷۳ هـ در مصر چاپ شده است (مشار، چاپي عربي
۵۰۲/).

آغاز: «الحمد لله... وبعد: فهذا مختصر يتضمن بعض فضائل العشرة،
الكرام البررة».

انجام: «قال المؤلف: هذا ما وفقنا عليه في مناقب العشرة... والحمد لله
رب العالمين على نواله، وصلى الله على النبي محمد واله...».

نسخ، محمد بن حنبل الادري، سوم ربيع الاول ۸۲۷ هـ، در حاشيه تصحيح
سده است. روى برگ عنوان نملك الحسينى بتاريخ ۱۰۹۴ هـ دیده میشود.

۲۹۵ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه جستر بیٹی، پسناره (۴۱۳۵) (اربری، فهرست خطی عربی ۵
(۴۵/).

(۶۷۰)

تقریرات

(اصول - عربی)

از: سید عبد الحسین بن عبد الله بن عبد الرحیم موسوی دزفولی لاری
(۱۳۴۲ هـ) نقباء البشر ۳/۱۰۴۸).

تقریرات درس اصول ایه الله مجدد حاج میرزا محمد حسن شیرازی
رضوان الله علیه است، که مؤلف، در دو مجلد مرتب نموده است.
نسخه حاضر، مجلد اول، ومشمعل است بر مباحث الفاظ.

آغاز: «الحمد لله الذي اسس الفروع على الاصول، ورتب المنقول على
المعقول... وبعد فيقول العبد الفقير الى ربه الغني عبد الحسين بن عبد الله
الموسوي الدزفولي الساكن في ارض الغرى: لما ساعدني سواعد التوفيقات
الالهية على المحضور في محفل استاذنا الرباني».

انجام: «هذا آخر المجلد الاول.. استاذنا العلامة في المباحث اللفظية
المتعلقة بالادلة... يتلوه المجلد الثاني في سائر الادلة الشرعية من الاجماع
وغیرها».

مخلوطی از نسخ وتعلیق، بخط مؤلف. محرم ۱۲۹۴ هـ. در حاشیه تصحیح

شده است وبعض جاها خط خوردگی دارد.

۴۴۹ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه خاندان مؤلف.

(۶۷۱)

تقریرات

(اصول - عربی)

از: سید عبد الحسین بن عبد الله بن عبد الرحیم موسوی دزفولی لاری
(۱۳۴۲ هـ).

مجلد دوم از تقریرات درس اصول ایة الله مجدّد میرزای شیرازی
است.

این نسخه، مشتمل است بر مباحث اصول عملیه که مؤلف، آنرا بعنوان
تعلیقہ بر کتاب «فرائد الاصول» شیخ انصاری قدس سره نوشته است.
در پایان دور ساله است از همین مؤلف، اولی تعلیقاتی است بر کتاب
صوم مدارک الاحکام، و دومی در تقدیر صاع ومد.

آغاز: «والحمد لله حمداً یدوم بالدوام... اما بعد: فلما ساعدنا سواعد
التوفیقات علی اختتام المجلد الاول... شرعت فی ارتسام المجلد الثاني مما
استفده منه دام ظلّه».

انجام، پایان رسالۀ تقدیر صاع: «واما علی مذهب المجلسی و غیره
القائلین با زیاد الدرهم علی نصف المثقال الصیرفی بر ربع عشره، فیزداد کل من
المقادیر والموازین المذكوره بر ربع عشره».

دارای مشخصات مجلد اول.

۱۶۹ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه خاندان مؤلف.

(۶۷۲)

شرح کلیات القانون

(طب - عربی)

از: ابراهیم بن علی بن محمد سلمی مغربی، معروف بقطب مضری
(۶۱۸ هـ) (الوافی بالوفیات ۶/ ۶۹).

کتابی است در شرح کلیات «قانون» شیخ الرئيس ابن سینا با عناوین
(متن وتفسیر).

مؤلف، از اکابر تلامذه امام فخر رازی متوفی بسال (۶۰۶ هـ) بوده
و همانطور که خود در مقدمه میگوید: کتاب قانون ابن سینا را نزد فخر رازی
خوانده و پس از تتبعات بسیار در کتب مؤلفه در علم طب، این کتاب را تألیف،
و بخرانه کتب وزیر، افتخار جهان (مجمد بن احمد ساوجی) اهداء نموده
است.

آغاز: «الحمد لله المدبر الحکیم... وکان من جمله ما قرأته علیه کتاب
القانون فی الطب...».

انجام: «کانت الحركة التشنجیه محللة للرطوبات الغریزیه، وذلك سبب
لاستیلاء الضعف، والله اعلم واحکم، وحسبنا الله ونعم الوکیل...».

نسخ، علی بن عیسی بن ابی الفتح، اواخر محرم ۶۵۹ هـ، در حاسبه تصحیح

سده و سانه بلاغ دارد و با سعه اصل مقابله سده است. در پایان تاریخ مطابقه

احمد بن حسن طرطوسی در ۷۴۶ هـ و ملک علی بن محمد نصری زاده بناریخ

۸۵۵ هـ دیده میبود.

۲۸۰ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه جستر بیٹی، پشاره (۴۱۳۳) (اریری، فهرست خطی عربی ۵

(۶۷۳)

الشفاء

(ریاضیات - عربی)

از: شیخ الرئيس ابو علي حسين بن عبد الله بن سينا (۴۲۸ هـ).
 كتاب «الأصول» یا «أصول الهندسة» بتعبير مسلمين، و«الاسطقسات»
 یا «جومطريا» بتعبير حکماء يونان وروم، را أقليدس حوالي ۳۰۰ قبل از ميلاد،
 تصنيف نموده است. ابن سينا همچنانکه خود ميگويد در اين قسمت از كتاب
 شفاء، كتاب «اسطقسات» أقليدس را اختصار وشبهات آن را حل نموده است.
 نسخه حاضر، مشتمل است بر اصول علم هندسه در پانزده مقاله.
 آغاز: «اختصار المقالة الاولى من اوقليدس... النقطة هي شيء ما لا جزء
 له».

انجام: «تمت المقالة الخامسة عشرة وتم بتمامها مختصر أوقليدس، وهذا
 آخر الجزء التاسع عشر من كتاب الشفاء...».

نسخ. سوم محرم ۶۰۴ هـ. در حاشيه تصحيح شده است، اشكال هندسی در

تصوير منعكس نشده است.

۲۵۲ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه كتابخانه فاتح (سليمانيه) بشماره (۳۲۱۱).

(۶۷۴)

تحفة الكرام بأخبار البلد الحرام

(تاريخ - عربی)

از: تقی الدین أبي الطیب محمد بن احمد بن علي حسني فاسي مالکي
(۸۳۲ هـ) (کشف الظنون ۱/۳۷۲).

مؤلف، قبلاً کتاب «شفاء الغرام باخبار البلد الحرام» را در تاریخ مکّه معظمه بسبک تاریخ مکّه تألیف «ابو الولید محمد بن عبد الله الفسانی الازرقی» تألیف نموده است (کشف الظنون ۲/۱۰۵۱) سپس آنرا بحدود نصف اختصار کرده و در چهل باب بترتیب ابواب «شفاء الغرام» مرتب نموده و در ماه محرم ۸۱۷ هـ از اختصار آن فراغت یافته است.

آغاز: «الحمد لله الذي خص مكة المشرفة... وسميته: تحفة الكرام باخبار البلد الحرام، ورتبته على ترتيب اصله في الابواب وهي اربعون باباً».
انجام: «قال مؤلفه... كان الفراغ من اختصاره... وان بغفر لي ولمن رأى فيه عيباً فسنر وان ينفع به جميع البشر بمحمد سيد المرسلين واله...».
نسخ، دی القعدۃ ۸۳۶ هـ، از روی نسخه مؤلف، در حاشیه صحیح سده است.

۲۹۲ برگ، ۱۷ سطر

از نسخه اسکوریال، بشماره (۱۷۶۸) (فهرست خطی عربی همانجا). (۲۷۰/۳).

(۶۷۵)

الوسیط فی تفسیر القرآن (تفسیر - عربی)

از: ابو الحسن علي بن احمد بن علي واحدي نیشابوري سافعی (۴۶۸ هـ) (بروکلمان ۱ ص ۵۲۴).

آية الله العظمى مرعشى نجفى قدس سره ج/ ۲ ۱۵۷

واحدى كه استاد عصر خود در ادب و تفسير بوده، سه تفسير بر قرآن كريم نوشته است بنامهاي «البسيط» و «الوسيط» و «الوجيز».

اين نسخه، قسمتي از تفسير «الوسيط» است مشتمل بر تفسير سوره اعراف تا پايان سوره كهف.

آغاز: «أخبرنا أبو سعيد... عن أبي بن كعب قال: قال رسول الله (ص): من قرأ سورة الاعراف جعل الله يوم القيامة بينه وبين ابليس ستراً وكان آدم سفيحاً له يوم القيامة».

انجام: «ونادى مناد من كان اشرك في عمل عمله لله احداً... فان الله تعالى اغنى الشركاء عن الشريك».

نسخ، مبادر بن منصور بن احمد بن مبادر حنفى، محرم ۶۰۲ هـ، در حاشيه

تصحیح سده و حاشیه نویسی دارد

۱۸۳ برگ، ۲۱ و ۲۲ سطر

از نسخه چتر بيتي، بشماره (۴۲۹۷) (اربري، فهرست خطي عربي ۹۴/۵).

(۶۷۶)

الوسيط في تفسير القرآن (مفسر - عربي)

از: ابو الحسن علي بن احمد بن علي واحدی نيشابوري شافعي (۴۶۸ هـ).

اين نسخه نيز قسمتي از تفسير «الوسيط» است مشتمل بر تفسير سوره نساء، تا پايان سوره انعام.

آغاز: «تفسیر سورة النساء، بسم الله الرحمن الرحيم، اخبرنا الاستاذ ابو عثمان».

انجام: «اکثرو من السجود فانه لا يسجد عبده سجدة الا رفعه الله بها درجة وحط عنه بها خطيئة».

تلف: مسکول، حمد بن ابی بکر بن احمد اسلامی، دهه دوم جهادی نامه

۷۳۳ هـ، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۶۹ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه اسکو ریال، بشماره (۱۲۶۷) (فهرست خطی عربی همانجا ۵/۳).

(۶۷۷)

مجموعه:

۱ - معارج الفهم في شرح النظم: ۱ - ۱۱۱۶ (کلام - عربی)

از: جمال الدین حسن بن یوسف بن علی بن مطهر، علامه حلی (۷۲۶ هـ) (بروکلمان ۲ ص ۲۱۱، ذیل ۲۰۶/۲).

علامه حلی قدس سره، اول، کتاب «نظم البراهین فی اصول الدین» را تألیف و آنرا در هفت باب بدین ترتیب مرتب نموده است: ۱ - النظر، ۲ - الحدود، ۳ - المصانع، ۴ - العدل، ۵ - النبوة، ۶ - الامامة، ۷ - المعاد. اما همچنانکه خود در مقدمه «معارج» میفرماید: فهم آن برای غیر از اذکیاء اولی الالباب، مشکل بوده لذا این کتاب را در شرح مشکلات و سرار آن با عناوین (قال - اقول) بیان فرموده است.

آغاز: «الحمد لله على ما أولينا من التوفيق... وبعد فاننا لما وفقنا الله تعالى فيها سلف من الاوقات باملاء مقدمة في علم الكلام... ووسمنا ها بنظم البراهين في اصول الدين وكانت عظيمة الالتباس... رأيت ان املي لها شرحاً موجزاً تكشف عن اسرارها... وسميناه معارج الفهم في شرح النظم».

انجام: «فهذا آخر ما اوردناه في هذه المقدمة... فصل على اسرف الذوات الطاهرات واكمل النفوس العارفات محمد المصطفى وعترته الاخيار الابرار... برحمتك يا ارحم الراحمين».

۲ - مبادئ الوصول الى علم الاصول (۱۱۷ - ۱۳۸) (اصول - عربي)

از: جمال الدين حسن بن يوسف بن علي بن مطهر، علامه حلي (۷۲۶ هـ).

کتابي است در علم اصول فقه بطور مختصر، بنا بنوشتۀ ذريعه، علامه حلي اين کتاب را بتقاضاي «تقي الدين، ابراهيم بن محمد البصري» تأليف نموده است (ذريعه ۴۴/۱۹).

مؤلف، کتاب را در دوازده فصل و هر فصل مشتمل بر چند مبحث، مرتب کرده است. اين کتاب در ۱۳۹۰ هـ در نجف اشرف بطور حروفی چاپ شده است.

نسخه حاضر، از اول کتاب تا آغاز بحث چهارم فصل پنجم را بطور مرتب دارد. وبعد از آن بطور نا مرتب صحافي شده و احتیالاً بعضي از جاها افاده باشد.

آغاز: «الحمد لله المتفرد بالأزلية والدوام... وبعد فهذا: کتاب مبادئ الوصول الى علم الاصول».

انجام، افتاده: «البحث الخامس، في جواز التقليد... اذ يلزم من تقليد من اتفق، اعتقاد النقيضين، او».

نسخ، کتاب اول، علی بن محمد بن ابراهیم، ربیع الاول ۷۳۴ هـ، در حاسبه
تصحیح سده و نسانه بلاغ دارد. کتاب دوه احتمالاً بخط کاتب کتاب اول، سده
هشتاد هجری، در حاسبه تصحیح شده و نسانه بلاغ دارد. روی صفحه عنوان
کتاب اول تملک عزیز الله جیلانی تاریخ دوازدهم دی الممعه ۱۰۳۷، و روی
صفحه عنوان کتاب دوم تملک احمد بن ... خ سیم طریحی تاریخ ۱۲۱۳ هـ
دیده میشود.

۱۳۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه جستریتی، بشماره (۳۷۸۸) (اربری، فهرست خطی عربی
۱۲/۴).

(۶۷۸)

روضة افهام ذوي الالباب (حدیث - عربی)

از: ابو بکر محمد بن عبد الله بن احمد بن حبيب عامري شافعي
بغدادی، معروف باین الخباز (۵۳۰ هـ) (معجم المؤلفین ۱۰/۱۹۵).

قاضی ابو عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر بن علي ابن حکمون
قضاعی شافعی متوفی بسال ۴۵۴ هـ، کتاب «شهاب الأخبار فی الحکم والامثال
والآداب» را که مستمل بر حدود هزار ودویست حدیث از پیامبر اکرم (ص) در
حکمت، ووصایا، وآداب، ومواعظ، وامثال و غیر آن میباشد، تألیف نموده است
(کشف الظنون ۲/۱۰۶۷).

این خباز، این کتاب را در دوجزء در شرح کتاب شهاب الأخبار، نوشته
است، گرچه روی صفحه عنوان آمده: که این کتاب در شرح غریب کتاب

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۱۶۱
شهاب الأخبار است.

نسخه حاضر جزء دوم کتاب است.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم، الحديث الآخر: ما من مؤمن الا وله ذنب يصيبه الفينة بعد الفينة لا يفارقه حتى يفارق الدنيا».

انجام: «وقد استخرنا الله تعالى فيما اقدمنا عليه من شرح كتاب الشهاب... وصلواته على سيد المرسلين وامام المتقين وقائد الفر المحجلين محمد المصطفى واله وصحبه اجمعين».

نسخ. محمود بن ابراهيم شهر زوړي، در روز سه شنبه عشر اول ربيع الآخر ۵۷۰ هـ، دارای حواشی توضیحی میباشد. در پایان يك برگ مشتمل بر دعا دارد.
۲۴۸ برگ. ۲۰ سطر.

از نسخه چستر بیټی، بشماره (۳۲۵۱) (اربري، فهرست خطي عربي ۱/۲).

(۶۷۹)

روضة افهام ذوي الالباب (حديث - عربي)

از: ابو بكر محمد بن عبد الله بن احمد بن حبيب عامري شافعي بغدادی، معروف باین الحَبَّاز (۵۳۰ هـ).

این نسخه، نیز قسمتی از شرح کتاب «شهاب الأخبار» است، گرچه روی برگ عنوان «التاني من كتاب روضة افهام ذوي الالباب» ثبت شد است، لیکن در مقایسه با نسخه قبل بشماره (۶۷۸) مقدار ۸۸ برگ، از اول اضافه دارد، وبمقدار (۱۶۰) برگ از آخر آن ناقص است. بنابر این این نسخه،

مشمول است بر مقداری از جزء اول، و مقداری از جزء دوم.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم وبه استعين... اعلم انه ربما سأل عن هذا الكلام مسترشدا...».

انجام، افتاده: «وعن بعضهم قال: رأني بشر بن الحارث الحافي يوماً وعليّ اطهار... فاقبل عليّ وانشد...».

نسخ، احتمالاً سده ششم هجری، روی برگ عنوان تملکي بتاريخ ۸۲۵ هـ

دیده میشود

۱۹۹ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بیٹی، بشماره (۳۴۳۶) (اربری، فهرست خطی عربی ۸۱/۲).

(۶۸۰)

الناسخ والمنسوخ (عنوان قرآن - عربی)

از: ابو جعفر احمد بن محمد بن اسماعیل صفار، معروف بنحاس (۳۳۸ هـ) (بروکلمان ۱/ (۱۳۲) (۱۳۸).

کتابی است پیرامون ناسخ و منسوخ در قرآن کریم و اختلاف علما در این مورد، بترتیب سوره‌های قرآن، وبا عناوین (باب - باب).

مؤلف، قبل از شروع در مطلب، مقدماتی را در باره ترغیب در تعلم ناسخ و منسوخ، و اختلاف علماء در اصل نسخ، و معنی نسخ و اشتقاق آن، و فرق بین نسخ و بداء و غیر اینها را در طی چند باب آورده است.

آغاز: «قال حدثنا الشيخ ابو القاسم عبد الرحمن بن محمد بن علي بن

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۱۶۳

احمد الادفوی: قال: حدثني ابي قال: قال ابو جعفر احمد بن محمد بن اسماعيل الصفار النحوي: نبتدئ في هذا الكتاب وهو كتاب الناسخ والمنسوخ». انجم: «وخص محمداً صلى الله عليه وسلم نبي الرحمة بالصلاة والتسليم واهله الطيبين تم الكتاب».

سخ، مسکول، در روز پنجشنبه نهم محرم ۶۴۲ هـ، در حاسبه تصحیح سده
و در جای جای آن نشانهٔ بلاغ و مقابله دارد، در پایان صورت هند سماع
بناربخهای ۳۸۱ و ۴۲۵ هـ و غیر اینها دیده میشود.
۲۲۰ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخهٔ اسکوریال، مادرید، بشمارهٔ (۱۲۵۹) (فهرست خطی عربی
همانجا ۲/۳).

(۶۸۱)

الوسیط

(ع - عربی)

از: ابو حامد محمد بن محمد غزالی طوسی شافعی (۵۰۵ هـ) (کشف
الظنون ۲/۲۰۰۸، بروکلان ۱/ (۴۲۴) (۵۴۲).

غزالی، اول، کتاب «الوسیط» را در فروع مذهب شافعی نوشته است،
سپس ملخصی از آنرا با اضافهٔ زیاداتی در چهار ربع مرتب نموده و آنرا «الوسیط
فی المذهب» نامیده است.

الوسیط، یکی از کتب پنجگانهٔ فقهی نزد شافعیه میباشد (کشف
الظنون ۲/۲۰۰۸).

نسخهٔ حاضر کهن و ارزشمند بوده و مستعمل است بر ربع عبادات، و ربع

بیوع. ظاهراً نویسنده کتاب «مؤلفات الغزالي» از وجود این نسخه، اطلاع نیافته است.

آغاز: «أما بعد حمد الله الذي هو فاتحة كل كتاب وخاتمة كل خطاب، والصلاة والسلام على رسوله التي هي جالبة كل نواب ودافعة كل عقاب، وعلى آله الذين ينقشع بنجومهم ظلام كل سحاب، وينكتف بعلمهم غمام كل حجاب، وينمحي بصفوتهم كدر كل ارتباب، وينسد بيمينهم خلل كل اضطراب... فصنفت هذا الكتاب، وسميته «الوسيط في المذهب» نازلاً عن البسيط».

انجام: «الفصل الثالث في صدقة التطوع وفيه مسائل... تم الجزء الاول من كتاب الوسيط في المذهب ويتلوه في الثاني كتاب النكاح».

نسخ، اواخر رمضان ۵۶۷ هـ، در حاسبه تصحيح سده و نسانه بلاغ دارد. حد

برگ اوائل كتاب حاسبه نوسى دارد.

۲۶۵ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستريتي، بشماره (۳۹۳۴) (اربري، فهرست خطي عربي ۶۴/۴).

(۶۸۲)

اصلاح المنطق

(تفت - عربي)

از: ابو يوسف يعقوب بن اسحاق، معروف بابن السكيت (۲۴۴ هـ)

(كشف الظنون ۱/ ۱۰۸ - برکلمان ۱/ (۱۱۷) ۱۲۰).

يكي از كتب معتبره اي كه در ادب تصنيف شده است. اين كتاب مورد

توجه و عنایت دانشمندان بوده، حاجی خلیفه شرحی در این مورد نوشته است (کشف الظنون ۱/۱۰۸) این کتاب در ۱۳۶۸ هـ در قاهره چاپ شده است. آغاز: «... علی الشیخ الامام ابی منصور موهوب بن احمد بن محمد بن الخضر الجوالیقی... قال اخبرنا ابو بکر محمد بن القاسم بن بشار الانباری... قال: اخبرنا عبد الله بن محمد بن رستم قال: اخبرنا ابو يوسف یعقوب بن اسحاق السکیت قال: فَعَلَ وفِعِلْ».

انجام: «الکسانی و ابو زید قالوا: الحرب خدعة، تم الكتاب والحمد لله رب العالمین وصلواته علی سیدنا محمد النبی واله و سلامه».

نسخ منکول، سده ششم هجری. در حاشیه تصحیح سده و حاشیه نویسی دارد در جای جای آن نشانه بلاغ دارد در پایان فهرست مطالب در برگ آئمه، همچنین ملک محمد بن خالد بن خلیل الارهری تاریخ جهادی النابه ۱۳۱۸ در پایان دیده ميسود س از آن ظاهراً بخط مالک نسخه چنین نوشته سده: روی صفحه اول خط امام الادب ابی منصور موهوب بن احمد بن محمد بن الخضر الجوالیقی البغدادی است که نوشته است شیخ ابو علی فرج بن احمد بن علی بن الاخوة کتاب را بر او فرات نموده همچنین احتمال میدهد که نسخه بخط همین شیخ ابو علی فرج بن احمد باشند. بعد از اینها نوشته است: در پایان نسخه خط ابی وکریا یحیی بن علی الخطیب التبریزی متوفی بسال ۵۰۲ هـ است که برای نگارنده نا خوانا است.

۲۶۷ برگ، ۱۴ سطر.

از نسخه چستر بییتی، بنساره (۳۲۶۳) (اربری، فهرست خطی عربی

(۶۸۳)

دستور معالم الحكم ومأثور مكارم الشئم (حدیث - عربي)

از: ابو عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر بن علي قضاعي تنافعي (۴۵۴ هـ) (بروكلهان، ذیل ۵۸۵/۱).

قضاعي، بعد از تألیف «كتاب الشهاب» مشتمل بر هزار و دوست کلمه از احادیث پیامبر اکرم (ص) این کتاب را نیز بدرخو است بعضی از اخوان با همان اسلوب از کلمات امیر المؤمنین علي بن أبي طالب صلوات الله عليه تألیف نموده است.

مؤلف، آنچه از کلمات حضرت علي عليه السلام در موضوعات مختلفه جمع نموده در نه باب بدین ترتیب مرتب کرده است:

الباب الاول: فیما روی عنه من فواید حکمه.

الباب الثاني: فیما روی عنه في ذمه الدنيا و...

الباب الثالث: فیما روی عنه من المواعظ.

الباب الرابع: فیما روی عنه من وصایاه ونواهی.

الباب الخامس: في المروي عنه من اجوبته عن المسایل وسؤالاته.

الباب السادس: في المروي عنه من غريب كلامه.

الباب السابع: في المروي عنه من نوادر كلامه.

الباب الثامن: في ادعيته ومناجاته.

الباب التاسع: فیما انتهى الي من شعره.

این کتاب در ۱۳۳۲ هـ با شرح محمد سعید رافعی، در مصر چاپ شده است (معجم المطبوعات / ۱۵۱۵).

ابۀ الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سرہ ج/۲ ۱۶۷

آغاز: «اخبّرنا القاضي... قال: قال القاضي الأجل ابو عبد الله محمد بن سلامة ابن جعفر بن علي القضاءي رحمه الله: الحمد لله الذي وسع كل شيء عمله».

انجام: «تم الدستور بحمد الله وحسن عونه، فله الحمد دائماً على نعمة التي لا تحصى، وصلى الله على سيدنا محمد نبيه واله الطاهرين وسلم تسليماً وحسبنا الله ونعم الوكيل».

نسخ. معرب. محمد بن منصور بن خليفة بن منهل برای فرزندش منهل.
۶۱۱ هـ در حاشیه تصحیح شده است. روی صفحه عنوان اجازه ای برای کاتب
و فرزندش بتاریخ ۶۱۱ هـ نوشته شده. همچنین بعد از کتاب صورت سماعی است
بتاریخ ۵۵۸ هـ دال بر اینکه کتاب را قاضی ابو عبد الله محمد بن حسن بن
محمد عامری. بر فاضی خطیب فخر الدوله ابو الفتح ناصر بن حسن بن
اسماعیل حسینی زیدی خوانده

۱۲۷ برگ، ۱۱ سطر.

از نسخه چستریتی، بشماره (۳۰۲۶) (اربری، فهرست خطی عربی
۱/۱۰).

(۶۸۴)

الرسالة القشيرية (صوف - عربی)

از: ابو القاسم عبد الکریم بن هوازن بن عبد الملك قسیری نیشابوری
شافعی (۴۶۵ هـ) (بروکلان ۱/ (۴۳۲) ۵۵۶).

قسیری، که خود از مشایخ صوفیه است، بعد از آنکه انحراف از آداب

وسنن مشایخ پیشین را در بین مدعیان طریقت مشاهده نمود، این رساله را که مستعمل بر عقاید صوفیان، واحوال آنان، واثبات کرامات اولیا ووظایف مریدو مرادو مطالب دیگر میباشد تألیف نموده وبرای صوفیان دیگر بلاد فرستاده است.

مؤلف، کتابرا در فصول و ابوابی چند مرتب نموده ودر اوائل سال ۴۳۸ هـ از املاء آن فراغت یافته است.

نسخه حاضر کهن واز مخطوطات کتابخانه موزه بغداد است که در این فهرست در چهار قسمت معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «اخبّرنا الاستاذ الامام ابو القاسم عبد الکریم بن هوازن القشیری... قال: الحمد لله الذي تفرد بجلال ملكوته وتوحد بجمال جبروته». انجام: «واعلم ان التغير الذي يرد على العبد يكون لأحد امرين إما لقوة الوارد او لضعف صاحبه والسكون من صاحبه لاحد...».

نسخ. سده بنجم هجری. در حاشیه تصحیح شده وفسانه بلاغ دارد، در پایان

نسخه (قسمت چهارم) آمده که در سوال ۴۸۴ هـ مقابل شده است. قبل از کتاب

شرح حال مؤلف بنقل از ابن خلکان و همچنین فهرست ابواب نوشته شده است.

۵۳ برگ، ۲۲ سطر.

از نسخه مکتبه المتحف العراقي.

(۶۸۵)

از: ابو القاسم عبد الكريم بن هوازن بن عبد الملك قشيري نيشابوري
شافعي.

قسمت دوم:

آغاز: «لأحد امرين إما لقوته أو لضعف الوارد. سمعت الأستاذ ابا علي
رحمه الله...».

انجام: «سمعت محمد بن الحسين يقول: سمعت علي بن عبد الله
البصري يقول».

داراي مسخفات قسمت اول.

۵۲ برگ، ۲۲ سطر.

از نسخه مکتبه المتحف العراقي.

(۶۸۶)

الرسالة القشيرية

نصف - عربي

از: ابو القاسم عبد الكريم بن هوازن بن عبد الملك قشيري نيشابوري
شافعي.

قسمت سوم:

آغاز: «يقول: وقف رجل على الشبلى فقال: اي صبر اشد علي
الصابرين؟ فقال: الصبر في الله عز وجل».

انجام: «سمعت الزقاني يقول: منذ اربعين سنة اصحب هؤلاء فما رأيت
رفقاً لأصحابنا الا من بعضهم لبعض أو ممن يحبهم، ومن لم يصحبه».

داراي مسخفات مسنهای بنین.

۵۴ برگ. ۲۲ سطر

از نسخهٔ مكتبة المتحف العراقي.

(۶۸۷)

الرسالة القشيرية

(صوف - عربي)

از: ابو القاسم عبد الكريم بن هوازن بن عبد الملك قشيري نیشابوري شافعي.

قسمت چهارم:

آغاز : «يصحبه التقوى والورع في هذا الأمر اكل الحرام النص».
انجام: «وقد نجز املاء هذه الرسالة في اوائل سنة ثمان وثلاثين وأربعماية،
نسأل الله الكريم أن لا يجعلها علينا حجة ووبالاً، ان الفضل منه مألوف وهو
بالعفو موصوف، تمت الرسالة الى الصوفيه».

دارای منخصص قسمهای بین.

۵۰ برگ. ۲۲ سطر.

از نسخهٔ مكتبة المتحف العراقي.

(۶۸۸)

محبوب القلوب

(تراجم - عربي)

از : قطب الدين محمد بن علي بن مولى عبد الوهاب ديلمی لاهیجی

اشکوری (ق ۱۱ هـ) (ذریعه ۱۴۱/۲۰).

کتابی است پیرامون احوال حکماء و دانشمندان قبل از اسلام و بعد از آن، و شمه ای از احوال ائمه اهل البیت علیهم السلام و بعضی از مشایخ و بزرگان طائفه. همچنین در ذیل مقاله دوم، شرح حال حدود سی نفر از مشایخ صوفیه آمده است.

قسمتی از این کتاب، مشتمل بر مقدمه و مقاله اول، در ۱۳۱۷ هـ ق، بطور سنگی در تهران چاپ شده است (مشار، چاپی عربی / ۸۱۰).

مؤلف، کتاب را در يك مقدمه و سه مقاله و يك خاتمه بدین ترتیب مرتب نموده است:

المقدمة: في حقيقة الفلسفة ومنشأوها ومبدء ساير العلوم...

المقالة الأولى: في أحوال الحكماء من لدن آدم (ع) الى بداية الاسلام.

المقالة الثانية: في أحوال المتفلسفين من الاسلام وعلماء الكلام.

المقالة الثالثة: في أحوال ائمتنا الاخيار وسادتنا الابرار سلام الله عليهم.

الخاتمة: في ذكر احوال المؤلف.

نسخه حاضر مشتمل است بر تمام کتاب، که در این فهرست درسه

قسمت و طی سه شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «الحمد لله الذي ليس بينه وبين خلقه غير خلقه حجاب مع انه

كشف به عن وجهه الكريم نقاب الارتباب».

انجام: «ثم زيد للعارفين من مستعمليهما اجترز به عن ارباب الجذب

فانهم مع العرفان ليسوا بمستعملين».

سج حاج محمد ابراهيم ابن حاج حسن علی سرازى. محرم ۱۲۷۳ هـ در

یزد از روی نسخه ای که عزیز الله باقی الاصل در ذی القعدة ۱۲۳۲ هـ در یزد

نوشته است. در حاشیه تصحیح شده و عناوین مطالب در حاشیه نوشته شده است.

دارای بعضی حواشی یا نسانه‌ها، قبل از کتاب فهرست مطالب درج شده است.

بعد از کتاب ۸ برگ مستقل بر انتعار و مطالب متفرقه دارد.

۱۶۹ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه مجلس، شماره (۹۲۰).

(۶۸۹)

محبوب القلوب

(تراجم - عربی)

از: قطب الدین محمد بن علی بن مولی عبد الوهاب دیلمی لاهیجی اشکوری.

قسمت دوم:

آغاز: «للعبادۃ الا التي خصوا بهم من نهود جمال الازل دائماً».

انجام: «واذا كان الامر كما نقلوه: وان الارض صداقتها، انها كان يحسن

ان يعطى من جملة صداقتها فذلك... فهي سلام الله عليها مع قطع النظر انها بنت نبيهم وام ريحانته، فالذي ورد».

دارای مسخصات قسمت اول.

۱۸۲ برگ.

از نسخه کتابخانه مجلس، شماره (۹۲۰).

(۶۹۰)

محبوب القلوب

(تراجم - عربی)

از : قطب الدین محمد بن علی بن مولیٰ عبد الوهاب دیلمی لاهیجی
اشکوری.

قسمت سوم:

آغاز: «منه صلوات الله وتسلیاته علیه فی تعظیمها والنص علی عصمتها
وظهارتها فمعلوم بین کل رواة الثقات من الفريقین».

انجام: «کتبت وقلبی بالفراق معذب، وفی مهجتي نار الهوى تتلهب، فلا
الویل مسموع، ولا الصبر نافع، ولا الوصل موجود ولا الحب تذهب».

دارای مشخصات تسمنهای بیتین.

۱۵۵ برگ.

از نسخه کتابخانه مجلس، بشماره (۹۲۰).

(۶۹۱)

البسیط

(تفسیر - عربی)

از: ابو الحسن علی بن احمد بن محمد بن علی واحدی نیشابوری
شافعی (۴۶۸ هـ).

بشماره (۴۵۵) رجوع شود.

واحدی سه تفسیر بر قرآن کریم نوشته است «البسیط، والوسیط، والوجیز» نسخه حاضر قسمتی از تفسیر «البسیط» و متضمن است بر تفسیر آیه پنجاه و چهارم از سوره نساء الی اواسط آیه چهارم از سوره یونس. آغاز، افتاده: «... قوله تعالى: ام يحسدون الناس على ما اناهم الله من فضله الآية».

انجام: «قوله تعالى: انه يبدؤ الخلق ثم يعيده، رد على المشركين الذين انكروا البعث، فاحتج الله عليهم بالبشارة الاولى... وصلى الله على سيدنا محمد واله الطيبين الطاهرين وحسبنا الله ونعم الوكيل».

نسخ، احمد بن محمد بن حسن قزوینی، در روز نهمین بهر سوال ۶۳۸ هـ، در حاسبه تصحیح سده است.

۲۴۳ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه چتر بیتی، بشماره (۳۷۳۱) (اربری، فهرست خطی عربی ۹۸/۳).

(۶۹۲)

لباب التفاسیر

(نفس - عربی)

از: برهان الدین محمود بن حمزة بن نصر کرمانی سافعی، معروف بتاج القراء (حدود / ۵۰۰ هـ) (بروکلان ۱/ (۴۱۲) (۵۲۴).

تفسیری است بر قرآن کریم که بفرینه این نسخه، که در پایان آن مجلد دوم نوشته شده، باید در چهار جلد تألیف سده باشد. مؤلف، آیات را عنوان، و سپس معنی و تفسیر مینماید.

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۱۷۵

حاجی خلیفه میگوید: مؤلف، نام این تفسیر را در دو تألیف دیگر خود «البرهان فی متشابه القرآن، والفرائب والعجائب» ذکر نموده است (کنف الظنون ۱۵۴۱/۲).

نسخه حاضر، قسمتی از این تفسیر و مشتمل است بر تفسیر آیه (۷۹) از سوره توبه تا پایان سوره کهف.

آغاز، افتاده: «جنتک بنصفها فاجعلها فی سبیل الله، وامسکت نصفها لعیالی، فقال رسول الله (ص) باریک الله فیما اعطیت وفیما امسکت».

انجام: «ومن قرأ الآیه الّتی فی آخرها: قل انما بشر منکم الی آخره حین يأخذ مضجعه... یصلون علیه ویستغفرون له حتی یتقیظ، والحمد لله علی النعمة الّتی لا تحصى، وصلى الله علی محمد واله اجمعین».

نسخ، در روز سه غره ربيع الاول ۵۹۳ هـ، در حاسبه صحیح سده وحاسبه

نوسی دارد.

۱۸۷ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۴۱۴۷) (ازبری، فهرست خطی عربی ۴۸/۵).

(۶۹۳)

من لا یحضره النبیة فی شرح من لا یحضره الفقیه (حدیب - عربی)

از: عبد الله بن صالح بن جمعة ساهیجی بحرانی (۱۱۳۵ هـ) (کتف الحجب والأستار ۵۶۴).

سرحی است نسبتاً مفصل و تا تمام بر کتاب «من لا یحضره الفقیه»

صدوق رضوان الله عليه.

مؤلف، قبل از شروع بشرح «من لا يحضره الفقيه» طريق روايت خود را تا مؤلف آن (صدوق ره) بر شمرده است.

بلادی بحرانی، از اين كتاب جنين نام ميبرد: «ارتياذ ذهن النبيه في شرح من لا يحضره الفقيه» (انوار البدرين / ۱۷۲) كه احتمالاً استباهي رخ داده است. زيرا كتاب «ارتياذ ذهن النبيه في شرح أسانيد من لا يحضره الفقيه» يكي ديگر از تأليفات سماهيجي است كه جنبه رجالي دارد (مصفى المقال / ۲۴۸ - نجوم الساء / ۲۴۸).

نسخه حاضر، قسمتي از اين كتاب است وتا نواقض وضوء را در بر دارد، وظاهراً مؤلف، موفق نشده است بيش از اين مقدار را بنويسد. آغاز، افتاده: «المأمور باتباع طريق اليقين، المخصوص برتبة وما ارسلناك الا رحمة للعالمين».

انجام، افتاده: «السابع اطلاق الخبر يوجب قصره وعلى المتعارف المعهود كما في ساير».

نسخ، سده ۱۱ هـ. در حاسه تصحيح سده وداري معضى حواتى با نسانه

امنه ره) روى برگ اول آمده: كه حاج آقا احمد كرمانساهى در ۱۲۵۶ كتاب را

بكتابخانه مدرسه عالي سبهالار اهداء نموده است.

۴۱۹ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه كتا بخانه مدرسه سبهالار، بشاره (۵۵۸۸) (فهرست خطى همانجا ۵/ ۶۷۶).

(۶۹۴)

الاكتفا في مغازی المصطفی (ص) والخلفاء الثلاثة (تاریخ - عربی)

از: ابو الریبع سلیمان بن موسی بن سالم کلاعی بلنسی (۶۳۴ هـ)
(بروکلمان ۱ / (۳۷۱) (۴۵۸).

بشماره (۶۳۴) رجوع شود.

نسخه حاضر، بنا بر این تجزیه، و طبق آنچه روی صفحه عنوان، و در
پایان نسخه آمده، جزء سوم از کتاب است.

آغاز: «ذكر بعث رسول الله (ص) الى الملوك وكتابه اليهم يدعوهم الى
الاسلام».

انجام: «فاقام معاويه على الشام... انتهت عشرة سنة مدة خلافته، ثم كان
منه بعد وفاة عثمان... ما هو معلوم، والله سبحانه وتعالى اعلم، تم الجزء
الثالث...».

نسخ، مغرب، سده حسه هجری، در حاسبه تصحیح سده اسب، روی برگ

عنوان تملك ناصر الدين ابن عبد الرحمن ابن قرموط بتاريخ ۹۷۵ هـ دیده

میسود.

۲۷۴ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه جستریبتی، بشماره (۳۸۹۲) (اربری، فهرست خطی عربی
(۵۰/۴).

(۶۹۵)

(عنه - عربي)

الحاوی الكبير في الفروع

از: ابو الحسن علی بن محمد بن حبیب بصری، معروف بها وردی (۴۵۰ هـ) (بروکلان ۱/ (۳۸۶) ۴۸۳).

کتاب مفصلی است در فروع فقه شافعی، با عناوین (مسئله، وفصل). حاجی خلیفه میگوید: کتاب عظیمی است در ده مجلد، و میگویند: شاید درسی مجلد، و مانند آن در فقه مذهب شافعی تألیف نشده است (کشف الظنون ۱/ ۶۲۸).

نسخه حاضر جزء دوم کتاب است.

آغاز: «باب النهی عن بیع وسلف... قال الشافعی رحمه الله: نهی رسول الله (ص) عن بیع وسلف».

انجام: «مسئله قال الشافعی: ولو شرط علی المرتهن انه ضامن للرهن... لكن يكون البایع بالخیار بین فسخ البیع او امضائه بلا رهن. والله اعلم». (۳۸۶) ۴۸۳/۱.

سج، اواخر سده هفتم هجره، در حاشیه تصحیح شده است، روی برگ

عنوان وقفنامه کتاب بنام واقف سلطان محمود غزنائی بخط احمد شیخ زاده

مفتش اوقاف حرمین شریفین نوشته شده است.

۲۹۴ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه ایا صوفیا، شماره (۱۱۰۱).

(۶۹۶)

النکت الوفیه بما فی شرح الالفیه (علوم حدیث - عربی)

از: پرهان الدین ابراهیم بن عمر بن حسن بقاعی شافعی (۸۸۵ هـ)
(بروکلمان ۲/ (۱۴۲) ۱۷۹).

حاشیه‌ای است با عناوین (قوله - قوله) مشتمل بر فوائد و نکات و ابحانی متعلق بالفیء حدیثیه و شرح آن، که هر دو از تألیفات (زین الدین ابو الفضل عبد الرحیم بن الحسین الکردی، الرازنانی الاصل، المصری، الشافعی) معروف بعراقی، متوفی بسال (۸۰۶ هـ) حاجی خلیفه مینویسد: عراقی کتاب «علوم الحدیث» عثمان بن عبد الرحمن معروف بابن صلاح شافعی دمشقی، متوفی بسال (۶۴۳ هـ) را تلخیص نموده و سپس آنرا شرح نموده است (کشف الظنون ۱/ ۱۵۶ و ۲/ ۱۱۶۱).

کتاب حاضر، حاشیه‌ای نا تمام است بر کتاب عراقی، که مؤلف بنا بر تصریح خود، در مقدمه، اکثر این نکات و فوائد را از استاد خود (ابن حجر عسقلانی استفاده نموده است).

ابن حجر، نیز بنوبه خود شاگرد عراقی بوده و از جلسات درس وی استفاده‌ها برده است (فهرس الفهارس ۲/ ۸۱۵).

آغاز: «قال افقر الخلائق الى عفو الخالق ابو الحسن ابراهیم... البقاعی الشافعی نزیل القاهرة... الحمد لله الذي من اسند اليه».

انجام، افتاده: «قوله: ان اوله وآخره الى آخر النوع من كلام الشيخ وعبارة ابن الصلاح ومن المسلسل ما ينقطع لتسلسله في وسط اسناده وذلك نقص فيه».

نسخ. اواخر سده نهم هجری. در حاشیه تصحیح شده است. روی برگ
عنوان در گذشت مؤلف سنه ۸۵۵ هـ ثبت شده که اشتباه است.
۲۷۴ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه فیض اله افندی، استانبول، بشماره (۲۵۲).

(۶۹۷)

اسعاف الراغبین فی سیرة المصطفی وفضائل اهل بیته الطاهرین

(سیره - عربی)

از: محمد بن علی الصَّبَّان المَصری (۱۲۰۶ هـ) (بروکلان ۲/ (۲۸۸)
۲ و (۳۷۱).

مؤلف، قبلاً کتاب مختصری بنام: «اتحاف اهل الاسلام بما يتعلق
بالمصطفی واهل بیته الکرام» در سیره پیامبر اکرم (ص) و فضائل اهل بیت
علیهم السلام نوشته است و چون آن کتاب مورد توجه فضلا قرار گرفته، بر آن
شده تا کتاب دیگری اوسع از اولی در همین زمینه بنگارد. این کتاب در ۱۲۸۱
هـ در مصر چاپ شده است (معجم المطبوعات/ ۱۹۴).

وی این کتاب را نیز مانند کتاب اول در سه باب بدین ترتیب مرتب
نموده است:

الباب الاول: فی سیرته (ص).

الباب الثاني: فی فضائل اهل البيت...

الباب الثالث: فیما يتعلق بجماعة من اعيان اهل البيت دفنوا بمصر.

آغاز: «الذی اتار الوجود بانوار طلعة نبینا محمد علیه افضل الصلاة

والسلام».

انجام: «والله اسال ان یختم لنا بالایان انه علی ما یشاء قدیر وحسبنا الله ونعم الوکیل، ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم».

تعلیق: سده دوازدهم هجری. در حاشیه تصحیح شده است. صفحه اول و دو صفحه

دیگر بخط نسخ نوشته شده است.

۹۷ برگ. ۱۹ سطر.

از نسخه ظاهریه، دمشق، بشماره (سیره/۱۵۲) (عش، فهرس التاریخ وملحقاته/۲۴).

(۶۹۸)

تلخیص المحصل = (نقد المحصل) (کلام - عربی)

از: خواجه نصیر الدین محمد بن محمد بن حسن طوسی (۶۷۲ هـ)
(کشف المحجب والأستار/۱۳۹).

تلخیص، وتهذیب، ونقدی است با عناوین (قال - اقول) بر کتاب
(المحصل) امام فخر رازی، متوفی بسال (۶۰۶ هـ).

خواجه طوسی، همچنانکه خود در مقدمه میفرماید: چون اثری از کتابهای متقن ومعتبری که در اصول دین وعلم کلام نوشته شده باقی نمانده، وهمت طالبان علم وتحقیق برای تحصیل حق وفضیلت بیائین ترین درجه خود رسیده، لذا توجه علما بکتاب «المحصل» فخر رازی، معطوف گشته وگروهی بشرح وایضاح آن پرداخته اند. ومن از آنجا که این کتاب را مشتمل برغث وسمین بسیار یافتم بر آن شدم تا پرده ازدشواریهای آن بر داشته و غث وسمین آنرا معلوم نموده وخللی که در آن است نمایان سازم، زیرا آنان که بشرح این

کتاب، مبادرت کرده اند، اکثراً قاعدهٔ انصاف را مراعات نکرده اند.

خواجه، کتاب را ببهاء الاسلام وزیر عطا ملک ابن صاحب بهاء الدولة محمد، ارمغان نموده است، و بنا بنوشته حاجی خلیفه، در ماه صفر (۶۶۹ هـ) از تحریر آن فراغت یافته است (کشف الظنون ۲/ ۱۶۱۴).

این کتاب، با نضام چند رسالهٔ دیگر از خواجه طوسی، در ۱۳۵۹ شمسی، باهتمام مؤسسهٔ مطالعات اسلامی دانشگاه مک کیل - کانادا، شعبهٔ تهران، چاپ تحقیقی شده است.

آغاز: «الحمد لله الذي يدل افتقار كل موجود في الوجود إليه على وجوب وجوده».

انجام: «والمصنف اقتصر في باب الامامة على ايراد اقوال بعض الشيعة... فلنقطع الكلام، حامدين لله، ومصلين على نبيه واله عليهم السلام، ومستغفرين على ما جرى على قلمنا مما لا يرضى الله تعالى به».

نسخ وستمعلق، سدهٔ یازدهم هجری، در حاسبه تصحیح شده است. در نایان
نتمه ای در مسئلهٔ امامت از کتاب المحصل رازی در چهار برگ بخطی غیر از
خط نسخه بوسته شده است.

۱۸۷ برگ. ۱۹ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد ثالث، استانبول، بشمارهٔ (A. ۳۱۹۹) (فهرست
خطی عربی طوب قایی ۲/۳ و ۶۴۱).

(۶۹۹)

تهذيب الآثار وتفصيل معاني الثابت عن رسول الله (ص) من الأخبار.

(حدیث - عربی)

از : ابو جعفر محمد بن جریر بن یزید طبری (۳۱۰ هـ) (بروکلان ۱/۱۴۲ و ۹/۱۴۸).

کتاب حدیثی معتبر و جامعی است مرتب بر وفق اسامی اصحابی که از پیامبر اکرم روایت نموده اند.

این کتاب با اینکه نا تمام مانده است ، اهمیت بسیاری نزد علما و دانشمندان بعد از طبری داشته و دارد .

طبری در این کتاب بعد از ذکر حدیث و سند آن، طریق خود را تا صحابی پیامبر (ص) که روایت را نقل کرده بر شمرده و پس از آن راویان دیگری که این حدیث را نقل نموده ذکر میکند، سپس مسائل فقهی که از حدیث استفاده میشود و اختلاف علماء و ادله آنان را مطرح نموده و در پایان متعرض غریب الحدیث میشود.

نسخه حاضر، قطعه ای از کتاب، و مشتمل است بر (مسند عبد الله بن عباس).

آغاز: «قال ابو جعفر: وفيه البيان البين، ان خلا مکه حرام اختلاؤه. واختلف السلف من أهل العلم في الرعى في خلاها».

انجام: «ذكر من قال ذلك، حدثنا ابن بشار قال: حدثنا عبد الرحمن... فكيف يكون جلده طاهراً إذا دبح، وهو مما لا ذكوة فيه ولا يؤكل لحمه».

نسخ. احتمالاً سده هفتم هجری. در حاشیه تصحیح شده است.

۱۶۹ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه کوپریلی، استانبول، بشماره (۲۶۹) (فهرست مخطوطات همانجا ۱/۱۴۶).

(۷۰۰)

(سیره - عربی)

بهجة المحافل وبغية الامائل

از: عماد الدین ابو زکریاء یحیی بن ابی بکر عامری تهامی یمانی حنفی
(۸۹۳ هـ) (بزوکلمان، ذیل ۲/۲۲۵).

کتابی است مشتمل بر سیره، وشمائل، وفضائل پیامبر اکرم صلی الله علیه واه وسلم.

مؤلف، کتاب را در سه قسم، وهر قسم دارای چند باب، مرتب نموده است
بدین ترتیب:

القسم الاول: في تلخيص سيرته (ص)... وفيه ستة ابواب.

القسم الثاني: في اسائه الكريمة... ومعجزاته وبا هر آياته وفيه اربعة
ابواب.

القسم الثالث: في شايله وفضائله واقواله وافعاله في جميع احواله وفيه
ثلاثة ابواب.

نسخه حاضر، مشتمل است بر تمام کتاب، الا اینکه مختصری از خطبه
آن افتاده است.

آغاز، افتاده: «الواحد البر التواب، وصلى الله على سيدنا محمد الذي...
وابصر به بعد العمى».

انجام: «قال المؤلف كان الله له: وهنأ.. الكلام على الوجه الذي
شرطناه... انه هو الرب المعبود لا رب سواه ولا معبود الا اياه».

نسخ. سده دهم هجری. در حاسبه نصحيح شده ودارای بعضی حواشی

۳۰۱ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چستر بییتی، بشماره (۴۳۸۲) (اربری، فهرست خطی عربی ۱۱۹/۵).

(۷۰۱)

تفسیر القرآن

(تفسیر - عربی)

از: سید علی بن محمد بن ابی القاسم ابن محمد بن جعفر (۸۳۷ هـ) (البدر الطالع ۱/۴۸۵).

تفسیری است مختصر بر قرآن مجید، اکثراً با عناوین (وقیل، وقیل). شوکانی، برای مؤلف، تفسیری بنام «تجريد الکشاف» ثبت کرده است (البدر الطالع ۱/۴۸۵) همچنین، حبشی، دو تفسیر مختصر بنامهای «تجريد الکشاف مع زیادة نکت لطاف» و «البدر الشفاف المنتزع من الکشاف» برای مؤلف، نوشته، و میگوید: دومی در یک مجلد، و اخصر از تفسیر اولی است (مصادر الفكر العربي الاسلامي في اليمن / ۲۲). و احتمالاً این تفسیر «تجريد الکشاف» وی باشد.

نسخه حاضر مشتمل است بر تفسیر قرآن مجید از اول، تا پایان سوره کھف.

آغاز: «الحمد لله الذي انعم علينا بالقرآن، وفضلنا بكلامه وهدانا به الى الايمان».

انجام: «قالوا وما الشرك الا صفر، قال: الريا، وقال.. اراد بقوله ولا يشرك، لا يعبد مع الله غيره. تم الكتاب».

نسخ، صالح بن يحيى بن صالح بن محمد قرشى اموى. جہادى الثانيہ ۷۸۹ هـ.
در حاشیہ تصحیح شدہ وحاشیہ نویسی دارد.

۲۵۵ برگ، ۲۷ سطر

از نسخهٔ چستریتی، بشمارهٔ (۴۱۹۵) (اربری، فهرست خطی عربی
۶۲/۵).

(۷۰۲)

الفريد في اعراب القرآن المجيد (علوم قرآن - عربی)

از: منتجب الدين ابن ابي العز (ابن) رشيد الدين همداني شافعي (۶۴۳ هـ)
(بروکلان ۱/ (۴۱۴) (۵۲۸).

مؤلف. قبلاً کتاب «الدرة الفريدة في شرح القصيدة» یعنی «حرز
الاماني» شاطبي را در قراءات تأليف نموده، و چون مورد استقبال قرار گرفته بر
آن شده تا اين کتاب را نيز در اعراب قرآن مجيد بنويد (هدية العارفين
۴۷۲/۲).

حاجی خليفه، مینويسد : اين کتاب، در چهار جلد تأليف شده است
(كشف الظنون ۱۲۵۸/۲).

اين نسخه، جزء اول کتاب، ومشتمل است بر اعراب قرآن مجيد تا
پايان سورة انعام.

آغاز: «الحمد لله الذي بنعمته حمد... واني لما فرغت من كتابي الموسوم
بالدرة الفريدة في شرح القصيدة... احببت ان اشفعه بكتاب آخر في اعراب
القرآن».

انجام: «قوله تعالى: ﴿وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمَحٍ بَاصِرٍ﴾ او هو اقرب». والله اعلم والحمد لله وحده وصلى الله على محمد واله.

نسخ، سده هشتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است، قبل از کتاب شرحی کوتاه در چند سطر راجع بمؤلف نوشته شده. همچنین تملک عبد الحسن بن مصطفی بن سلطان دیده میسود.

۲۵۹ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه چستریبیتی، بشماره (۳۳۹۵) (اربری، فهرست خطی عربی ۶۳/۲).

(۷۰۳)

تحریر اصول الهندسة لاقليدس (هندسه - عربی)

از: سلطان الحكماء خواجه نصیر الدین محمد بن محمد بن حسن طوسی (۶۷۲ هـ) (کشف الحجب والاسرار / ۹۸ - بروکلان / ۱ (۵۱۰) / ۶۷۳). کتاب «الأصول» یا «اصول الهندسة» بتعبیر مسلمین، و «الاسطقات» یا «جو مطریا» بتعبیر حکماء یونان را اقلیدس حوالی سبصد قبل از میلاد، تصنیف نموده است. خواجه طوسی، این کتاب را که مشتمل بر سیزده مقاله و دو مقاله تکمیلی است تحریر فرموده و اضافاتی از خود، و از کتب دیگر بر آن افزوده است.

این کتاب، اولین بار، در (۱۵۹۴ م) در رم، در اولین چاپخانه عربی در اروپا (مدجی) که در ششم سپتامبر (۱۵۸۶ م) بدستور کاردینال «فرنندودی مدجی» کار خود را آغاز کرده بود، چاپ شده است (موسوعة المستشرقین

۳۸۲/ - معجم المطبوعات / (۱۲۵۱).

نسخه حاضر، بمقدار دو برگ از اول، و مقداری از آخر مقاله سیزدهم، و تمام مقاله چهاردهم، الاسب خط از آخر آن افتاده دارد.
آغاز، افتاده: «خطاً مستقیماً بین کل النقطتين، وان نخرج خطاً مستقیماً محدوداً علی الاستقامة».

انجام: «واذ وفقني الله في تحرير هذا الكتاب حسب ما قصدته فلا ختم الكلام بحمد الله، انه خير موفق ومعين».

تعلیق، در روز سجنه بیست و دوم محرم ۸۹۲ هـ، در حاشیه تصحیح شده
وحاشیه نویسی دارد.

۱۵۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چستر بییتی، بشماره (۴۳۶۱) (اربری، فهرست خطی عربی
۱۱۴/۵).

(۷۰۴)

المنتخب في جمع المرائی والخطب (مقتل - عربی)

از: شیخ فخر الدین طریحی نجفی (۱۰۸۵ هـ) ذریعه ۴۲۰/۲۲.
کتابی است در فضائل، ومصائب، و مرائی اهل بیت عصمت و طهارت
علیهم السلام.

مؤلف، کتاب را در بیست مجلس، و هر مجلسی را در چند باب، مرتب
نموده و در هر بابی مقداری از فضائل، ومصائب، و مرائی اهل بیت (ع) را با
ذکر باره ای از اسعار، آورده است.

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۱۸۹

نسخه حاضر، در ده مجلس پایان یافته، و با نسخه جایی در بعضی از کلمات، اختلاف دارد، و ظاهراً نیمی از کتاب است. صاحب ذریعه نسخه دیگری را با این خصوصیات ثبت نموده است (ذریعه ۴۲۰/۲۲).
آغاز: «الحمد لمن جعل الدنيا جنة لا عدائه، وسجناً ومحنة لأولیائه وأحبائه».

انجام: «ثم الصلاة على المختار سيدنا - ما سار ركب من الأيام والزمن».

نسخ، بد خط، حسین السويف ابن محمد ابن احمد السويف، روز پنجشنبه

سهم رجب ۱۲۵۴ هـ، حند برگ از نسخه بخط دیگری است.

۱۸۷ برگ، ۱۶ سطر.

از نسخه واتیکان، بشماره (۱۷۷۱).

(۷۰۵)

مختلف الرواية

(فقہ - عربی)

از: ابو اللیث، نصر بن محمد بن احمد بن ابراهیم سمرقندی حنفی
(۳۷۳ هـ) (بروکلمان ۱/ (۱۹۶) (۲۱۰).

کتابی است استدلالی در بیان اختلاف فروع فقهی بین مذهب حنفی و شافعی، با عناوین (مسئله - مسئله).

مؤلف، که خود از فقهاء حنفی مذهب است، فروع مورد اختلاف را تحت عنوان (مسئله) ذکر نموده و بعد بر طبق مذهب ابو حنیفه یا استدلال میردازد، و پس از آن از استدلال شافعی و دیگران باسخ میگوید.

در گذشت مؤلف را حاجی خلیفه در (۳۷۵ هـ) و کحانه در (۲۹۳ هـ)

۱۹۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

وبفدادی در (۳۷۳ هـ) ثبت نموده اند (کشف الظنون ۱۶۳۶/۲ - معجم المؤلفین ۹۱/۱۳ - هدية العارفين ۴۹۰/۲).

نسخه حاضر، نصف اول کتاب است، واز کتاب طهارت، شروع وبه پایان کتاب سرقت ختم میشود.

آغاز: «کتاب الطهارة، مسئله: قال علماؤنا رحمهم الله خروج النجس من غیر السبیلین یوجب لاعادة الطهارة، وقال الشافعی».

انجام: «... بعد القصاص.. فان من المشايخ من يدعى في هذه المسئلة.. والله تعالى اعلم بالصواب».

نسخ، بد خط، سدهٔ سیم هجری، در حاشیه تصحیح سده اس.

۲۷۹ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخهٔ جیستر بیٹی، بشمارهٔ (۳۳۲۲) (اربری، فهرست خطی عربی ۳۵/۲).

(۷۰۶)

تبصرة المبتدی (مواعظ - عربی)

از: ابو الفرج عبد الرحمن بن علی بن محمد بفدادی حنبلی، معروف بابن جوزی (۵۹۷ هـ) (هدية العارفين ۲۱/۱ و ۵۲۰).

کتابی است در مواعظ، و اخلاق، مشتمل بر استشهدا بآیات قرآن، واحادیث، ومطالب تاریخی، و بیان فضائل پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم واصحاب و یاران آنحضرت و...

مؤلف، کتاب را بترتیب مجالس و ظاهراً در چند جزء تألیف نموده است.

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۱۹۱

علوجی، مینویسد: ابن رجب، میگوید، این کتاب در بیست جزء است (مؤلفات ابن الجوزی / ۷۸).

بعضی، نام کتاب را «تبصرة المبتدی وتذكرة المنتهى» نوشته اند. بروکلان، کتاب را باسم «تبصرة المبتدی» ثبت نموده است (ذیل ۱ / ۹۱۸). این نسخه، جزء اول، و تا پایان مجلس سی و چهارم را در بر دارد و مقداری از اول مجلس اول افتاده است.

آغاز، افتاده: «ان لا يمكن من رأيت من افات دنياه سلم، ومن شاهدته صحيحاً ما سقم».

انجام: «تالله ما فيهم مثل حنبل، ارفع صوتك بهذا ولا بأس، آخر المجلس».

نسخ. احمد بن عمر بن محمد بن النعم الثناخ الحموي، روز شنبه چهارم ربیع الاول ۷۹۰ هـ. در حاسبه تصحیح شده است.

۲۰۴ برگی، ۲۱ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره^۲ (۳۹۴۷) (اربری، فهرست خطی عربی ۴ / ۶۸).

(۷۰۷)

مختصر خلافيات البيهقي (فقه - عربی)

از: شهاب الدين، ابو العباس احمد بن فرح بن لخمی اشبیلی (۶۹۹ هـ) (معجم المؤلفين ۲ / ۴۵).

ابو بكر، احمد بن حسين بن علی بیهقی شافعی (۴۵۸ هـ) کتابی

استدلالی در دو جلد بنام «خلافيات» نوشته، و در آن فروع مورد اختلاف بين امام شافعی، و ابو حنیفه را بترتیب کتابهای فقهی جمع نموده است. صفدی، مینویسد: چنین کتابی در خلافيات، نوشته نشده است (الواقی بالوفیات ۳۵۴/۶).

ابن فرح، در این کتاب، خلافيات بیهقی را اختصار نموده است. بروکلیمان، از این کتاب «ابن فرح» نام نبرده است (اصل ۱/ (۳۷۲) ۴۵۹، ذیل ۶۳۵/۱).

آغاز: «ذكر ما اختلف فيه الشافعي وابو حنيفة... من كتاب الطهارة». انجام: «عن علي رضي الله عنه قال: قال رسول الله (ص): تؤدى المكاتب بقدر ما ادى، رواية عكرمة عن علي رضي الله عنه مرسله، والله تعالى اعلم».

نسخ، سده هشتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۲۰۱ برگ، ۲۶ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۱۸۹) (اربری، فهرست خطی عربی ۷۶/۱).

(۷۰۸)

(منطق - عربی)

البصائر النصيرية

از: زین الدین عمر بن سهلان ساوی (ساوجی) معروف بقاضی ساوی (۵۴۰ هـ) (بروکلیمان، ذیل ۱/ (۸۳۰).

کتابی است مشتمل بر قسمتی از مباحث علم منطق، که مؤلف،

آموختن بیش از این مقدار را برای طالبان علم ضروری ندانسته، لذا مباحث مربوط به جدل، وخطابه، و شعر را نیاورده است.

مؤلف، کتاب را برای وزیر بهاء الدولة، نصیر الدین، ابو القاسم، محمود بن علی بن ابی توبه، نوشته است.

کحاله، وزرکلی در گذشت مؤلف را بسال (۴۵۰ هـ) ثبت نموده اند (معجم المؤلفین ۷/۲۸۵-اعلام ۵/۲۰۶). این کتاب بطور ناقص، در ۱۸۹۱ م در لبنان، ودر ۱۳۱۶ هـ در بولاق، با تعلیقات شیخ محمد عبده، چاپ شده است (معجم المطبوعات/۱۲۳).

آغاز: «اما بعد حمد الله المنعم بهدایتہ، والصلوة علی خیر خلقہ وعلی الہ وعترتہ».

انجام: «وهذا القدر كاف في بيان المغالطات القياسية، واذ وعدنا بها وعدنا فلنختم کتابنا حامدين لله تعالی، مصلين علی نبیه محمد خیر خلقه وعلی آلہ واصحابه».

دیوانی، اواخر محرم ۸۸۶ هـ.

۲۴۴ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (A.۳۴۳۸) (فهرست خطی عربی طوب قایی ۳/۶۵۰).

(۷۰۹)

(حدیث - عربی)

کتاب الفتن

از: ابو عبد الله نعیم بن حماد بن معاویة خزاعی مروزی (۲۲۸ هـ)

(بروکلمان، ذیل ۲۵۷/۱).

کتابی است حدیثی در ده جزء، در باره فتن و ملاحم، و حوادث، و وقایعی که پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله وسلم، وقوع آنها را در آینده خبر داده است. مؤلف، مرویات خود را با ذکر سند آورده است. باره ای از احادیث این کتاب، که پیرامون موضوع مهدویت، و خصوصیات حسبی و نسبی حضرت بقیه الله الاعظم ولی عصر روحی و ارواح العالمین لتراب مقدمه الفداء، میباشد حائز اهمیت است.

در گذشت مؤلف را، حاجی خلیفه، و کحاله بسال (۲۲۹ هـ) نوشته اند (کشف الظنون ۱۴۴۵/۲ - معجم المؤلفین ۱۳/۱۱۳).

نسخه حاضر، مشتمل است بر تمام کتاب.

آغاز: «ما کان من رسول الله (ص) من التقدم ومن اصحابه في الفتن التي هي كائنة».

انجام: «ونحن نأكل في صحفة، فقال سمعت رسول الله (ص) يقول: من اكل صحفة تم لحسها استغفرت له الصحفة».

نسخ، محمد بن محمد بن علی صبر فی انصاری، ۷۰۶ هـ در سفح قاسیون

دمشق، در حاشیه تصحیح سده است.

۲۰۰ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR.9449).

(۷۱۰)

از: ابو الحسن علی بن خلف بن علی بن عبد الوهاب کاتب.
 کتابی است در فنون ادب، و بلاغت، و صنعت کتابت و نگارش صحیح
 و بلیغ، و غیر آن. حاجی خلیفه، از کتاب و مؤلف، نام برده، اما تاریخ در گذشت
 او را ننوشته است (کشف الظنون ۲/۱۸۸۸).

مؤلف، کتاب را در ده باب، بدین ترتیب مرتب نموده است:

الباب الاول: فی حد صناعة الكتابة وفضلها...

الباب الثانی: فی البلاغة واقسامها الأصلية.

الباب الثالث: فی اقسام البلاغة الفرعية.

الباب الرابع: فی صناعة البديع وابوابها.

الباب الخامس: فی ما تخرج الکلام عن احکام البلاغة.

الباب السادس: فی ان الطبع هو قوام الصناعة ونظامها...

الباب السابع: فی اوضاع الخط وقوانينه...

الباب الثامن: فی رسوم المكاتبات.

الباب التاسع: فی آداب الصناعة.

الباب العاشر: فی آداب السياسة.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... قال علی بن خلف بن علی بن عبد

الوهاب الکاتب».

انجام: «ثم يؤكد هذا الكتاب بما يؤكد به مثله، ويرصع من الآيات بما

ينتظم في ملكه انشاء الله تعالى».

نسخ، سده هفتم هجری. در حاشیه تصحیح شده است.

۲۰۲ برگ. ۱۵ سطر.

از نسخهٔ فاتح (سلیمانیه) استانبول، بشمارهٔ (۴۱۲۸).

(۷۱۱)

علم الهدی و اسرار الاهتدا في شرح اسماء الله الحسنی (عرفان - عربی)

از: ابو العباس احمد بن علی بن یوسف قرشی، البونی (۶۲۲ هـ)
(بروکلمان ۱/ (۴۹۷) ۶۵۶).

کتابی است عرفانی در دو جزء در شرح اسماء الله الحسنی، مؤلف، که خود صوفی بوده، در شرح این اسماء هیچگونه توجیهی بجنبه لغوی نداشته و میگوید این مطلب از شئون ادیب و نحوی و امثال آن است.

وی برای هر اسمی بایستی قرار داده و در شرح آن بتعریفات و تأویلات صوفیانه میپردازد و به گفتار متناهی صوفیه استناد میکند.

حاجی خلیفه، در گذشت مؤلف را بسال (۶۳۰ هـ) نوشته، و نام کتاب را (علم الهدی و اسرار الاهتداء في فهم معنى سلوك اسماء الله الحسنی) ثبت نموده، که البته این نام با آنچه روی برگ عنوان جزء دوم آمده، مطابق است (کشف الظنون ۲/ ۱۱۶۱).

نسخه حاضر، مستعمل است بر تمام کتاب.

آغاز: «الحمد لله الذي رسم دقائق لطايف صحف الاسرار، واطلع سموس المعرفة من غيب الغيب ضياءً للبصائر ونوراً للابصار».

انجام: «ولا يؤاخذني بما لم استعمد من مزلة الخطاء والزلل... وسلام على المرسلين، والحمد لله رب العالمين».

نسخ، عمر بن محمد بن احمد السنودی شافعی همدانی، ظاهراً از روی

نسخه ای که حسن بن منصور در دهه مائه صمر ۷۸۹ هـ نوشته است. در حاشیه

صحیح شده است.

از نسخه چستر بیٹی، بشماره (۴۱۳۴) (اربری، فهرست خطی عربی
(۴۴/۵).

(۷۱۲)

سحر البلاغة وسر البراعة (ادب - عربی)

از: أبو منصور، عبد الملك بن محمد بن اسماعیل ثعالبی نیشاپوری
(۴۲۹ هـ) (بروکلان ۱/ (۶ و ۵ و ۲۸۴) ۳۳۸ - كشف الظنون ۲/ ۹۸۱).

ثعالبی، که خود ادیبی برجسته، در نظم و نثر سر آمد زمانه بوده این کتاب را که در واقع روش نگارش باشیوه ادیبانه میباید با استفاده از نوشته های ادبای گذشته و معاصر خود نوشته و آنرا در چهارده کتاب، و هر کتابی مشتمل بر چند باب مرتب نموده و بخرانه کتب امیر ابو الفضل عبید الله بن احمد میکالی اهداء کرده است.

منتخباتی از این کتاب، ضمن (أربع رسائل منتخبة من مؤلفات العلامة أبي منصور الثعالبي) در ۱۳۰۱ هـ در آستانه (معجم المطبوعات/ ۶۵۷) و تمام آن در ۱۳۵۰ هـ، در دمشق، چاپ شده است (مشار، چاپی عربی/ ۵۱۶).
آغاز، افتاده: «وتتوج بدرة من درره، وقد كنت اخرجته في نسختين متقاربي الكمية والكيفية».

انجام: «آخر كتاب الامثال والحكم والمواعظ... من كتب سحر البلاغة وسر البراعة، ما كتب لخزانة الامير ابي الفضل عبید الله بن احمد الميكالي».

در حاشیه تصحیح شده است.

۱۴۱ برگ. ۱۷ سطر.

از نسخه چستربیتی، بشماره (۴۳۰۴) (اربری، فهرست خطی عربی

۹۶/۵).

(۷۱۳)

الخطب النبائیة

(مواظ - عربی)

از: ابو یحیی عبد الرحیم بن محمد بن اسماعیل بن نباته فارقی (۲۷۴

هـ) (بروکلان، ذیل ۱/۱۴۹).

کتابی است، مشتمل بر خطبی که ابن نباته، بمناسبتهای مختلف، در

اما کن مختلف ایراد نموده است.

ابن نباته، در حلب میزیسته و خطیب سیف الدولة بوده است.

آغاز: «اخبِرنا الشیخ الامام... قال: اخبِرنا اَبی محمد قال: اخبِرنا اَبی

خطیب الخطباء ابو یحیی عبد الرحیم بن محمد بن اسماعیل بن نباته».

انجام: «واستغفر الله العظیم لی ولکم وله ولجميع المسلمين، برحمتک

یا الرحم الراحمین».

نسخ مغرب، محمود بن علی بن یوسف، روز دو سنه چهاردهم ذی الحجة

۶۶۱ هـ، حاشیه نویسی دارد.

۱۸۸ برگ. ۱۵ سطر.

از نسخه ترحان والده (سلیانیه) استانبول، بشماره (۲۷۲).

(۷۱۴)

عیون الأثر فی فنون المغازی والشمال والسير. (سیرد - عربی)

از: فتح الدین ابو الفتح محمد بن محمد بن محمد یعمری اندلسی
مصری شافعی، معروف بابن سید الناس (۷۳۴ هـ) (بروکلیمان، ذیل ۷۷/۲).
بشماره (۶۵۴) رجوع شود.

نسخ، روز چهار سنه بیستم جهادی الاولی ۸۳۸ هـ. در حاسبه تصحیح شده
است.

۲۶۴ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه چستریتی، بشماره (۳۳۶۳) (اربری، فهرست خطی عربی
۴۶/۲).

(۷۱۵)

الأدویة المفردة (طب - عربی)

از: احمد بن عبد السلام (الشریف) حسینی صقلی تونسلی (حدود ۸۲۰ هـ)
(تراجم المؤلفین التونسیین ۲/۲۴۱).

در بیان معالجه امراضی که اعضاء بدن انسان بآن مبتلا میشود. مؤلف،
که خود طبیب بوده و ترکیب ادویه را برای عامه مردم، صعب میدانسته، در صدد
بر آمده، و این کتاب را در باره معالجه بیماریها با داروهای بسیط در بیست
باب تصنیف نموده است.

آغاز: «يقول احمد بن عبد السلام الشریف الصقلی... وبعد فانی استخرت الله ان اكتب هذا التصنيف وهو مشتمل على مداواة الامراض من الفرق الى القدم».

انجام: «وقال ديمقراطیس... وعن المكان الذي يكون فيه، تم الكتاب».

نسخ، سده دوازدهم هجری، در حاشیه تصحیح سده است.

۱۶۶ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه ایا صوفیا (سلیانیه) استانبول، بشماره (۳۶۱۴).

(۷۱۶)

مصارع المصارع

(فلسفه - غربی)

از: سلطان الحکماء خواجه نصیر الدین محمد بن محمد بن حسن طوسی (۶۷۲ هـ) (ذریعه ۹۸/۲۱ - بروکلان، ذیل ۹۲۸/۱).

أبو الفتح محمد بن عبد الکریم شهرستانی شافعی اشعری، متوفی ۵۴۸ هـ) کتابی بنام «مصارعة الفلاسفة» مشتمل بر هفت موضوع مهم فلسفی، تألیف نموده و در این مسائل هفتگانه اسکالات خود را متوجه شیخ الرئيس ابن سینا نموده و براو تاخته است.

خواجه طوسی، بر این کتاب، دست یافته و از آنجا که مشتمل بر مقدمات واهیه، و مباحث غیر شافیه، و مجادله های سفیهانه، و گفتار بی پایه و دور از تحقیق، و ادب بوده بر آن شده تا کتاب «مصارع المصارع» را با عناوین (قال - اقول) در رد گفته های شهرستانی تألیف نماید.

مسائل هفتگانه مورد بحث بدین ترتیب است:

المسألة الاولى: في حصر أقسام الوجود.

المسألة الثانية: في وجود واجب الوجود.

المسألة الثالثة: في توحيد واجب الوجود.

المسألة الرابعة: في علم واجب الوجود.

المسألة الخامسة: في حدوث العالم.

المسألة السادسة: في حصر المبادئ.

المسألة السابعة: مسائل مشكلة وشكوك معضلة.

«مصارع المصارع» با نضام «مصارعة الفلاسفة» تهرستانی، در ۱۴۰۵

هـ. توسط این کتابخانه، چاپ شده است.

آغاز: «الحمد لله حمد الشاکرین، والصلوة علی محمد واله الطاهرین،

وبعد: فانی لشغفی بالعلوم العقلیه والمعارف الیقینیّه».

انجام: «والله تعالى يعصمنا من الاعتقاد الباطل... انه ملهم العقل وملقن

الصواب، منه المبدأ واليه المآب، والحمد لله رب العالمین».

نسخ. اوائل سدهٔ سیزدهم هجری. در حاسبه تصحیح سدهٔ اسب.

۷۰ برگ. ۲۱ خط.

از نسخهٔ کتابخانهٔ مجلس شورا، تهران، بشمارهٔ (۱۷۱۷ ت ۳۶۰۲۳).

(۷۱۷)

(بروکلان ۱/ (۳۱۴) ۳۸۲).

در تاریخ آل سبگتکین، عتبی در عهد سلطان محمود غزنوی، متصدی دفتر، وانشاء بوده واز ادبای زمان خود است. وی تاریخ آل سبگتکین را بنام یمین الدولة سلطان محمود بن سبگتکین غزنوی، تألیف نموده، لذا بنام «تاریخ الیمینی» و«سیره الیمینی» و«الیمینی» معروف است وازآن ب «تاریخ العتبی» هم نام برده اند. این کتاب، در دهلی، قاهره، چاپ شده است (مشار، چایی عربی /۱۵۵).

بغدادی، وکحاله، نام کتاب را چنین ثبت کرده اند «لطائف الکتاب المعروف بتاریخ العتبی» که آنرا برای سلطان محمود، تصنیف نموده است (هدیه العارفین ۲/ ۶۸ - معجم المؤلفین ۱۰ / ۱۲۶).

اما، ظاهراً این مطلب درست نباشد، و«لطائف الکتاب» تصنیف دیگر عتبی باشد، که خود ادیب، ومنشی وکاتبی مترسل بوده ومختاراتی از آثار منثور، ومنظوم وی در کتب ادبی، مانند «یتیمه الدهر» وغیر آن دیده میشود. مضافاً اینکه: حاجی خلیفه، وزرکی «لطائف الکتاب» را بعنوان کتابی مستقل ثبت نموده اند (کشف الظنون ۲/ ۱۵۵۳ - الاعلام ۷/ ۵۶) ثعالبی نیزاز «لطائف الکتاب» نام برده (یتیمه الدهر ۴/ ۴۵۸).

حاجی خلیفه، وبغدادی در گذشت عتبی را در (۴۳۱ هـ) نوشته اند (کشف الظنون ۲/ ۲۰۵۲ - هدیه العارفین ۲ / ۶۸).

آغاز: «الحمد لله الظاهر بآياته، الباطن بذاته، القريب برحمته، البصير بعزته».

انجام: «وَقَبَّحَ اللهُ مَنْ نَقَصَ عَمْرَهُ عَلَى زِيَادَةِ الْآثَامِ وَمَسَاءَةِ الْإِنَامِ وَحِبَاةِ الْمَلَامِ، وَيَرْحَمُ اللهُ عَبْدًا قَالَ آمِينًا».

جمعه هشتم نوال ۶۷۶ هـ. مقداری از اول نسخه بخط دیگری است، در

حاشیه تصحیح شده است: قبل از کتاب تملک احمد مختار مدرس در مدرسه آیا

صوفیه دید میسود.

۲۴۲ برگ. ۱۵ سطر.

از نسخه چستر بییتی، بشماره (۴۲۶۰) (اربری، فهرست خطی عربی

۵/ ۸۱).

(۷۱۸)

جواهر المطالب فی مناقب الامام علی بن ابی طالب (علیه السلام)

(حدیث و تاریخ - عربی)

از: سمس الدین محمد بن احمد بن ناصر الباعونی الدمشقی الشافعی

(۸۷۱ هـ).

بشماره (۹۵) رجوع شود.

این نسخه، تصویر مکرر نسخه شماره (۹۵) است.

(۷۱۹)

الوافی بالوفیات

(تراجم - عربی)

از: صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی دمشقی شافعی

(۷۶۴ هـ) (بروکلمان ۲/ (۳۱) ۴۰).

بشماره (۴۷۶) رجوع شود.

این نسخه، مقداری از «الوافی بالوفیات» است مشتمل بر قسمتی از

(ابراهیم = ابراهیم بن عیسی) و احمد. اهدانی حاج محمد نخجوانی بکتابخانه ملی تبریز، که در این فهرست در دو قسمت وطنی دو شماره، معرفی میشود. نسخه عکسی، متوش است و در موارد مختلف، ترتیب آن بهم خورده است. معلوم نیست که اصل نسخه نیز همین طور بوده، یا نسخه عکسی نامنظم صحافی شده است.

قسمت اول:

آغاز، افتاده: «... ابراهیم بن عیسی بن یوسف بن ابی بکر الامام المحدث ابو اسحق المرادی الاندلسی».

انجام: «احمد بن عبد الرزاق، کریم الملک ابو الحسن وزیر شمس الملوك صاحب دمشق، کان من خیار الناس، ولما مات فی سنة خمس وعشرين وخمس مایة».

نسخ، سده هجری، در حاشیه تصحیح شده است. قبل از کتاب حاج

محمد نجفی سرحی راجع بنسخه بتاریخ ۱۳۰۷ هجری قمری نوشته است.

۱۱۷ برگ، ۲۱ خط.

از نسخه کتابخانه ملی تبریز، شماره (دفتر ۳۶۴۴).

(۷۲۰)

الواقی بالوفیات

(ترجم - عربی)

از: صلاح الدین خلیل بن ابیک بن عبد الله صفدی دمشقی سافعی

(۷۶۴ هـ).

قسمت دوم:

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/ ۲ ۲۰۵

آغاز: «... احمد بن عبد السلام الرصافي ابو جعفر الشاعر، عمر عمراً طویلاً کان من اهل بغداد».

انجام، افتاده: «... الملك اشرف، عکا امتدحه القاضي شهاب الدين محمود، بقصيدته المشهوره... من الطلب».

دارای منخصات قسمت اول.

۱۱۷ برگ، ۲۱ سطر.

(۷۲۱)

الوافی بالوفیات

(ترجم - عربی) ۴

از: صلاح الدين خليل بن أبيك بن عبد الله صفدى دمشقى شافعى (۷۶۴ هـ).

بشماره (۴۷۶) رجوع نمود.

نسخه حاضر، مشتمل است بر قسمتی از حرف ع (از عبید الله بن محمد بن احمد) تا (علی بن زیاد) وق، وك، ول، وقمستی از ميم، تا كلمه «متین» ضمناً دو برگ اول نسخه، مشتمل بر اسامی احمد است.

آغاز، افتاده: «قلت نقل المعنى من قول ابى بكر محمد بن هاشم».

انجام: «المبارك بن محمد بن عبید الله... توفى سنة اثنتين وتسعين واربعماية، يتلوه في العشرين، متين، تم وكمل».

نسخ، سده هشتم هجرى. عناوين انخاص در حاشیه نوشته شده است.

روى برگ اول مهر واقف با سجع (حاج محمد نخجوانى تبریز - ۱۳۴۲) دیده

میشود.

۱۴۶ برگ، ۲۱ سطر

از نسخه کتابخانه ملی تبریز، بشماره (دفتر ۳۶۴۱).

(۷۲۲)

علم الهدی واسرار الاهتدا فی شرح اسماء الله الحسنی (عرفان - عربی)

از: ابو العباس احمد بن علی بن یوسف قرسی، البونی (۶۲۲ هـ)
(بروکلمان ۱/ (۴۹۷) ۶۵۶).

بشماره (۷۱۱) رجوع شود.

این نسخه، تصویر مکرر نسخه (۷۱۱) است.

۱۰۹

(۷۲۳)

بدیع القرآن

(بدیع - عربی)

از: زکی الدین ابو محمد عبد العظیم بن عبد الواحد بن ظافر بن عبد
الله عدوانی مصری، معروف بابن ابی الاصبغ (۶۵۴ هـ) (بروکلمان، ذیل ۱
/ ۵۳۹).

مؤلف، که خود در فنون ادب، دانشمندی بارع بوده، در بلاغت، ونقد،
وانواع بدیع تحقیقات بسیار نموده، وهمچنانکه خود در مقدمه، میگوید: ثمره،
وحاصل ملاقات ومصاحبت باعفلاء، واذکیاء، ونبلاء البلقاء در علم بیان، وآنچه
که از مطالعه بیش از هفتاد کتاب، در این رابطه، اندوخته، همه را در کتابی بنام

«تحریر التحبیر» مشتمل بر یکصد و بیست و شش باب، جمع نموده است. سپس ابوابی که متضمن بدیع در قرآن کریم بوده و عدد آن طبق بعضی از نسخ خطی کتاب (۹۳) و طبق بعضی دیگر (۹۹) باب بوده، استخراج نموده و «بدیع القرآن» نامیده است.

حاجی خلیفه و کحاله، نام کتاب را «بدائع القرآن» ثبت نموده اند (کشف الظنون ۱/۲۳۰ - معجم المؤلفین ۵/۲۶۵).

فهرست نگار کتابخانه چستریبیتی، بر اساس آنچه روی صفحه عنوان نوشته شده، نام کتاب را «البرهان فی اعجاز القرآن» ثبت کرده است. در حالیکه از مقدمه این نسخه، چنین چیزی استفاده نمیشود، بلکه در پایان نسخه، عبارت «تم کتاب بدیع القرآن» آمده، و این نسخه، بجز اختلاف غیر مضرى که در مقدمه، دارد، با «بدیع القرآن» مطبوع در (۱۳۷۷ هـ) در قاهره، مطابقت دارد.

احتمالاً منشأ اشتباه این بوده، که در مقدمه، و پایان بعضی از نسخ خطی این کتاب، مانند نسخه‌ای از استانبول، که مصوره آن تحت شماره (۱۲۲۱) در (معهد مخطوطات جامعة الدول العربیه) در قاهره نگهداری میشود چنین آمده، در مقدمه: (ولما فتح علی بعمل الكتاب الذی وسمته ببيان البرهان فی اعجاز القرآن، وعلمت انه لابد له من تممة تتضمن ما فی الكتاب العزیز من أبواب البديع، فافردت ما بختص بالقرآن...) و در خاتمه همان نسخه: (تم کتاب بدیع القرآن المجید... و تم بتمامه کتاب البرهان فی أعجاز القرآن) که این هر دو در نسخه حاضر، و بسیاری از مخطوطه‌های دیگر، دیده نمیشود.

بهر حال، حل مطلب باین است که: مؤلف، کتابی نیز بنام «بيان البرهان فی أعجاز القرآن» تألیف نموده، و کتاب «بدیع القرآن» را بعنوان تمه ای برای مباحث آن کتاب، که صرفاً متضمن فنون بدیع در قرآن مجید باشد جداگانه

تألیف نموده است.

عمر فروخ، کتاب «بیان البرهان فی إعجاز القرآن» را در عداد تألیفات ابن أبی الاصبیح، ذکر نموده است (تاریخ الادب العربی ۵۷۵/۳).
آغاز: «قال... زکی الدین ابو محمد عبد العظیم بن عبد الواحد... الحمد لله الذی انزل القرآن متشابهاً ومحکماً».

انجام: «تم کتاب بدیع القرآن المجید بحمد الله سبحانه وحسن افضاله، وصلواته علی خیر خلقه محمد واله».

نسخ، احمد بن سلامه حنفی، سب دوستانه سبب و چهارم سفر ۷۲۷ هـ، در

حاسبه تصحیح شده است

۱۷۵ برگ، ۷۱ سطر.

از نسخه جستریتی، بشماره (۴۲۵۵) (اربری، فهرست خطی عربی

۱۷۹/۵).

(۷۲۴)

نهج الحق وکشف الصدق = (کشف الحق ونهج الصدق). (کلام- عربی)

از: جمال الدین حسن بن یوسف بن علی بن مطهر، علامه حلی ۷۲۶ هـ

(کشف المحجوب والاستار / ۵۹۵ - بروکلین ۲/ (۱۶۴) (۲۱۱).

کتابی است بطور مختصر در بیان مسائل بوحید، وعدل، ونبوت، وامامت، ومعاد، ومختصری بیرامون مسائل اصول فقه، ومسائل فرعیه ای که اهل سنت در آن مسائل بر خلاف کتاب، وسنت سامع اکر فواداده اند، علامه، کتاب را برای سلطان محمد خدا بنده، تألیف نموده است.

أية الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج/۲ ۲۰۹

آغاز افتاده: «يَبْقُ العَرَضُ إِلَّا أَنَا وَاحِدًا لَمْ يَدَمْ نَوْعُهُ وَكَانَ السَّوَادُ إِذَا عَدِمَ لَمْ يَجِبْ أَنْ يَخْلُقَهُ سَوَادٌ آخَرُ».

انجام: «وفيها اوردناه في هذا الكتاب كفاية لمن له ادنى تحصيل فكيف من يستغنى عن كثير التنبيه بالقليل... والحمد لله رب العالمين».

نسخ، احتمالاً سده دهم هجری. در حاشیه تصحیح شده است.

۱۹۷ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشگاه برینستون، آمریکا، بشماره (N.S.29).

(۷۲۵)

فتح العزيز على كتاب الوجيز

(فقه - عربی)

از: ابو القاسم عبد الكريم بن محمد بن عبد الكريم رافعی قزوینی شافعی (۶۲۳ هـ) (بروکلمان ۱/ (۳۹۳) ۴ و ۴۹۳).

ابو حامد غزالی شافعی (۵۰۵ هـ) کتاب «الوجيز» را در فقه شافعی. از دو کتاب فقهی دیگر خود «البسيط، والوسيط» تلخیص نموده و مطالب دیگری بر آن افزوده است. «الوجيز» که از کتب عمده در فقه مذهب شافعی بشمار میآید مورد توجه دانشمندان، و فقهای بعد از غزالی بوده است.

رافعی، شرحی مهم و مفصل با عناوین «قال الامام حجة الاسلام - قال الشارح» در شانزده جزء (معجم المؤلفين ۳/۶). بر «الوجيز» نوشته، و آنرا «فتح العزيز على كتاب الوجيز» نامیده، که این کتاب نیز بنوبه خود از اهمیت بسزایی برخوردار است.

حاجی خلیفه، شرحی مبسوط، جامع بکارهای علمانی که روی این

کتاب انجام داده نوشته است (کشف الظنون ۲/۲۰۰۳).

این نسخه، جزء سوم کتاب است.

آغاز: «قال حجة الاسلام... في الرجوع عن الوصية... وكما يجوز الرجوع عن جميع الوصية يجوز عن بعضها».

انجام: «واما اذا لم تكمل فلان الناقص من الجنس يستوفى بالكامل كما تستوفى.. بصحيحه، والله اعلم بالصواب».

نسخ. ابو بكر بن محمد، غره صفر ۶۶۹ هـ. در حاشیه صحیح سده و حاشیه

نویسی دارد.

۳۴۵ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخه چستر بیٹی، شماره (۳۲۳۳) اربری، فهرست خطی عربی ۹۷/۱). این نسخه و نسخه بعدی، در فهرست چستر بیٹی تحت يك شماره ثبت شده است.

(۷۲۶)

فتح العزيز على كتاب الوجيز

(فقه - عربی)

از: ابو القاسم عبدالکریم بن محمد بن عبدالکریم رافعی قزوینی شافعی (۶۲۳ هـ).

این نسخه مشتمل است بر کتاب دیات، تا پایان کتاب امهات الاولاد، روی برگ عنوان جزء چهارم ثبت شده است.

آغاز: «كتاب الديات والنظر في اربعة اقسام، القسم الاول في الواجب، وفيه بابان، الباب الاول في النفس».

انجام : «واعلم ان الكلام فى احكام المستولده قد مر متفرقاً فى الابواب السابقة... ربنا انك رؤوف رحيم».

سخ، ابو بكر بن محمود المنفقه، غره ذى القعدة ۶۶۹ هـ، در حاشیه تصحيح سده ودر مابان نسانه معايله دارد. بعد از كتاب ابيانى در مدح مصنف بتاريخ ۱۱۱۳ هـ نوسه سده است.

۳۵۰ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخه چستريبتى، بشماره (۳۲۳۳) (اربرى، فهرست خطى عربى ۹۷/۱).

(۷۲۷)

فتح العزيز على كتاب الوجيز (فقه - عربى)

از : ابو القاسم عبدالكريم بن محمد بن عبدالكريم رافعى قزوئى شافعى (۶۲۳ هـ).

اين نسخه، مشتمل است بر «كتاب الوكالة» تا پايان «كتاب اللقيط» روى صفحه عنوان «الجزء الرابع» ثبت شده است. آغاز : «قال الامام الغزالى رحمه الله : كتاب الوكالة الى قوله باطل، الحاجة الداعية الى تحرير الوكالة ظاهرة».

انجام : «وهو انه ان اقر لمعين قبل اقراره وحد حد العبيد، وان لم يعين حد حد الاحرار، والله اعلم بالصواب».

سخ، محمد بن محمود دمسقى معرى شافعى، پيست وهفت رجب ۶۷۸ هـ.

در حاشیه تصحيح شده وحاشیه نوبسى دارد، در بعضى موارد نسانه بلاغ مشاهده

میسود. روی برگ عنوان مملک این سحاب الاسلام ای نصر الکوینانی بتاریخ

۹۲۱ و حسین بن حاج محمود عبادی دیده میسود.

۲۳۶ برگ، ۲۴ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۸۵۰) (اربری، فهرست خطی عربی

۳۴/۴).

(۷۲۸)

فتح العزیز علی کتاب الوجیز (فقه - عربی)

از: ابو القاسم عبد الکریم بن محمد بن عبد الکریم رافعی قزوینی

شافعی (۶۲۳ هـ).

این نسخه، مشتمل است بر کتاب «الصداق» و «القسم والنشوز»

و «خلع» و «طلاق» روی برگ عنوان «الجزء التاسع» ثبت شده است.

آغاز: «کتاب الصداق ... قال الله تعالى: واتوا النساء صدقاتهن نحلة».

انجام: «و حکى فيها اذا قال لعبده... هل يعتق، اختلاف، جواب عن

مشايخه الذين لقيهم رحمهم الله».

نسخ، یوسف بن یعقوب بن ابراهیم، نیمه ربیع الآخر ۶۹۰ هـ، در حاسبه

تصحیح سده و حاسبه نویسی دارد.

۲۵۹ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۹۳۸) (اربری، فهرست خطی عربی

۶۵/۴).

(۷۲۹)

التبيين في أنساب القرشيين (انساب - عربی)

از : موفق‌الدین عبد‌الله بن احمد بن محمد بن قدامه جماعیلی مقدسی
حنبل، معروف بابن قدامه (۶۲۰ هـ) (کشف الظنون ۱/۳۴۳).
در ذکر نسب پیامبر اکرم صلی الله علیه واله وسلم واقارب، وبعضی از
اصحاب از منسوبین بآن حضرت، واولاد آنها، وبیان مقداری از شرح حال
وفضائل آنان.

أغاز: «الحمد لله الملك الديان... هذا كتاب ذكرت فيه نسب رسول الله
(ص) واصحابه من اقاربه، وذكرت لكل امرء منهم شيئاً من اخباره وفضائله».
انجام: «أبنا عيأس الفقيهان أبو دلامه، وأبو عطا السندی الشاعران».

نسخ، محمد بن محمد بن محمد بکری بغدادی، زور مجسمه بیست وستم
حمادی الثانیه ۶۳۰ هـ، در حاسبه مصحح مده است

۱۲۶ برگ، ۲۴ سطر.

از نسخه جستر بیتی، بشماره (۳۹۷۴) (اربری، فهرست خطی عربی
۷۷/۴).

(۷۳۰)

(تذکره - ترکی)

تذکره صفائی

از : مصطفی دفتری (۱۱۹۶ هـ) (ایضاح المکنون ۱/۲۷۵).

در تشریح احوال شعرای قسطنطنیه وروم، با ذکر بعضی از سروده‌های آنان، بترتیب حروف معجم.

آغاز: «بر موجب فرموده کل امر ذی بال، هر عقد نظیم آثار که فریده نضیده حمد خدای متعالی ایله».

انجام، افتاده: «بمنی، نامی مصطفی در، سر و بالای نونهال وجودی گلستان... اینمندر».

نسخ، حمالاً اواخر سده دوازدهم هجری، حاشیه نویسی دارد، قبل از کتاب

فهرست اسامی شعراء و تفریض هائی از بزرگان وقت راجع بکتاب آمده است

در ساری موارد صفحات کتاب تاویسه مانده است

۳۲۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه احتمالی ابا صوفیا، شماره (۲۵۴۹).

(۷۳۱)

مشارع الاشواق الی مصارع العشاق

(حدیث، وفقه - عربی)

از: احمد بن ابراهیم بن محمد دمستی دماطی، معروف بابن النحاس

(۸۱۴ هـ) (بر وکلیمان، ذیل ۸۳/۲).

کتابی است پیرامون جهاد در اسلام، و بحث در باره جوانب مختلف آن مانند: فضیلت جهاد، امر بجهاد، اعانت مجاهدین و غیر آن در بیست و سه باب و یک خانمه.

مؤلف، بایی را نیز بطور مختصر، بمغازی پیامبر اسلام (ص) و بعضی از

غزوات مسلمین و فتوحات آنان اختصاص داده، و در پایان احکام فقهی که دانشمندان آن برای مجاهدین فی سبیل الله ضرورت دارد آورده است و در رمضان ۸۱۱ هـ بتألیف کتاب شروع نموده، و پنج روز ماند از جهادی الثانیه ۸۱۲ هـ از آن فراغت یافته است.

نام کامل کتاب، در مقدمه چنین آمده: «مسارع الاشواق الی مصارع العشق و متیر الغرام الی دار السلام» بروکلان، باین نکته توجه داشته لیکن کحاله: «منیر الغرام الی دار السلام» را کتاب مستقلاً ثبت نموده است (معجم المؤلفین ۱/۱۴۳).

آغاز: «احمدك اللهم رب و اسألك الشهادة، و اشهد ان لا اله الا انت». انجم: «اللهم وصل افضل صلاة و اكملها و اشرفها قدرأ و اجزلها علی سیدنا محمد... و علی اله الاعیان الامجاد... و سلم تسلياً كثيراً دایماً ابداً».

نسخ، محمد بن ابی بکر بن بحی خری، بیست و چهارم جهادی الثانیه ۸۵۲

هـ، در حاشیه تصحیح شده و در پایان نشانه مقابله دارد.

۲۳۳ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه (H.ALI) کتابخانه ملت، استانبول، بشماره (۵۶۱).

(۷۳۲)

الذریعة الی مکارم الشریعة

(اخلاق - عربی)

از: أبو القاسم حسین بن محمد بن مفضل، معروف براغب اصفهانی (۵۰۲ هـ) (بروکلان، ذیل ۶/۱ و ۵۰۵).

در بیان مکارم اخلاق و کیفیت وصول انسان بمنزل عبودیت، و بر

شمردن فضائل اخلاقی و تخلق بآن فضائل که در رسیدن بمدارج کمال همت بسزائی دارد.

مؤلف، کتاب را در هفت فصل، و هر فصل مشتمل بر چند باب، بدین ترتیب تدوین نموده است:

الفصل الأول: في أحوال الانسان وفوائده وفضائله وأخلاقه، درسی و چهار باب.

الفصل الثاني: في العقل والعلم والتطرق وما يتعلق بها وما يضادها، در چهل و چهار باب.

الفصل الثالث: فيما يتعلق بالقوى الشهوية، در پانزده باب.

الفصل الرابع: فيما يتعلق بالقوى الغضبية، در دوازده باب.

الفصل الخامس: في العدالة والظلم والمحبة والبغض، در سیزده باب.

الفصل السادس: فيما يتعلق بالصناعات والمكاسب والانفاق والوجود والبخل، در بیست و یک باب.

الفصل السابع: في ذكر الأفعال، در شش باب.

این کتاب، در ۱۳۹۳ هـ در قاهره چاپ شده است.

آغاز: «نسأل الله بجلوه الذي هو سبب الوجود نوراً يهدينا الى الاقبال عليه».

انجام: «فما اعظم في القيامة الحسرة والندامة ان لم يتغمدنى الله برحمته التي وسعت كل شيء، فسهل يارب المنجاز ويسر لى الجواز، فقد حان حصادي ولم يصلح فسادى».

نسخ، احتمالاً سده هجری، در حاسبه تصحیح شده، روی برگ عنوان

تملك فیض الله اخندی بخط وی بتاریخ ۱۱۱۱ هـ دیده میسود.

از نسخه قبض الله افندی، کتابخانه ملت - استانبول، پشماره (۱۲۳۹).

(۷۳۳)

المجدي في أنساب الطالبين

(انساب - عربی)

از: نجم الدین ابو الحسن علی بن محمد بن علی بن محمد علوی
عمری نسابه (ق/۵ هـ) (معجم المؤلفین ۷/۲۲۱).

یکی از متون قدیمی در نسب پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم،
و طالبان جمیعاً، مؤلف، کتاب را برای مجد الدولة أبو الحسن احمد نقیب مصر
در زمان فاضلیان تألیف نموده است.

این کتاب در (۱۴۰۹ هـ) توسط این کتابخانه، چاپ شده است.
آغاز: «الحمد لله الذي هدانا لهذا، واخصنا من برسه، واصطفانا
بإمامته».

انجام، افتاده: «ومن ولده مطهر ابن احمد ابن الحسن ابن علی ابن
محمد ابن علی ابن اسمعیل المنقذی يعرف بابن بنت القلندر الهاشمی، مطهر
هذا صحيح النسب».

سخ، سیح اسد الله بن ابو القاسم جاری انصاری دزفولی، ۱۳۱۶ هـ ظاهر
از روی نسخه سد عبد الکریم بن طاووس، قبل از کتاب مالک نسخه مخمیری
در باره آن و مؤلف نوشته است، همچنانکه کتاب شرحی جامع شرح بر نسخه مرقوم
داشته است در حاشیه تصحیح شده است.

۹۰ برگ، سطرها محلف

از نسخه حاج میر سید احمد روضائی اصفهائی.

(۷۳۴)

الایضاح فی شرح المقامات

(ادب - عربی)

از: ابو الفتح ناصر ابن عبد السید مطرزی (۶۱۰ هـ) (کشف الظنون ۱۷۸۹/۲).

سرحی است بر «مقامات» ابو محمد قاسم بن علی حریری منوفی بسال (۵۱۶ هـ) باعناوین (قوله - قوله). مؤلف در آغاز فصولی مستتمل بر علم معانی و بیان وقواعد بدیع آورده است.

کحاله، نام مؤلف را «عبد السید» ثبت کرده (معجم المؤلفین ۵/۲۳۲) که احتمالاً استباهی رخ داده است. بروکلمان، ضمن برسمردن سرحی که بر کتاب «مقامات حریری» نوشته اند، نام مؤلف را «ابو الفتح ناصر الدین بن عبد السید مطرزی» نوشته است (اصل ۱/ (۲۷۷) ۳۲۷).

در این نسخه، نام مؤلف، مانند کشف الظنون «ناصر» آمده است. آغاز: «بقول عبد الله الفقير اليه ناصر بن المطرزي... الحمد لله المحمود على جميع الآلاء».

انجام: «قال المصنف... قد افرغ الله انعامه علي واتم احسانه الي اذ وفقني لاتمام كتاب الايضاح... واصلی علی محمد وعزته الطاهرة واسلم تسليماً كثيراً».

نسخ، بدو خط، تقریباً دوسوم کتاب احتمالاً در سده هشتم هجری نوشته شده وبقیه را ابراهیم بن سلیم رسیدی حنفی در فسطاطینه در مدرسه سلیمانیه در اواخر ذی الحجه ۱۰۹۱ هـ از روی نسخه‌ای که بخط امیر کاتب بن امیر عمر بوده واونسخه خود را از روی نسخه‌ای که برمصنف خوانده شده نوشته است.

حاشیه ضمیمه شده است.

۱۹۰ برگی، ۲۱ خط.

از نسخهٔ چستربیتی، بشمارهٔ (۴۲۵۲) (ازبری، فهرست خطی عربی
۷۸/۵).

(۷۳۵)

المراسم العلویة والاحکام النبویة (فقه - عربی)

از: حمزة بن عبد العزيز دیلمی طبرستانی، معروف بسلار (۴۶۳ هـ)
(ذریعه ۲۹۸/۲۰).

کتاب مختصری است مشتمل بر مسائل فقهی فتوائی.

علامه فقید مدرس خیابانی، مؤلف راجعین ستوده است: حمزة بن عبد
العزيز دیلمی... فقیهی است ثقه و جلیل القدر و عظیم الشأن از وجود و اعیان
وثقات امامیه و اعظام علمای متقدمین اتنی عشریه که در علم و ادب مقدم،
و فتاوی و اقوال او در کتب فقهیه مذکور، و از شاگردان شیخ مفید و علم الهدی
سید مرتضی و از مشایخ روایت ابو علی طوسی... (ریحانة الأدب ۵۰/۳).
در گذشت مؤلف را در (۴۴۸ هـ) نیز نوشته اند.

آغاز: «الحمد لله ذي القدرة والسلطان، والكرم والامتنان والعرض
المجید».

انجام: «ونقسم على تاليه ودارسه وقارنه ان يترحم علينا ما استفاد... انه
جواد كريم، بار رحيم».

نسخ، محمد بن اسماعیل بن حسن هرقلی، در شب چهارشنبه چهاردهم

جمادی الآخره ۶۷۷ هـ در بغداد، در حاشیه تصحیح شده و نشانه بلاغ دارد.

۹۹ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه چستر بیتي، بشماره (۳۸۷۸) (اربري، فهرست خطي عربي
۴۵/۲).

(۷۳۶)

(تفسير - عربي)

ينبوع الحياه

از: حجة الدين ابو عبد الله محمد بن (أبي) محمد بن محمد بن ظفر
صقلی مکی، معروف باین ظفر (۵۶۵ هـ) (بروکلمان، ذیل ۶/۱ و ۵۹۵).

تفسير مفصلی است بر قرآن مجید با عناوین (الکلام علی قول الله
سبحانه) بنوشته زرکلی وغير او، در دوازده مجلد (الاعلام ۱۰۷/۷).

حاجی خلیفه، از مؤلف، چنین نام برده «لابی عبد الله ابن ظفر محمد
ابن محمد الصقلی المتوفی سنة ۵۶۸» (کشف الظنون ۲۰۵۲/۲).

لیکن در جای دیگر در ذیل عنوان «درة الغواص فی اوهام الخواص» از
تألیفات «ابو محمد قاسم بن علی الحریری» متوفی بسال (۵۱۶ هـ) ضمن بر

شمردن حواشی و شروح این کتاب، مینویسد: «وحاشیه ابی عبد الله محمد بن
ابی محمد المعروف بحجة الدين الصقلی المتوفی سنة ۵۵۵ خمس وخمسين

وخمسمائة، وحاشیه محمد بن محمد المعروف باین ظفر المکی المتوفی سنة ۵۶۸»
(کشف الظنون ۷۴۱/۱). که بنظروی «حجة الدين الصقلی» و «ابن ظفر

المکی» دو شخص اند با دو تاریخ در گذشت، که احتمالاً اشتباهی رخ داده
است. زیرا، یاقوت، نام مؤلف را «محمد بن ابی محمد بن محمد حجة الدين...»

المعروف بابن ظفر الصقلی الاصل المکی» نوشته. همچنین، ابن خلکان، از مؤلف، بـ «ابو عبد الله محمد بن ابی محمد بن محمد بن ظفر الصقلی المنعوت بحجة الدين» نام برده، وهر دو نفر، هر دو کتاب را «ینبوع، وحاشیه بر درة الفواص» را بـ «ابن ظفر صقلی مکی معروف بحجة الدين» نسبت داده اند (معجم الأدباء ۹/۱۹ و ۴۸ - وفیات الأعیان ۷/۴ و ۶ و ۳۹۵).

نسخه حاضر مشتمل است بر تفسیر قرآن مجید تا پایان آیه (۱۳۴) از سوره آل عمران و مقداری از اول آن افتاده است.

گرچه فهرست نگار چستریبیتی نسخه را جزء اول از این تفسیر نوشته، لیکن در پایان آن «تم الجزء الثاني» آمده است. آغاز، افتاده: «عبد الله بن یحیی المعافری، واخبرنی انه.. بقرائته علی الفقیه الزاهد ابی بکر محمد بن الولید».

انجام: «فمن سمك هذه الثلاث قوى علی قواعد التقوی محسن والله یحب المحسنین. تم الجزء الثاني من کتاب ینبوع الحیاة یتلوه فی الجزء الثالث...».

سخ، سده هفتم هجری، در حاسه تصحیح شده است. بعد از کتاب چند

برگ یاداست های منفرد دارد

۴۱۵ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه چستریبیتی، بشماره (۳۸۹۹) (اربری، فهرست خطی عربی ۵۶/۴).

(۷۳۷)

از: سراج الدین محمود بن ابی بکر أر موی تنوخی شافعی (۶۸۲ هـ)
(کشف الظنون ۶۱/۱).

مؤلف، کتاب «الأربعین فی اصول الدین» امام فخر رازی (۶۰۶ هـ) را
در کلام، که برای فرزند خود در جهل مسئله تألیف کرده است، تلخیص نموده
و آنرا «لباب الأربعین فی اصول الدین» نامیده است.

آغاز، افتاده: «ان اورد فی هذا الكتاب جميع ما فيه بالالفاظ موجزة
یحوی ما یحویه واجتنبت فیہ الاطناب الممل، فخير الکلام ماقل ودل».
انجام: «وبهذه الوجوه يمكن لذی الفطان ان يتمسک بها فی الاحکام
السریعہ والمسائل الخلافیہ، وهذا آخر الکتاب والله اعلم بالصواب».

سخ، عمر بن احمد المتطبیب، اواخر ذی القعدة ۷۰۴ هـ، در حاسبه تصحیح
سده وحاسبه نویسی دارد. روی برگ عنوان نعلک اس فاضل سندی، و این
ملاحظه محل ملائحه الله بکری سافعی بغدادی بتاریخ ۱۲۶۰ هـ دیده
مسود

۱۵۲ برگ، ۱۹ خط.

از نسخه جستریتی، بشماره (۳۷۵۱) (ازبری، فهرست خطی عربی
۱/۴).

(۷۳۸)

بستان العارفين

(اخلاق - عربی)

از: ابو اللیث، نصر بن محمد بن احمد بن ابراهیم سمرقندی حنفی
(۳۷۳) (بروکلمان، ذیل ۸/۱ و ۳۴۷).

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۲۲۳

کتابی است مختصر مشتمل بر احادیث، و آثار وارده در آداب سرعیه و خصال و اخلاق و غیر آن، با عناوین (باب - باب) در ۱۵۸ باب. حاجی خلیفه آنرا در ۱۵۰ باب نوشته است.

در گذشت مؤلف را حاجی خلیفه در (۳۷۵ هـ) و کحاله در (۳۹۳ هـ) و بغدادی در (۳۷۳ هـ) ثبت نموده اند (کشف الظنون ۱/۲۴۳ - معجم المؤلفین ۱۳/۹۱ - هدیة العارفین ۲/۴۹۰).

این نسخه، ناقص و از اواخر باب پنجاه و دوم تا باب هشتاد و دو هفتم آن افتاده است.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... قال الفقیه ابو اللیث نصر ابن محمد السمرقندی... انی جمعت فی کتابی هذا فتوناً من العلم ما لا یسع جهله».

انجام: «وعجبت لمن رغب فی الجنة فکیف لا یقول ما شاء الله کان لا قوة الا بالله، لان الله تعالی یقول: فعسی ربی ان یؤتینی خیراً من جنتک».

نسخ، سلیمان بن داود حنفی، در روز سه سنبه دهم ذی الحجة ۸۵۲ هـ، در حاشیه تصحیح غده و یگجا حاسیه نویسی دارد، قبل از کتاب فهرست ابواب آمده است.

۱۳۱ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه چستر بیٹی، بشماره (۴۱۸۹) (اربری، فهرست خطی عربی ۶۰/۵).

(۷۳۹)

از: حسین بن مبارک بن یوسف موصلی (۷۴۲ هـ) (بروکلمان ۲/ (۱۶۲)
(۲۰۸).

کتابی است حدیثی با عناوین (باب - باب) و بترتیب حروف معجم
پیرامون اوامر و نواهی که از شارع مقدس رسیده است.

مؤلف، کتاب را با استفاده از احادیث صحاح ششگانه اهل سنت، در
دو قسمت (قسم الأوامر، وقسم النواهی) بترتیب حروف معجم تدوین نموده
واحادیث هر قسمی را در تحت باب مخصوص بخود آورده است.

بروکلمان، در مصدر مذکور در فوق و در ذیل، از این کتاب مؤلف، نام
نبرده است (ذیل ۲/ ۲۰۳).

آغاز: «الحمد لله المنفرد بذاته القایم بصفاته فلا ضد له ومضاهی له،
الاول الموصوف بالقدم، والآخر المنتزه عن العدم».

انجام: «قال مؤلف هذا الكتاب... اعلّموا اخوانی وفقکم الله لمراضیه...
یارب العالمین، والحمد لله وحده، وصلى الله على سيدنا محمد خاتم النبیین».

سخ، سده هشتم هجری، در حاشیه صحیح سده و حاشیه موسی دارد. روی
برگ عنوان و قبل از آن تملك محمد بن منصور حنفی واحمد بن التیخ جمعه،
وابو بکر حسینی بتاریخ ۱۱۱۶ هـ دیده میشود.

۱۳۹ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۴۲۶۱) (اربری، فهرست خطی عربی
(۸۱/۵).

(۷۴۰)

از: حسین بن محمد بن عبد الوهاب (ابن) دیاس بغدادی، ملقب ببارع (۵۲۴ هـ) (کشف الظنون ۱۰/۲ و ۱۱۰۹).

کتاب مختصری است مشتمل بر اشعار، وامثال، وحکم در دوازده باب بعدد بر جهای دوازده گانه. مؤلف، در ذیل هر کدام از عناوین ابواب دوازده گانه، اشعار و کلماتی از خود و بزرگان علم و ادب را ذکر میکند.

پروفسور آربری، فهرست نگار کتابخانه چستربیتی، این کتاب را بنعلبی، نسبت داده، که قطعاً مراد او «أبو منصور عبد الملك بن محمد بن اسماعيل نعلبي نيشابوري» متوفی بسال ۴۲۹ یا ۴۳۰ هجری صاحب «یتیمه الدهر» میباشد.

لکن نسبت این کتاب بنعلبی قطعاً درست نیست.

زیرا صرف نظراً از اینکه این کتاب جزو مؤلفات نعلبی بشمار نیامده، پاره‌ای از منقولات آن و بعضی از شخصیت‌های علمی و ادبی که مطالبی از آنها نقل شده است از نظر زمانی متأخر بر نعلبی هستند.

مثلاً، در اواخر باب اول، برگ هشتم اشعاری از عمر خیام نیشابوری متوفی بسال ۵۰۹ یا ۵۱۵ یا ۵۱۷ هـ نقل شده است.

و یا در برگ ۵۳، از باخرزی «أبو الحسن علی بن الحسن بن علی الباخري الشافعي» متوفی در ۴۶۷ هـ مؤلف کتاب «دمية القصر وعصرة اهل العصر» ذیل بر یتیمه الدهر نعلبی، نام برده است.

و در برگ ۵۵، وزیر خواجه نظام الملك حسن بن علی بن اسحاق طوسی متوفی بسال ۴۸۵ هـ بمدوح واقع شده است. و غیر از این اشخاص که ذکر آن موجب تطویل بوده و اکثراً از نظر زمانی متأخر از نعلبی میباشد.

علامه امین، مؤلف را از علمای سعه دانسته است (اعیان النبیه

شیخ آقا بزرگ نیز نام مؤلف را در طبقات أعلام السیعه ثبت نموده و در ذریعه از این کتاب نام برده است (الثقات العیون فی سادس القرون / ۸۱ - ذریعه ۱۵/۱۵۶).

مؤلف، کتاب را در دوازده باب بدین ترتیب تدوین نموده است:

الباب الاول: فی الحکم والامثال...

الباب الثانی: فی محاسن الاخلاق...

الباب الثالث: فی الفخر بالنفس...

الباب الرابع: فی الخمریات...

الباب الخامس: فی الاوصاف البدیعه...

الباب السادس: فی الاثنیه والشکر...

الباب السابع: فی الاخوانیات...

الباب الثامن: فی شکایة الدهر واهله...

الباب التاسع: فی الهجا...

الباب العاشر: فی التهانی والتعازی...

الباب الحادی عشر: فی الزهد والمناجات...

الباب الثانی عشر: فی فصول منورة من الافاضل...

آغاز، افتاده: «المجموع فی البدائع والغرائب، وسمیته بطرائف الطرف، وبوبته علی عدد البروج الاثنی عشر».

انجام: «من کلام أمیر المؤمنین علی کرم الله وجهه... تهذا بهذا».

نسخ، علی بن احمد بن محمد خجندی، اوایل ذی القعدة ۶۰۷ هـ، در حاسبه

تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد. بعد از کتاب سه برگ مستمل بر فوائدی آمده

است.

از نسخهٔ چستریتی، بشمارهٔ (۳۸۹۷) (ار بری، فهرست خطی عربی
۵۱/۴).

(۷۴۱)

نصرة الاغريض في نصره القريض (ادب - عربی)

از: ابو علی مظفر بن فضل بن یحیی بن عبد الله علوی حسینی موصلی
(۶۵۵ هـ) (بروکلان ۱/ (۲۸۲) (۳۳۵).

کتابی است پیرامون شعر، وتوصیف آن وبحت از منافع ومضار آن،
وخلاصه آنکه از فنون بلاغت وادب که لازم است شاعر مراعات نماید. با
عناوین (باب - باب).

مؤلف، کتاب را بدستور وزیر ابو طالب محمد بن علقمی تألیف نموده
وبنوشتهٔ حاجی خلیفه در سلخ جمادی الآخرة ۶۴۲ هـ از آن فراغت یافته
است (کشف الظنون ۲/ ۱۹۵۹). وی کتاب را در پنج فصل بدین ترتیب
بدوین نموده است:

الفصل الاول: فی وصف الشعر واحكامه وبيان احواله واقسامه.

الفصل الثاني: فیما يجوز للشاعر استعماله وما لا يجوز...

الفصل الثالث: فی فضل الشعر ومنافعه وتأثيره فی القلوب ومواقفه.

الفصل الرابع: فی کشف ما مدح به وذم بسببه...

الفصل الخامس: فیما يجب ان يتوخاه الشاعر ويتجنبه.

آغاز: «قال... ابو علی المظفر... الحمد لله الباهر آیاته، القاهرة سطواته،

القديم احسانه».

انجام: «وحيث انتهى بنا الكلام الى هذه الغاية واتينا فيها استرطناه بالكفاية والزيادة على الكفاية، فقد وجب ان نختم الكتاب ونقصر الاسهاب والله الموفق للصواب ان شاء الله تعالى».

نسخ، محمد بن حبش بن عبد السلام المراءغي، در دهه مائه ستمان.

شصت و چهل هجری، در پایان انتهائی است دال بر اینکه کتاب بر مؤلف

خوانده شده است لکن تاریخ آن نا حوالاست.

۲۴۲ برگ، ۱۱ سطر.

از نسخه داماد ابراهیم (سلیمانیه) استانبول، بشماره (۹۶۳).

(۷۴۲)

الأصول

(اصول - عربی)

از: شمس الائمة محمد بن احمد سرخسی حنفی (۴۸۳ هـ) (بروکلان ۱/ (۳۷۳) ۴۶۰).

کتابی است مشتمل بر مباحث اصول فقه که سرخسی آنرا مانند کتاب دیگرش مبسوط در فقه حنفی در زندان اوزجند در روز شنبه سلخ شوال ۴۷۹ هـ املای آنرا آغاز نموده و آنرا بترتیب ابواب، و هر بابی در چند فصل مرتب نموده است.

مؤلف، اشکالات مربوط بهر فصلی را با «فان قيل» مطرح نموده و با «قلنا» پاسخ میدهد.

آغاز: «قال الشيخ... شمس الائمة ابو بكر محمد بن ابی سهل السرخسی املا يوم السبت سلخ شوال سنة تسع وسبعين واربعائه في زاوية من

حصار اوز جند: الحمد لله الحمید المجید المبدئ المعید».

انجام: «ونجعل حکمه حکم من اسلم بنفسه ثم ارتد بعد ذلك فهذا تمام البیان... والله اعلم بالصواب».

تعلیق، محمد بن یوسف محمد الخولقی با الخولقی، ۶۳۲ هـ، در حاشیه

تصحیح شده است. قبل از کتاب فهرست مطالب آمده است.

۳۰۶ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه نور عثمانیه، استانبول، بشماره (۱۲۹۳).

(۷۴۳)

اکمال الاکمال = (استدراک) (رجال - عربی)

از: ابو بکر محمد بن عبد الغنی بن ابی بکر بن شجاع حنبلی بغدادی، معروف باین نقطه (۶۲۹ هـ) بروکلان ۱/ (۳۵۷) ۴۳۹. بشماره (۴۸) رجوع شود.

این نسخه از اول افتاده دارد و مشتمل است بر سه صفحه قبل از (باب: حَنْبَلٌ وَحَنْبَلٌ وَحَنْفَلٌ) تا پایان حرف سین.

آغاز، افتاده: «عبد الرحمن بن حمدان الجلاب... باب حَنْبَلٌ وَحَنْبَلٌ وَحَنْفَلٌ».

انجام: «واما السوری بضم السین المهملة وسکون الواو وهو سلیمان بن احمد بن ابراهیم ابو نصر السوری... وکان صدوقاً مات قبل العشر وثلثایه».

نسخ، سده هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد.

۱۹۴ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه چستربینی، بشماره (۳۷۴۴) (اربری، فهرست خطی عربی
۱۰۴/۳).

(۷۴۴)

(حدید - عربی)

المسند الصحيح

از: ابو حاتم محمد بن حبان بن احمد بن حبان تمیمی بستی شافعی
معروف بابن حبان (۳۵۴ هـ) (کشف الظنون ۱۰۷۵/۲).

کتابی است حدیثی با عناوین (ذکر - ذکر) ظاهراً در چهار جزء.
مؤلف، بنابر آنچه از متن کتاب استفاده میشود کتاب را بچهار قسمت
تقسیم نموده وهر قسمی را با نواعی با ذکر تسلسل عددی آن مرتب نموده
است.

حاجی خلیفه، در حرف صاد کتاب را با عنوان «صحيح ابن حبان» ثبت
نموده (کشف الظنون ۱۰۷۵/۲) ودر جای دیگر مینویسد «کتاب الأنواع
والتقاسيم» لابن حبان... وهو المعروف بصحيح حبان (کشف الظنون
۱۴۰۰/۲).

سرزگین، نام کتاب را «المسند الصحيح على التقاسيم والانواع» ثبت
نموده (تاریخ التراث العربی ۳۰۷/۱). لیکن بغدادی، وزرکلی «المسند»
و«التقاسيم والانواع» را دو کتاب مستقل دانسته اند. وزرکلی اضافه میکند:
«الأنواع والتقاسيم» وهو سنده في الحديث (هدية العارفين ۴۵/۲ - الأعلام
۳۰۶/۶). از نوشته صفدی نیز استفاده میشود که «المسند الصحيح، والأنواع
والتقاسيم» دو کتاب باشد، زیرا مینویسد: الف «المسند الصحيح». بعد دو خط

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۲۳۱

پائین تر میگوید: قال ابن حبان في كتاب «الانواع والتقسيم» (الوافي بالوفيات ۳۱۸/۲).

لیکن از متن همین «المسند الصحيح» و کیفیت تدوین، و ترتیب آن استفاده میسود که: این دو عنوان نام يك كتاب است. عنوان همین نسخه نیز چنین است: «المسند الصحيح على التقاسيم والأنواع». نسخه حاضر، جزء سوم کتاب است.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم... ذکر ام حرام بنت مکحان». انجام: «قال ابو حاتم... فهذا آخر انواع الاخبار عما احتیج الى معرفتها من السنن... انه خير مسئول».

نسخ. حسن بن علی بن الجوزی صلی. روز چهارشنبه سلخ محرم ۶۰۱ هـ. در حاسبه تصحیح شده است. در پایان چشد سماع و اجازه نوشته شده که بعضی آنها بدین فرار است: فرانتی است بتاريخ ۷۱۵ هـ بر قاضی قطب الدین محمد بن جمال الدین محمد انصاری خزرچی. همچنین سماع دیگری است بر او در مسجد نبوی (ص) بتاريخ اواخر شعبان ۷۳۹ هـ. و همچنین سماعی است بتاريخ محرم ۷۴۴ هـ دال بر اینکه عده ای از مشایخ کتاب را بر شیخ شرف الدین ابی عبدالله محمد بن عبدالله بن ابی الفضل سلمی در مکه معظمه سماع نموده اند.

۲۵۶ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه فیض الله افندی، استانبول، بشماره (۵۲۴).

(۷۴۵)

ادب القاضی

(نقده - عربی)

از: ابو الحسن علی بن محمد بن حبیب بصری سافعی، معروف به
وردی (۴۵۰ هـ) (بروکلمان، ذیل ۶۶۸/۱).

ماوردی، کتاب بزرگی بنام «الحاوی الکبیر فی الفروع» در فقه، بر
اساس مذهب سافعی نوشته و بگفته حاجی خلیفه در ده مجلد و یابینستر تألیف
شده است (کشف الظنون ۶۲۸/۱).

کتاب حاضر، جزئی است از کتاب الحاوی مشتمل بر مباحث ادب
القاضی و آداب القضا و مسائل مربوط بآن با عناوین (فصل، ومسئله)،
بروکلمان، از این کتاب مستقلاً نام برده است (ذیل ۶۶۸/۱).

آغاز: «کتاب ادب القاضی، والاصل فی وجوب القضاء وتنفيذ الحكم بین
المختصوم کتاب الله وسنة نبیه».

انجام: «وان بعد عن بلد الامام وعن بلد فيه قاض من قبل الامام...
فجاز للامام مالم یجز لهذا القاضی، والله اعلم».

نسخ، احتمالاً سده هجری، در حاشیه مسطح سده و بر بعضی برگها
ساده مرآت و معایله دارد.

۲۴۹ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه طوب قایی، استانبول، شماره (۷۷۲ ۸) (فهرست خطی
عربی طوب قایی ۶۴۰/۲).

(۷۴۶)

حاشیه ریاض المسائل

(افقه - عربی)

از: سید عبد الحسین بن عبد الله بن عبد الرحیم دزفولی لاری (۱۳۴۲ هـ) (نقباء البیئر ۹/۳ و ۱۰۴۸).

حاشیه ایست با عناوین (قوله - قوله) بر کتاب «ریاض المسائل» سید علی بن سید محمد علی طباطبائی متوفی بسال (۱۲۳۱ هـ) (ذریعه ۱۱/۳۳۶). این نسخه، مستعمل است بر تعلیقه بر کتاب طهارت تا تقریباً پایان مسائل مربوط بنماز جمعه از کتاب صلاة.

آغاز: «فی بعض ما یستح فی الخاطر القاصر من التعلیق علی الریاض. کتاب الطهارة».

انجام: «والاحوط منه ان ینتفع بها بنفسه بحیازة ونحوه من دون بیع وشراء واخذ الثمن علیها. بل الاحوط منه ترك الانتفاع بها اصلاً».

مخلوطی از نسخ و عتی. خط مؤلف. در حاشیه تصحیح شده است.

۲۳۵ برگ. سطرها مختلف

از نسخه خاندان مؤلف.

(۷۴۷)

مختصر مناقب عمر بن الخطاب

(تاریخ - عربی)

از: ابو المظفر اسامة بن مرشد بن علی بن مقلد، معروف باسامة بن منقذ (معجم المؤلفین ۲/۲۲۵) هـ.

أبو الفرج عبد الرحمن بن علی جوزی بغدادی حنبلی متوفی در (۵۹۷ هـ) کتاب «مناقب عمر بن الخطاب» را تألیف نموده است (کشف الظنون ۲/۱۸۴۴ - بروکلان، ذیل ۱/۹۱۶).

اسامة بن منقذ، بنا برآنچه در مقدمه این نسخه آمده کتاب ابن جوزی را دیده و آنرا مختصر نموده یعنی آسانید آنرا حذف کرده است.

لازم بتذکر است که: این نسخه با همین مقدمه عیناً برابر است با کتاب مناقب عمر ابن جوزی که در قاهره تحت عنوان «سيرة عمر بن الخطاب» با تحقیق (طاهر النعسان الحموی، واحمد قدری کیلانی) در المطبعة المصریه بالازهر چاپ شده است. تنها اختلافی که این نسخه خطی با آن دارد اینکه: بعد از مقدمه ابن جوزی، فهرست ابواب هشتادگانه کتاب آمده است. بنا بر این بنظر میرسد آنچه در قاهره چاپ شده است همین «مختصر مناقب عمر» ابن منقذ باشد.

آغاز: «يقول اسامة بن مرشد... اننی وقفت... علی کتاب مناقب... فرأيت وبالله التوفيق ان جردتها عن الأسانید».

انجام: «فقال هاهنا قوم یشتمون ایا بکر وعمر... فمن شتمها فقد شتمنی».

نسخ، ابو بکر بن عمر، سب سبه بیست وسوم جهادی المانیه ۷۱۴ هـ، در حاشیه تصحیح شده است. روی برگ عنوان ملک ابو بکر بن عمر بن شیخ محمد بن ركات دیده میشود، هجین قبل از کتاب سرخی در يك برگ نقل از شرح بخاری کرمانی در باره عمر بن العزیز نوشته شده است.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۸۸۸) (اربری، فهرست خطی عربی
۴۹/۴).

(۷۴۸)

الهادی الى معرفة المقاطع والمبادی (علوم قرآن - عربی)

از: حافظ ابو العلاء حسن بن احمد بن حسن همدانی (۵۶۹ هـ)
(بروکلان، ذیل ۷۲۴/۱).

کتابی است پیرامون رسم مصحف شریف بترتیب سوره های قرآن
مجید، با استدلال باقوال علما وادباء وقراء.

آغاز: «سورة الفاتحه... ملك يوم الدين تام الامن نصب الكاف من ملك
او مالك يوم الدين».

انجام: «سورة الناس... نسأل الله تعالى أن يجعل ما اعتمدناه خالصاً
لوجهه الكريم ومقرباً من رحمته انه ولى الاجابة، آخر الفرش من كتاب
الهادی...».

نسخ. محمد بن خليل بن سليمان، نیمه رمضان ۸۲۶ هـ. در حاشیه تصحیح

سده است.

۲۳۰ بری، ۱۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (A. ۱۵۰) (فهرست
خطی عربی طوب قاپی ۴۱۷/۱).

(۷۴۹)

شرح قانونچه

(طب - عربی)

از: محمد بن محمد طیب (بعد از ۹۱۵ هـ) (بروکلان ۱/ (۴۵۷)
(۵۹۸).

شرحی است بر کتاب «قانونچه» در طب، از تألیفات: شرف الدین محمود بن محمد بن عمر جفینینی خوارزمی از اعلام سده هفتم، یاهشتم هجری.

مؤلف، این شرح را بدرخواست بعضی از دوستانش نوشته و در ۹۱۵ هجری از آن فراغت یافته و آنرا بسططان با یزید بن سلطان محمد خان عثمائی اهداء نموده است.

آغاز: «سبحانك اللهم يا مودع الارواح في الأبدان، ويا مفيض الأمزجة والقوى على الحيوان».

انجام: «ویرجو الله تعالی... ان تكون ما کتبه کافياً وبمقاصده وافياً... والحمد لله على حسن توفيقه والصلوة على خير خلقه محمد واله اجمعین».

تستعلق، بخط مؤلف، بازدهم جمادی الاولی ۹۱۵ هـ، در حاشیه تصحیح

سده است.

۱۸۰ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه چستر بییتی، بشماره (۴۰۰۶) (اربری، فهرست خطی عربی
(۳/۵).

(۷۵۰)

تاریخ مدینه دمشق

(تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشق شافعی، معروف بابن عساكر (۵۷۱ هـ) (بروکلان ۱/ (۳۳۱) (۴۰۳).

بشماره (۵۹۷) رجوع شود.

این نسخه آغاز و انجام آن افتاده و از اوائل ترجمه «عدی بن حاتم» تا اواسط ترجمه «علی بن أسید بن أحیحة بن خلف بن ذهب ابن حذافة أبو ریحانة القرشی الجمحی» را در بر دارد.

آغاز، افتاده: «و ابو الحسن محمد بن احمد بن محمد... عن ابی عبیده بن حذیفه قال: كنت أسأل عن حديث عدی بن حاتم».

انجام، افتاده: «فقال ابو ذهیل لعبد الله بن صفوان في وعیده لعنه ابی ریحانة واسم ابی ریحانة علی... کلاً و بیل».

سج سده هجری، در حاشیه تصحیح سده است.

۳۱۵ بر ۲۵ سطر.

از نسخه جسترینی، بشماره (۴۱۰۵) (ازبری، فهرست خطی عربی (۳۳/۵).

(۷۵۱)

عیون التوابع

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی
(۷۶۴ هـ).

بشماره (۵۳۵) رجوع شود.

این نسخه تصویر مکرر شماره (۵۴۳) است از نسخه سلطان احمد
ثالث، استانبول بشماره (A.۲۹۲۲/۱۰).

(۷۵۲)

عیون التواریخ
(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه نیز تصویر مکرر شماره (۵۴۳) است که در این مورد در دو
قسمت وطنی دو شماره معرفی میشود.
قسمت اول، این قسمت مستمل است بر اول نسخه تا برگ (۸۶).

(۷۵۳)

عیون التواریخ
(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

قسمت دوم از تصویر مکرر شماره (۵۴۳) است.

این قسمت مستمل است بر برگ (۸۷) تا پایان نسخه.

(۷۵۴)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی سافعی (۷۶۴)

(هـ).

این نسخه نیز تصویر مکرر شماره (۵۴۳) است.

(۷۵۵)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی سافعی (۷۶۴)

(هـ).

این نسخه تصویر مکرر شماره (۵۴۴) است از نسخه سلطان احمد

نائب - استانبول، بنسنامه (۲۹۲۲/۱۱ A) که در اینجا در دو قسمت وطنی دو

شماره معرفی میشود.

قسمت اول: مشتمل است بر اول نسخه الی برگ (۸۷).

(۷۵۶)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی سافعی (۷۶۴ هـ).

قسمت دوم از تصویر مکرر شماره (۵۴۴) است، مستمل بر برگ (۸۷) نا پایان نسخه.

(۷۵۷)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی سافعی (۷۶۴ هـ).

این نسخه نیز تصویر مکرر شماره (۵۴۴) است.

(۷۵۸)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی سافعی (۷۶۴ هـ).

آية الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج/ ۲ ۲۴۱

این نسخه نیز تصویر مکرر شماره (۵۴۴) است.

(۷۵۹)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴)

(هـ).

این نسخه تصویر مکرر شماره (۵۴۹) است از نسخه فیض الله اخندی.

استانبول بشماره (۱۴۹۱).

(۷۶۰)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴)

(هـ).

این نسخه تصویر مکرر شماره (۵۴۵) است از نسخه فیض الله اخندی.

بشماره (۱۴۹۲).

(۷۶۱)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).
این نسخه نیز تصویر مکرر شماره (۵۴۵) است.

(۷۶۲)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشق شافعی (۷۶۴ هـ).
این نسخه تصویر مکرر شماره (۵۵۲) است از نسخه ظاهریه، بشماره (تاریخ / ۴۴).

(۷۶۳)

عیون التواریخ

(تاریخ - عربی)

از: صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد کتبی دمشقی شافعی (۷۶۴ هـ).

(هـ).

این نسخه تصویر مکرر شماره (۵۵۶) است از نسخه فیض الله افندی،
بشماره (۱۴۹۳).

(۷۶۴)

المجدی فی أنساب الطالبیین

(انساب - عربی)

از: نجم الدین ابو الحسن علی بن محمد بن علی بن محمد علوی
عمری نسابه (ق ۵ هـ) (معجم المؤلفین ۷/۲۲۱).
بشماره (۷۳۳) رجوع نمود.

سخ. مرعشی قل بن محمد یوسف افسار. روز پنجشنبه دوم صفر ۱۱۰۶ هـ.
در حاشیه تصحیح شده و دارای معنی حواشی با نسانه (هـ. و کمال) قبل از کتاب
فهرست اعلام بعداً اضافه شده است.
۱۵۳ مرتب. ۱۹ سطر.

از نسخه؟

(۷۶۵)

مطالع الأنوار علی صحاح الآثار

(حدیث - عربی)

از: ابو اسحاق ابراهیم بن یوسف بن ابراهیم بن عبد الله بن بادیس.
معروف بابین قرقول (۵۶۹ هـ) (بروکلان ۱/ (۷۱ و ۳۷۰) ۴۵۷).

کتاب مفصلی است ظاهراً در سه یا چهار سفر در بیان مغلقات و مبهمات و مشکلات و غریب الحدیث کتاب موطأ مالک، و صحیح بخاری و مسلم، بترتیب حروف هجا طبق اصطلاح اهل مغرب که بعض حروف معجم را مقدم و متأخر می‌آورند.

مؤلف، بعد از بیان آنچه که در ذیل هر حرفی لازم میداند متعرض موارد اختلاف، و اساء روات و کئی، و اختلاف در اساء، و اساء بقاع شده است.

حاجی خلیفه مینویسد: این کتاب مختصر کتاب «مشارق الأنوار علی صحاح الآثار» در تفسیر غریب حدیث موطأ و بخاری و مسلم است، تألیف: عیاض بن موسی بن عیاض یحصبی مالکی معروف بقاضی عیاض متوفی سال ۴۴۵ هـ، که این قرقول اثر مختصر و اصلاح نموده و مطالبی بر آن افزوده است (کشف الظنون ۱۶۸۷/۲ و ۱۷۱۵).

روی برگ عنوان این نسخه نیز چنین آمده: (السفر الاول من کتاب مطالع الأنوار علی صحیح الآثار... للفقیه المحدث ابو الفضل عیاض بن موسی بن عیاض السبئی فی کتابه المسمی مشارق الأنوار ما اختصره واستدرك علیه واصلح فيه اوهاما للفقیه... عرف بابن قرقول).

این نسخه مشتمل است بر سفر اول و دوم.

آغاز: «الحمد لله مظهر دینه علی کل دین، وحافظه من شبهه المبطلین، وباعث رسوله الامین الی كافة الخلق اجمعین».

انجام: «لان من اعطی شیئاً فیجوز اضافته الیه... قد ساء له حین عزم علی تعلیکه ایاه. آخر السفر الثانی».

نسخ مشکول، ۶۴۲ هـ، در حاشیه مصحح سده است. روی برگ عنوان

صورت اجازه‌ای بخط ابو الخطاب معروف بابن دحیه بناریع بعد از ربع الاول

۵۹۹ هـ در اصفهان دال بر اینکه کتاب بر ابو جعفر محمد بن محمود همدانی

فرائد سده است دیده میشود.

۳۷۵ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه کویربلی - استانبول، بشماره^۴ (۴۵۰) فهرست خطی کویربلی
(۲۳۰/۱).

(۷۶۶)

انوار التنزیل و اسرار التأویل (تفسیر - عربی)

از: ابو سعید عید الله بن عمر بن محمد بن علی بیضاوی شیرازی
شافعی (۹۲ یا ۶۸۵ هـ) (بروکلمان ۱/ (۴۱۷) (۵۳۰).

تفسیر مختصر و نسبتاً جامعی است بر قرآن کریم حاجی خلیفه
مینویسد: بیضاوی در این کتاب، آنچه متعلق با عراب و معانی و بیان بوده از
تفسیر کشاف، و آنچه متعلق بحکمت و کلام بوده از تفسیر کبیر، و آنچه متعلق با
شتقاق و غوامض حقائق و لطائف اشارات بوده از تفسیر راغب تلخیص نموده
و مطالبی هم خود بر آنها افزوده است (کشف الظنون ۷/۱ و ۱۸۶).

آغاز: «الحمد لله الذی نزل الفرقان علی عبده لیكون للعالمین نذیراً»
انجام: «سورة الناس... عن النبی (ص) من قرأ الموعذتین فکانما قرأ
الکتب التي انزلها الله تعالى».

نستعلیق، ابراهیم بن مصطفی، روز جمعه نوزدهم رمضان ۱۱۲۷ هـ در
قسطنطنیه برای داما دزاده، کاتب نیمه اول را از روی نسخه ای که طاسکبری
زاده آنرا تصحیح نموده و نیمه دوم را از روی نسخه ای که مولی سنائی آنرا
تصحیح کرده نوشته است. در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی از
طاسکبری زاده و سنائی. قبل از کتاب فهرست سوره‌ها آمده است.

۶۳۸ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه ظاهرأ ایا صوفیا، بشماره (۱۰۰).

(۷۶۷)

الشرح الصغير

(فقه - عربی)

از: سید علی بن محمد علی طباطبائی حائری (۱۲۳۱ هـ) (ذریعه

۶۰/۱۴).

شرح مختصری است بر «المختصر النافع» محقق حلی قدس سره، که مؤلف آنرا از شرح کبیر خود بر مختصر نافع موسوم بـ «ریاض المسائل» اختصار نموده و در مبحث عبادات مسلک احتیاط را پیموده است. این کتاب بسال ۱۴۰۹ هـ با هتام این کتابخانه درسه مجلد چاپ شده است.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... کتاب الطهارة، وازکانه الاربعه».

انجام: «وحيث انتهى الكلام في الكتاب بعون الله تعالى الى هنا فالالماتن رحمه الله تعالى، فهذا ما اوردناه وقصدنا حصره وضبطه مختصرين مطوله... وسعة رحمته».

نسخ، محمد بن جابر بن عباس، ۱۲۰۹ هـ در حیات مؤلف، در حاسبه

نصحیح شده وحاشیه نویسی وشأنه بلاغ دارد، بعد از کتاب اجازه ایست یخظ

مؤلف بتاریخ أواخر ربيع الاول که برای شیخ عبد الملل وشیخ عبد الرحیم نوشته

است. همچنین قبل از کتاب فوائدی فقهی در دو برگ ظاهرأ از کاتب نسخه

نوشته شده.

۳۰۲ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه شخصی امام جمعه زنجان.

(۷۶۸)

کتاب المنتخب

(فقه - عربی)

از: ابو جعفر محمد بن سلیمان کوفی (زنده در ۳۰۰ هـ) (بروکلان، ذیل

۲۰۹/۱).

کتابی است فقهی با عناوین (قلت - قال) مشتمل بر مسائل خلافیه، که ابو جعفر محمد بن سلیمان کوفی از استاد خود امام یحیی بن حسین بن قاسم الهادی الی الحق متوفی بسال ۲۹۸ هـ امام زیدیه و مؤسس دولت ائمه دریم، سؤال نموده و او جواب گفته است. سپس ابو جعفر کوفی آنها را تحت عنوان «المنتخب فی الفقه» تألیف نموده است.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... قال ابو جعفر محمد بن سلیمان الکوفی: انی لما رأیت الامة قد اختلفت فی دینها وتضادت فی حلالها وحرامها...». انجام: «قال لا ینبغی للامام ان یتلفت الی قوله اذا کان ذلك كذلك، ویقیم علیه الامام ما اوجب الله علیه من الاحکام».

نسخ. احتمالاً سده هفتم هجری. واز برگ ۲ تا ۱۰ و ۱۸۶ تا ۱۸۹ بخط حسن

بن مهدی الملهاء است که در ۱۰۷۳ هـ نسخه را تکمیل نموده است، در حاسبه

بصحیح سده. روی برگ عنوان تملک احمد بن اسماعیل بن مهدی بن عباس

بن الامام منصور بتاریخ محرم ۱۲۳۰ هـ و تملک های دیگری دیده میشود.

۱۸۹ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR. ۳۹۴۰) (ریو، فهرست خطی

عربی ۲۱۶/).

(۷۶۹)

سنن الدارقطني (حدیث - عربی)

از: أبو الحسن علي بن عمر بن احمد دارقطني (۳۸۵ هـ) (بروکلیان ۱/۱۶۵) ۴ و ۱۷۳).

کتاب حدیثی مهمی است بروال ابواب فقه، با اشاره باحوال رجال وفقه الحدیث و غیر آن، که ظاهراً در هفده جزء تألیف شده است.

نام این کتاب، در صفحه عنوان این نسخه چنین آمده: «المجتبی من السنن المأثورة» که عیناً همان «سنن الدارقطني» مطبوع است.

زرکلی، کتاب «السنن» و «المجتبی من السنن المأثورة» را دو کتاب ثبت نموده، و میگوید اولی چاپ شده، و دومی مخطوط است، که احتمالاً اشتباهی رخ داده است (الاعلام ۵/۱۳۰).

این نسخه مشتمل است بر جزء (۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۷) یعنی پایان کتاب.

آغاز: «بقية كتاب الحج... اخبرنا ابو الحسن علي بن عمر بن احمد الدارقطني ببغداد قال حدثنا محمد بن مخلد» حدیث شماره (۲۳۷) از کتاب الحج، از سنن چاپ دار المحاسن قاهره.

انجام، متن حدیث اقتاده: «حدثنا احمد بن محمد بن سعدان الصيدلاني بواسط... وعمر بن دينار وطاوس البهاني».

نسخ، اوائل سده ششم هجری، در حاشیه تصحیح سده و نسیانه ملاع دارد، در

آغاز و پایان هر جزء چندین فرائد و سماع مختلف بوسه سده که اقدم آنها

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۲۴۹

بتاریخ رجب ۵۰۸ هـ دال براینکه احمد بن محمد بن فضل کتاب زابر سیخ

اسماعیل بن فضل بن احمد بن اخنید معروف بسراج فرائت نموده است.

همچنین چند سماع دیگر بر همین سراج بتاریخ ربیع الاول ۵۰۹، وشمیان ۵۱۲.

ومحرم ۵۱۷ هـ وغبّرآن دیده میشود.

۲۰۷ برگ. ۲۴ سطر.

از نسخه ایا صوفیا، بشماره (۵۵۰).

(۷۷۰)

بغیة المرید وأنیس الفرید

(انساب - عربی)

از: عامر بن محمد بن عبد الله بن عامر حسنی یمانی (۱۱۳۵ هـ)

(زبارة، ملحق البدر المطالع / ۱۱۰).

بشماره (۶۴۴) رجوع شود.

نسخ. محمد بن عبد الله سر علی ملف بحجازی زیدی. نسب جمعه سازدهم

ربیع الاول ۱۳۹۵ هـ. در حاشیه تصحیح شده و بانشخه ام توسط کاتب وصفی

لاسلام احمد بن یحیی بن احمد مقابله شده است.

۳۲۴ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه کاتب.

(۷۷۱)

مناقب امیر المومنین علی بن ابی طالب (ع) (حدیب - عربی)

از: ابو جعفر محمد بن سلیمان کوفی (زنده در ۳۰۰ هـ) (بروکلان، ذیل ۲۰۹/۱).

کتابی است در فضائل و مناقب حضرت علی علیه السلام با عناوین (باب - باب) مؤلف، در آغاز، چند باب را بمناقب پیامبر اکرم (ص) و همچنین ابو ابی را بمناقب حضرت صدیقه و امام حسن و امام حسین علیهم السلام اختصاص داده است.

این کتاب ظاهراً در بیش از هفت جزء تألیف شده است بقرینه اینکه در پایان جزء هفتم، چنین آمده: (انتهی الموجود من مناقب امیر المؤمنین علی بن ابی طالب کرم الله وجهه).

نسخه حاضر مشتمل است بر اول کتاب تا پایان جزء هفتم.

آغاز: «قال ابو جعفر محمد بن سلیمان الکوفی... عن الحسن بن علی قال: سألت خالی هند بن ابی هاله وکان وصافاً عن صفة رسول صلی الله علیه وآله وسلم، فقال: کان رسول الله (ص) فحماً مفحماً...».

انجام: «عن ام سلمة قالت: قال رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم: لا تزال الدین مع علی وعلی معه حتی تردا علی الحوض، وصلی الله علی محمد وآله وسلم».

نسخ، مهدی بن محمد بن عبد الله المهمل، ظاهراً در چهاردهم ربیع الآخر

۱۰۳۷ هـ، در حاشیه تصحیح شده است. در برگ ۱۱۶ چنین آمده: (قال فی

الام قول باصله وصحح عليه في سنة سبع وسبعين وخمائه).

۲۲۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخهٔ امیروزیان، میلان، ایتالیا، بشارهٔ (H..۱۲۸).

(۷۷۲)

المنتخب = (معجم الشيوخ) (رجال وحديث - عربی)

از: عبد الكريم بن محمد بن منصور سمعاني مروزي شافعي (۵۶۲ هـ) (بروکلان، ذیل ۵/۱ و ۵۶۴).

سمعانی همچنانکه خود در مقدمه میگوید: در سنهٔ ۵۴۶ هـ در بلخ در کتابخانهٔ شیخ ابو شجاع عمر بن ابی الحسین البسطامی کتاب «معجم الشيوخ» ابی محمد عبد العزیز بن محمد بن محمد تحشبی حافظ را دیده و کیفیت تدوین و تألیف آنرا پسندیده است، لذا در صدد بر آمده تا اسامی شیوخ خود را بترتیب حروف اول نام آنان جمع نماید.

سمعانی، بعد از ذکر نام هر کدام از مشایخ، نسب و شرح حال وی را بیان نموده سپس کتبی را که بروی سماع نموده و همچنین سند روایت خود را تا مصنف ذکر میکند و پس از آن يك یا دو ویا چند حدیث از او نقل میکند و در پایان محل ملاقات، و تاریخ ولادت و درگذشت هر کدام را آورده است.

آغاز: «اخبیرنا الشیخ الامام... قال ثنا الامام تاج الاسلام ابو سعد عبد الکرم بن محمد بن منصور السمعانی اجازة ان لم یکن سماعاً».

انجام: «حرف اللام الف، هی ام الضیاء لامعة بنت ابی علی الحسن ابن احمد بن الحسن الدقاق الاصبهانی من اهل اصبهان من اولاد المحدثین سمعت

ابا الطیب محمد بن احمد بن سلیمان الاصبهانی المعروف بسله و ابا محمد التیمی کتبت عنها شیاً یسیراً باصبهان».

نسخ، ابو بکر بن عبد الکاظمی بن عثمان مراغی، بیست و دوم ذی الحجة ۶۴۷ هـ در حاشیه تصحیح شده است.

۲۹۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (۸. ۲۹۵۳) (فهرست خطی عربی طوب قایی ۵۰۳/۳).

(۷۷۳)

المشیخة البغدادية (رجال وحدیث - عربی)

از: ابو طاهر احمد بن محمد بن احمد سلفی اصفهانی (۸ یا ۵۷۶ هـ) (بروکلان ۱/ (۳۶۵) ۴۵۰).

ابو طاهر سلفی که خود از مشایخ عامه است و اورامسند الدنيا و شیخ الارض نامیده اند، برای سماع حدیث بعراق و شام و بلاد جبل و خراسان و حجاز و مصر، مسافرتها نموده است. وی سه کتاب پیرامون مشیخه خود نوشته است. ۱- معجمی برای مشیخه خود در اصفهان، ۲- کتابی بعنوان مشیخه بغداد، ۳- معجمی برای سایر بلاد، بنام: «معجم السفر» (فهرس الفهارس والانبات ۹۹۷/۲).

کتاب حاضر «المشیخة البغدادية» او است، حاجی خلیفه میگوید: جمع فیها الجم الغفر مع فوائد ما لا توصف (کشف الظنون ۱۶۹۶/۲).

آغاز: «انسانی ابو طاهر احمد بن محمد بن احمد بن محمد بن ابراهیم

سَلَفَهُ السَّلَفِي الْأَصْبَهَانِي الْحَافِظُ الْفَقِيهَ الشَّافِعِي الصُّوفِي».

انجام: «عن محمد السقا قال: ثلث لا يوجد عندهم الفضل... والحمد لله وحده وصلواته على سيدنا محمد واله».

تعلیق، ابراهیم بن عثمان بن عیسی بن درباس ما رانی، سب سنه بیست وسم رجب ۶۰۹ هـ در حران از روی نسخه ای که بخط سیح حماد حرانی بوده و آنرا در ربیع الآخر ۵۷۴ هـ در اسکندریه نوشته و از ابو طاهر سلفی سماع نموده است. در حاشیه تصحیح شده است. در پایان سماعی است دال بر اینکه عده ای از متابع کتاب را بر ابراهیم بن عثمان بن عیسی بن درباس سماع نموده اند.

۳۴۷ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه اسکو ریال ما درید، بشماره (۱۷۸۳) (فهرست خطی عربی اسکو ریال ۲/۳۸۱).

(۷۷۴)

سبل الهدی والرشاد فی سیره خیر العباد (تاریخ - عربی)

از: محمد بن یوسف بن علی صالحی دمشقی شافعی (۹۴۲ هـ) (بروکلمان ۲/ (۳۰۴) ۳۹۲).

کتاب مفصلی است در سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم با عناوین (باب - باب)، مؤلف، در تألیف این کتاب از مصادر فراوانی استفاده کرده و مجموع یافته های خود را پیرامون سیره رسول گرامی اسلام (ص) با ملاحظه تمام جوانب در حدود هزار باب تدوین نموده است، وی در آغاز کتاب

فهرست تمام ابواب را آورده است.

این کتاب در ۱۳۹۲ هـ در قاهره باهتمام المجلس الأعلى للشئون الاسلامية درسه جزء چاپ شده است. این نسخه مشتمل است بر دوسوم کتاب، یعنی تا پایان جزء دوم، از چاپ قاهره را در بر دارد. آغاز: «الحمد لله الذي خص سيدنا محمد (ص) باسنى المناقب، ورفعته في الشرف الى اعلى المراتب».

انجام: «تنبيهات، الاول: قال ابن سعد: قلت للواقدي... الماء الحار الشديد الحرارة. الآيات».

نسخ، شيخ احمد بن سبيح محمد، روز آخر جهادی الآخره ۱۳۳۲ هـ، در حاشیه تصحيح شده است.

۲۸۷ برگ، ۳۳ سطر.

از نسخه طوپ قاپی - استانبول، بشماره (E.H. ۱۱۶۷) (فهرست خطی عربی ها نجا ۳/۴۳۰).

(۷۷۵)

المتفق والمفترق

(رجال - عربی)

از: ابو بکر احمد بن علی بن ثابت، معروف بخطیب بغدادی (۴۶۳ هـ) (بروکلمان، ذیل ۴/۱ - ۵۶۲).

کتابی است پیرامون متفق ومفترق در اسماء رجال حدیث، بترتیب حروف معجم. این کتاب ظاهراً در هیجده جزء تألیف شده است.

نسخه حاضر، مشتمل است بر اجزاء (۱۰ و ۱۱ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶

و ۱۷ و ۱۸).

آغاز: «ثنا الشيخ الجليل ابو بكر احمد بن علي بن ثابت بن مهدي الخطيب البغدادي... عبد الله بن مسلم احد عشر رجلاً».

انجام، افتاده: «ثنا جعفر بن برقان عن هشام بن عروة عن ابيه عن عايشه قالت: قال».

نسخ. سده ششم هجری، در پایان جزء دهم آمده: مقابله شد با اصلی که در آخر آن چنین نوشته شده (بلغت ساعاً لجميع هذا الجزء من اوله على الشيخ الامام ابی بکر احمد بن علی بن ثابت الخطیب الحافظ رضی الله عنه قرأته بلفظه بدمشق فی المسجد الجامع وسمع جميع القرائه ولدای ابو الفتح و ابو علی محمد وطلحه... وذلك فی شوال من سنة ثمان وخمسين ولربعمائه)، همچنین ساعی است بنابر خبر نیمه محرم ۵۷۹ هـ، چند ساع دیگر بهمین منوال در پایان بعضی از اجزاء دیگر دیده میشود.

۱۸۴ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه فیض الله افندی - استانیول بشماره (۱۵۱۵).

(۷۷۶)

(رجال - عربی)

المتفق والمفترق

از: ابو بکر احمد بن علی بن ثابت، معروف بخطیب بغدادی (۴۶۳)

هـ).

این نسخه تصویر مکرر شماره (۷۷۵) است.

(۷۷۷)

المتفق والمفترق

(رجال - عربی)

از: ابو بکر احمد بن علی بن ثابت، معروف بخطیب بغدادی (۴۶۳ هـ).
این نسخه نیز تصویر مکرر شماره (۷۷۵) است.

(۷۷۸)

تاریخ اربل = (نباهة البلد الحامل بمن ورده من الامائل) (تاریخ - عربی)

از: شرف الدین ابو البرکات مبارک بن احمد بن مبارک اربلی، معروف بابن مستوفی (۶۳۷ هـ) (بروکلمان، ذیل ۴۹۶/۱).
کتاب نسبتاً مفصلی است در چهار جزء در شرح احوال بزرگان، و اخبار و صلحاء، و محدثین که باربل وارد شده اند بترتیب اسما.
این نسخه جزء دوم کتاب، و با شرح حال زهاد و عرفا آغاز میشود.
آغاز: «الفصل الثانی فی ذکر الأخیار الصلحاء والمحدثین والمنتسبین بهم، انا ذاكر فی هذا الباب المنقطعين الى الزهادة والموسومين بالعدالة والمعروفين بالرواية».

انجام: «ابن المكبر ابو الحسن علی... المقدسی البغدادی... ورد اربل غیر مرة و آخرها فی رجب من سنة ثمان وعشرين وستائه وسافر فيه تم وردها فی

رجب من سنة ثلاثين وستائه لما هو عليه».

نسخ. نوال ۶۴۱ هـ. در حاشیه تصحیح شده است.

۲۳۱ برگ. ۱۹ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۴۰۹۸) (ار بری، فهرست خطی عربی
۳۱/۵).

(۷۷۹)

بساتین الفضلاء وریاحین العقلاء (تاریخ - عربی)

از: حمید الدین ابو عبد الله محمود بن عمر نجاتی نیشابوری (۷۵۰
یا ۷۲۸ هـ) (بروکلمان، ذیل ۵۴۸/۱ - کشف الظنون ۲/۲۰۵۲).

شرحی است در دو جلد بر تاریخ یمینی با عناوین (قال - اقول).
نجاتی، با استفاده از شروح پنجگانه بر تاریخ یمینی و اضافاتی دیگر از
خودش این شرح را تألیف نموده و مورد تشویق استادش قطب الدین شیرازی
قرار گرفته است.

نسخه دیگری از این کتاب، مشتمل بر مجلد اول، تحت شماره (۹۱)
قبلاً معرفی شده که تاریخ فراغت مؤلف از آن ربیع الاول ۷۱۳ هـ نوشته شده
است. لیکن تاریخ فراغت مؤلف از مجلد اول این نسخه رمضان ۷۱۰ و از
مجلد دوم ذی الحجه ۷۰۹ هـ در تبریز آمده است.
نسخه حاضر مشتمل است بر تمام کتاب.

آغاز: «الحمد لله المحمود على اليمن الفائض عن يمينه السحاء... وبعد
فيقول... ابو عبد الله محمود بن عمر النجاتي النيشابوري».

انجام: «وانها اودع هذا البيت خاتمة الكتاب كي يكون مثل خاتمة فائحة الكتاب».

نسخ ونستعلیق، نیمه اول سده هشتم هجری از روی نسخه خط مؤلف و در حیات وی، در حاشیه تصحیح شده و بعضی جاها حاشیه نویسی دارد.

۳۴۴ برگ، ۲۷ سطر

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A.۳۰۰۳) (فهرست خطی عربی طوب قاپی ۴۷۲/۳).

(۷۸۰)

کتاب الفتن

((حدیث - عربی))

از: ابو عبد الله نعیم بن حماد بن معاویه خزاعی مروزی (۲۲۸ هـ) (بروکلان، ذیل ۲۵۷/۱).

بشماره (۷۰۹) رجوع شود.

این نسخه تصویر مکرر شماره (۷۰۹) از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR.9449) است.

(۷۸۱)

المقاصد السنیة فی الاحادیث الالهية

((حدیث - عربی))

از: علاء الدین علی بن بلهان بن عبد الله فارسی مصری حنفی (۷۳۹)

هـ) (بروکلمان، ذیل ۸۰/۲).

کتابی است مشتمل بر صد حدیث قدسی که مؤلف، آنها را از مشایخ خود در بغداد و دمشق و قاهره و اسکندریه شنیده است، همچنین در پایان حکایات و اشعاری متضمن بر موعظه ذکر کرده است.

در گذشت مؤلف را اکثراً در ۷۳۹ هـ نوشته اند، لیکن در (التراجم السنیه فی تراجم الحنفیه/مخطوط بشماره ۲۰۲/ عکسی این کتابخانه) در گذشت مؤلف در ۷۳۱ هـ ثبت شده است.

مؤلف، کتاب را بده جزء تجزئه نموده است، این نسخه مشتمل است بر تمام کتاب.

آغاز: «الحمد لله ذي الكلمة العلية، والعدة الوفيه... وقد خرج العبد الفقير على بلهان من مسموعاته ببغداد ودمشق والقاهرة ومصر والاسكندريه هذه الماية حديث الالهية».

انجام: «واذا عفوت فان فضلك واسع - واذا سطوت فان عبد مذنب. آخر الجزء العاشر من المقاصد السنیه».

نسخ مغرب، روز شنبه بیست و نهم رمضان ۷۳۰ هـ، در حاشیه تصحیح شده و نشانه بلاغ دارد.

در آخر اکثر اجزاء کتاب چند سباع و اجازه است بخط مؤلف که تاریخ کتابت آنها ۶۸۳ و ۶۸۴ هجری است، و این مستغرب بنظر میرسد، زیرا بنا بر آنچه بروکلمان و دیگران ولادت مؤلف را در سنه ۶۷۵ هـ نوشته اند، مؤلف در آن تاریخ کودکی هفت ساله بوده، پس یاباید ولادت مؤلف قبل از ۶۷۵ هـ باشد و یا اشتباهی دیگر رخ داده است. روی صفحه عنوان تملک صلاح الکتبی بتاريخ ۷۴۵ هـ دیده میشود.

از نسخه اسکوریاال، بشماره (۱۶۹۰) (فهرست خطی عربی اسکوریاال ۲/۳۱۰).

(۷۸۲)

(فقه - عربی)

المنهج المنیر

از: ابو طالب یحیی بن حسین بن هارون بن حسین حسنی زیدی. الناطق بالحق (۴۲۴ هـ) (معجم المؤلفین ۱۳/۱۹۲).

هما نظور که در شماره (۴۹۸) گذشت مؤلف، خود از ائمه زیدیه بوده و در صدد تصحیح مذهب، وراء «الهادی الی الحق یحیی بن حسین بن قاسم بن ابراهیم حسنی» امام زیدیه متوفی (۲۹۸ هـ) بر آمده و کتاب «التحریر» را در فقه نوشته است.

کتاب حاضر، که روی صفحه عنوان آن چنین آمده «المنهج المنیر فی فوائد التحریر، فی فقه آل محمد علیهم السلام» در دو جزء، و بسبک کتاب «التحریر» تألیف شده الا اینکه زیاداتی بر آن کتاب دارد.

این نسخه جزء دوم، و مشتمل است بر «کتاب البیوع» تا پایان «کتاب الوصایا».

آغاز: «کتاب البیوع، باب البیوع الصحیحة والفاسده، کل بیع یقع بین المتبايعین جایزی التصرّف فیها یتصرفان فیه».

انجام: «فصل قال المنصور بالله: من اوصی لمولایه... ان الوصیه لهم

کلهم».

اية الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج/۲ ۲۶۱

نسخ، احتمالا سده هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۴۰ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR. 3839) (ریو، فهرست خطی عربی هما نجا/۲۱۹).

(۷۸۳)

السيرة النبوية

(سیره - عربی)

از: ابو محمد عبد الملك بن هشام بن ايوب حميرى بصرى (۱۸ یا ۲۱۳ هـ) (كشف الظنون ۲/۱۰۱۲ - بروكلمان، ذیل ۱/۲۰۶).

ابن هشام، كتاب «سيرة رسول الله (ص)» محمد بن اسحاق متوفى بسال (۱۵۱ هـ) را تهذيب وتدوين نموده و آنچه از ابن اسحاق فوت شده بآن اضافه کرده است.

این كتاب، در ۱۳۵۵ هـ، در قاهره در چهار جزء با تحقیقات مشروح چاپ شده است.

نسخه حاضر، مستمل است بر تمام كتاب.

آغاز: «حدثني ابو عثمان نجبة يحيى... عن ابي محمد عبد الملك بن هشام البصرى... هذا كتاب سيرة رسول الله (ص)».

انجام:

«با أفضل الناس انى كنت فى نهر أصبحته منه كمثل المفرد الصادى

قال ابن هشام: عجز البيت الأول عن غير ابن اسحاق».

مغربی، احتمالاً سدهٔ هفتم هجری، در حاسبه تصحیح سده و حاسبه نویسی دارد، روی برگ عنوان تملکی بتاریخ ۷۱۰ هـ دیده میشود.
۱۴۷ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخهٔ اسکوریال - ما درید، بشمارهٔ (۱۶۸۷) (فهرست خطی عربی اسکوریال ۲۰۸/۳).

(۷۸۴)

الترجمان المفتوح لثمرات کرائم البستان (تاریخ - عربی)

از: محمد بن احمد بن یحییٰ یمنی زیدی، معروف بابن مظفر (۹۲۶ هـ) (مصادر التراث الیمنی فی المتحف البریطانی ۶۹/).
کتابی است مشتمل بر مطالب تاریخی و شرح احوال بزرگان زیدیه، و شرح قصیدهٔ سید صارم الدین ابراهیم بن محمد وزیر، و مطالب دیگر با عناوین (فصل - فصل).
کحاله در گذشت مؤلف را (۹۷۰ هـ) ثبت نموده است (معجم المؤلفین ۲۸/۹).

آغاز: «الحمد لله الذی منحنا معاصرة العلماء الکبراء الأخیار واقتبسنا من علمهم الواسع الزخار».

انجام: «وهی فی شرح قصیده السید صارم الدین... والحمد لله علی کل حال والصلوة علی سیدنا محمد واله خیر ال».

نسخ، جهادی الاولی ۹۹۲ هـ، در بابان تملک نرف الدین محمد مکی بن محمد بن محمد بن خمس الدین... عاملی بتاریخ ۱۱۷۱ هـ دیده میشود.

۲۲۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (Add.18,513).

(۷۸۵)

عیون الأخبار فی مناقب الأخیار (حدیث - عربی)

از: ابو المعالی محمد بن علی حسینی بغدادی (۴۶۸ هـ) (بروکلان، ذیل ۶۰۲/۱).

کتابی است در فضائل قریش و خلفاء، و بنی هاشم و بنی العباس، که مؤلف آنها را در چهل مجلس املاء نموده است. ^{۱۰۱}
آغاز: «الحمد لله الواجب حمده، الصادق وعده، الواسع رفته الذي من علينا بمعرفته وتوجيهه».

انجام: «فقال له النبي (ص).. الله امر دنياك، فاما اخرتك فاننا لها ضامن».

سخ. يوسف بن عیسی بن علی، چهارم رجب ۶۹۳ هـ. در حاشیه تصحیح

شده و با نسخه ای که در جهادی الاولی ۵۶۹ هـ بر شیخ تقی الدین.. احمد بن

حمزة بن علی سلمی فرائد شده مقابل شده است.

۹۸ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه واتیکان، بشماره (۱۴۶۱).

(۷۸۶)

کنز الدرر وجامع الغرر

(تاریخ - عربی)

از: ابو بکر ابن عبد الله بن اييك الدواداری (بعد از ۷۳۵ هـ).
تاریخ مفصلی است در نه جزء بترتیب سنوات. مؤلف، کتاب را با ذکر
حوادث سال ۷۳۵ هـ پایان آورده است. بشماره (۵۶۳) رجوع نمود.
این نسخه، جزء هشتم کتاب، ومشمول است بر اخبار دولت اترک.
حوادث بین سالهای ۶۴۸ تا ۶۹۹ هـ را در بر دارد.
آغاز: «الحمد لله الذي اطفى فاخمد جمره الاشراك... حيا دولة
الأتراك».

انجام: «فلوجاءت الدنيا الى باسرها - ولم آل مكتوباً سعيداً فما تعنى».

نسخ. بخط مؤلف. بیستم ذی القعدة ۷۳۴ هـ. در حاشیه تصحیح شده

و بعضی از جاها بیاض مانده است. قبل از کتاب فهرست مطالب دارد

۱۷۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۳۲/۸)
(فهرست عربی طوبی قایی ۳/۳۶۵).

(۷۸۷)

مصقل صفا در تجلیه وتصفیة آینه حق نها

(اغناد - فارسی)

از: سید احمد بن زین العابدین علوی عاملی (سده ۱۱ هـ) (ذریعه ۱۳۰/۲۱).

ردی است بر کتاب «آینه حق نیا» که یکی از علمای مسیحی هند در اثبات تثلیث نوشته است مؤلف، در محرم ۱۰۳۲ هـ از تألیف آن فراغت یافته است.

آغاز: «بعد از حمد قیومی که آستان ربوبیتش از سدره المنتهای ساکنان بارگاه لاهوت بر تراست».

انجام: «قد اتفق تمام تصنیف هذه العجالة الوثيقة والرسالة الانیقة وهو کتاب مصقل صفا...»

مغلوب ارگشت خصم از آن نیست عجب - زآن روی که شد تمام در سال غلب».

نسخ، احتمالاً بخط مؤلف، در حاسبه تصحیح سده.

۲۱۱ برگ، ۱۱ و ۱۳ سطر.

از نسخه اسکواریال - ما درید، بشماره (۱۵۵۵) (فهرست خطی عربی اسکواریال ۱۳۵/۳).

(۷۸۸)

معانی القرآن (علوم قرآن - عربی)

از: ابو اسحاق ابراهیم بن السری بن سهل الزجاج (۳۱۱ هـ) (بروکلان ۱/ (۱۱۰) ۱۱۱ - کشف الظنون ۲/ ۱۷۳۰).

کتابی است در بیان اعراب قرآن مجید و معانی آن در دو جزء روی برگ عنوان

این نسخه نام کتاب چنین آمده: «اعراب القرآن ومعانيه». مؤلف، در ربیع الاول ۳۰۱ هـ از املاء آن فراغت یافته است.

این نسخه جزء دوم کتاب، ومشمول است برسوره رعد تا پایان قرآن. آغاز: «سورة الرعد. الرقد فسرائي سورة البقرة ما قيل في هذا وأشباهه». انجام: «انه يستعاذ من شر الجن والانس ودليل ذلك من شر ما خلق. آخر كتاب معاني القرآن».

نسخ مشکول. جمادی الاولى ۳۹۵ هـ در دمشق. در حاسه تصحيح سده است. در پایان مناوله واجازه ای است بتاریخ ۶۲۹ هـ با امضای ابو المظفر يوسف بن یعقوب بن عثمان بن أبي طاهر اردبیل.

۳۳۳ برگ، ۲۲ سطر.

از نسخه کوپریلی - استانبول، بشماره (۴۳) (فهرس مخطوطات کوپریلی ۶/۱ و ۴۵).

(۷۸۹)

الوجوه والنظائر

(تفسر - عربی)

از: ابو الحسن مقاتل بن سلیمان بن بشر ازدی بلخی (۱۵۰ هـ) (سزکین ۲/۱ و ۶۱ - زرکلی، الاعلام ۲۰۶/۸).

کتابی است در بیان نظائر ومعانی آن در قرآن مجید. ظاهراً اصل کتاب که نام آن «وجوه حرف القرآن» باشد در دست نیست، و آنچه از آن باقی مانده تهذیبی از آن است که توسط تلمیذ مؤلف، ابونصر انجام شده وبعنوان «الوجوه والنظائر» در دست است.

آغاز: «مما الف ابو نصر من وجوه حرف القرآن عن مقاتل ابن سلیمان».
 انجام: «الوجه السادس فسق یعنی السیات، ولا رفث ولا فسوق یعنی السیات فی الحج، والله اعلم بالصواب. تم کتاب الوجوه والنظائر...».
 نسخ. سدهٔ دهم هجری. در حاسبه تصحیح سده است. روی برگ عنوان
 نعلک حلال الدین محمد الرملی دیده میسود.

۱۷۳ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخهٔ امانت خزانه سی (طوب قایی) استانبول، بشمارهٔ (۲۰۵۰).

(۷۹۰)

دستور العمل وتصحیح الجدول (نجوم - فارسی)

از: محمود بن محمد معروف بمیرم چلبی (۹۳۱ هـ) (ریحانة الأدب ۷۸/۶ - کشف الظنون ۲/۹۶۶).

شرحی است فارسی بر «زیج الخ بیک»، مؤلف. از مشاهیر علمای عثمانی و معلم ریاضیات سلطان بایزید دوم هشتمین سلطان عثمانی (۸۸۶ - ۹۱۸ هـ) بوده و این شرح را بدستوروی نوشته و در روز شنبه دوازدهم رجب ۹۰۴ هـ از آن فراغت یافته است.

آغاز: «تبارک الذی له ملک السموات والارض وعنده علم الساعة».
 انجام: «پس بر مقتضای قضیه ختامه مسک خاتمۀ این کتاب را نیز بدعای دولت روز افزون پادشاه اسلام ختم میکنم... آمین یارب العالمین».

نسخ. در روز پنجشنبه غرهٔ رجب ۹۵۶ هـ از روی نسخهٔ خط مصنف. در
 حاشیه تصحیح شده است.

۱۸۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه حسن حسنی (سلیمانیه) استانبول، بشماره (۱۲۸۴).

(۷۹۱)

کتاب الخیل والبیطرة

(بیطرة - عربی)

از: ابو عبد الله محمد بن یعقوب معروف بابن اخي حزام (حدود ۲۵۱ هـ) (بروکلمان ۱/ (۲۴۴) ۲۸۲).

کتابی است با عناوین (باب - باب) یرامون فروسیه واحوال خیل از حیث سلامت ومرض ودرمان بیماری این گونه حیوانات که در قدیم نقس مهمی در زندگی انسانها داشته. که اصطلاحاً آنرا علم بیطرة میگویند.

از این کتاب بـ (الفرسیة والبیطرة) نیز نام برده اند.

آغاز: «قال الصدر الکبیر... ابو عبد الله محمد بن یعقوب عرف بابن اخي حزام... الحمد لله ولی الحمد واهله».

انجام: «ولا ورام الخوف تسقى الدابة منه شراب ان شاء الله تعالى، ثم الصفات في البيطرة...».

نسخ. هـ. س. ۶۵۴ هـ. در حاشیه صحیح سده س

۱۶۰ برگ، ۱۷ سطر

از نسخه جیستریینی. بشماره (۴۱۶۱) (ازبری). فهرست خطی عربی

(۷۹۲)

البدیع فی القراءات

(علوم قرآن - عربی)

از: ابو عبد الله حسین بن احمد بن خالویه همدانی (۳۷۰ هـ) (معجم المؤلفین ۱۱/۳ و ۳۱۰).

کتابی است در باره قراءات قرآن مجید، مشتمل بر قراءات قراء سبعة وقراءات شاذة. ابن خالویه ظاهراً این کتاب را برای سیف الدوله حمدانی که معاصر وی بوده تألیف نموده است. از پایان کتاب، چنین استفاده میشود که مؤلف، کتابی در بدیع تألیف نموده و ابوابی مشتمل بر قراءات بآن ملحق نموده است.

آغاز: «فاختصار قراءات المعروفة... حتی لا یخفی علی التاکید فی کتابنا هذا من القراءات شاذها ومعروفها».

انجام: «قال ابن خالویه: هذه ابواب کتبناها فی اخر البدیع... وتسهل علی من اراد حفظها. تم کتاب البدیع...».

کوفی مغرب، سده چهاره هجری. فسمی از مطائب مربوط بکتاب یا خطی در بر در حاشیه نوشته شده است.

۱۰۵ برگ. سطرها مختلف

از نسخه جسترینی، شماره (۳۰۵۱) (اربری، فهرست خطی عربی

۲۱/۱).

(۷۹۳)

امثال الحديث

(حدیث - عربی)

از: ابو محمد حسن بن عبد الرحمن بن خلّاد را مهر مزی (حدود ۳۶۰ هـ) (بروکلان، ذیل ۲۷۴/۱).

کتابی است حدیثی مستمل بر ذکر امثال مرویه از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم در هفت جزء. تمام اجزاء بر وایت ابو طاهر احمد بن محمد سلفی اصفهانی با دو واسطه از مؤلف، نقل شده است.

نسخه حاضر، تمام اجزاء هفتگانه را در بر دارد.

آغاز: «قال النبیخ الامام الحافظ أبو طاهر احمد بن محمد... حدیثی ابو محمد الحسن بن عبد الرحمن بن الخلال الراهم مزی».

انجام: «وعن لقاء العدو انفاقاً من الضیعة هم. اخر الكتاب والحمد لله رب العالمین وصلوته علی سیدنا محمد رسولہ وآله...».

نسخ، احتمالاً از آخر سده هجری، در حاشیه صحیح سده و نسانه

مقاله دارد، در پایان جزء دوم سنجی است تاریخ ذی القعدة ۸۲۴ هـ دل بر

انکه عددای از مسایخ کتاب را سنج نموده اند

۱۲۶ بر م، ۱۱ سطر.

از نسخه اسکوریال - ما درید، بشماره (۱۴۰۵) (فهرست خطی عربی اسکوریال ۶۴/۳).

(۷۹۴)

معرفة علوم الحديث

(درایه - عربی)

از: حاکم ابو عبد الله محمد بن عبد الله نیشابوری (۴۰۵ هـ)
(بروکلمان ۱/ (۱۶۶) (۱۷۵).

کتابی است بی‌امون علم الحديث و آنچه طالبان اخبار، و آثار بآن نیازمند می‌باشند، ما نند تقسیم حدیث بصحیح و حسن و ضعیف و مرسل و منقطع و معضل و شاذ و غریب، و کیفیت اخذ روایت یکی از دیگری بقرائت یا کتابت یا مناو له یا اجازه و غیر آن.

این کتاب در حیدر آباد دکن و قاهره و بیروت چاپ شده است (مشار، حایبی عربی/ ۸۷۴).

آغاز: «حدثنا علی بن عباس... قال اخبرنا الحاکم الفاضل ابو عبد الله محمد بن عبد الله... قال: الحمد لله ذی المن والاحسان، والقدرة والسلطان». انجام: «قال قلت: لا، قال: اذا رجعت فاكتبه واختمه ووجه به الی».

تعلیق:.... عبد الله الدینوری احنالاً سدهٔ نجم هجری، در حاشیه تصحیح

سده است.

۱۳۸ برگ، ۱۸ سطر

از نسخهٔ اسکوریال - ما درید، بشمارهٔ (۱۵۹۹) (فهرست خطی عربی اسکوریال ۱۵۲/۳).

(۷۹۵)

امثال الحديث (حديث - عربی)

از: ابو محمد حسن بن عبد الرحمن بن خلاد رامهر مزی (حدود ۳۶۰ هـ).

این نسخه تصویر مکرر شماره (۷۹۳) از نسخه شماره (۱۴۰۵) اسکوریال است.

(۷۹۶)

بغية المستفيد في أخبار مدينة زبيد (تاریخ - عربی)

از: وجیه الدین عبد الرحمن بن علی بن محمد شیبانی زبیدی شافعی، معروف بابن الدبیع (۹۴۴ هـ) (بروکلان ۲/ (۴۰۱) ۵۲۷).

تاریخ شهر زبید است از بلاد دیمین از ابتدای تأسیس آن تا اواخر سده نهم هجری.

مؤلف، کتاب را در يك مقدمه و ده باب مرتب نموده، بدین ترتیب:

المقدمة: في ذكر اليمن وفضله واسلام اهله...

الباب الاول: في ذكر مدينة زبيد وفضلها...

الباب الثاني: في ذكر تملك بنى زياد...

الباب الثالث: في ذكر ملوك الحبشة باليمن من آل نجاح...

الباب الرابع: في ذكر وزراء آل نجاح.

الباب الخامس: في ذكر قيام السيد على بن مهدي... وزوال ملك الحميشة وانقضاء دولتهم.

الباب السادس: في ذكر دولة بنى ابوب واول دخولهم اليمن.

الباب السابع: في ذكر دولة الملوك بنى رسول الغسانيين باليمن.

الباب الثامن: في ذكر الدولة الغراء الطاهرية...

الباب التاسع: في ذكر الدولة السعيدة المباركة الحميدة المنصورية..

الباب العاشر: في ذكر دولة مولانا... عامر ابن عبد الوهاب بن داود بن

طاهر...

آغاز: «الحمد لله رب العالمين، الذى علمنا ما لم نكن به عالمين، وفهمنا علوم الاولين والآخرين».

انجام: «ويجعل كلمة الملك باقية فيه، وفي عقبه الى يوم الدين آمين آمين».

آمين آمين لا ارضى بواحدة — حتى اضيف اليها الف اميناً».

نسخ، سده يازدهم هجرى، در بايان تاريخ روز يكشنبه بستم صفر ۹۰۳

ه ثبت سده كه شايد تاريخ فراغت مؤلف، از تأليف باشد.

۹۲ برى، ۲۳ سطر.

از نسّه چستربيتى، بشماره (۳۷۴۹) (اربرى، فهرست خطى عربى

۱۰۵/۳).

(۷۹۷)

از: عز الدین عبد العزیز بن محمد بن ابراهیم کنانی شافعی، معروف بابن جماعة (۷۶۷ هـ) (بروکلمان، ذیل ۷۸/۲ - کشف الظنون ۱۰۱۳/۲).

کتاب مختصر یست در سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم. ابن جماعة، این کتاب را با استفاده از کتب مغازی و سیر، مخصوصاً «المختصر فی سیره سید البشر» تألیف شرف الدین ابی محمد عبد المؤمن بن خلف دمیاطی متوفی بسال ۷۰۵ هـ جمع نموده است.

آغاز: «الحمد لله حمداً یوافی جزیل نعمائه... اما بعد: فهذا مختصر فی سیره سیدنا رسول الله (ص) جمعته من کتب فی المغازی والسير».

انجام: «وقیل دفن لیلۃ الثلاثا، وقیل یوم الثلاثا، وقیل لیلۃ الاربعاء وهو المرجع، وقیل یوم الاربعاء، صلی الله علیه وعلى آله... الى یوم الدین».

نسخ معرب، محمد بن احمد النقاش المعروف بالناسخ، دهم ذی القعدة ۷۳۶

هـ در حاسبه تصحیح شده و بانشه اصل بخط مؤلف مقابله شده است. در پایان

جند سماع آمده بکی بخط مؤلف بتاریخ روز سه سنه بیست و یکم ذی القعدة

۷۳۶ هـ دال بر اینکه عده‌ای از فضلا کتاب را بر مؤلف، سماع نموده اند.

۹۶ برگ، ۱۱ سطر.

از نسخه اسکوریال، بشماره (۱۷۴۴) (فهرست خطی عربی اسکوریال ۲۵۲/۳).

(۷۹۸)

مختصر السيرة النبوية

(سیره - عربی)

از: عز الدین عبد العزیز بن محمد بن ابراهیم کنانی شافعی، معروف

بابن جماعة (۷۶۷ هـ).

این نسخه نیز همان «مختصر السيرة النبوية» ابن جماعة است که در شماره قبل گذشت، لیکن در اینجا مقداری مختصر تر نوشته شده است. و احتمالاً ابن جماعة دو کتاب در سیره پیامبر اکرم نوشته باشد، یکی «المختصر الكبير في السيرة النبوية» که اینک در آخر نسخه قبل (۷۹۷) نوشته شده، و یکی «المختصر الصغير» که این نسخه باشد، زیرا آغاز این نسخه با آغاز نسخه ای که تحت عنوان «المختصر الصغير في سيرة البشير النذير» تحت شماره (۴۵۳) در جزء دوم (فهرس المخطوطات المصورة) ثبت شده برابر است (لطفی عبد البديع، فهرس المخطوطات المصورة الجزء الثاني التاريخ/ ۲۳۷).
آغاز: «أما بعد حمد الله على جزيل إفضاله... فهذا مختصر في سيرة سيدنا رسول الله (ص) جمعته من كتب في المغازی والسير».

انجام: «وشق له من اسمه كى يجله - فذوا العرش محمود وهذا محمد. والحمد لله على كل حال».

نسخ مغرب... شریفی شاکرد شهاب الدین احمد فیومی، ۹۰۶ هـ.

۶۱ برگ، ۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث، استانبول، بشماره (A. ۲۷۹۶) (فهرست خطی عربی طوب قایی ۴۲۲/۳).

(۷۹۹)

(درایه - عربی)

معرفة انواع علم الحديث

از: تقی الدین عثمان بن عبد الرحمن شهر زوری شافعی، معروف بابن

صلاح (۶۴۳ هـ) (بروکلمان ۱/ (۳۵۹) و ۴۴۰).

بسماره (۱۳۰) رجوع سود.

نسخه دیگری از کتاب «معرفة انواع علم الحديث» ابن صلاح است که قبل از نسخه شماره (۱۳۰) نوشته شده است.

مفری، محمد بن محمد بن أحمد بن عیسی، روز سه سیه سوم رمضان ۶۸۸

هـ. در حاشیه تصحیح نده اس. قبل از کتاب اجازه ای که عید بن محمد

مانکی بتاریخ محرم ۷۲۲ هـ برای ابا محمد صالح بن احمد اللخمی نوشته

است. همچنین ماثوله ای بتاریخ محرم ۷۳۰ هـ آمده اس.

۱۱۹ برگ، ۱۹ سطر

از نسخه اسکوریال، بشماره (۱۵۳۰) (فهرست خطی عربی

اسکوریال ۱۲۱/۳).

(۸۰۰)

تهذیب الآثار وتفصیل معانی الثابت عن رسول الله (ص) من الأخبار

محمّد بن جریر

از: ابو جعفر محمد بن جریر بن یزید طبری (۳۱۰ هـ) (بروکلمان

۱/ (۱۴۲) ۹ و ۱۴۸).

بسماره (۶۹۹) رجوع سود.

نسخه حاضر، قطعه ای از «تهذیب الآثار» طبری است منتمل بر «مسند

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۲۷۷

امیر المؤمنین علی بن ابی طالب» علیه السلام.

آغاز: «ذکر ما لم یض ذکره من اخبار ثعلبة بن یزید الجهمی عن علی رضوان الله علیه».

انجام: «آخر مستند امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رضوان الله علیه بتلوه ان شاء الله فی الذی یلیه ما لم یض ذکره من حدیث عبد الرحمن بن عوف....».

نسخ: سده هفدهم هجری، در حاشیه صحیح سده است و سانه عرض دارد.

در پایین دو برگ بنقل از مختصر تطیّب القول فی احکاء شرایع الاسلام طبری آمده است

۸۴ بری. ۲۲ سطر.

از نسخه کوریل - استانبول، بشماره (۲۷۰) (فهرس مخطوطات کوریل ۱/۱۴۷).

(۸۰۱)

شرح دیوان المتنبی

الادب - عربی

از: ابو الحسن علی بن احمد بن محمد واحدی نینابوری سافعی (۴۶۸ هـ) (بروکلن ۱/ (۱۲ و ۴۱۱) و ۵۲۴).

سرحی است لطیف بر دیوان ابو النطیب احمد بن حسن متنبی موفی بسال ۴۵۴ هـ. حاجی خلیفه ضمن سرح مبسوطی که راجع بسرح واحدی داده مینویسد: (افاجلها نفعا واکرها فائده سرح الامام ابی الحسن علی بن

احمد الواحدی... لیس فی سروحہ مع کثرتها منله) (کشف الظنون ۸۰۹/۱).
 این شرح، در ۱۲۷۱ هـ بطور سنگی در بمبئی، و در ۶۱ - ۱۸۵۸ م
 بانضمام دیوان متنبی و مقدمه لاتینی با هتنام «فرید ریک دبتریشی» در برلین چاپ
 شده است (معجم المطبوعات/ ۱۶۱۶).

آغاز: «الحمد لله على سوابغ النعم، وله الشكر على حلائل القسم، ربنا
 الذى علم بالقلم، علم الانسان ما لم يعلم».
 انجام: «هذا آخر ما اسمل عليه ديوانه اندى رتبه لنفسه... والله تعالى
 ذكره يتغمدنا وایاه بسعة رحمته... انه الغفور المنان».

نسخ، حسن بن علی... روز سه سیه هفدهم سول ۵۹۳ هـ در حاسه
 صحیح سده وساءه بلاغ دارد. در زبان فواندى راجع بنسبى و دیوان وی در دو
 برگ آمده است. زوی برگ عنوان حمدان فیض الله افندی دده ميسود.

۲۰۱ برگ. سفرها مختلف

از نسخه فیض الله افندی - اسنانبول، بسپارد (۱۶۴۹).

(۸۰۲)

شرح الحماسة

(۱۱۱ ب - عربی)

از: ابو زکریا یحیی بن علی بن محمد نیسانی، معرف به (ابن) خطیب
 تبریزی (۵۰۲ هـ) (بر وکلان ۱/ (۲۷۹) ۳۳۱).

شرح نسبت به مفصلی است بر حماسه ابو تمام طائی متوفی بسال ۲۳۱ هـ.
 بر اساس نوشته یاقوت، وحاجی خلیفه «ابو زکریا یحیی بن علی
 لتبریزی» سه شرح بر حماسه ابو تمام نوشته است صغیر، ومتوسط، وطویل

(معجم الادباء، ۲۰/ ۲۷ - کشف الظنون ۱/ ۶۹۲).

این نسخه ظاهراً جزء چهارم، از شرح کبیر باشد، الا اینکه از برگ پنجاه ونهم تجزئه دیگری شروع میشود و روی این برگ با خطی کهنه «الجزء الرابع من شرح الحماسة» نوشته شده که دلالت بر این دارد از اول نسخه تا این برگ (۵۹) تتمه جزء سوم باشد. بهر حال این نسخه از هشت یانه مطلع با قیامده از باب ادب شروع و بیابان کتاب ختم میشود.

آغاز: «وقال یزید بن الحكم التتقی يعط ابنه بدرًا:

یا بدر والامثال یضربها لندی اللب الحکیم».

انجام: «وإذا تأمله المنصف حق التأمل وجده جامعاً لأغراض الكتاب، ومعانيه نافعاً للمتمس الفائدة مما يحويه، والله الموفق للصواب...».

سخ معرب، محمد بن مهدی بن یوسف بن حجاج مکناسی مالکی، بیس

ونهم محره ۵۹۱ هـ از روی نسخه خط مهلب بن حسن مهلبی که او نسخه

خود را از روی نسخه ای که بر مصنف هرات بنده و اجازه ای بخط مؤلف بر آن

بوده نوشته است در حاشیه تصحیح شده است. از اول تا برگ ۵۹ بخط دیگری

است، قبل از کتاب فهرست اسعار در هفت برگ آمده

۲۰۹ برگ، سطرها مختلف

از نسخه چستریبتی، بشماره (۳۸۶۹) (اربری، فهرست خطی عربی

۴/ ۴۲).

(۸۰۳)

از : ؟ (نسخه های خطی فارسی ۱/ ۲۰، شماره ۱۸۱).

تفسیرمختصریست بر قرآن مجید ظاهراً در دو جلد. مؤلف، قطعه ای از آیات رامیآورد و پس از آن بفارسی ترجمه و تفسیر مینماید. این نسخه مشتمل است بر تفسیر سوره مریم تا پایان قرآن کریم.

آغاز: «کهیعض، در مواهب صوفیان بادیه از مواهب الهی که بر حضرت شیخ رکن الدین علاء الدوله سمنانی قدس سره».

انجام: «علی بن ابی طالب رضی الله عنه گوید: نزل ربع القرآن فینا، وربع القرآن فی عدونا، وربع القرآن فی سنن والامثال، وربع القرآن فی المفاریض ولنا کرایم القرآن، والله اعلم بالصواب، وبالله التوفیق والنعصمة».

صح. محمد بن ابو الفتح الفقه الغریب. در روز هفتم ربیع الآخر ۶۲۸ هـ.

۳۶۵ برگ، ۲۱ سطر

از نسخه دانشگاه کمبریج، شماره (Mm.4.15) (ادواردبروان، فهرست خطی کمبریج/۴۷).

(۸۰۴)

(... = غیر منقول)

دیوان صفی الدین الحلی

از: صفی الدین عبد العزیز بن سراپا بن علی طائی حلی (۷۵۰ هـ) (بروکلمان ۲/ (۱۶۰) ۲۰۵ - ریحانة الادب ۳/ ۵ - ۴۶۲).

دیوانی است مشتمل بر اکثر فنون شعری، که صفی الدین حلی آنرا، باشاره ناصر الدین محمد بن قلاوون رئیس وزرای سلطان ناصر در مصر از سروده های خود جمع نموده و آنرا در دوازده باب مشتمل بر سی فصل تدوین

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۲۸۱

نموده است. ابن دیوان، در دمشق و بیروت چاپ شده است (مستار، چاپی عربی/۳۷۶).

در گذشت حلی را در ۷۴۹، ۷۵۲، و ۷۵۹ هـ نیز نوشته اند (ذریعه ۶۱۵/۲/۹).

آغاز: «الحمد لله الذي علم الانسان البيان ومن عليه. والصلاة على نبيه محمد... وعلى آله أهل البيت خزنة علمه والأمناء على مآلديه». انجام: «وقال في مثله...

من بعد ما أعمى أباء البكا — وبيض عيناه من الحزن».

نسخ مغرب، عبد الله بن عبد الملك بن عبد الله بن مهدی، هفتم سوال ۷۷۸ هـ، دارای حواشی مختصر توضیحی باشند. روی برگ عنوان آمده که یوسف بن اسماعیل نهانی رئیس محکمه جره در لاده در ذی القعدة ۱۳۰۳ هـ دیوان را بسج عبد الفرحمن افندی محمودی زاده هبه نموده هجتن نملك محمد بن خالد بن خلدل از قری لادھی، تاریخ سفر ۱۳۱۰ هـ دیده مسود. ۲۸۸ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه حساریتی، شماره (۳۸۴۴) (اربری، فهرست خطی عربی ۲۸/۴).

(۸۰۵)

التمهید لما فی الموطأ من المعانی والاسانید (احمد - عربی)

از ابو عمر یوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البراندلسی مالکی،

مشهور بابن عبد البر فرطی (۴۶۳ هـ) (بروکلان، ذیل ۹/۱ و ۶۲۸ - کنف الظنون ۱/۴۸۴).

بشماره (۴۶۶) رجوع شود.

نسخه حاضر، سفر نسیم از کتاب «التمهید» است.

آغاز: «حدیب نان لمحمد بن المنکدر، مالک عن محمد بن المنکدر عن أمیمة بنت رقیة».

انجام: «قال ابو عمر: حکم رسول الله (ص) ... انها حکم في اليهوديين بحکم الله في شریعته وكان ذلك موافقاً لما في التوراة، والحمد لله».

مغربی، احمد: لا سده دهم هجری، درباری نشانه تصحیح میباشد.

۱۴۱ برت. ۲۵ سطر.

از نسخه کوبریلی - استانبول، بشماره (۳۴۶) (فهرس مخطوطات کوبریلی ۱/۱۷۸).

(۸۰۶)

(حدیث - عربی)

معجم الصحابة

از: ابو الحسین عبد الباقی بن قانع بن مرزوق بغدادی (۳۵۱ هـ) (بروکلان، ذیل ۲۷۹/۱ - سرگین ۱/۳۰۵).

کتابی است بترتیب حروف معجم مشتمل بر احادیثی که صحابه از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم نقل کرده اند. این کتاب در بازده جزء تدوین شده است، نسخه حاضر مشتمل است بر جزء سوم تا پایان کتاب. شیخ الطائفه طوسی از مؤلف نام برده و میفرماید: له کتاب السنن عن

أهل البيت عليهم السلام أخبرنا به أحمد بن عبدون عن أبى بكر الدورى عنه (الفهرست ۱۲۲/، شماره ۵۴۲)، همچنين شيخ آقا بزرگ، در طبقات اعلام الشيعة وذريعه از مؤلف نام برده، كه ظاهراً هردو وی را شيعى مذهب دانسته اند (نوابغ الرواة في رابعة المنات/ ۱۴۶ - ذريعه ۱۲/۲۳۸).

آغاز: «أخبرنا الشيخ الصالح ابو القاسم عبد الواحد بن على... قال القاضى ابو الحسين عبد الباقي بن قانع بن مرزوق قراءة عليه في سنة سبع وأربعين وثلاثائة قال: أبى بن كعب بن قيس...».

انجام: «ابو رمنه... رفاعه بن عمرو التميمى... آخر كتاب المعجم».

نسخ كهن، هموس (۱) بن الحسين المعروف بحسن، چهارم ربيع الاول ۴۴۴

هـ. در حاسبه تصحيح شده و نسانه بلاغ دارد. دارای حد سهاغ در جاهای

مختلف و در زمان سهاعى است بتاريخ رور سه سنه هفتم ذى الحجه ۷۶۳ هـ.

۱۹۶ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه كوبريلى - استانبول، بشماره (۴۵۲) (فهرس مخطوطات

كوبريلى ۱/۲۳۱).

(۸۰۷)

نتیجه الفكر ونخبه النظر

(تفسير وكلام - عربى)

از : شيخ ابراهيم المأمونى الشافعى (زنده در ۱۰۷۰ هـ).

كتابى است مستعمل بر مباحثى يرامون آيات حشر ونشر واحوال

آخرت وبهشت بسبك كتاب «البدور السافرة في الاحوال الاخره» جلال الدين

سيوطى.

مؤلف، همچنانکه خود در مقدمه میگوید: چون فاضل رومی و مولی ابو السعود العبادی اعتراضاتی بر صاحب کشاف وقاضی بیضاوی در تفسیر بعضی از آیات نموده‌اند، لذا غیرت علمی وی بجوش آمده و این مطالب را در تصحیح کلام، و بیان مراد آندو جمع نموده و فوائد دیگری بمناسبت هر مقامی افزوده است. وی همچنین زبده ای از مباحث کتاب «هادی الارواح» را که مشتمل بر مباحثی متعلق بمذاهب فرق، در باره بقا و فنا، بهشت و جهنم بوده، بانضمام زیادانی بیایان کتاب، افزوده است.

مؤلف، کتاب را بغازی پاشا الوزير، فاتح مصر اهداء نموده است.
آغاز: «الحمد لله الذی اثار همم العلماء فی کل عصر لاستنباط دقائق العلوم... وبعد فیقول الفقیر الی مولاه العلیم، المأمونی الشافعی ابراهیم».
انجام: «ولنکتف عنان الفلم عن الاسهاب خوف الملل والاطناب... وحسبنا الله ونعم الوکیل ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم».

نسخ، شمس الدین محمد السلمونی الازهری، در روز چهار شنبه بیست و یکم جمادی الآخره ۱۰۷۰ هـ، در حاشیه تصحیح شد و دارای بعضی حواشی بانثانه منه.

۳۰۵ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخه مدرسه نمازی - خوی.

(۸۰۸)

کتاب الافاده

۱ - مرعی

از: المؤید بالله احمد بن حسن بن هارون حسنی آملی زیدی (۲۱) یا

۴۱۱ هـ) (بروکلمان، ذیل ۳۱۷/۱).

کتابی است در فقه زیدیه بر اساس مذهب، و نظریات «المؤید بالله احمد بن حسین بن هارون» امام زیدیه گیلان و بلاد دیلم، که ابو القاسم (ابی جعفر بن الحسن بن علی الهوسمی. ظاهراً از تلامذه وی آنرا جمع و تدوین نموده است.

نسخه حاضر تا کتاب طلاق، مرتب و از آنجا تا پایان متنوش است. آغاز: «کتاب الطهارة، باب المياه، لا يجوز الطهارة بهاء الورد ونسبه مما كان معتصراً من شيء، ولا يجوز الا بالماء الخالص». انجام: «وکل کافر لا یكون له عهد ولا ذمة جاز قتله... وان رضی عنه خصماً وده».

نسخ، در روز سنه آخر سفر ۷۲۱ هـ، دارای سائت مصحح و معالیه است.

۱۲۶ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه موزه بریتانیا، بسماره (OR.4031) (ریو، فهرست خطی عربی ۲۱۶/).

(۸۰۹)

کتاب الصامت الناطق

کسکون - عربی

از شمس الدین ابو عبد الله محمد بن عبد الله بن محمد، معروف بخفاف (سده ۸ هـ).

کتابی است کسکون و از باب عناوین (فصل - فصل) مسمل بر مدح علما و صلحا و ملوک و وزرا و غیر آنها از اعیان و عفت: همجنین مؤلف، حکایات و نوادر

وگراماتی که برای وی رخ داده آورده است.

بروکلمان، از مؤلف، نام برده اما این کتاب وی را ثبت نکرده است
(ذیل ۴۵۹/۱).

آغاز: «فسبحان العلی الکبیر، سبحان العلیم الخبیر ذی الشأن، الذی
أنبت من حب حب فکر المحب افنان».

انجام: «واما السابقون فلا فیهم الا کل محبوب مرغوب مندوب علیهم
السلام، وهذا آخر الکلام».

نسخ مغرب. احتمالاً بخط مؤلف، دوازدهم ذی الحجه ۷۸۸ هـ.

۱۸۷ برگ، ۱۲ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A. ۲۹۸۳)
(فهرست خطی عربی طوب قایی ۵۵۳/۳).

(۸۱۰)

جواهر الغوالی = (مدینه الحديث)

از: سید نعمت الله موسوی جزائری شوشتری (۱۱۱۲ هـ) (ذریعه
۲۷۳/۵).

شرحی است در دو جلد بر کتاب «غوالی اللئالی» ابن ابی جمهور
احسائی. محدث جزائری این کتاب را بعد از فراغت از شروح «التهدیب»
و «الاستبصار» و «کتاب التوحید» و «عیون الأخبار» و «شرح الصحیفه» و «الأنوار
النعمانیة» و «مقامات النجاه» تألیف نموده و بنابر آنچه شیخ آقا بزرگ، از نسخه
خط مؤلف، نقل نموده وی در ماه رجب ۱۱۰۵ هـ از تألیف آن فراغت یافته

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۲۸۷ است.

این نسخه جلد اول، و تا پایان «باب الدیون» از کتاب «عوالی الثانی» را در بر دارد، لیکن بطور مشوش صحافی شده و پایان نسخه در برگ (۱۳۹) قرار گرفته است.

آغاز: «الحمد لله الذی رجع مداد العلماء علی دماء الشهداء المجاهدين... وبعد فیکون... نعمت الله الموسوی الحسینی الجزائری».

انجام: «وفی رجوعه فی الاتفاق علی المالك خلاف، للاذن الشرعی فیہ والاحسان وتعدیه فی الأخذ، نعم لو کان له نفع یجوز التقاض مقابل النفع».

نسخ. نور الدین ابن نعمت الله حسینی فرزند مؤلف، رمضان ۱۱۰۶ هـ اما

احتمالاً ابن نسخه از روی نسخه ای که بخط فرزند مؤلف بوده نوشته شده

است. در حاشیه تصحیح شده و عناوین مطالب دارد.

۲۸۶ برگ، ۲۲ خط.

از نسخه آستان قدس رضوی (ع) بشماره (۱۹۹۳) (فهرست همانجا ۵/۷۱).

(۸۱۱)

(مفسر - عربی)

التبیان فی تفسیر القرآن

از: شیخ الطائفه ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۴۶۰ هـ)

(بروکلان، ذیل ۷/۱ و ۷۰۶).

این نسخه تصویر مکرر شماره (۳۱) است از نسخه شماره (۱۲۵۹)

کتابخانه دانشگاه مرستون امریکا.

(۸۱۲)

(فقه - عربی)

الاحکام فی الحلال والحرام

از: یحیی بن حسین بن قاسم، الهادی الی الحق (۲۹۸ هـ) (بروکلمان، ذیل ۱/۱۶ و ۳۱۵).

کتابی است در فقه زیدیه بترتیب کتب فقه در دو جزء با عناوین (باب - باب) که «الهادی الی الحق یحیی بن الحسین» از ائمه بزرگ زیدیه آنرا تصنیف نموده، اما چون از نظر تبویب و تنظیم مطالب احتیاج بتجدید نظر داشته، لذا «أبو الحسن علی بن حسن بن احمد بن ابی حریصه» آنرا مجدداً مرتب و منظم نموده است.

بروکلمان، و سرزگین، کتاب را تحت عنوان «جامع الأحکام فی الحلال والحرام» ثبت کرده اند (تاریخ التراث العربی ۲/۳۰۱).

نسخه حاضر، مشتمل است بر جزء اول، و دوم، که کتاب با آن پایان رسیده، گرچه سرزگین نوشته است: «ولکنه لم یکمل الکتاب»، و شاید متساء این بوده که از وجود این نسخه اطلاع نیافته است.

آغازاً: «قال أبو الحسن علی بن الحسن بن احمد بن ابی حریصه... هذا کتاب الاحکام الذی صنفه والقه الامام الهادی الحق».

انجام: «قال یحیی بن الحسین... وانما اخرنا ذکر ما ذکرنا من فضل ال محمد (ص) لختیم بذکرهم الکتاب کما ابتداءناه بهم لان الله سبحانه بهم ابتداء اظهار الحق والهدی وبهم یختتم الله سبحانه الحیوة الدنیا، تم الکتاب...».

سخ، شعبان ۱۰۶۲ هـ، در حاسبه تصحیح سده و سانه ملاع دارد، بعضی از

صفحات در اوائل نسخه بخطی بد نوشته شده است. قبل از کتاب وبعد آن
فوائدی مشتمل بر نظم و نثر در حد برگ آمده است. در پایان تملک عبد الکریم
بن احمد بن محمد بن یوسف العنسی بتاریخ ربیع الآخر ۱۴۰۰ هـ دیده میشود.
۲۴۱ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه عبد الکریم بن احمد العنسی - ساکن جبل برط شمالی
ضعاء

(۸۱۳)

اصول الاحکام فی الحلال والحرام (حدیث - عربی)

از: المتوکل علی الله احمد بن سلیمان بن محمد بن مطهر زیدی (۵۶۶ هـ)
(بروکلمان، ذیل ۶۹۹/۱).

کتابی است حدیثی با عناوین (خبر - خبر) در دو جزء، مشتمل بر
احادیث احکام بترتیب ابو اب فقه.

مؤلف، که خود از ائمه زیدیه بوده، این کتاب را در خصوص اخباری
که از پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله وسلم در احکام رسیده تألیف نموده
و مسائلی که در «کتاب الأحکام» و «کتاب المنتخب» از کتب فقهی زیدیه، مورد
اختلاف بوده با ذکر علت اختلاف، و بیان ترجیح ذکر نموده است.

این نسخه مشتمل است بر جزء اول، و جزء دوم. جزء اول، از کتاب
طهارت تا پایان کتاب نفقات را در بر دارد، و جزء دوم، از کتاب البیوع شروع
و پایان کتاب ختم میشود.

آغاز: «اخبّرنا الشیخ... محی الدین بن احمد بن محمد بن قاسم

۲۹۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

الأکوع... قال اخبرنا الامام الأجل المتوکل علی الله عز وجل احمد بن سليمان بن الهادی علیه السلام مناقلة ثم قراءة».

انجام: «ولا یسهم للبیغال والحمیر والجمال، لانه لم یرو عن النبی صلی الله علیه وآله: انه اسهم لشیء منها».

نسخ، یحیی بن احمد الروسی، اواخر ربیع الآخر ۱۰۷۶ هـ، برای شمس الدین احمد بن علی الفغاری، در حاشیه تصحیح سده وحاشیه نویسی دارد، قبل از کتاب فوائد مختلفی در نه برگ از جمله فهرست مطالب آمده است. روی برگ عنوان تملکهای متعددی از جمله تملک جمال الدین علی بن احمد بن محمد بن عارف بتاریخ ۱۰۹۶ هـ دیده میشود.
۲۲۴ برگ، ۹۲ سطر.

از نسخه کتابخانه‌ای شخصی در صنعاء.

(۸۱۴)

تاریخ مدینه دمشق (تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف باین عساکر (۵۷۱ هـ) (بروکلمان ۱/ (۳۳۱) ۴۰۳).
پیشاره (۵۹۷) رجوع شود.
این نسخه تصویر مکرر نسخه (۵۹۷) است از نسخه شماره (A. ۲۸۸۷/۱) سلطان احمد ثالث - استانبول.

(۸۱۵)

تاریخ مدینه دمشق

(تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساكر (۵۷۱ هـ).

این نسخه تصویر مکرر نسخه (۵۹۸) است از نسخه شماره (A. ۲۸۸۷/۲) سلطان احمد ثالث - استانبول.

(۸۱۶)

تاریخ مدینه دمشق

(تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساكر (۵۷۱ هـ).

این نسخه تصویر مکرر نسخه (۵۹۹) است از نسخه شماره (A. ۲۸۸۷/۳) سلطان احمد ثالث - استانبول.

(۸۱۷)

تاریخ مدینه دمشق

(تاریخ - عربی)

۲۹۲ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساكر (۵۷۱ هـ).

این نسخه تصویر مکرر نسخه (۶۰۰) است از نسخه شماره (A. ۲۸۸۷/۴) سلطان احمد ثالث - استانبول.

(۸۱۸)

تاریخ مدینه دمشق (تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساكر (۵۷۱ هـ).

این نسخه تصویر مکرر نسخه (۶۰۱) است از نسخه شماره (A. ۲۸۸۷/۵) سلطان احمد ثالث - استانبول.

(۸۱۹)

تاریخ مدینه دمشق (تاریخ - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساكر (۵۷۱ هـ).

این نسخه تصویر مکرر نسخه (۶۰۲) است از نسخه شماره (A. ۲۸۸۷/۶) سلطان احمد ثالث - استانبول.

(۸۲۰)

طبق الحلوی وصحاف المن والسلوی (تاریخ - عربی)

از: عبد الله بن علی بن احمد یمنی زیدی، معروف بابن الوزیر (۱۱۴۷ هـ) (هدیه العارفین ۴۸۲/۱ - معجم المؤلفین ۸۶/۶).

کتابی است در تاریخ یمن در دو جزء، بترتیب سنوات. مؤلف، کتاب را با حوادث سال ۱۰۴۶ هـ آغاز نموده و تا اواخر سال ۱۰۹۰ هـ آنرا ادامه داده و در پنجم محرم ۱۱۱۸ هـ از تألیف آن فراغت یافته است.

نسخه حاضر مشتمل است بر تمام کتاب.

آغاز: «الحمد لله الذي وعد الذين آمنوا وعملوا الصالحات... وبعد فيقول المفتقر الى مولاه العزيز القدير عبد الله بن علي... ابن الوزير».

انجام: «وفي هذا الشهر وصل الخبر بان سلطان ابن سيف ملك العمانيين قبض ببلادهم وقعد في كرسي ملكه بعض اولادهم».

نسخ، روز سنه بیست و هشتم محرم ۱۱۹۱ هـ برای سید محمد بن عبد الله

بن الحسن بن الحسين بن الامام المهدي لدين الله، در حاشیه تصحیح سده

وحاشیه نویسی و عناوین مطالب دارد.

۱۲۱ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR.3919) (ریو، فهرست خطی

عربی/۳۸۳).

(۸۲۱)

ترجمه فقه الرضا

(فقه وحید - فارسی)

از: محمد باقر بن اسماعیل حسینی (سده ۱۲ هـ).

ترجمه کتاب «فقه الرضا» است که منسوب بنامن الأئمة حضرت امام رضا علیه السلام است.

مؤلف، همچنانکه خود در مقدمه مینویسد: این ترجمه را بدر خواست شاه سلطان حسین صفوی انجام داده است، بنابر این ها منظور که فهرستگار کتابخانه مدرسه فیضیه احتمال داده که مترجم شاید سید محمد باقر بن اسماعیل حسینی خاتون آبادی باشد، مقرون بصحت است، زیرا ها منظور که سیخ عبد النبی قزوینی مینویسد: «میر محمد باقر الاصفهانی الخاتون آبادی بن میر اسماعیل السابق الذكر كان فاضلاً منيعاً وعالمًا رفيعاً... لكن حصل له أمران.... والثاني: القرب السلطاني، كان قربه رحمه الله الى السلطان بحيث لا يسعه نطاق البيان، الشاه سلطان حسين الصفوي اتخذهُ معلماً لنفسه. كان يتعلم منه في أيام سلطنته وقدمه على علماء زمانه وخضع له جميع الامراء...» (تتبع امل الآمل/ ۷۷).

همچنین در «مکارم الآثار» آمده: میر محمد باقر در زمان شاه سلطان حسین، ملا یاسی، واز علماء معقول ومنقول، وفاضلی مقدم بر همه فحول بوده واول کسی است که در مدرسه چهار باغ اصفهان پس از اتمام ساختمان آن بسمت مدرسی آن مدرسه بر قرار، وجندین کتاب تألف نموده... وفاتش ع/ ۱۱۲۷، قبرش در اطاق دویم شرقی تکیه مذکوره (مکارم الآثار ۱/ ۱ -

(۱۳۰). با این قرائن مؤلف، با احتمال قوی ممکن است هین میر محمد باقر بن اسماعیل حسینی خاتون آبادی متوفی بسال ۱۱۲۷ هـ باشد. آغاز: «حمد و سپاسی که واقفان رتبه تسلیم و رضا وسیله تفقه در دین سازند».

انجام: «و بعد از آن صفحه عبارتی هست که ترجمه آن اینست... گفته است این کتاب را و نوشته است علی بن موسی الرضا... در سال یگصد و هشتاد، تمت».

نسخ. سده دوازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد، همچنین عناوین مطالب در حاشیه آمده است. عبارتهای عربی مانند آیات و ادعیه که در متن آمده در بین سطرها با خطی ریز ترجمه شده است. روی برگ اول آمده که سید محمد باقر کشفیان بروجردی در ۳۰ صفر ۱۳۹۱ ق کتاب را بر کتابخانه وقف نموده روی برگ آخر با داست تولدی بتاریخ روز پنجشنبه هشتم روال ۱۱۵۷ هـ دیده می‌شود.

۲۷۵ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه فیضه - قم، بشماره (۸۰۸) (استادی، فهرست خطی فیضیه ۳۵/۲).

(۸۲۲)

تاریخ مشعشعیان = (الرحلة الحکیة) (تاریخ - عربی)

از: سید علی بن عبد الله بن سید علیخان موسوی مشعشعی حویزی (سده ۱۲/ هـ).

کتابی است در تاریخ خاندان مشعشعیان. مؤلف، کتاب را پس از سفر حج که برای او اتفاق افتاده نوشته است، وی در آغاز بذکر سیره اجداد خود پرداخته، واز سید محمد بن فلاح موسوی مشعشعی شروع نموده و تا زمان خودش (۱۱۲۸ هـ) ادامه داده و پس از آن وقایع و دیدنیها و تنیدنیهای که در طول سفر برای وی رخ داده شرح میدهد. همچنین کتاب مستمل است بر احکام و فرمانها نیکه بفارسی از در بار صفوی نوشته شده و مؤلف، صورت آنها را بفارسی درج نموده است.

شیخ آقا بزرگ، از این کتاب و این نسخه تحت عنوان «الرحلة المکیة» نام برده و نام پدر مؤلف را چنین نوشته: «الرحلة المکیة للسید علیخان الصغیر ابن مطلب ابن السید علیخان الکبیر...» (ذریعه ۱۰/۱۷۰)، و این با تصریح مؤلف، در چند جای کتاب بنام پدر خود «عبد الله» سازگار نیست.

آغاز: «الحمد لله الذی جعل لكل شیء سبباً... وبعد فیقول... ولد السید عبد الله خان ولد السید علی خان علی الموسوی».

انجام، اقتاده: «ثم نرجع الى ما كنا فیه... واما العیال».

نسخ و تعلیق، سده دوازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد، روی برگ اول تملك ابن المرحوم المبرور المولى فرج الله الموسوی دیده میشود که احتمالاً از قاضی مؤلف باشد.

۲۲۶ برگ، ۲۴ سطر.

از نسخه کتابخانه سپهالار - تهران، بشماره (۱۵۱۳).

(۸۲۳)

اللباب الى معرفة الأنساب (انساب - عربی)

از: ابو الحسن احمد بن محمد بن ابراهيم اشعری يابانی (سده ۶ هـ)
(بروکلان، ذیل ۱/۵۵۸).

کتاب کوچکی است در علم نسب، ومعرفت قبایل عرب، ودر واقع مدخلی است برای علم نسب.

مؤلف، قبلاً با استفاده از کتب دانشمندان نسب شناس قبل از خود کتاب دیگری بنام «التعريف بالأنساب» تألیف نموده و بنا به گفته حاجی خلیفه خلاصه ای از کتب انساب را در آن جمع کرده و بذکر مشاهیر رجال اقتصار نموده و بعد آنرا تلخیص و «اللباب» نامیده است (کشف الظنون ۱/۴۲۰ - ۲/۱۵۴۰).

آغاز: «الحمد لله حق حمده... هذا مختصر في علم النسب ومعرفة قبایل العرب... وسميته كتاب اللباب في معرفة الانساب».

انجام: «تم نسب عدنان وقحطان، والله اعلم والحمد لله وحده والصلوة على محمد واله الطيبين الطاهرين وسلم تسليماً كثيراً».

نسخ. احتمالاً سده هفتم هجری، در حاسبه تصحیح سده است. از کتب وفی

ابن خاتون بتاريخ ۱۰۶۷ هـ.

۲۰ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه آستان قدس رضوی (ع) بشماره ۳۶۱۹، رجال

(۳۰/).

(۸۲۴)

تحفة الدهر ونفحة الزهر في اعيان المدينة من اهل العصر (مراحه - غریب)

از: عمر بن عبد السلام داغستانی مدنی (زنده در/ ۱۲۰۲ هـ) (ایضاح المکتون ۱/ ۲۴۷).

کتابی است در شرح احوال عده‌ای از اشراف، وعلما وادباء مدینه منوره که با مؤلف، هم عصر بوده اند. کحاله اسم کتاب را «نفحة الزهر في اعيان شعراء المدينة من أهل هذا العصر» ثبت نموده (معجم المؤلفين ۷/ ۲۹۰). فهرست نگار کتابخانه طوب قابی، نام مؤلف را «ابو الفضل محمد خليل بن علی بن محمد المرادی الحسینی» متوفی بسال ۱۲۰۶ هـ مؤلف «سلك الدرر في اعيان القرن الثاني عشر» و«عرف البسام فيمن ولی فتوى دمشق السام» ثبت نموده است.

زرکلی، وکحاله، وبروکلمان نیز کتاب را بهمین «ابو الفضل محمد خليل بن علی المرادی الحسینی» نسبت داده‌اند (بروکلمان، ذیل ۴۰۴/۲ - الاعلام ۳۵۲/۶ - معجم المؤلفين ۹/ ۲۹۰).

نسخه دیگری از این کتاب در کتابخانه دانشگاه کمبریج موجود است و تصویر آن تحت شماره (۸۳۹) این فهرست معرفی خواهد شد، که آن نیز بهمین «محمد خليل بن علی المرادی» نسبت داده شده است (ادوارد براون، فهرست کمبریج ۹/ ۳۸).

لیکن این نسبت با تصریح بنام مؤلف، روی برگ عنوان ودر پایان هر دو نسخه مبیانت دارد. مضافاً اینکه مؤلف، در برگ (۸۳) این نسخه از برادر

ایة: الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/ ۲ ۲۹۹

خود چنین نام برده: «الأخ ابو بكر بن الوالد المدرس عبد السلام اخي وابن ابی ومن نسبه نسبی وارومته ارومتی...».

نکته قابل ذکر اینکه این نسخه بخط مؤلف است و آنرا در ۱۲۰۱ هـ برای شریف عصمت ابراهیم بك نوشته، و نسخه كمبریج نیزكه نسخه دومی از كتاب و بخط مؤلف است آنرا برای «محمد خليل المرادی» مذكور فوق نوشته و در سب جمعه یتجم صفر ۱۲۰۲ هـ از كتابت آن فراغت یافته است.

مؤلف، كتاب را در چهار فصل بدین ترتیب مرتب نموده است:

الاول: في السادة الأشراف.

الثاني: في العلماء الطيبين الاوصاف.

الثالث: في العلماء الكرام.

الرابع: في الادباء الفخام.

آغاز: «الحمد لله الذي اطلع زهر الاداب من كرائم الازهان».

انجام: «وله من ابيات ارخ بها تعمير المسجد النبوي سنة ۱۱۹۱...»

انتهی ولله الحمد....».

نسخ، بخط مؤلف، بیت وسم دی القعدة ۱۲۰۱ هـ در قسطنطنیه برای

شریف عصمت ابراهیم بك، در حاشیه تصحیح شده سب، روی برگ عنوان

فهرست اعلام آمده است.

۹۸ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه مدینه خزانه سی (طوب قابی) بشماره (M. ۵۱۹) (فهرست

خطی عربی طوب قابی ۴۴۵/۳).

(۸۲۵)

(فقه - عربی)

لوامع الاحکام فی فقه شریعة الاسلام

از: مولی محمد مهدی بن ابی ذر نراقی کاشانی (۱۲۰۹ هـ) (ذریعه
۳۵۸/۱۸ - بروکلان، ذیل ۸۲۴/۲).

کتاب فقهی استدلالی است با عناوین (فصل - فصل) که بنا بگفته
ذریعه مانند کتاب «الذکری» شهید اول تدوین شده است. معلوم نیست آیا
مؤلف، تمام ابواب فقه را بهمین روش پایان آورده یا کتاب نا تمام مانده است.
این نسخه از او کتاب، تا پایان فصل مبطلون از کتاب طهارت را در بر
دارد.

آغاز: «بعد الحمد لتتارع الشرايع والاحکام... يقول الاحقر مهدی بن
ابی ذر النراقی».

انجام: «تتميم، المتمكن من ضبط الاحداث الثلاثة مع التضرر به كغير
المتمكن منه... بها ذكر ظاهر، تم».

نسخ. سده ۱۳ هـ، در حاسبه تصحیح سده و حاسبه نویسی دارد. روی برگ

عنوان تملك محمد الموسوی یا مهر بیعوی وی یا جمع (الراجی محمد بن نصر

الله الموسوی دیده ميسود

۱۹۹ برگ، ۲۵ سطر

از نسخه:؟

(۸۲۶)

المسالك والممالك

(جغرافی - عربی)

از ابو اسحاق ابراهیم بن محمد فارسی اصطخری، معروف بکرخ‌ی
(زنده در/ ۳۴۰ هـ) (معجم المؤلفین ۱/ ۱۰۴ - ریحانة الادب ۱/ ۱۴۱).

کتاب معروفی است در جغرافی مخصوصاً جغرافیای بلاد اسلامی که در
اواخر قرن سوم، و اوائل قرن چهارم هجری تألیف شده است.

روی برگ عنوان این نسخه «کتاب صور الاقالیم» نوشته شده، و حال
آنکه با کتاب «المسالك والممالك» اصطخری مطبوع در مصر مطابق است.
بعضی دو کتاب جغرافی برای اصطخری نوشته اند، یکی بنام «صور الاقالیم»
که با هتام «موسیوملر» بطور فاکسی میل در ۱۸۳۹ م در کوتا چاپ شده
و دیگری بنام «المسالك والممالك» که اولین بار با هتام «دی خویه» در ۱۸۷۰ م
در لیدن، و در ۱۳۸۱ هـ در قاهره چاپ شده است (اکتفاء القنوع/ ۴۹ - معجم
المطبوعات ۴/ ۴۵۳).

آغاز: «الحمد لله ولی الحمد ومبتدی النعم، وصلى الله على محمد وآله وسلم
تسلياً كريماً، اما بعد فاني ذكرت في كتابي هذا اقاليم الأرض على الممالك».
انجام: «فهذه آخر مسافات ما يستعمل عليه ما وراء النهر... وسلم تسلياً
كريماً مباركاً طيباً كما يحب ويرضى».

نسخ. اواخر سده هفتم هجری. در حاشیه تصحیح شده است. دارای صور

اقالیم میباشد. روی. برگ عنوان نعلک عبد الله؟... الشهر زوری بتاریخ نوزدهم

۲۰۵ بری، ۱۳ طر

از نسخه چستریتی، بشماره (۳۰۰۷) (اربری، فهرست خطی عربی
(۲/۱).

(۸۲۷)

الأمالی الشارحة لمفردات الفاتحة (حدیث - عربی)

از: امام الدین ابو القاسم عبد الکریم بن محمد بن عبد الکریم رافعی
فزونی شافعی (۶۳۳ هـ) (کشف الظنون ۱/۱۶۴ - بروکلان، ذیل ۱/۶۷۸).
کتابی است حدیثی مشتمل برسی مجلس که رافعی آنها را املاء نموده
است. وی در آغاز هر مجلس حدیثی با ذکر سند از پیامبر اکرم صلی علیه وانه
وسلم آورده، سپس در طی فصولی بررسی سند، و ذکر احوال روات، و فوائد
متعلقه بمتن حدیث میبرد. همچنین در خاتمه اسامی سایر روایتی که در این
مجالس نام آنها برده شده بترتیب حروف معجم ذکر نموده است.

تاریخ اولین مجلسی که رافعی با املاء این احادیث برادخته در روز سه
شنبه بیست و هشتم رجب ۶۱۱ هـ بوده، و آخرین آن در روز جمعه بیست
و چهارم ربیع الاول ۶۱۲ هـ بوده است.

گرچه از عنوان کتاب، استفاده میشود که در تفسیر مفردات سوره
فاتحه باشد لیکن مباحثی که در این مجالس مطرح شده گسترده تر و فوائد
زیادی را متضمن است.

آغاز: «المجلس الاول من امالی الشيخ... ابي القاسم عبد الکریم بن
محمد الرافعی... املاء يوم الثلاثاء الثامن والعشرين من رجب سنة احدى عشرة

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۳۰۳
وستانه».

انجام : «ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم ، وتب علينا انك انت
التواب الرحيم، والحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على خير خلقه
محمد و آله اجمعين».

سخ، عبد الرحمن بن عمر بن احمد بن محمد بن ابی القاسم السهید
الکرخي المروزي، غره سوال ۶۶۹ هـ. در حاسبه تصحيح بنده وحاسبه نويسی
دارد. در حاسبه برگ ۱۳۴ منهاج وقرآنی است بتاريخ رمضان ۷۳۶ هـ دال
برآنکه کتاب بر محمد بن حمد بن خالد بن محمد بن ابی بکر القارمی خوانده
شده است.

۱۴۲ برگ، ۲۵ سطر

از نسخه اسكوريان، بشماره (۱۴۵۵) (فهرست خطی عربی
اسكوريان ۸۷/۳).

(۸۲۸)

أبواب الجنان وبشائر الرضوان
(ادعیه و زیارات - عربی)

از: شیخ خضر بن شلال آل خدام العفکاوای النجفی (۱۲۵۵ هـ)
(ذریعه ۷۴/۱).

در ادعیه و زیارات مشاهد متصرفه و اماکن متبرکه و اعمال مستحبی که در
ایام مخصوصی وارد شده و غیر آن.

مؤلف، همچنانکه خود در مقدمه مینویسد این کتاب را بعد از فراغت از

کتاب حج از شرحی که خود بر شرح لمعه بنام «التحفة الفرویة» تألیف نموده بمناسبت مقام نگارش داده است.

این کتاب در يك مقدمه و هشت باب، و هر باب متضمن بر چند فصل تألیف شده است. فهرست عناوین ابواب و مقدمه بدین ترتیب است:

المقدمة: فی بیان فضل مکة والمسجدین وسائر مشاهد المعصومین (ع).

الباب الاول: فی فضل الزیارات و فیه فصلان.

الباب الثانی: فیما يتعلق بالمدينة المنورة و فیه احد عشر فصلاً.

الباب الثالث: فیما يتعلق بزیارات امیر المؤمنین (ع) و من حوله... و فیه اثنی عشر فصلاً.

الباب الرابع: فیما يتعلق بزیارة سيد الشهداء و ما يتبعها و فیه اثنی عشر فصلاً.

الباب الخامس: فی زیارة مولانا موسی بن جعفر و اولاده الخمسة (ع) و فیه اربعة فصول.

الباب السادس: فی الزیارات الجامعة... و فیه سبعة فصول.

الباب السابع: فی اعمال الشهور علی الاجمال و فیه اثنی عشر فصلاً.

الباب الثامن: فی طائفة من النوادر و فیه ثلاثة فصول.

آغاز: «الحمد لله اللطیف بعباده... اما بعد فبقول المعترف بالمساوی خضر ابن شلال آل خدام العفكاوی...».

انجام: «الذی قد تم بتمام هذه التتمة المباركة بعد مضی كم ساعة من ليلة ست وعشرين من شعبان... سنة ١٢٤٢ على مهاجرها و اله الطاهرین الف الف صلوة وسلام و تحية و الحمد لله أولاً و آخراً».

سخ. ذی القعدة ١٢٤٢ هـ از روی نسخه انکه از روی نسخه مؤلف نوشته

شده. در حاشیه تصحیح شده است. قبل از کتاب فهرست ابواب و فصول

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/ ۲ ۳۰۵

ووفنامه کتاب دال براینکه میرزا موسی خان در ۱۲۶۱ هـ آنرا وقف نموده آمده

است.

۳۴۳ برگ، ۱۷ و ۱۸ خط.

از نسخه آستان قدس رضوی (ع) بشماره (۳۱۰۷).

(۸۲۹)

هدایة المحدثین الى طريقة المحدثین (رجال - عربی)

از: شیخ محمد امین بن محمد علی بن فرج الله کاظمی (سده ۱۱ هـ)
(کشف الحجب والأستار / ۶۰۵). ۱۱

کتابی است در تمییز و تشخیص راویانیکه در اسانید اخبار واقع شده اندو بجهت اشتراك در اسم، واسم پدر، وکنیه ونسب والقباب ممکن است مورد اشتباه واقع شوند.

مؤلف، قبلاً کتاب «جامع المقال» استاد خود شیخ فخر الدین طریعی را مورد امعان نظر قرار داده ودر باب دوازدهم آن اصلاحاتی بعمل آورده است. پس از آن با توجه بآن اصلاحات وآنجہ از کتاب «منتقى الجہان في معرفة الاحادیث الصحاح والحسان» شیخ حسن صاحب معالم، استفاده نموده واضافاتی دیگر این کتاب را تألیف نموده است.

این کتاب در ۱۴۰۵ هـ با هتہام این کتابخانہ چاپ شدہ است.

مؤلف، کتاب را در سه قسم وهر قسم را طبق حروف معجم تنظیم وبدین ترتیب تدوین نموده است.

القسم الاول: في استعمال من اشترك في الاسم فقط.

القسم الثاني: في استعلام من استترك في الاسم والاب معاً.

القسم الثالث: في بيان الكنى والنسب والانساب من الاسماء المطلقة المشتركة.

أغار: «الحمد لله الذي أنقذنا من شفا جرف الظنون والاهواء بسلوك طريق اولى الوحي والالهام».

انجام: «وهذا ما اردنا ايراده من الالفاظ التى يقع فيها الالتباس على كبر من الناس، وفيه كفاية لمن راد الاطلاع على دراية هذه الاوضاع...».

سج. مخطوط. در روز جمعه سلج ربيع الثاني ١١٧٧ هـ. در حاسه صحيح

سج. اس.

۵۵ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه شخصی بمقانی (ذریعه ۱۹۰/۲۵).

(۸۳۰)

ارشاد طلاب الحقائق الى معرفة سنن خير الخلائق (درانه - غریب)

از: ابو زکریا یحیی بن سرف نووی دمشقی شافعی (۶۷۷ هـ) (کشف الظنون ۱۱۶۲/۲ - بروکلیمان، ذیل ۶۱۱/۱).

تقی الدین عثماني بن عبد الرحمن نسهر زوری شافعی معروف بابن صلاح متوفی بسال ۶۴۳ هـ کتاب «معرفة انواع علم الحديث» را تألیف نموده است. این کتاب مورد توجه دانشمندان فرار گرفته بعضی آنرا تشرح، و بعضی دیگر آنرا مختصر کرده اند.

کتاب حاضر مختصر «معرفة انواع علم الحديث» است. بروکلیمان

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۳۰۷

بنشانی فوق کتاب را در ذیل «معرفه انواع علم الحدیث» ذکر نموده و نشانی همین نسخه را نیز داده است.

آغاز: «قال الشيخ الامام العالم... الحمد لله ذي الآلاء والحكم المفضل امة محمد (ص) على سائر الامم».

انجام: «وأتى في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة... وسلام على المرسلين والحمد لله».

نسخ: محمد بن غازی بن عبد الرحیم حمصی، ساردهه ذی الحجة ۷۳۲ هـ

در حمص برای خود نوشته است. در حاشیه تصحیح سده و نشانه بلاغ دارد.

۸۶ برگ، ۱۶ سطر.

از نسخه کوبریلی - استانبول، بشماره (۲۲۰) (فهرست خطی کوبریلی

ص ۱

۱/۱۱۹).

(۸۳۱)

(بیطره - عربی)

کامل الصناعتين

از: ابو بکر ابن بدر (منذرا البيطار (حدود/ ۷۴۱ هـ) (کشف الظنون

۱۳۸۰/۲ - بروکلان ۲/ (۱۳۶) (۱۷۰).

کتابی است در علم بیطره و زرقطه، در بیطره از احوال خیل از جهت

صحت و مرض بحث میشود، و در زرقطه از تربیت و تعلیم آن.

مؤلف، که خود یکی از بیاطره اصطبل ملک ناصر محمد بن قلاوون بوده

این کتاب را برای خزانه کتب وی ساخته است.

از این کتاب به «الناصری» و «کشف الویل فی معرفة امراض الخیل»

نیز نام برده اند (معجم المؤلفین ۷۶/۳).

حاجی خلیفه مینویسد: این کتاب مشتمل بر بیست باب است (کشف الظنون ۱۳۸۱/۲). و این قطعاً درست نیست، زیرا مؤلف، کتاب را در ده مقاله و هر مقاله دارای چند باب، بدین ترتیب تألیف نموده است:

المقالة الاولى: تحوى على عشرين باباً.

المقالة الثانية: تحتوى على عشرة ابواب.

المقالة الثالثة: تحتوى على عشرة ابواب.

المقالة الرابعة: تحتوى على اثني عشر باباً.

المقالة الخامسة: تحتوى على اربعة وثلاثين باباً.

المقالة السادسة: تحتوى على سبعين باباً.

المقالة السابعة: تحتوى على ستة وستين باباً.

المقالة الثامنة: تحتوى على احد وسبعين باباً.

المقالة التاسعة: تحتوى على اثني عشر باباً.

المقالة العاشرة: تحتوى على خمسة عشر باباً.

که مجموعاً (۳۲۰) باب میشود، مؤلف، کتاب را در دو جزء قرار داده، و هر جزء متضمن پنج مقاله میباشد. فهرست ابواب در آغاز هر مقاله آمده است. لازم بتذکر است که باب ۶۶ از مقاله هفتم، و باب ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ از مقاله دهم در این نسخه نیامده.

آغاز: «الحمد لله الواسع العطاء... فاحببت ان اجمع لخزائنه كتاباً كاملاً شافياً لجميع ما يحتاج اليه من اراد علم البيطرة والزرقطة والفروسية».

انجام: «واما الذى من صفيحه فلا حاجة به لان الصفيحه اولى منه بالاسم».

آية الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج/۲ ۳۰۹

هندسی مانند نعل و غیر آن. قبل از کتاب سه برگ مستعمل بر فواید آمده است.

۱۵۳ برگ. ۱۷ - طر

از نسخه خراجچی اوغلی - بورس، بشماره (۱۱۲۲) (فهرست
مخطوطات الطب الاسلامی فی مکتبات ترکیا/۹۲).

(۸۳۲)

نهج المسترشدين في اصول الدين (کلام - عربی)

از زجمال الدین حسن بن یوسف بن مطهر، علامه حلی (۷۲۶ هـ)
(ذریعه ۲۴ / ۴۲۴ - بروکلان، ذیل ۲/۲۰۸).

خلاصه ایست از مسائل کلامی و اصول دین در سیزده فصل، و هر فصل
متضمن بر چند بحث. علامه حلی کتاب را بدر خواست فرزندش فخر
المحققین تألیف نموده و در دوازدهم ربیع الاول ۶۹۹ هـ از آن فراغت یافته
است.

این کتاب، در ۱۳۰۳ هـ بطور سنگی با «ارشاد الطالبین الی نهج
المسترشدین» در بمبئی (مشار، چاپی عربی/۹۷۶) و اخیراً حروفی در قم چاپ
شده است.

آغاز: «الحمد لله المنقذ من الحيرة والضلال.... اما بعد: فهذا كتاب (نهج
المسترشدین فی اصول الدین) لخصت فيه مبادئ القواعد الكلامية».

انجام: «ومن اراد التوسط فعليه بكتاب منتهی الوصول والمناهج وغيرها
من كتبنا والحمد لله رب العالمین».

نسخ. علی بن حسن. هجدهم ذی الحجة ۷۱۵ هـ. در حاشیه تصحیح شده

وحاشه موسی و نسائه بلاغ دارد. در پایان انتهائی است که ظاهرأ در زمان حیات

مؤلف نوشته شده است.

۴۳ برگ، ۱۷ خط.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR.10964).

(۸۳۳)

۱ (حدیب - غری)

المعارج

از: ابو الحسن علی بن زید بیهقی فرید خراسان (۵۶۵ هـ) (هدیه
العارفین ۷۰۰/۱ - ذریعه ۱۸۴/۲۱).

سرحی ارزشمند است بر نهج البلاغه در دو جلد با عناوین (قوله -
قوله) که بیهقی آنرا بدر خواست جمال المحققین ابو القاسم علی حونقی
نیشابوری تألیف، و در سیزدهم جمادی الاولی ۵۲۲ هـ از آن فراغت یافته و آنرا
به کتابخانه نفیس عماد الدین ابو الحسن علی بن محمد بن یحیی بن هبة الله
حسینی اهداء نموده است.

این کتاب، در ۱۴۰۹ هـ با هتاهم این کتابخانه در یک جلد چاپ شده
است.

نسخه عکسی حاضر که اصل آن کامل است، منسمل است بر قسمتی
از آن، از آغاز کتاب تا سطر نهم از صفحه ۱۱۷ معارج جای.

آغاز: «الحمد لله الذی حمده یفیض شعاب العرفان و مسایله، ویجمع
شعوب الاجر الجزیل و قباله».

انجام: «وفي الحديث كان ادنى مسالح فارس الى العرب، العذیب».

نسخ، تاج کرمانی. در چهاردهم صفر ۷۰۵ هجری هجنانکه در پایان نیمه اول کتاب آمده و ممکن است این نسخه از روی نسخه خط تاج کرمانی نوشته شده باشد. در حاشیه تصحیح شده است. وفقی فاضل خان، روی برگ عنوان و فقامه کتاب و تاریخهای ۱۰۸۷ و ۱۰۹۰ و ۱۰۹۴ هـ دیده میشود.

۹۲ برگ، ۲۱ سطر

از نسخه آستان قدس رضوی، بشاره (۲۰۵۲) (فهرست الفبائی خطی همانجا/۳۶۸).

(۸۳۴)

شفاء الأوام في التمييز بين الحلال والحرام (حدیث - عربی)

از: حسین بن محمد بن احمد بن یحیی زیدی یمانی (۶۶۲ هـ). مؤلف، احادیثی که از پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت علیهم السلام در احکام فقهی رسیده با حذف سند بترتیب ابواب فقه گرد آورده و ظاهراً در چهار جزء تدوین نموده است.

این نسخه جزء اول، و مشتمل است بر کتاب طهارت و صلاة و جناز. آغاز: «الحمد لله الذي اهلنا ربه بالطافه الخفية وهدانا سبيل النجاة بعوارفه السنية».

انجام: «عن زيارة القبور الا نزورها ولا تقولوا هجرا، دل ذلك على ما قلناه».

نسخ قدیم، ابراهیم بن علی بن مرزفی، ربیع الاول ۷۶۳ هـ، در حاسبه تصحیح شده است. روی برگ عنوان آمده: امام المتوکل علی الله یحیی بن محمد

بن یحیی بن محمد حمید الدین در ربیع الاول ۱۳۵۹ هـ کتاب را بر کتابخانه
جامع الکبر صعاء وقف نموده است.

۱۵۱ برگ، خطها مختلف.

از نسخه کتابخانه جامع الکبر - صعاء، بشماره (۴۵۰) (فهرست
مخطوطات همانجا ۱/۳۷۹).

(۸۳۵)

فردوس الأخبار بمأثور الخطاب

(حدیث - عربی)

از: ابو شجاع شیرویه بن شهر دار بن شیرویه دیلمی همدانی (۵۰۹ هـ)
(کشف الظنون ۲/۱۲۵۴).

کتابی است مستعمل بر ده هزار حدیث بطور اختصار و با حذف اسانید
در مواعظ، وامثال، و فضائل، و سنن، و آداب، و عقوبات و غیر آن.

مؤلف، کتاب را بترتیب حروف معجم تنظیم نموده و برای هر حرفی بابی
مستقل قرار داده و پس از آن در ذیل هر بابی احادیث مربوط بآن باب را در
ضمن فصولی ذکر میکند.

این کتاب در ۱۴۰۶ هـ در بیروت با نضام فهارس درتس مجلد چاپ
شده است.

آغاز: «قال الشيخ الامام الحافظ أبو الشجاع... ان احسن ما نطق به
الناطقون وتفوه به الصادقون ووله به الوامقون حمد الله عز وجل والثناء عليه
بما هو اهله».

انجام: «أبو هريرة: البمين على نية المستحلف. آخر كتاب الفردوس...».

نسخ. در روز شنبه بیست و دوم سوال ۸۳۸ هـ. در حاشیه تصحیح شده است.
برگ آخر وما قبل آن جایجا شده و بجای برگ ۴ و ۵ رقم خورده است.
۱۸۶ برگ. ۲۸ سطر

از نسخه فیض الله افندی - استانبول، بشماره (۵۲۶).

(۸۳۶)

فردوس الأخبار بمأثور الخطاب (حدیث - عربی)

از: ابو شجاع شیرویه بن شهر دار بن شیرویه دیلمی همدانی (۵۰۹ هـ).

نسخه دیگری از فردوس الأخبار است که بمقدار ۱۵۶ حدیث از آغاز آن افتاده است.

آغاز، افتاده: «وانها یقسی قلوب العباد طول الأمل وصحة الجسم».

انجام: «ابو هریره: الیمین علی نية المستحلف، تمت».

نسخ. در روز سبه بیست و چهارم جهادی النابه ۹۴۴ هـ. در حاشیه تصحیح شده است.

۱۴۶ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه اسعد افندی (سلیمانیه) استانبول، بشماره (۴۰۹).

(۸۳۷)

(تاریخ - عربی)

درر نحرور الحور العین

..... فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

از: لطف الله بن احمد بن لطف الله جحاف صنعائی (۱۲۴۳ هـ) (معجم المؤلفین ۸/ ۱۵۳ - زبارة، نیل الوتر ۲/ ۱۴۱).

در سیره امام: المنصور علی بن المهدی العباس ابن المنصور الحسین...
الحسنی الصنعائی) متوفی بسال ۱۲۲۴ هـ (نیل الوتر ۲/ ۲ - ۱۴۰ - البدر الطالع ۱/ ۴۶۷ - ۴۵۹).

مؤلف، کتاب را در سیره المنصور بالله و بزرگان دولت و معاصرین وی، از آغاز دعوت المنصور بالله در سنه ۱۱۸۹ هـ شروع، و تا حوادث سال ۱۲۲۴ هـ یعنی سال در گذشت المنصور بالله، ادامه داده است. کتاب همچنین متضمن شرح احوال بعضی از بزرگان اقطار دیگر مانند تهامه و حجاز و عراق و مصر و شام و دیگر بلاد می باشد. مؤلف، ظاهراً کتاب را در دو جزء تألیف نموده، جزء اول تا حوادث سال ۱۲۱۴ هـ و جزء دوم از آن ببعد، روی برگ عنوان این نسخه (المجلد الاول) ثبت شده است.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم... اما بعد: فهذا مختصر لطيف ومؤلف تحيف لم يسألني احد ان اضعه ولا عول على فردان اجمعه، فمقصود على دولة الامام المنصور».

انجام، افتاده: «ودخلت سنة اربع عشرة ومأتين والى، فيها عقد الامام... مترجلاً تقدمه عشرون».

نسخ، بدو خط، احتمالاً او آخر سده سیزدهم هجری. در حاشیه تصحیح سده و عناوین مطالب دارد. قبل از کتاب فهرست مطالب دارد، روی برگ عنوان تملك سرف الاسلام حسين بن على العمري دیده میسود.

۱۶۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه ای شخصی در یمن.

(۸۳۸)

درر نحور الحور العین

(تاریخ - عربی)

از: لطف الله بن احمد بن لطف الله جحاف صنعانی (۱۲۴۳ هـ).
این نسخه تصویر مکرر نسخه شماره (۸۳۷) است.

(۸۳۹)

تحفة الدهر ونفحة الزهر في اعيان المدينة من اهل العصر (تراجم - عربی)

از: عمر بن عبد السلام داغستانی مدنی (زنده در/ ۱۲۰۲ هـ) (ایضاح
المکتون ۱/ ۲۴۷ - معجم المؤلفین ۷/ ۲۹۰).
بشماره (۸۲۴) رجوع شود.

نسخه دیگری از کتاب است که این نیز به «محمد خلیل بن علی بن
محمد المرادی الحسینی» متوفی بسال ۱۲۰۶ هـ نسبت داده شده است. در ذیل
شماره (۸۲۴) عدم صحت این نسبت تفصیلاً بیان شد.

نسخ. بخط مزلف. سبب جمعه نجوم صفر ۱۲۰۲ هـ. برسم انسید خلیل
افندی المرادی مفتی دمشق. در حاشیه تصحیح سده است. در پایان دو قطعه سمر
ترکی سروده مؤلف نوشته سده است.

۱۰۰ برگ. ۲۳ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشگاه کمبریج. بشماره (Add.785) (براون،
فهرست همانجا/ ۳۸).

(۸۴۰)

الکواب الدریة فی النصوص علی امامة خیر البریة (کلام - عربی)

از : صلاح بن ابراهیم بن احمد بن محمد حسنی زیدی (متوفی در اوائل سده ۸ هـ) (زبارة، ملحق البدر الطالع / ۱۰۳).

در بیان نصوص وادله ای که بر امامت امیر المؤمنین علی علیه السلام اقامه شده است. مؤلف، با استناد بآیات، واحادیث، واجماع اهلبیت علیهم السلام بطور خلاصه مطالب را بیان نموده ودر خاتمه فصلی راجع بفرقه ناجیه واینکه این فرقه اتباع آل محمد علیهم السلام هستند آورده است.

آغاز: «الحمد لله الذی اختار ال محمد علیهم السلام علی علم علی العالمین، وافترض مودتهم علی كافة خلقه اجمعین».

انجام: «ولا نسیء أعظم من نصیحة الدین... ومن ضل فانما یضل علیها وما ربک بظلام للعبید».

نسخ، نودهم ربیع الاول ۷۲۶ هـ، در حاشیه تصحیح سده است نسخه جزء

مجموعه ای بوده که از برگ ۱۷۶ تا ۱۹۹ آنرا استعمال نموده است.

۲۴ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه مکتبه الجامع الکبیر - صنعاء، بشماره (مجامیع / ۸۰) (فهرست مخطوطات الجامع الکبیر ۷۲۲/۲).

(٨٤١)

نهاية السؤل في مناقب وصي الرسول (فضائل ومناقب - عربي)

از: محمد بن ناصر بن محمد بن ناصر حسنى يمانى (٩٠٨ هـ) (زياره، ملحق البدر الطالع / ٢٠٧).

کتابى است در باره امير المؤمنين على عليه السلام، مشتمل بر فضائل، ومناقب، وشمايل، وبعضى از کلمات متتور ومنظوم وعدد اولاد، وموضع مشهد شريف آنحضرت، دريك مقدمه وده باب بدين ترتيب:
مقدمة: في الامامة.

الباب الاول: في نسب امير المؤمنين ومولده وصفته.

الباب الثانى: في سبقه الى الاسلام...

الباب الثالث: في علمه وزهده وعبادته وحلمه.

الباب الرابع: في شجاعته وجهاده...

الباب الخامس: في فضائل له جمه ومناقب متعددة...

الباب السادس: في خطبه ومواعظه وكتبه.

الباب السابع: فيما قاله من الكلمات الحكيمة والايات الشعرية.

الباب الثامن: فيما اخبر به من الامور الغيبية...

الباب التاسع: في اشعار رايقة وقصايد فايقة ممدح بها عليه السلام.

الباب العاشر: في عدد اولاده وذكر استشهاده وموضع قبره.

اين نسخه ظاهرأ تا نايان باب چهارم را دارد.

آغاز: «الحمد لله الملك الكبير... وسيت هذا المجموع: نهاية السؤل في

مناقب وصي الرسول، وبويته عشرة ابواب».

انجام، افتاده: «ویقرأ ذاك مراراً حتى قرأ على (ع) فاصبر ان وعد الله حق ولا يستحفنك الذين لا یوقنون، فسكت ابن الكوا وعاد على الی قرائته». نسخ مغرب. احتمالاً سده دهم هجری. در حاشیه تصحیح سده وحاسبه

نوبسی دارد

۱۶۷ برگ، ۱۵ سطر

از نسخهٔ مکتبه الجامع الكبير - صنعاء، بشماره (۲۱۷۳) (فهرست هما نجا ۴/۱۸۲۹).

(۸۴۲)

الجواهر المعدّة في فضائل جدة

(تاریخ - عربی)

از: احمد بن محمد بن احمد حضراوی هاشمی مکی (۱۳۲۷ هـ) (زرکلی، الاعلام ۱/۲۳۶).

کتاب مختصر یست در تاریخ شهر جده. مؤلف، بعد از آنکه کتاب «السلّاح والعدة في فضل ثغر جده» تألیف شیخ عبد القادر بن احمد بن محمد بن فرج شافعی خطیب جده متوفی بسال ۱۰۱۰ هـ را دیده و آنرا وافی بمقصود ندانسته، این کتاب را تألیف نموده و آنرا در يك مقدمه و دو فصل و يك خاتمه مرتب نموده است، بدین ترتیب:

المقدمة: في سبب انتنائها وضبط اسمائها ومن انشأها.

الفصل الاول: في فضائلها والمرابطة والصلاة فيها والمجاورة.

الفصل الثاني: في مآثرها وما احتوت عليه من سكانها.

الخاتمة: في بعض حکایات لطیفة وقعت في عرصاتها.

آغاز: «حمداً لملك الملك، وشكراً لمجرى الفلك... وسميتها: الجواهر
المعدة في فضائل جده».

انجام: «وأسأل الله حسن الختام... ونطلب رضا الله ودخول الجنة من
غير سابقة عذاب مع المقربين».

نسخ، بخط مؤلف، جهادی الثانيه ۱۲۸۸ هـ در مکه معظمه، در حاشیه تصحیح

شده وبعضی جاها خط خوردگی دارد.

۱۳ برگ، طرها مختلف.

از نسخه چستر بیٹی، بشماره (۳۷۲۲) (اربری، فهرست خطی عربی
همانجا ۹۵/۳).

(۸۴۳)

الکوکب المضي في فضل ابی بکر وعمر وعثمان وعلى (فضائل - عربی)

از: شیخ ابو الجود بن عبد الرحمن بن محمد بترونی حلبی حنفی
(۱۰۳۹ هـ) (اعلام النبلاء بتاريخ حلب الشهباء ۶/۲۲۸).

در بیان فضائل خلفای اربعه، ابو بکر، عمر، عثمان، و امیر المؤمنین علی
علیه السلام. مؤلف، برای هر کدام از این چهار نفر بابی مستقل قرار داده،
وبعد دو باب دیگر اضافه نموده است، باب پنجم: در تکفیر رافضه، و باب
ششم: در باره دنیا و احوال آن.

مؤلف، کتاب را بوزیر سنان پاشا که معاصر وی بوده اهداء کرده
است.

آغاز: «الحمد لله رفع سنان الملة السمحة الخفيفة الى اوج العز والكمال».

انجام: «فایده: اخرج الاصفهانی فی الترغیب... فله الحمد علی جزیل نعمه وعظیم نواله ومننه».

نسخ، احتمالاً اواخر سدهٔ دهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۹۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد ثالث - استانبول، بشمارهٔ (۸۰۲۶۳۸)
(فهرست خطی عربی طوی قایی ۴۳۷/۳).

(۸۴۴)

مجموعه:

۱ - المقتنی فی سرد الکنی ۱۱-۱۰۵ (رجال - عربی)

از: شمس الدین محمد بن احمد بن عنان ذهبی شافعی (۷۴۸ هـ)
(کشف الظنون ۱۷۹۴/۲).

ذهبی پس از ملاحظهٔ «الکنی» نسائی، آنچه ابو احمد حاکم در این زمینه در چهارده سفر نوشته است، چون کتاب حاکم مرتب نبوده، آنرا مختصر نموده و مطالبی هم بر آن افزوده، و بترتیب حروف معجم مرتب نموده است. آغاز: «الحمد لله الذی لم يتخذ ولدا... يقول... محمد بن احمد بن الذهبي سامحه الله: اما بعد فهذا مؤلف تمس اليه اعظم الحاجة في معرفة الکنی».

انجام: «ام الهذيل عن انس هي حفصة بنت سيرين. وليس في کنی ابی احمد ذکر للنساء، فاقترعت علی هؤلاء النسوة... والله اعلم».

۲ - نزهة الالباب فی الالقاب ۱۰۹۱-۱۱۷۹ (رجال - عربی)

از: شهاب الدین ابو الفضل احمد بن علی بن محمد عسقلانی شافعی،
معروف باین حجر (۸۵۲ هـ) (ایضاح المکنون ۶۳۷/۲).

این حجر همچنانکه خود در مقدمه مینویسد: بعد از ملاحظه آنچه در
باره القاب، از تألیفات ابو بکر شیرازی، ابو الفضل ابن طاهر، ابو الفضل
ابن الفلکی، وابن الغرضی محدث اندلس، و ابو الفرج ابن الجوزی، ملخص
تمام این کتب را در این مختصر گرد آورده و هر آنچه از آنها فوت شده استدراک
نموده و مطالب دیگری نیز اضافه کرده و آنرا در يك فصل و سه باب بترتیب
حروف معجم مرتب نموده است.

آغاز: «الحمد لله الذي له الأسماء الحسنى... اما بعد فان من اجل العلوم
معرفة فنون الحديث النبوى والتتقيب عن اسانيده تضييفاً وتصحيحاً واحوال
رواته تعديلاً وتجريحاً».

انجام: «اليا، اليزيدى يحيى بن المبارك العدوى مولا هم... ومثله احمد
بن محمد بن عبد الكريم الجرجاني كان يسكن باب اليهود بجرجان. وقد نجز
نزهة الالباب...».

نسخ، عمران بن عامر ازهرى مالکى، کتاب اول را در روز یگنشه بیست
ودوم سوال و کتاب دوم را در اواخر محرم ۱۰۹۰ هـ، در حاسه تصحیح سده
اس، قبل از کتاب دوه فهرست آن درسه برگ آمده است. در فهرست دانشگاه
این مجموعه تفکک سده است.

۱۷۹ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۱۱۵۶) (فهرست
دانشگاه، ۲۳۷۲/۶ و ۲۳۶۰).

(۸۴۵)

معانی الاخبار

(حدیث - عربی)

از: شیخ صدوق ابو جعفر محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی (۳۸۱ هـ) (بروکلمان، ذیل ۱/۳۲۱ ذریعه ۲۱/۲۰۴).

شیخ صدوق ره در این کتاب احادیثی را که متضمن بیان و تفسیر معانی پاره‌ای از کلمات و الفاظ، که در احادیث وارد شده جمع نموده است.

مجموع احادیثی که در این کتاب آمده (۷۷۹) حدیث، بجز احادیث باب (المحاولة والمزاينة وبيع الحصة) که آنهم بسی عدد میرسد.

آغاز «الحمد لله رب العالمین وصلى الله على محمد عبده ورسوله وعلى اله الطاهرين وسلم تسليماً كثيراً، ابواب الكتاب: الباب الذى من اجله سمينا هذا الكتاب كتاب معانى الاخبار».

انجام: «وما وعد الله عز وجل عليه النار في قرآن ولا اثر... والله اعلم، تم کتاب معانی الاخبار».

نسخ، احتمالاً سده یازدهم هجری، يك برگ بابان بخطی دیگر است که در روز چهار خنیه سلخ سوال ۱۱۳۱ هـ کاتب آن نسخه را تکمیل نموده است، در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی با نساء (العبد النبى عفى عنه)، قبل از کتاب تملك حاج محمد تقی ترکمانی بتاريخ ۱۲۲۹ وعبد النبى طسوجى دیده میشود.

۱۹۴ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه مدرسته نهازی - خوی.

(۸۴۶)

معجم الأدباء = (ارشاد الاریب فی معرفة الادیب) (تراجم - عربی)

از: یاقوت بن عبد الله رومی حموی (۶۲۶ هـ) (بروکلمان، ذیل ۸۸۰/۱ - معجم المؤلفین ۹/۱۳ - ۱۷۸).

کتاب مفصلی است بترتیب حروف معجم در شرح احوال نحویین و لغویین و قراء و علماء اخبار و انساب، و هر آنکس که در ادب چیزی تصنیف نموده است.

حاجی خلیفه و بغدادی نام کتاب را «ارشاد الالباء الی معرفة الادیباء» نوشته اند (کشف الظنون ۶۴/۱ - هدیة العارفین ۵۱۳/۲). نسخه حاضر قطعه ای از این کتاب است و از ترجمه «عبید الله بن محمد بن ابی بردة» شروع و بآخر ترجمه «عمر بن بکیر» ختم میشود، مطابق با صفحه (۵۷) از جزء دوازدهم تا پایان جزء پانزدهم از «معجم الأدباء» جایی بیست جلدی.

آغاز: «عبید الله بن محمد بن ابی بردة ابو محمد القصری، من قصر الزيت بالبصرة، قاضی فارس، نحوی لغوی معتزلی».

انجام: «عمر بن بکیر... (بعد از سه صفحه) لکن هکذا فی هذه الحکایة، ولا ادری کیف حالها، والله اعلم بالصواب».

نسخ. احتمالاً در اواخر سده هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

نسخه در ۱۰۱۶ هـ در تملک شهیر ویسی در شهر اسکوب بوده.

۲۱۹ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه کوپرلی - استانبول، بشماره (۱۱۰۳) (فهرس مخطوطات کوپرلی ۵۶۳/۱).

(۸۴۷)

رحلة العبدري

(سفر نامه - عربي)

از نابو عبد الله محمد بن محمد بن محمد عبدري مغربي (بعد از ۶۸۸ هـ) (کتابي، فهرس الفهارس ۸۰۹/۲ - الاعلام ۷/۲۶۰).

سفر نامه ارزشمندی است مشتمل بر نکات سودمند جغرافیائی و تاریخی و رجالی و حدیثی. مؤلف، که از اهالی اندلس و فضیلت آن دیار بوده، سفر خود را در بیست و پنجم ذی القعدة ۶۸۸ هـ بطرف مصر و حجاز آغاز نموده است.

آغاز: «احمد الله حمد عائد بوجهه الاكرم... وبعد فاني قاصد بعد استخارة الله سبحانه الى تقييد ما امکن تقييده و رسم ما تيسر رسمه... في حين الرحلة الى بلد المشرق».

انجام: «وهذه قصيدة تضمنتها في الرحلة رایت ان اختتم بها (بعد از پنج صفحه) تم وکمل بحمد الله تعالى وحسن عونه هذا الرحلة المباركة».

مغربي، حاج ابو بكر بن سعيد (معين) واسطه محرم ۹۷۷ هـ برای اسناد خود سيد محمد بن احمد نلمانی. در حاشیه تصحيح شده است.

۱۵۰ برگ، ۲۱ خط.

از نسخه اسكوريال - ما دريد، بشماره (۱۷۳۸) (فهرست خطي همانجا، ۲۴۸/۳).

(۸۴۸)

شرح مشیخة من لا يحضره الفقيه (رجال - عربی)

از : مولی محمد تقی مجلسی اول (۱۰۷۰ هـ) (ذریعه ۶۶/۱۴).
بشماره ۶۱ رجوع شود.

تعلیق، سده یازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است. قبل از کتاب اجازه
ایست که مجلسی اول بخط مبارک خود برای مولی محمد صادق نوشته است.
در جای جای نسخه مهر وقف یا سجع (از کتب موقوفه مرحوم میرزا ابو طالب)
دیده میشود.

۱۵۲ برگ، ۲۱ سطر

از نسخه کتابخانه شخصی خاندان واقف (مرحوم حاج میرزا ابو طالب
قمی (سیدی)) - قم.

(۸۴۹)

مسائل احمد بن حنبل (فقه و عقائد - عربی)

از : ابو بکر احمد بن محمد بن هارون خَلال بغدادی (۳۱۱ هـ) (سیر
اعلام النبلاء ۲۹۷/۱۴ - بروکلمان، ذیل ۳۱۱/۱).

کتابی است مستمل بر مسائل فقهی و اعتقادی و اخلاقی و غیر آن که
ابو عبد الله احمد بن حنبل از آنها جواب گفته است. این کتاب در آغاز بدین

سبك مدون نبوده وتلاميذ احمد بن حنبل بطور متفرق اين مطالب را ازوي روايت ميكرده اند.

ابو بكر احمد بن محمد خلال بغدادى كوشش فراوانى در جمع، وتأليف، وتدوين علوم احمد بن حنبل انجام داده است. خطيب بغدادى مينوید: (وكان ممن صرف عنايته الى الجمع لعلوم احمد بن حنبل وطلبها وسافر لاجلها وكتبها عالية ونازلة وصفها كتابا. ولم يكن فيمن يتحل مذهب احمد اجمع منه لذلك) (تاريخ بغداد ۵/۱۱۲).

اين مجموعه نيز كه تحت عناوين «مسائل احمد بن حنبل» و «المسند من مسائل احمد بن حنبل» و «الجامع لعلوم الامام احمد بن حنبل» از آن نام برده ميشود، باهتمام خلال بغدادى، جمع وتأليف شده است.

اين نسخه مشتمل است بر قسمتى از اين تأليف.

آغاز: «اول كتاب المسند حدثنا ابو بكر احمد بن محمد بن هارون الخلال قال انا احمد بن محمد بن الحجاج ابو بكر المروذى قال سمعت ابا عبد الله».

انجام، افتاده: «هذا تخريج فى اول ترجمة ذكر الروافض ... فقال يا اهل العراق خيونا حب الاسلام، حدثنا محمد بن على».

نسخ، سده هفتم هجرى، قبل از كتاب فهرست مطالب آمده است. بسيارى

از اوراق اواخر نسخه، بعلل مختلف ناخوانا است.

۲۱۲ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR.2675) (ريو، فهرست خطى عربى

۹۸/).

(۸۵۰)

لباب الالباب فی فضائل الاصحاب (مناقب - فارسی)

از: عمر بن عیسی بن ابی عبد الله الخطیبی الدهلقی (سده ۶ هـ)
کتابی است در بیان فضائل، ومناقب، وخصائص، وشرح زندگانی
چهار نفر از اصحاب پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله وسلم که بعد از وی
بخلافت رسیدند، بر طبق اعتقاد اهل سنت.

مؤلف، کتاب را در پنج باب، بدین ترتیب مرتب نموده است:

باب اول: اندر نام ونسب واسلام وفضایل ابی بکر.

باب دوم: در فضایل عمر بن الخطاب

باب سوم: اندر قصه امیر المؤمنین عثمان بن عفان

باب چهارم: اندر قصه امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رضی الله عنه

وعن احبائه.

باب پنجم: اندر فضایل الصحابة الاربعة رضی الله عنهم.

آغاز: «الحمد لله ... قال الشيخ الفقير المحتاج الى رحمة الله تعالى

عمر ابن عیسی بن ابی عبد الله الخطیبی الدهلقی».

انجام: «واز شفاعت این بزرگان، اول محمد مصطفی ... وعلى

المرتضى رضی الله عنهم محروم نکند وبفضل ورحمت خویش باما کار کنداد

بمنه وفضله».

نسخ، قاسم ابن ابی بکر، احتمالاً سده دهم هجری روز جمعه در دار الخیر

مدینه مطبوعه، در حاشیه تصحیح شده است.

از نسخه ایا صوفیا - استانبول، بشماره (۳۳۴۳).

(۸۵۱)

زینة المدایح

(تذکره - فارسی)

از: میرزا محمد صادق مروزی وقایع نگار، متخلص بهما (سده ۱۳ هـ)
(ریحانة الادب ۶/ ۳۷۰ - ذریعه ۱۲/ ۹۵).

تذکره ایست در شرح احوال و اشعار شعرائی که فتحعلیشاه قاجار را
حمد و ثنا گفته اند. مانند: فتحعلیخان صبا، میرزا رضی تبریزی، سحاب
اصفهانی، میرزا احمد صبور کاسی، عبد الزراق بیگ مفتون دنبلی، میرزا
عبد الوهاب نشاط اصفهانی، سید صادق برخی بیدگلی، میرزا معصوم خاوری
تبریزی، حسینعلی بیگ شرر بیگدلی، حاج سلیمان صباحی بیدگلی، میرزا
محمد علی مایل آشتیانی، وسید حسن مجمر زواردای اصفهانی.
مؤلف، کتاب را در يك آرایش، و دو بیرایه، و يك زیور مرتب نموده است.
بدین ترتیب:

آرایش: در ذکر اشعار فصاحت آثار خسرو عدالت شعار.
بیرایه اول: در ذکر اشعار شعرای ملتزمین رکاب ظفر انتساب.
بیرایه دوم: در ذکر اشعار مطلق شعرای معالک محروسه که در ثنای قبله
عالم و عالمیان رطب اللسانند.

زیور: در ذکر اشعار مؤلف، و سمه ای از مجاری حالات ارادت آیاتش.
گلچین معانی، سرحدی مبسوط راجع باین تذکره، و مؤلف، و نسخ خطی
آن نوشته است (تاریخ تذکره های فارسی ۱/ ۹۴ - ۶۸۷).

آغاز:

«ای ذکر تو گلفروش بازار سخن
رنگین ز تو برگ برگ گلزار سخن»

انجام:

«عیان تا نیست پایانی بدور آن عهد شاهی را
نباشد عیش ایشان را چو عهد شاه پایانی»

نسبتی تکتی زیبا، سده سیزدهم هجری.

۱۷۹ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه کتابخانه‌ای شخصی.

(۸۵۲)

تاریخ بعد النبی (ص)

تاریخ - عربی

از: ؟

تاریخ مختصریست بترتیب سنوات، مؤلف، کتاب را با ولادت پیامبر
اکرم صلی الله علیه واله وسلم شروع نموده و تا سال ۵۲۶ هـ یعنی تا زمان
خودش ادامه داده است.

فهرست نگار طوطی قایی، نام کتاب را «حوادث السنین» ثبت کرده،
لیکن روی برگ عنوان چنین آمده «تاریخ بعد النبی (ص) الی تمام الخلفاء
العباسیه»، که شاید این هر دو نیز نام اصلی کتاب نباشند.

۳۳۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

آغاز : « الحمد لله رب العالمين ... اما بعد فهذه نبذة من التاريخ لخصتها وجمعتها على سنين الهجرة النبوية ... الى ما انتها اليه زماننا » .
انجام : « سنة ست وعشرين وخمس مائة وقدتم ما اردناه من هذا التاريخ المبارك ... وحسبنا الله ونعم الوكيل » .

سخ مغرب، احتمالاً سدهٔ هفتم هجری، در حاشیه تصحیح سده ...

۱۶۹ برگه. ۱۷ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد ثالث - استانبول، بنسبته (۲۹۸۱. ۸) (فهرست خطی عربی طوط فابی ۵/۳ - ۳۴۴).

(۸۵۳)

الدروس الشرعية في فقه الامامية
افقه - عربی:

از : تنهید اول شمس الدین محمد بن مکی جزینی عاملی (۷۸۶ هـ)
(ذریعه ۱۴۵/۸).

کتاب فقهی مختصریست در دو جزء، با عناوین «درس - درس»، جزء اول مشتمل است بر کتاب طهارت تا بایان کتاب اقرار، و جزء دوم از کتاب مکاسب شروع و بایان کتاب رهن خاتمه میابد، و ظاهراً بعلمت سہادت موفق بتألیف بقیہ کتاب نسدہ است.

این نسخه مشتمل است بر کتاب طهارت تا بایان کتاب رهن.

آغاز : « الحمد لله الذي انطق الستا بحمده ... وسيمناه بالدروس السريعة في فقه الامامية » .

انجام : « ولو اختلفا في تقدم العيب حلف الراهن ... وهذان الفرعان مع

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۳۳۱

استراط الرهن فی البیع. هذا آخر كلام المصنف قدس الله روحه فی هذا الكتاب».

نسخ. بچند خط. سدهٔ نهم هجری. مایان کتاب را محمد بن حاج مفیل در روز دو سنه دوازدهم رمضان ۸۴۶ هـ تکمیل نموده است. در حاسبه تصحیح سده و حاسبه نویسی و نسانهٔ قرائت و بلاغ دارد. قبل از کتاب اجازه ایست که علی بن حسن بن محمد استر آبادی در روز چهاردهم ربیع الآخر ۸۳۰ هـ برای شهاب الدین احمد بن (علاء الدین السعید المنصور عرفه؟) بن احمد بن محمد العماری اثنلی نویسنده است. همچنین فوائدی در دو برگ آمده است. در مایان نسخه یادداشت مالک نسخه دال بر اینکه کتاب را در تهران از اول تا آخر دیده و تصحیح نموده تاریخ شعبان ۱۱۳۶ هـ و مهر گردوی ماسجع (الواق بالواحد) الاحد فقیر کرمه زین الدین بن محمد؛ دیده میشود.

۳۵۷ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه: ؟.

(۸۵۴)

اشراق الاصباح فی مناقب الخمسة الاشباح (مناقب - عربی)

از: ابراهیم بن محمد بن علی بن نزار الصنعانی الحضرمی (سدهٔ ۸ هـ) (مطلع البدور ۳۳/۱ مخطوط).

کتابی است در بیان فضائل و مناقب، و شرحی مختصر از زندگانی پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه وآله وسلم و امیر المؤمنین و حضرت فاطمه و امام حسن و امام حسین علیهم السلام. مؤلف، مطالب کتاب را با استفاده از کتب

حدیثی و تاریخی گرد آورده و در پایان مصادر خود را برشمرده است.
کتاب، در پنج قسم و هر قسم دارای چند فصل یا چند باب بدین ترتیب
تدوین شده است:

القسم الاول: فی الکلام علی احوال سید البشر ... وفيه خمسة وعشرون فصلاً.

القسم الثاني: فی الکلام علی امیر المؤمنین ... وفيه اثنا عشر فصلاً.

القسم الثالث: الکلام علی فاطمة البتول ... وفيه ابواب.

القسم الرابع: الکلام علی الحسن بن علی ابن ابی طالب (ع) وفيه فصول.

القسم الخامس: فی الکلام علی الحسين بن علی (ع) وهو ثلاثة ابواب.

آغاز: «حمد الموجد کلیات تحقیقاً وتقديراً ... قد وسمته باسراق الاصباح فی مناقب الخمسة الاشباح».

انجام: «وحسبنا الله ونعم الوکیل ونعم المولی ونعم النصیر. وهذا آخر کتاب اشراق الاصباح فی مناقب الخمسة الاشباح».

نسخ. سده هشتم هجری. در پایان بخط مؤلف آمده که این نسخه یا نسخه اصل در محرم ۷۵۳ هـ مقابله سده است. در حاشیه تصحیح سده است. بعد از کتاب اجازه است که مؤلف برای قاسم بن محمد بن قاسم بن ابی طویل الصدقی نوشته است.

۱۶۴ برگ. ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه‌ای شخصی در صنعاء (مصادر الفكر العربی الاسلامی فی اليمن / ۴۱۴).

(۸۵۵)

اشراق الاصباح فی مناقب الخمسة الاشباح (مناقب - عربی)

از : ابراهیم بن محمد بن علی بن نزار الصنعانی الحضرمی (سده ۸ هـ).

نسخ، سده سیزدهم هجری، در پایان ناصر بن ناصر الحمامی الزیدی که احتمالاً کاتب نسخه است نوشته: صبح منجینیہ بیست وینجم ربیع الاول ۱۲۹۸ هـ از مقابلۀ این نسخه با اصل فراغت یافته است. در حاشیه تصحیح شده است.

۱۴۳ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه کتابخانه‌ای شخصی در صنعاء.

(۸۵۶)

المستفاد من مبهمات المتن والاسناد (رجال - عربی)

از : ابو زرعة احمد بن عبد الرحيم بن حسين مصري شافعی، معروف بابن عراقی (۸۲۶ هـ) (فهرس الفهارس ۱۹/۲ و ۱۱۱۸).

در بیان اسماء مبهمه‌ای که در متن، یا سند احادیث آمده است. مؤلف، با ملاحظه بعضی از مؤلفات دانشمندان قبل از خود در این موضوع، مانند آنچه «ابی محمد عبد الغنی بن سعید المصری» و «احمد بن

علی الخطیب البغدادی» و «ابی القاسم بن بشکوال» و «ابی عبد الله بن طاهر المقدسی» نوشته‌اند، همه را در يك مصنف بترتیب ابواب فقه جمع نموده و زیاداتی بر آن افزوده و اصلاحاتی که لازم بوده انجام داده و در روز چهارشنبه بیستم جمادی الآخره ۷۸۸ هـ از تبییض آن فراغت یافته است.

آغاز: «الحمد لله على ما افاض والصلوة والسلام على نبيه المرسل وعبدہ الاكمل الذی اراک ما اغفل وواضع ما اشکل وعلى اله ...».

انجام: «ذكر موالدهم ووفياتهم ترکت ذلك اذ ليس من المبهمات فی شی ... والله تعالى يعمننا بطوله ويرحمنا بفضله».

نسخ. عبد الرحمن بن علی بن محمد بن عمر التریبع الشیبانی السافعی. روز یکشنبه بیست و دوم رجب ۸۹۷ هـ. در حاسه تصحیح شده و حاسه موسی دارد. همچنین با نسخه منسوخ منها مقابله شده است در پایان صورت اجازه‌ای که بخط مؤلف بوده و در نسخه‌ای که این نسخه از روی آن نوشته شده بدین شرح آمده: که ابو الفتح محمد بن زین اندین ابی بکر بن الحسین المراحی المدنی السافعی. کتاب را بر مؤلف فرائد نموده و آنرا در رمضان ۷۹۵ هـ بپایان آورده است. روی برگ عنوان تملک .. بن ابی بکر سالم نیخان با علوی بتاریخ ۱۰۸۷ هـ و یادداشت‌های دیگر دیده می‌شود. همچنین قبل از کتاب شرح حال مؤلف. نقل از طبقات الشافعیه ابن فاضی سهه آمده است.

۳۱ برگ. ۳۱ سطر.

از نسخه؟.

(۸۵۷)

القوامیس

(رجال ودرایه - عربی)

از : آخوند ملا آقا بن عابد بن رمضان بن زاهد شیروانی، معروف به فاضل در بندی (۶ یا ۱۲۸۵ هـ) (ذریعه ۱۷/۱۹۹ - ریحانة الادب ۱۷/۲ - ۲۱۶).

کتابی است در علم رجال، مشتمل برده فصل. مؤلف، بعد از فراغت از تصنیف کتاب خود در فن رجال، مطالب مربوط بفن درایه را نیز بآخر آن ملحق نموده است.

آغاز : «سبحانک اللهم اجعلنا من الاخذین دینهم من کتابک وسنة رسولک وخلفائک وحججک من اله المعصومین...».

انجام : (حین استفادتکم من مطالب هذه القوامیس ... وان تمنعوا من دیدنهم کدیدن الجهال من السرقة والانتحال من مطالب هذا الكتاب بان ينسبوا جملة من مطالبه الى انفسهم وصلى الله على محمد واله المعصومین).

نسخ وستمطبع، بدو خط، قسمتی از آن بخط جعفر بن رفیع بن رفیع الحائری، احتمالاً اواخر سده سیزدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و رسانۀ بلاغ دارد.

۱۵۶ برگ، ۲۵ و ۲۳ سطری.

از نسخه کتابخانه محمدیه - اردبیل.

(۸۵۸)

آیات الاحکام

(نصفه لقرآن - عربی)

از : میرزا محمد بن علی بن ابراهیم استرآبادی (۱۰۲۶ هـ) (ذریعه ۴۳/۱).

شرح وتفسیری است بر آیات احکام فقهی به ترتیب ابواب فقه از طهارت تا دیات، در دو جزء.

این نسخه جزء اول کتاب، ودر پایان ناقص و مشوش است.
برای اطلاع بیشتر از مؤلف، وکتاب، به مقاله نگارنده در مجله (ترانتا، ۴/۱۷ - ۱۳۲) رجوع شود.

آغاز : «الحمد لله رب العالمین ... اعلم ان جمعا من المفسرین صرحوا بان هذا مقول علی السنة العباد».

انجام، افتاده: «وقیل الذین یظنون انقضاء اجالهم وسرعة مונهم فیکونوا بدا علی حذر ودخل».

نسخ، نیمه اول سده یازدهم هجری، در حاشیه تصحیح سده و دارای حواشی

با سانه امه دام ظله، قبل از کتاب نعلك لطف الله عاملی میسی النجاده، ورمك

ماخوانای دیگری تاریخ ۱۱۰۰ هـ دیده مسود

۱۲۱ برگ، ۱۹ خط

از نسخه کتابخانه ای شخصی.

(۸۵۹)

بدائع الانوار و (فی) محاسن الآثار (حدیث - عربی)

از : ابو جعفر محمد بن منصور بن یزید المرادی، الکوفی، الزیدی (۲۹۰ هـ) (سزگین، ۲/۲۹۸ - معجم المؤلفین ۵۳/۱۲).

کتابی است حدیثی با عناوین (باب - باب). مؤلف، احادیثی که پیرامون احکام شرعیه وارد شده با ذکر سند، بترتیب ابواب فقه گرد آورده است.

از این کتاب به «أمالی أحمد بن عیسی» و «کتاب العلوم» نیز نام برده اند. ظاهراً کتاب أمالی احمد بن عیسی بن زید بن علی (۲۴۷ هـ) بوده که محمد بن منصور مرادی، آن را جمع و تألیف نموده است.

آغاز : «قال اخبرنی السید الشریف الاجل الاوحد الامام بدر الدین ... قال: اخبرنا ابو جعفر .. محمد بن منصور بن یزید قال حدثنی أحمد بن عیسی بن زید ... عن زید عن ابانه عن علی علیه السلام». انجام، افتاده: «ذلك قوله تعالى: افامن اهل القرى ان یاتیهم باسنا ... فاستيقظوا لها».

نسخ، بد خط، احتمالاً سده سزدهم هجری، در حاشیه تصحیح سده و حاشیه

نویسی دارد.

۱۴۱ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخه کتابخانه ای شخصی در یمن.

(۸۶۰)

مطلع الاقمار ومجمع الانهار (تراجم - عربی)

از: سید حسن بن حسین بن حیدرة بن اسماعیل یمنی ذماری (سدهٔ ۱۳ هـ) زیاره، نیل الوطر ۱/ ۳۲۰.

در شرح احوال مشاهیر علمای شهر ذمار، از بلاد یمن، و علمای بلاد دیگر که در ذمار بتحصیل اشتغال داشته‌اند.

مؤلف، شرح احوال بزرگان را تا زمان خود ادامه داده و در سبب یگسبیه نوزدهم رمضان ۱۲۲۱ هـ از تألیف کتاب فراغت یافته است.

در فهرست «مخطوطات المكتبة الغربية بالجامع الكبير بصنعاء» نام مؤلف «محمد بن علی بن احمد بن اسماعیل» آمده، که قطعاً درست نیست. زیرا همچنانکه زیاره تصریح نموده «محمد بن علی بن احمد بن اسماعیل» تلمیذ مؤلف بوده است (نیل الوتر ۱/ ۳۲۱).

در پایان کتاب، شرح حال مؤلف، بقلم همین محمد بن علی بن احمد بن اسماعیل، نوشته شده که شاید همین امر موجب اشتباه فهرست نگار کتابخانه جامع الکبیر صنعاء شده است.

آغاز: «الحمد لله الذي جعل علماء العدل ورثة الكتاب والسنة وبعد فهذه مختصر لطيف وانموذج تحبف جمعت فيه المشاهير من علماء مدينة ذمار».

انجام: «وكان الفراغ من هذا التاريخ المسمى: مطلع الاقمار ومجمع الانهار ... وذلك بخط مؤلفه ... حسن بن حسین بن حیدرة بن اسماعیل ...

والحمد لله رب العالمین وصلى الله وسلم على سيدنا محمد واله الطاهرين.

نسخ، اسماعیل بن علی بن الحسین، ظاهراً در ماه صفر ۱۳۴۲ هـ، از روی

نسخه‌ایکه ظاهراً در ربیع الآخر ۱۲۲۲ هـ از روی نسخه خط مؤلف نوشته شده

است. بعد از کتاب شرح حال مؤلف، در پنج برگ آمده. همچنین سه صفحه

فوائد دیگر آمده است. در حاشیه تصحیح شده است.

۸۱ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه‌ای در صنعاء.

(۸۶۱)

نهاية المرام فى علم الکلام (کلام - عربی)

از: علامه حلی جمال الدین حسن بن یوسف بن علی بن مطهر (۷۲۶ هـ)

(ذریعه ۴۰۷/۲۴).

کتاب کلامی نسبتاً مفصلی است در چند جزء.

علامه حلی قبلاً کتب دیگری پیرامون مباحث فلسفی و کلامی تألیف

نموده است، اما در این کتاب، بعد از بررسیهای مفصلی که بین اراء حکما

ومتکلمین نموده، آخرین نظریه خود را در مورد هر يك از موضوعات مطروحه

بیان نموده و کتاب را در يك مقدمه و چند قاعده مرتب کرده است. علامه در

چهاردهم ربیع الاول ۷۱۲ هـ در سلطانیه از تألیف جزء اول فراغت یافته

است.

این نسخه مشتمل است بر جزء اول، ودوم.

آغاز: «الحمد لله القديم الازلی الدائم الابدی الفرد الصمد الواحد

الحکیم الکریم العظیم الجواد».

انجام، افتاده: «ولما ثبت ان ذلك معقول في الجملة ... وهو مصادرة على المطلوب قال الشيخ».

تستعلق، در ۱۰۹۱ هـ در حاشیه تصحیح سده است. در پایان آمده: محمد

بن حسن اصفهانی نسخه را با نسخه ای که بخط شیخ ناصر بن ابراهیم بویه

بوده و او نسخه خود را از روی نسخه خط مصنف نوشته و با آن مقابله نموده

عرض و اصلاح نموده و در شوال ۱۰۹۱ هـ از آن فراغت یافته است.

۳۳۰ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مجلس تنورا - تهران، بشماره (۲۲۳۶۲ دفتر).

(۸۶۲)

تقریرات

(فقه و اصول - عربی)

از : ۵.

مجموعه‌ای است مستمل بر مباحث فقهی و اصولی. قسمت اول احتمالاً تقریر درس اصول فقه یکی از علماء است که با عناوین (هدایه - هدایه) تدوین شده است، و احتمالاً شیخ عبد الکریم جزئی اصفهانی تقریرات درس مرحوم میرزا ابو القاسم اردوبادی متوفی بسال ۱۳۳۳ هـ را نوشته است، کما اینکه قبل از مبحث (القول فی ان الامر بالشیء هل یقتضی النهی عن ضده) چنین نوشته شده است.

نیمه دیگر نسخه مباحث فقهی است مستمل بر کتاب ۱ - زکات ۲ - خمس ۳ - صوم ۴ - رساله در تعارض خبرین.

قبل از ورود در کتاب صوم، نوشته شده: (فی شرح الارشاد)، لیکن تمام کتاب صوم، مشتمل بر شرح ارشاد نیست، بلکه مقداری از اوائل آن شرح ارشاد است. در جای دیگر آمده: (فی شرح القواعد).
 آغاز: «الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین، وبعد فبقول ... ان هذا وریقات متعلقة بحجیة الظن».

انجام: «فالترجیح مع ادلة الاصول لكونها اکثر و لكونها معتبرة محكمة متقنة معمولة عند العلماء و لتحقق الشهرة فی المقام علی طبقه».

نستعلیق. عبد الکریم بن حاج ملا مهدی جزئی اصفهانی. در روز چهارشنبه بیست و هشتم ربیع الاول ۱۲۹۷ هـ. این تاریخ در پایان مطلق و مقید آمده است. در حاشیه تصحیح نده است.

۵۲۸ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه‌ای شخصی در اصفهان.

(۸۶۳)

بدائع الانوار فی محاسن الآثار (حدیث - عربی)

از: ابو جعفر محمد بن منصور بن یزید المرادی الکوفی الزیدی (بعد از ۲۹۰/ هـ) (سرگزین، ۲/ ۲۹۸ - معجم المؤلفین ۱۲/ ۵۳).
 بشماره ۸۵۹ رجوع شود.

نسخ. عبد الملك بن علی بن اسماعیل. شعبان ۱۳۵۲ هـ. برای احمد بن علی الکلانی، دارای حاشیه نویسی مفصل میباشد که شاید نسخه بدل باشد. روی برگ عنوان تملك احمد بن علی بن عبد الرحمن الکلانی بتاريخ ۱۹

شوال ۱۳۵۵ هـ دیده میشود. قبل از کتاب شرح حال مؤلف با ذکر مسایح وی بطور مستند نوشته شده است. همچنین آنکه الله لعظمی مرغی قدس سره یاد استانی بر کتاب نوشته است.

۱۷۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه احمد بن علی الکحلانی - یمن.

(۸۶۴)

اصلاح الاسطقسات

(هندسه - عربی)

از: انیر الدین مفضل بن عمر ابهری (۶۶۳ هـ) (بروکلمان، ذیل ۸۳۹/۱ - تهرانی، گاهنامه ۱۳۱۱ ص ۱۶۰).

اصلاح و تحریری است از کتاب اسطقسات در هندسه، در سیزده مقاله. ابهری، همچنین علاوه بر اصلاح و تحریر، مطالب مهم دیگری که دانستن آن اهمیت داشته بر کتاب افزوده، و در حل اشکالات و اختلافات کوشش نموده است.

در گذشت مؤلف را در ۶۶۰ و ۷۰۰ هـ هم نوشته اند (ریحانة الادب ۷۴/۱).

آغاز: «الحمد لله على تتابع الائه ... وبعد: فهذا اصلاح لكتاب الاسطقسات في الهندسة».

انجام: «تمت المقالة الثالثة عشرة وبها تم الكتاب والحمد لله رب العالمين والصلوة على محمد واله اجمعين».

نسخ، یعنی بین عمر بن یمن قزوینی، سده هفتم هجری از روی نسخه اصل.

در حاشیه تصحیح شده است و اشکال هندسی دارد. روی برگ قبل از کتاب آمده

«صاحبه علی بن فرید البیهقی» همچنین تملکی بناریخ ذی الحجه ۸۰۵ هـ دیده
میشود.

۱۲۶ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه جیستر بیتی، بشماره (۳۴۲۴) (اری بری، فهرست خطی
عربی ۷۷/۲).

(۸۶۵)

الضعفاء

(رجال - عربی)

از : ابو جعفر محمد بن عمرو بن موسی بن حماد العقیلی (۳۲۲ هـ)
(الوافی بالوفیات ۲۹۱/۴ - بروکلمان، ذیل ۲۷۸/۱).

کتابی است به ترتیب حروف معجم، در بیان اسامی ضعفا و متروکین
و آنان که بدلائلی از نظر متخصصین علم رجال زیر سؤال هستند.

یوسف العشر، بر اساس نسخه‌ای از کتاب که از قرن پنجم است
و متعلق به کتابخانه ظاهریه میباشد، مینویسد: کتاب، در دوازده جزء تنظیم شده
است. وی آغاز و انجام هر کدام از اجزاء را ثبت نموده است (عشر، فهرس
التاریخ و ملحقاته ۲۳۶).

این نسخه از اول ناقص و از اواسط حرف (ح) شروع میشود.
اغاز، افتاده: «... حمید بن صخر مدنی، قال ابن حنبل: هو ضعیف
بروی عنه حاتم بن اسماعیل».

انجام: «یغتم بن سالم ... وعند یغتم هذا نسخة عن انس اکثرها مناکیر.

کمل بحمد الله وحسن عونه وصلى الله على محمد خاتم رسله».

مغربی، سده هشتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است. بعد از کتاب چهار

برگ تحت عنوان «تسمیه من لم یرو عنه غیر رجل واحد» آمده است.

۱۰۸ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۷۸۳) (اری بری، فهرست خطی

عربی ۱۰/۴).

(۸۶۶)

مجموعه

(فقه و اصول - عربی، فارسی)

از : حاج میرزا مسیح بن محمد سعید استرآبادی طهرانی (۱۲۶۳ هـ)
(چهل سال تاریخ ایران، ۷۶۳/۲).

مجموعه‌ای است مشتمل بر یاره‌ای از مباحث فقهی و اصولی
و اعتقادی.

مؤلف، بعضی از مباحث را بصورت رساله تدوین نموده است، مانند
«رساله فی تحقیق ان انعقود والایقاعات هل تحتاج الی اللفظ ام لا» و «رساله
فی الاجتهاد والمقلید» و «معرفة العدالة» و غیر آن، در بعضی موارد جواب‌هایی
است که مؤلف، از استفتاء مؤمنین از مسائل سرعیه داده است و باره‌ای از آنها
بفارسی است.

بسیاری از مطالب را مؤلف، در زمانیکه بعد از واقعه قتل سفیر روسیه
در تهران، در عتبات عالیات تبعید بوده، مرقوم داشته است. مثلاً در آغاز رساله
«ان انعقود والایقاعات هل تحتاج الی اللفظ ام لا» مینویسد: (وفد رغبت فی

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۳۴۵

وضعها بعد ان وقع الطاعون ... وخرجت انا الى مشهد مولای سید الشهداء
ابی عبد الله الحسین (ع) ثم اشتد فيه وخرجت الى بعض البساتین القریبه
من المشهد، واستقررت فيه مع تفرق الحواس من جهات شتی من جملة ان
سلطان العجم توقع منی بطور الادب من حسن حاله الخروج من موطنی
ومسقط راسی طهران ... والیوم یوم الثانی من شهر ذی القعدة الحرام من
شهور السنة ۱۲۴۷، وانا غریب وحید منقطع عن الاهل والاولاد والاخوة
والاخوات والاحبة، ومبتلى بالامراض العتیقة والجديدة (...).

آغاز: «اذا شك الامام شكاً تبطل الصلوة، كما لو شك فی الصبح او
المغرب او الاولیین من الرباعية قبل اكمال السجدةین ...».

انجام: «یعنی انه سبحانه وتعالی رضى عنه بذلك ولا یرید منه الحكم
الذی عند النبی صلی الله علیه واله والائمة علیهم السلام بعد ظهور فساد
ظنه».

نسخ و تعلقیق، نیمه دوم سده سردهم هجری، در حاسبه تصحیح سده و دارای
حواسی با نمانه (منه - مه دام ظله العالی)، در پایان فهرست عناوین مسائل
آمده است.

۴۷۲ برگ، خطها مختلف.

از نسخه کتابخانه مسجد حاج ملا محمد جعفر - تهران.

(۸۶۷)

(حدث - عربی)

مسند الفردوس

از: سهر دار بن سررویه بن سهر دار دلمی همدانی شافعی (۵۵۸)

(هـ) (کشف الظنون ۱۶۸۴/۲ - زرکلی، اعلام ۲۶۰/۳).

بشماره (۳۰۰) رجوع شود.

این نسخه تصویر مکرر نسخه شماره (۴۱۵) جابر الله منتقله بسلیمانیه استانبول است، که در دو قسمت تحت شماره‌های (۳۰۷ و ۳۰۶) معرفی شده است.

(۸۶۸)

خلاصة الأنساب

(انساب - فارسی)

از : حافظ رحمت خان ابن شاه عالم خان کوه خیلی افغانی حنفی (۱۱۸۸ هـ) (نزه الخواطر وبهجة السامع والنواظر ۶/۶ - ۸۵).

در بیان نسب طایفه کوه خیل از طوایف افغان که بهندوستان مهاجرت نموده وهمچنین بقیه طوایف افغان بطور خلاصه.

مؤلف، که خود از طایفه کوه خیل وحنفی مذهب است، در مقدمه حدیث «ستفترق امتی علی ثلث وسبعین فرقة کلهم فی النار الا واحدة» را مطرح نموده وبا تعصبی خاص مینویسد: «وآن فرقه واحده که از جمیع ایشان مستثنی شده آن فرقه اهل سنت وجماعت است... و فرق دیگر حنا نچه روافض و خوارج و معتزله و غیر ایشان همه بر غلط و خطا رفته و در تحت وعید اند».

سیس باین مقدار اکتفا ننموده و بحث در باره این موضوع را با آخر کتاب احواله نموده و در آنجا هر چه خواسته بنا روا بر علیه روافض پیروان مذهب اهل بیت علیهم السلام نوشته است که در جای خود جواب آنها داده

ابۀ الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/ ۲ ۳۴۷
شده است.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین ... حمد بیحد مرخالقی را که جمیع
مکونات را جهت اظهار ربوبیت خویش از ظلمت عدم بدر آورد».
انجام:

«اگر دعوتم ردکنی ور قبول
من ودست ودامان آل رسول»

نستعلیق. رجب ۱۱۸۴ هـ. عبارتهای عربی در حاشیه بفارسی ترجمه نده
است.

۹۵ برگ. ۱۲ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشگاه کمبریج، بشماره (OO.6056) (ادوارد برون،
فهرست خطی همانجا ۱۹۰۰ م/ ۶۷).

(۸۶۹)

خلاصة الأنساب (انساب - فارسی)

از: حافظ رحمت خان ابن شاه عالم خان کوته خیلی افغانی حنفی
(۱۱۸۸ هـ).

نسخه دیگری است از خلاصة الأنساب.

نستعلیق. در پایان این نسخه نیز مانند نسخه (۸۶۸) تاریخ رجب ۱۱۸۴ هـ
آمده که احتمال میرود این نسخه از روی نسخه قبل نوشته شده یا بالعکس.
عبارتهای عربی در حاشیه بفارسی ترجمه شده است.

۱۰۹ بری، ۱۱ طر.

از نسخه کتابخانه دانشگاه کمبریج، بسماره (00.6057) (ادوارد برون،
فهرست خطی همانجا / ۶۷).

(۸۷۰)

مجموعه

۱ - الحاصر لفوائد المقدمة لطاهر ۱۱ - ۱۲۴، (نحو - عربی)

از : المؤید بالله یحیی بن حمزة بن علی حسینی علوی طالبی زیدی
(۷۴۹ هـ) (البدر الطائع ۲/ ۳۳۱ - بروکلمان ۲/ (۱۸۶) ۲۳۷).

نهذب و تفریب و شرحی است بر کتاب مقدمه و شرح آن از تألیفات «ابو
الحسن طاهر بن احمد بن بایساذ المصری المعروف بابن بایساذ» متوفی
بسال ۴۶۹ هـ (کشف الظنون ۲/ ۱۸۰۴).

در گذشت مؤلف را بغدادی، و بروکلمان در ۷۴۹ هـ نوشته‌اند (هدیه
العارفین ۲/ ۵۲۶ - بروکلمان ۲/ (۱۸۶) ۲۳۷). لکن زرکلی، و کحاله، فوت
او را در ۷۴۵ هـ ثبت نموده‌اند (الاعلام ۹/ ۱۷۴ - معجم المؤلفین ۱۳/ ۱۹۵).
مؤلف، در محرم ۷۱۱ هـ از تألیف «الحاصر» فراغت یافته است.

آغاز : «الحمد لله الذي انزل القرآن مفصحا بفضله علم الاعراب ...
اما بعد فاني رايت اكثر من تعلق بعلم العربية من اهل زماننا هذا محلقيين على
كتب الشيخ طاهر بن احمد بالدرس».

انجام : «فهذا ما اردنا ذكره من فوائد هذه المقدمة ... كان ذلك في
سهر المحرم سنة احدى عشر وسبع مائة سنة، والحمد لله وحده والصلوة

آية الله العظمى مرعشي نجفی قدس سره ج/۲ ۳۴۹
والسلام على خير الانام محمد عليه وعلى اله افضل الصلوة والسلام».

۲- تسمیط الدریدیہ ۱۲۵۱- ۱۳۳۷
{ادب - عربی}
از: مجد الدین اسعد بن ابراهیم بن علی اربلی (احتمالاً سده ۷ هـ).
تسمیطی است از قصیده مقصوره «ابو بکر محمد بن الحسن بن درید
بن عتاهیه الازدی، البصری» متوفی بسال ۳۲۱ هـ (کشف الظنون
۱۸۰۷/۲).
آغاز:

«لما بدی من المسیب صونه وبان عن عصر الشباب بونه»
انجام، ظاهراً افتاده:

« لمرتع العیش الهنی منبتا ومن اتاهم لم یخب حیث اتی»
نسخ، کتاب اول، محمد بن ابراهیم بن محمد، چهارم جمادی الثانیه ۷۹۸
هـ برای خودش، در حاشیه تصحیح سده و نشانه بلاغ دارد.
۱۳۷ برگ، خطها مختلف.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR.3824) (ریو، فهرست خطی عربی
همانجا/ ۵۹۷).

(۸۷۱)

کتاب الکنی المختصر من تهذیب الکمال
{رجال - غریب}

از: ؟

«تهذیب الکمال فی اسماء الرجال» از تألیفات «جمال الدین ابو الحجاج یوسف بن عبد الرحمن الزکی المزی» متوفی بسال ۷۴۲ هـ از اهم کتب رجال عامه است (کشف الظنون ۱۰/۲ - ۱۵۰۹).

مؤلف ابن کتاب، کتاب الکنی از تهذیب الکمال را اختصار نموده ومشهورین به کنیه را آورده است.

آغاز: «الحمد لله وسلامه على عباده الذين اصطفى، هذا كتاب مختصر من كتاب الکنی من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال تامل علی ذکر المشهورین بالکنی».

انجام: «ام یونس بنت شداد ... روى عنها عبد الوارث بن سعيد، آخره

.....».

سج. معرب، عبد الله بن مفلطی، روز کتبه ساردهم صفر ۷۲۳ هـ، در حاشیه تصحیح سده و سنانة بلاغ دارد، دارای بعضی حواشی که بنابر آنچه روى برگ عنوان آمده بخط شیخ: لاسلام سراج الدین بلعینی است.

۱۰۱ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (۸۰۲۸۴۷) (فهرست خطی عربی طوب قایی ۵۳۱/۳).

(۸۷۲)

(چنگ - عربی)

ندیم الکرام ونسیم الغرام

از: محمد بن فضایل بن عبد الساتر (احتمالاً سده ۷ هـ).

جنگی است مستعمل بر ذکر نام خلفاء بعد از پیامبر اکرم (ص) از راشدین و امویین و عباسیین و فاطمیین. و بعد از ذکر خلفا امثال وحکم منظوم و منثور، و حکایات لطیف و ظریف آمده است.

مؤلف، کتاب را برای امیر اسفہسالار حسام الدین ابو منصور مظفر ابن موسی بن حسن بن ابی الحسن علی بن اللمطی، تألیف نموده است.
 آغام : «يقول افقر عبید الغافر ... محمد بن فضایل بن عبد السائر ... الحمد لله الذی لا راد لما اراده، ولا صادعما سبقت به منه ارادة».
 انجام : «ولا نخملنها احمق فانه يجهد لك نفسه ثم لا يصنع شيئاً، قال ثم امر بقضاء حاجتی».

نسخ مغرب، احتمالاً سده نهم هجری.

۱۲۹ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (۸۲۹۷۳) (فهرست خطی عربی طوبی قاپی ۳/۳۳۹).

(۸۷۳)

الکواکب الدریة فی النصوص علی امامة خیر البریه و ذکر نجات اتباع الذریة
 (کلام - غریب)

از : صلاح بن ابراهیم بن احمد بن محمد حسنی زیدی (متوفی در اوائل سده ۸ هـ) (زبارة، ملحق البدر الطالع / ۱۰۳).
 بشماره (۸۴۰) رجوع سود.
 این نسخه تصویر مکرر شماره (۸۴۰) است از نسخه مکتبه الجامع

تنضید ذہب اللال فی تشیید مذهب الال (کلام - عربی)

از: عبدالله بن علی بن محمد بن ابی القاسم بن محمد زیدی (سده ۹ هـ).

رساله‌ای است در دفاع از مذهب اهل بیت علیهم السلام، مشتمل بر پاره‌ای مسائل کلامی بر طبق مذهب زیدی با استدلال بآیات واحادیث، و اینکه زیدیه بواسطه متابعت از اهل البیت (ع) بر حقند و چون بقرآن مجید وسنت طاهره نبویه عمل میکنند هیچ يك از احکام دین اسلام را تبدیل نکرده‌اند. ظاهراً این رساله مکتوبی است که مؤلف، برای یکی از علمای اهل سنت نوشته است.

آغاز: «يقول افقر عباد الله تعالى ... عبد الله بن علی بن ابی القاسم ...».

انجام: «وصلواته وسلامه علی خاتم رسله البشير النذير وعلی عترته ... وقد سميت هذه الرسالة تنضيد ذهاب اللال فی تشييد مذهب الال».

نسخ، بخط مؤلف، در روز جمعه عتر آخر جمادی الاولی ۸۱۴ هـ، در حاشیه تصحیح شده است. خط خوردگی دارد ظاهراً مسوده مؤلف است.

۱۹ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه مکتبه الجامع الكبير - صنعاء، بشماره (۷۷۲/۹۶ تا ۱۱۴) فهرست مخطوطات الجامع الكبير (۵۷۷/۲).

(۸۷۵)

نهاية السؤل في مناقب وصی الرسول (افضائل و مناقب - عربی)

از : محمد بن ناصر بن محمد بن ناصر حسینی یمانی (۹۰۸ هـ)
(زبارة، ملحق البدر الطالع / ۲۰۷).
این نسخه تصویر مکرر نسخه شماره (۸۴۱) است از نسخه مکتبه
الجامع الکبیر صنعاء، بشماره (۲۱۷۳).

(۸۷۶)

شرح الحماسة (ادب - عربی)

از : سید ضیاء الدین ابو الرضا فضل الله بن علی راوندی کاشانی
(سده ۶ هـ) (منجیب الدین، الفهرست / ۹۶).
راوندی همچنانکه خود در مقدمه مینویسد: در زمان جوانی حماسه ابو
سالم طائی نظر وی را جلب نموده، از انرویه تتبع شروح آن مانند شرح «ابو
علی احمد بن محمد المرزوقی» متوفی بسال ۴۲۱ هـ، و شرح «ابو الفتح
عثمان بن جنی» متوفی بسال ۳۹۲ هـ، و شرح «ابو الفضل عبد الله بن احمد
المیکالی» متوفی بسال ۴۷۵ هـ (کشف الظنون ۲/۱ - ۶۹۱)، و غیر آن
برادرسه و نکاتی از آن شروح را با اضافاتی دیگر از خودش را در حاشیه
نسخه ای از حماسه که بخط خود نوشته بوده ضبط میکند. این نسخه از

حماسه محشی را که شیخ منتجب الدین در فهرست از آن به «الحماسة ذات الحواشی» نام برده «الشیخ ابو جعفر محمد بن ابی نصر بن محمد المکتب القمی» نزد راوندی دیده و اصرار ورزیده که این حواشی پر فائده بصورت شرحی بر حماسه تدوین شود. راوندی از این عمل استکفاف نموده لکن سر انجام نظر وی را پذیرفته و کتاب، بصورت موجود تدوین شده است.

علامه امین، نام کتاب را «الحماسة» ثبت نموده (اعیان الشیعه ۸/۴۱۰)، صاحب ذریعه نیز کتاب را تحت عنوان «الحماسة» آورده، لکن استظهار نموده که باید «الحماسة ذات الحواشی» باشد (ذریعه ۷/۸۹)، بغدادی نیز نام آنرا «حماسة ذوات الحواشی» نوشته است (هدیه العارفين ۱/۸۲۱).

این نسخه بنابر آنچه قبل از باب الادب، آمده در دو جزء تدوین شده و بجز مقداری که از دیباچه آن افتاده تمام ابواب حماسه را دارا میباشند. آغاز، افتاده: «عند نصيحة والجوؤ بك في ميادين الادب جولة ... قال مولانا ... ابو الرضا فضل الله بن علي بن عبد الله الحسنی ... اخبرني بكتاب الحماسة ...».

انجام: «هذه القطعة التي قبلها باب الصفات بهما. تم كتاب الحماسة والحمد لله حق حمده وصلواته على سيدنا محمد وآله الطاهرين».

نسخ، ویدویی مغرب بدو خط، جزء دوم بخط علی بن محمد، سدهٔ هجری، در حاشیه تصحیح سده و دارای یک حاشیه با مضامین محمود بن محمد الناذقی اثر یحییٰ الحلبي الحنفی، بعد از کتاب سعاری در یک نسخه بتاريخ ۷۴۲ هـ در سر بر بسته شده است، همچنین تملک محمد بن ابراهیم الناذقی الحنفی ظهراً در ۱۱۱۰ هـ آمده است.

۲۹۴ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه موزه بریتانیا، بشماره (OR.19).

(۸۷۷)

زبدة التواریخ بایسنقری

(تاریخ - فارسی)

از : عبد الله بن لطف الله بن عبد الرسید خوافی، معروف به حافظ ابرو (۳۴ یا ۸۳۳ هـ) (قزوینی، یاداشتها ۱۲۰/۳).

حافظ ابرو بدستور بایسنقر میرزا تاریخی عمومی در چهار ربع نوشته که مشتمل است بر تاریخ عالم از بدو خلقت، تا سال ۸۳۰ هـ، و از آن به «مجمع التواریخ» نام برده شده است.

ربع چهارم مجمع التواریخ، بنا بتقریر مؤلف، «زبدة التواریخ بایسنقری» نامیده شده است.

زبدة التواریخ، محتوی است بر تاریخ دوره تیمور و شاهرخ، یعنی از سال ۷۳۶ هـ شروع و به حوادث سال ۸۳۰ هـ ختم میشود.

مغفور له علامه محقق قزوینی سرحی مبسوط راجع بارباع اربعه کتاب، و نسخ آن وانتباه «بارن رزن» در فهرست کتابخانه «امپریال پوبلیک بطر زبورگ» در مورد تاریخ اختتام تألیف کتاب، که آنرا ۸۲۶ هـ ثبت نموده مرقوم فرموده است (یاداشتها ۱۲۳/۳ - ۱۲۰).

آغاز : «الحمد لله رب العالمین حمد الشاکرین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد واله اجمعین، اما بعد این ربع رابع است از ارباع کتابی که بفرمان حضرت امیر زاده ... بایسنقر ... جمع کرده و این ربع را زبدة

:تواریخ بایسنقری نام نهاد».

انجام:

«از گمرهان دین جوید این قصه را ظهور
تاریخ این قضیه شد از روز گار ضل»

که بحروف جمل «ضل» ۸۳۰ میشود.

نسخ. سده نهم هجری. در حاشیه تصحیح شده و حاشیه بوسی دارد.

۶۰۵ برگ، ۲۱ خط.

از نسخه کتابخانه ریگن استاین دانشگاه شیکاگو ؟

(۸۷۸)

جغرافیای حافظ ابرو

(جغرافی و تاریخ - فارسی)

از: عبد الله بن لطف الله بن عبد الرشید خوافی، معروف به حافظ
ابرو (۳۴ یا ۸۳۳ هـ) (فهرست نسخه‌های خطی فارسی ۳۹۴۸/۶).

کتابی است در جغرافیای عمومی که حافظ ابرو سنه ۸۱۷ هـ
بدستور شاهرخ، بتالیف آن پرداخته است.

مؤلف کتاب را در دو جزء، یا دو قسمت تدوین نموده است. قسمت اول
مشمول است بر: صورة الارض، صورت تألیف، هیأت زمین، قسمت اقالیم،
بیاض خط استوا، ذکر بحار واقیانوس و بحیره ها و جبال... ذکر دیار عرب،
ذکر اسامی دیار مغرب و صورت آن... تا میرسد به: ذکر بلاد کرمان، ذکر حکام
کرمان، ذکر بلوکات.

قسمت دوم، مستمل است بر خراسان بزرگ، ذکر حکام خراسان از آغاز فتح اسلامی وایام بنی امیه وبنی عباس ، ذکر صفاریان ذکر غزنویان، ذکر ابتدای خروج سلجوقیان... تا میرسد به حکومت امیر تیمور وپس از آن تا زمان شاهرخ حوالی سال ۸۲۳ هـ ادامه دارد.

بخشی از جغرافیای حافظ ابر (قسمت خراسان، هرات) بکوشش مایل هروی در ۱۳۴۹ ش در تهران چاپ شده است (کتابشناسی خراسان /۲۰۰).

دکتر بیانی شرحی مبسوط راجع به جغرافیای حافظ ابر در مقدمه‌ای که بر «ذیل جامع التواریخ رشیدی» مرقوم داشته آورده است (ذیل جامع التواریخ رشیدی /۶۱ - ۵۲).

آغاز : «سیاس بی قیاس مالک الملکی را که بیافرید آسمانها و مزین گردانید آنرا بماء و آفتاب و دیگر کواکب».

انجام نسخه: «چون معلوم کرد که حضرت شهزاده رسید.... اورا بسته پیش حضرت شهزاده آورد بقید شاه شد قید و مقید تم تمام».

نستعلیق، سده یازدهم هجری، در حاشیه نشانه تصحیح دیده میشود.

۴۶۷ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه کتابخانه ریگن استاین دانشگاه شیکاگو، بشماره (۵۳۶۱) ؟

(۸۷۹)

(سر - فارسی)

ظفرنامه شاه جهانی

از : ابو طالب کلیم کاسانی (۱۰۶۱ هـ) (ریحانة الادب ۷۸/۵ - ذریعه

(۹۱۵/۹/۲).

مجموعه است از سروده‌های کلیم کاشانی. مستمل بر ظفر نامه شاه جهانی، و غیر آن از قصاید، و غزلیات، و مثنویات، و مقطعات، و رباعیات. کلیم، ملک الشعرای در بار شاه جهان از ملوک تیموریه هند در واسط سده نازدهم هجری بوده و این ظفر نامه را نیز بنام وی ساخته است.

آغاز:

« بنام خدایی که از شوق جود دو عالم عطا کرد وسایل نبود»

انجام:

«طاق نو بطاق کهکشان چسبان شد

مانند دو ابروی بهم پیوسته»

نسخه ۱۰۷۲ هـ

۲۵۳ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه روان (طوب قایی) استانبول، بشماره (R. ۱۵۲۱) (فهرست خطی فارسی طوب قایی ۲۸۶/۱).

(۸۸۰)

نصیب - فارسی

مجموعه یادگار

از: محمد حسن بن محمود سرقندی.

کتابی است در فوائد خوراکیها و میوه جات، و معالجه با گیاهان طبیعی و انواع خوراکیها و غیر آن بر اساس طب قدیم.

مؤلف، ظاهراً کتاب را در سه جلد تألیف نموده است، نسخه حاضر مستعمل است بر جلد سوم.

جلد سوم، در سه جزوه بدین ترتیب تدوین شده است:

جزوه اول: در معالجات با میوه‌ها و گیاهان خوراکی و بعضی از احجار.

جزوه دوم: در معالجات با گیاهان معروف و آنچه در بازار یافت می‌شود.

جزوه سوم: در معالجات متفرقه و دستورات جامعه.

آغاز: «۱ - اترج به فارسی با لنگ و ترنج نامند. ترسی آن مقوی دل و جهت خفقان حار و تقویت معده».

انجام: «و احراق گاهی مراد از سحق آنست و گاهی مراد تکلیس که بحد سفیدی رسد و در معالجات این مرض در موارد دیگر بحد سفیدی شرط دانسته‌اند».

تسلیق: روی ترک عنوان چنین آمده: جلد سوم مجموعه یادگار بعله آفای

محمد حسن سروددی فرزند محمود فرزند محمد فرزند عبد الوهاب فرزند

میرزا آقا فرزند میرزا ابو تراب فرزند مرزا جعفر واقف مدرسه مرزا جعفر واقع

در محله عسکریه مشهد رضا علیه السلام.

۹۷ ترک، سطرها مختلف.

از نسخه: احتمالاً مؤلف.

(۸۸۱)

(تاریخ - فارسی)

تاریخ شاهرخ

از: عبد الله بن لطف الله بن عبد الرزید خوافی، معروف به حافظ

۳۶۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

ابرو (۳۴ یا ۸۳۳ هـ) (استوری، ترجمه فارسی (ادبیات فارسی) ۴/۲ - (۵۰۳).

قسمتی از مجموعه تاریخی حافظ ابرو است که بدوره پادشاهی شاهرخ تیموری اختصاص دارد. حافظ ابرو این تاریخ را بدستور شاهرخ نوشته و حوادث و وقایع دوره سلطنت وی را تا سال ۸۱۹ هـ آورده است. آغاز: «حمد و سپاس مبدعی را که بیک اشارت کن ابداع موجودات و اختراع مصنوعات کرد».

انجام، افتاده: «ذکر ... در آن ایام که رایات همایون حضرت سلطنت شعاری خلد الله تعالی ملکه و سلطان به ممالك فارس در آمد ایلچی بجانب کرمان ...».

نسبتی، سده یازدهم هجری در حاشیه تصحیح شده است. این نسخه از مجموعه ایست که از (۲۰۱ ب تا ۲۷۸ ب) آنرا اشغال نموده است. نسخه عکسی بطور نیم برگی صحافی شده و نیم برگهای اول از وسط نسخه بیعد صحافی شده است.

۷۷ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشکده ادبیات - تهران، شماره (۲ - ب) (فهرست همانجا، مجله دانشکده ادبیات تهران، شماره اسال هشتم / ۲۸۰).

(۸۸۲)

(ارجاع - عربی)

انسان العیون فی مشاهیر سادس القرون

از : ؟

کتابی است در شرح احوال مشاهیر و بزرگانی که در سده ششم و هفتم
میزسته اند.

مؤلف کتاب گرچه تا کنون شناخته نشده امام مسلم است متأخر از
ابن خلکان و صفدی بوده زیرا از این دو نفر مطالبی نقل میکند.

قبل از کتاب، روی برگه بنقل از «گور گیس عواد» چنین آمده:
(انسان العیون فی مشاهیر سادس القرون: نام مؤلف در آن ذکر نشده است،
و در کتابخانه استاد عباس عزای در بغداد نسخه‌ای از «تاریخ دول الاعیان»
شرح قصیده نظم الجمان فی ذکر من سلف من اهل الزمان، در پنج مجلد
تألیف: شهاب الدین احمد بن محمد بن عمر المقدسی الشافعی المعروف
بابن ابی عذیبه متوفی بسال ۸۵۶ هـ موجود است که در مقارنه این دو کتاب
به یگدیگر معلوم شد که «انسان العیون» قطعه‌ای از «تاریخ دول الاعیان»
است و با مجلد چهارم و پنجم آن مطابقت دارد).

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحیم، ذکر خلافة الناصر لدین الله ابو
العباس احمد بن المستضی».

انجام نسخه: «ولما كان الركب فی الطريق خرج عليهم الامیر احمد
بن حججی بن برید فوقع القتال وكادوا یظفرون بامیر الحاج فشق الناصر
الصفوف وكلم الأمير».

نسخ. احتمالاً سده دوازدهم هجری. در حاشیه تصحیح شده و عناوین
اشخاص آمده است. قبل از کتاب فهرست اعلام و اشعار در دوازده برگ نوشته
سده است.

۱۷۸ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه کتابخانه معهد الدراسات العليا جامعة بغداد، بشماره (۲۴۸).

مجموعه:

۱ - السياسة في علم الفراسة ۱۱۲ - ۱۱۳ (حيوان سنانی - عربی)

از: شمس الدین محمد بن ابراهیم بن ابی طالب انصاری دمنقی
(۷۲۷ هـ) (بروکلمان، ذیل ۱۶۱/۲).

رساله ایست پیرامون سوار کاری و سناخت آنچه که سوار کار لازم است از خصوصیات مرکوب خود بداند، و اینکه اسب خوب دارای چه صفاتی باید باشد تا موجب خیر و برکت برای صاحب خود شود.
آغاز: «الانشارات النافعة التي تدل على الجری».
انجام: «وإذا كان بالفرس الصفراء اللون ورأسها غليظة وآذانها طوال .. ولا تركيبها ولا تقنها، تمت هذه النسخة...».

۲ - الفروسية والبيطرة ۱۳۰ - ۱۳۱ (بيطرة - عربی)

از: ابو عبد الله محمد بن يعقوب معروف بابن اخي حزام (حدود ۲۵۱ هـ) (بروکلمان ۱/ ۲۴۴) (۲۸۲).
بسماره (۷۹۱) رجوع سود.

نسخه دیگری از «الفروسية والبيطرة» ابن اخي حزام است با این تفاوت که این نسخه ناقص است و بعضی از برگهای آن جا بجا شده است.
از این کتاب به «کتاب الخبل والبيطرة» نیز نام برده اند.

نسخ. سده دوازدهم هجری. روی بزرگ. عنوان کتاب اول آمده که نسخه

برسم امير على قائم مقام اقطاع بلفيا نوشته شده همچنین فوائدی در فضیلت اسب آمده است.

۱۰۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه چستریبتی، بشماره (۳۲۲۰) (اری بری، فهرست خطی عربی ۹۰/۱).

(۸۸۴)

المنتخب من مسند عبد بن حمید (حدیث - عربی)

از : أبو محمد عبد بن حمید بن نصر الکشی (الکسی) (۲۴۹ هـ - کشف الظنون ۱۶۷۹/۲ - سزگین ۱۷۰/۱).

کتابی است حدیثی مشتمل بر مسانید خلفا و بسیاری از مشاهیر صحابه.

ظاهراً عبد بن حمید دو مسند نوشته است کبیر و صغیر. از مسند کبیر تا کنون اطلاعی در دست نیست. اما مسند صغیر که از آن به «المنتخب من المسند» نام برده شده مشتمل است بر مقداریکه «ابراهیم بن خزیم الشاشی» از مصنف شنیده است.

این کتاب در ۱۴۰۸ هـ در بیروت چاپ شده است.

نسخه عکسی حاضر که اصل آن در ۲۰۴ برگ نوشته شده افتادگیهای زیادی دارد که احتمالاً سه چهارم کتاب در عکس نیامده تصویر مکرر و ناقص نسخه شماره (۵۱۴) است.

آغاز : «بسم الله الرحمن الرحيم، اللهم صلي على محمد وعلى آل

محمد. اخبرنا الشيخ الامين تقى الدين ابو الخطاب محفوظ بن عمر بن ابى بكر بن الحامض الحنبلى البغدادي ... قال انا ابراهيم بن خزيمة الساسى قال ثنا ابو محمد عبد بن حمد بن نصر».
 انجام: «قال كان الموصى بهذه الوصية نويان. آخر المنتخب والحمد لله رب العالمين...».

نسخ، حسين بن ابراهيم، نیمه محرم ۱۰۹۰ هـ برای مصطفی بیک فرزند محمد پاشا وزیر عثمانی در حاشیه تصحیح شده است.

۴۹ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه ایاصوفیا، بشماره (۸۹۴).

(۸۸۵)

قلائد الجواهر من شعر الحسن بن علی بن جابر = (دیوان الهبل)

اسمر - نوبی

از: قاضی سرف الدین حسن بن علی بن جابر یمانی زیدی (۱۰۷۹ هـ) (البدر الطالع ۱/ ۱۰ - ۱۹۹ - نسمة السحر، عکسی این کتابخانه شماره/ ۷).

مجموعه ایست از سروده های سعری حسن بن علی بن جابر هبل یمانی زیدی، که «القاضی شمس الدین احمد بن ناصر بن عبد الحق بن شایع بن علی المخلافی» منوفی بسال ۱۷ تا ۱۱۱۶ هـ (ازبارة، ملحق البدر الطالع ۷/ - ۴۶) بدر خواست یکی از ائمه بمن جمع و مرتب نموده و آنرا «قلائد الجواهر من شعر الحسن بن علی بن جابر» نامیده است (نسمة السحر فی

ذكر من تشيع وشعر، نسخه عكسى اين كتابخانه شماره/ ٧).

مخلافى، اين ديوان را در شش باب بدين ترتيب مرتب نموده است:
الباب الاول: فى الماچاة الالهية والمواظظ الزهدية....

الباب الثانؤ: فى مدح الخمسة اهل الكساء المطهرين ...

الباب الثالث: فيما قاله من الغزل والتشبيب وذكر المنزل والحبیب.

الباب الرابع: فيما دار بينه ... وبين ادباء زمانه وجملة اخوانه من المدح

والمکاتبة ...

الباب الخامس : فيما قاله رضوان عليه من المراثى والتابين فى آل

محمد المطهرين وشيعتهم الميامين.

الباب السادس : فى التحدث بما انعم الله عليه من الاتصال بنسب؟

نبیه الکریم وموالاة اهل بيته عليه وعليهم افضل الصلاة والتسليم

آغاز : «الحمد لله الذى جعل الادب عنوان كل فضيلة ... اما بعد: فانه

طلب منى من اتقرب الى الله بطاعته ... ان اجمع شيئاً مما اطلعت عليه وبلغ

الى من شعر ... الحسن بن على بن جابر الهبل الزيدى ...».

انجام:

«ولرب كاس. فض عن مسك بلا حرج ختامه»

نسخ. بدو خط، محمد بن عبد الرحمن بن احمد الطبر هفت برگ نايان

نسخه را در ٢١ رجب ١٣٩٥ هـ تکميل نموده، در حاسيه تصحيح سده است.

٦٥ برگ سطرها مختلف.

از نسخه عماد الدين يحيى بن صالح السراجى ؟ - يعن.

(۸۸۶)

المنصف

(صرف - عربی)

از : ابو الفتح عثمان بن جنی موصلی نحوی (۳۹۲ هـ) (بروکلمان،
ذیل ۱/ ۲ - ۱۹۱ - انباه الرواة ۶/ ۲ - ۳۳۵).

شرح مزجی است با عناوین (قال ابو عثمان - قال ابو الفتح) بر کتاب
تصریف «ابو عثمان بکر بن محمد المازنی النحوی» متوفی بسال ۲۴۸ هـ
(کشف الظنون ۱/ ۴۱۲).

حاجی خلیفه وبغدادی نام شرح ابن جنی را «المنصف» ثبت نموده اند
(کشف الظنون همانجا - هدیة العارفين ۱/ ۶۵۲).

شیخ آقا بزرگ کتاب را تحت هر دو عنوان آورده (ذریعه ۲۱/ ۱۳۱ -
۴۷/ ۲۳) لیکن تحت عنوان «المنصف» 'استظهار فرموده: که نام کتاب ظاهراً
«المنصف» است.

فهرست نگار کتابخانه طوب قاسی نیز شاید بمتابعت از حاجی خلیفه
ودیگران نام کتاب را «المنصف» آورده. لیکن قفطی وبروکلمان آنرا «المنصف»
نوشته اند (بروکلمان، ذیل ۱/ ۱۹۲ - انباه الرواة ۲/ ۳۳۶).

عنوان کتاب، در این نسخه نیز «الکتاب المنصف» آمده است.

آغاز : «قال ابو الفتح عثمان بن جنی رحمه الله، هذا کتاب اشرح فيه
کتاب ابی عثمان بکر بن محمد بن بقیه المازنی رحمه الله فی التصریف».

انجام : «والمسئلة لیست فی جمیع النسخ ... وذلك انا وجدنا فی آخر
الکراسه باضاً فاتینتها فیہ. تم الکتاب المترجم با المنصف فی شرح

التصریف ...»

نسخ مغرب، احمد بن محمد انصاری مغری اندلسی، سلخ سوال ۷۹۷ هـ.
در طرابلس شام برای خودش، دارای نشانه تصحیح و مقابله با اصل می‌باشد.
۲۴۷ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بنسنامه (۸۰۲۸۰) (فهرست
خطی عربی طوط قاپی ۵/۴).

(۸۸۷)

العیون فی الرد علی اهل البدع (کلام - عربی)

از: محسن بن محمد بن کرامه جشمی بیهقی معتزلی زیدی (۴۹۴ هـ)
(بروکلمان ذیل ۲/۱ - ۷۳۱ - معجم المؤلفین ۱۸۷/۸).
بشماره (۴۵۳) رجوع شود.
این نسخه تصویر مکرر همان نسخه است.

(۸۸۸)

تهذیب مستمر الاوهام علی ذوی المعرفة واولی الافهام (رجال - عربی)

از: ابو نصر علی بن هبه الله بن علی عجلای بغدادی معروف بابن
ماکولا (۴۷۵ هـ)'' (بروکلمان، ذیل ۶۰۲/۱).

در مورد (المختلف والمؤتلف فی اسماء الرجال) ابو الحسن علی بن

عمر دار قطنی بغدادی متوفی بسال (۳۸۵ هـ) کتابی بهمین نام تألیف نموده بعد از او عبد الغنی بن سعید بن بشر ازدی مصری متوفی بسال (۴۰۹ هـ) کتاب «مستبه النسبة» را نوشته است که در هند چاپ شده است (معجم المطبوعات/ ۴۲۸).

سپس خطیب بغدادی متوفی بسال (۴۶۳ هـ) نوشته‌های دار قطنی و ازدی را تکمیل و کتابی بنام «المؤتلف فی تکملة المؤتلف والمختلف» تألیف نموده است (هدية العارفين ۷۹/۱).

بعد از خطیب بغدادی، ابن ماکولا کتاب خطیب را تهذیب و تصحیح و تکمیل نموده و کتابی بنام «الاکمال فی رفع الاریاب عن المؤتلف والمختلف من الأسماء والکنی والأنساب» تألیف نموده، سپس اوهام و اغلاطی که در تألیف دار قطنی و عبد الغنی بن سعید ازدی و خطیب بوده و در کتاب اکمال متعرض این اغلاط و اوهام نشده گرد آورده و کتاب حاضر را تألیف نموده و در آخر صفر ۴۷۲ هـ از آن فراغت یافته است.

تهذیب مستمر الاوهام در ده جزء و بترتیب حروف معجم تدوین شده است. این نسخه مستمل است بر تمام کتاب الا اینکه مقداری از مقدمه آن افتاده است.

آغاز افتاده: «قال لی بعض .. والمعنین بهذا العلم لقد تعب الخطیب و اتعب .. اجمعه و اتعب من اراد ان يعرف الحقيقة فی اسم».

انجام: «والله تعالى بعین علی ما قرب الیه و يجعل مقصدنا فی هذا الفن و غیره خالصاً لوجهه بمنه و کرمه و لطفه و احسانه انه علی ذلك قادر».

نسخ، ابراهیم بن محمد بن ادیس بن بابا جوك هسنم صفر ۶۸۶ هـ از

روی نسخه خط اسماعیل بن عبد الله الانماطی که او نسخه خود را از روی

نسخه حافظ ابی الحسن هبة الله نوشته که او نسخه خود را از روی نسخه

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۳۶۹

مصنف نوشته است. در حاشیه تصحیح سده و با نسخه اصل مقابله سده. در بایان

جزء اول و بعضی اجزاء دیگر صورت فرانت و سماعی است بتاريخ رمضان ۵۵۶

هـ دال بر اینکه نصر بن ابی القاسم بن ابی الطاهر بن علی بن الحسین

النحوی الاسکندری کتاب را بر حافظ صابن الدین ابی الحسین هبة الله بن

الحسن الشافعی قرأت نموده است.

۱۲۵ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستربیتی، بشماره (۳۳۴۹) (اری بری، فهرست خطی

عربی ۴۴/۲).

(۸۸۹)

ع/۱

مرآة المؤمنین فی مناقب آل سید المرسلین (مناقب - فارسی)

از : مولوی ولی الله بن حبیب الله بن محب الله انصاری لکنهونی

(۱۲۷۰ هـ) (نزہة الخواطر ۵۲۷/۷).

کتابی است در بیان فضائل و مناقب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم

السلام با استدلال بآیات و روایات معتبره.

مؤلف کتاب را در يك مقدمه وینج باب و هو باب مشتمل بر چند فصل

ویك خاتمه بدین ترتیب مرتب نموده است:

مقدمه : در بیان آیاتی که نازل شده اند در شأن اهل بیت رسول خدا

(ص) و احادیثی که مشتمل اند بر وجوب محبت و مودت ایشان.

باب اول: در مناقب و مآثر امام اول از ائمه اثنا عشر علی مرتضیٰ علیه

السلام.

باب دوم: در مناقب سیده النساء فاطمة الزهراء (ع).

باب سوم: در مناقب و مآثر امام همام السبط الاعظم والامام الاکرام ...
الحسن عليه السلام.

باب چهارم: در احوال سید الشهداء والامام الهدی السبط الاصغر
حضرت امام حسین عليه السلام.

باب پنجم: در بیان احوال بقیه طاهره از ائمه اثنا عشر علیهم السلام.

خاتمه: در ذکر نواب زیارت حضرات ائمه اطهار علیهم السلام.

آغاز: «الحمد لله الذی خص نبیه محمدا صلی الله علیه وسلم بالعترة
الطاهرة ... وبعد فهذه احادیث مستتمة علی مناقب اهل البیت النبویه ...
وسميتها بمرآة المؤمنین فی مناقب آل سید المرسلین».

انجام:

«اگر دعوتم رد کنی و رد قبول من و دست دامن آل رسول
... بر حمتك يا ارحم الراحمین».

تسلیق: احتمالاً بخط مؤلف، در حاشیه صحیح سده ست، روی برگ اول

ملك مظفر حسین بن حکم مسیح تذکره بها در مهر مربع وی دیده مسود.

روی برگ عنوان تاریخ ۱۲۳۰ هـ شمر آمده است

۲۰۲ برگ ۱۹ خط.

از نسخه کتابخانه ناصریه - لکنهو.

(۸۹۰)

ایة الله العظمیٰ مرعسی نجفی قدس سره ج/۲ ۳۷۱

از : محمد بن ابی بکر بن عبد العزیز بن محمد مصری شافعی معروف
بابن جماعة (۸۱۹ هـ).

بشماره (۱۷۹) رجوع شود.

این نسخه تصویر مکرر نسخه (۱۷۹) است از نسخه شماره (۵۳۵)
فیض الله افندی استانبول.

(۸۹۱)

الحاشیه علی دیوان المتنبی (ادب - عربی)

از : تاج الدین زید بن حسن کندی بغدادی (۶۱۳ هـ) (کشف الظنون
۸۱۲/۱ - معجم المؤلفین ۱۸۹/۴).

حاشیه ایست بر دیوان متنبی متوفی بسال (۳۵۴ هـ).

روی برگ عنوان آمده: این جزء اول از حاشیه کندی بر دیوان متنبی
است، که دلالت بر آن دارد این حاشیه در دو جزء تألیف شده است.

آغاز : «قال ابو الطیب احمد بن الحسین رحمه الله وهی من اول قوله
فی الصبا ارنجالاً».

انجام، افتاده:

«ذا الذی انت جده وابوه دنه دون جده وابیه
ای انت اقرب الیه واعطف علیہ من ابیه وجده».

رفعی، اشعار معرب احتمالاً سدهٔ نهم هجری. در حاشیه تصحیح شده است.

۱۲۳ برگ ۲۵ خط

از نسخه فیض الله افندی - استانبول شماره (۱۶۴۷).

(۸۹۲)

خلاصة المحتاج ومنتخب الازياج (نجوم - عربی)

از : علاء الدین علی بن ابراهیم بن محمد انصاری دمشقی، معروف
باین الشاطر (۷۷۷ هـ) (بروکلمان، ذیل ۱۵۷/۲ - هدیه العارفین ۱/۷۲۵).

مؤلف، که خود موقت جامع اموی دمشق بوده این زیج را تنظیم نموده
و در آغاز آن مطالبی را که معرفت آن برای استفاده کنندگان لازم است در يك
مقدمه و ۱۴ باب آورده است.

آغاز : « الحمد لله مقدر حركات الافلاك ومدبرها، ومسیر مشرقات
النجوم ومغيرها الذى بيده تصاريف امورها ».

نسخ، احتمالاً سده دهم هجری، در حاشیه صحیح سده اس.

۱۵۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه حستریبی، بشماره (۴۰۷۴) (اربری، فهرست خطی عربی
۲۵/۵).

(۸۹۳)

شرح القصاید العشر (ادب - عربی)

از : ابو زکریا یحیی بن علی تبریزی (۵۰۲ هـ) (بروکلمان، ذیل
۳۵/۱ - کشف الظنون ۲/۱۳۲۷).

شرحی ایست بر قصاید سبع (المعلقات السبع)، و سه قصیده دیگر یکی دالیه نابغه ذبیانی، و دیگری لامیه اعشی، و سومی بانیة عبید بن ابرص، که ابو زکریا یحیی بن علی تبریزی بدر خواست یکی از دوستانش نوشته است.

آغاز : «قال الشيخ ... ابو زکریا یحیی بن علی الخطیب التبریزی رحمه الله: سألتنی حرسک الله ان الخص لك شرح القصاید».

انجام : «فعاودته فرفعته فارسلته وهو مکروب ... آخر القصاید العشر والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد خاتم النبیین».

نسخ مغرب، روز سنه بیست و دوم جمادی الآخره ۵۹۹ هـ، در حاسبه صحیح شده و حاشیه نویسی دارد. بعد از کتاب سماعی است بتاریخ روز سه سنه سوء ذی الحجه ۶۱۸ هـ روی برگ عنوان تملك کمال اندین حسین بن محمد زمان تبریزی بی تاریخ و احمد واعظ حباط زاده بتاریخ ۱۲۹۰ هـ دیده میشود.

۱۶۳ برگ، ۱۷ و ۱۹ سطر.

از نسخه چتر بیتی، بشماره (۳۸۷۳) (اربری، فهرست خطی عربی ۴/۴۴).

(۸۹۴)

روضه المؤمنین فی احوال سید المرسلین (سوره - عربی)

از : علی بن محمد بن حسن بسطامی (احتمالاً سده ۸ هـ).

در بیان احوال و اوصاف، و باره ای از فضائل و مناقب پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله وسلم.

مؤلف، کتاب را بسلطان ناصر الدین حسن بن ملک ناصر محمد اهداء نموده است. وی کتاب را در بیست باب بدین ترتیب مرتب نموده:

الباب الاول: فی ذکر نسبه ومولده ومنشائه ومبعته (ص).

الباب الثاني: فی ذکر محاسنه.

الباب الثالث: فی ذکر اوصافه.

الباب الرابع: فی صفاته التي تدعوا اليها ضرورة الحياة.

الباب الخامس : فی زهده فی الدنيا.

الباب السادس : فی اخلاقه.

الباب السابع: فی ذکر الاخبار الواردة بعظیم قدره عند ربه (ص).

الباب الثامن: فی ما ورد فی القرآن من ثناء الله تعالى وشفقته عليه ...

الباب التاسع: فی ذکر ما تضمنته سورة الفتح من الكرامات

الباب العاشر: فی اسرانه (ص).

الباب الحادي عشر : فی رؤيته لربه عزوجل.

الباب الثاني عشر : فی تفضيله بالمحبة والخلة والشفاعة والوسيلة.

الباب الثالث عشر : فی اسمائه عليه السلام.

الباب الرابع عشر : فی ذکر بعض معجزاته.

الباب الخامس عشر : فی وجوب طاعته وامتنال سنته (ص).

الباب السادس عشر : فی فضيلة الصلاة عليه وكيفيتها وحكمها.

الباب السابع عشر : فی حکم عقد قلب النبی من وقت نبوته (ص).

الباب الثامن عشر : فی عصمة نبينا وسائر الانبياء صلوات الله عليه

وعليهم.

الباب التاسع عشر : فی ما يطرأ من العوارض البشرية عليه (ص).

الباب العشرون: فی حکم ما هو سب او نقص فی حقه او فی حق اهل

بیته (ص).

آغاز: «الحمد لله المنعم علی خلقه بکمال قدرته ... اما بعد فیقول
العبید الفقیر علی بن محمد بن الحسن البسطامی».

انجام، افتاده: «وعن النبی صلی الله علیه وسلم: من سب اصحابی
فاضربوه، وقد اعلم النبی صلی الله علیه وسلم ان سبهم واذاهم».

نسخ معرب، سنده هشتم هجری.

۱۱۶ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه چستر بییتی، بشماره (۳۸۸۴) (ازبری، فهرست خطی عربی
۴/۴۸).

(۸۹۵)

شرح المقصورة

(ادب - عربی)

از: ابو عبد الله حسین بن احمد بن خالویه نحوی (۳۷۰ هـ) (کشف
الظنون ۱۸۰۸/۲ - بروکلمان، ذیل ۱/۱۹۰).

شرحی است ظاهراً در سه جزء بر مقصورة ابن درید (ابو بکر محمد
بن الحسن الازدی اللغوی البصری) متوفی بسال (۳۲۱ هـ) (کشف الظنون
۱۸۰۷/۲).

آغاز: «قال ابو عبد الله الحسين بن خالويه اللغوي النحوي، انشد
ابو بکر محمد بن الحسن بن درید».

انجام: «وقوله راع ... يقال: رعا يرعى فهو راع والجمع رعاة ... ثم
بحمد الله وحسن عونه الجزء الثالث وصلى الله على سيدنا محمد وعلى اله

.....».

نسخ مغرب، حسین بن یوسف، سوائ ۵۸۶ هـ در پایان جزء اول. در حاشیه
تصحیح شده است.

۸۱ برگ، ۱۷ سطر

از نسخه حستریتی، بشماره (۴۲۹۵) (ازبری، فهرست خطی عربی
۹۳/۵).

(۸۹۶)

شرح المقصورة

(کتاب - عربی)

از: ؟

شرح دیگر است بر مقصورة ابن درید که مؤلف آن در این نسخه
شناخته نشده است.
آغاز، افتاده:

«یا طيبة اشبه سی بالمها راتعة بین القسربص واللوی»
انجام: «وقوله: او مزدهی معطوف علی فرح. کمل الکتاب.....».

نسخ، مغرب، ابو الحسن ابن محمود ۶۷۲ هـ در حاشیه تصحیح شده
وحاشیه نویسی دارد

۱۳۵ برگ، ۱۵ سطر

از نسخه حستریتی، بشماره (۳۸۷۲) (ازبری، فهرست خطی عربی
۴۳/۲).

(۸۹۷)

انالة الطالبین لعوالی المحدثین (اجازه - عربی)

از : عبد الکریم بن احمد بن علوان حلبی، معروف بشرایاتی (۱۱۷۸ هـ) (فهرس الفهارس ۲/ ۱۰۷۶).

تبی است مستمل بر ذکر مشایخ مؤلف، وآنچه بر آنها فرائت نموده ویا درایتاً وروایتاً با نواع مختلف اجازه اخذ نموده است.

شرایاتی این کتاب را بدر خواست عده ای از فضلا املا نموده وصورث اجازات مشایخ در کتاب ثبت شده است.

فهرست نگار کتابخانه جستر بیته نام کتاب را «النهاية المبارك» نوشته است.

آغاز : «الحمد لله الذي قبل بصحيح النية حسن العمل ... اما بعد فيقول ... عبد الكريم بن المرحوم الشيخ احمد الحلبي الشراياتي ... مسمياً له بانالة الطالبين لعوالی المحدثين».

انجام : «اجزت له ان يقرأ هذا الدعاء اخينا المكرم الحاج الشيخ عبد الكريم ويأذن لمن يشاء وانا الفقير الحاج مصطفى الموصلي ابن المرحوم أحمد بيك، يقرأ عقب كل صلاة مرة، وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم».

نسخ، سيد مصطفى بن حاج يوسف حسینی شافعی قادری روز یکنشنبه نهم جمادی الثانيه ۱۱۷۷ هـ در حاشیه تصحیح شده ودارای حواشی با نشانه (منه) وعبد الکریم)، قبل از کتاب شرحی راجع به کتاب ومؤلف بقلم یکی از

ساگردانس نوشته سده است.

۱۲۵ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه چستر بییتی، بشماره (۴۲۷۳) (ازبری، فهرست خطی عربی ۸۵/۵).

(۸۹۸)

معرفة الصحابة

(حدیث و رجال - عربی)

از: ابو نعیم احمد بن عبد الله بن احمد بن اسحاق اصفهانی (۴۳۰ هـ) (بروکلمان، ذیل ۶۱۷/۱ - هدیه العارفین ۷۴/۱).

کتاب مفصلی است بترتیب حروف معجم در شناخت اصحاب پیامبر گرامی اسلام (ص) با ذکر يك یا چند حدیث مسند از آنان.

این کتاب احتمالاً در بیش از بیست جزء تألیف شده است. نسخه حاضر کهن و مشتمل است بر جزء نهم تا اواخر جزء یازدهم.

آغاز: «حدثنا ابو نعیم حدثنا محمد بن جعفر بن محمد البغدادی ... عن انس، ان رسول الله صلى الله عليه قال: نحن ستة بنوا عبد المطلب سادات اهل الجنة، انا وعمي حمزة و... علی وجعفر والحسن والحسين...».

انجام، افتاده: «قال زبيب: حتى وجدت برد كف رسول الله صلى الله عليه وسلم ... ثم قال رسول الله (ص): اللهم ارزقه العفو والعافية...».

نسخ و تعلیق، بحد خط، سده ۸۵۰ هجری، در حاشیه صحیح سده است

در پایان اجزاء چند سماع است بخط ابوالمطهر محمد بن احمد الخباز در

ماه‌های مختلف سال ۵۷۵ هـ دال بر شکه عده‌ای از منابع آن قسمت از کتاب

در بر ابو علی حسن بن محمد بن حسن حداد روی کتاب زمخشری. سماع
نموده‌اند.

۱۷۷ برگ، سطرها مخلف.

از نسخه چستریتی، بشماره (۳۰۱۵) (ازبری، فهرست خطی عربی
(۵/۱).

(۸۹۹)

التمهید فی التجوید؟ (تجوید - عربی)

از: جعفر بن محمد بن معتمد مستغفری نسفی (۴۳۲ هـ) (سیر اعلام
النبلاء، ۵۶۴/۱۷).

کتابی است برامون نحوه قرائت قرآن کریم. تقریباً نیمی از کتاب
مشمول است بر اخبار مستندی که در همین زمینه از پیامبر اکرم (ص) رسیده
است. سپس مؤلف، مطالب مورد نظر را در ده باب تنظیم نموده و در هر باب
برای اثبات مطالب باخبار مستندی استدلال میکند.

فهرست نگار چستریتی نام کتاب را «التمهید فی التجوید» نوشته
است لیکن اگر ارباب تراجم و طبقات، کتابی بدین نام برای مؤلف،
نوشته‌اند.

الا اینکه امثال ذهبی، ودآودی، وصفدی، وحاجی خلیفه، و بغدادی،
وسزکین و کحاله کتابی بنام «فضائل القرآن» برای مؤلف، ثبت نموده‌اند (سیر
اعلام النبلاء، ۵۶۴/۱۷ - طبقات المفسرین ۶/۱ و ۱۲۵ - الوافی بالوفیات
۵۰/۱ و ۱۴۹ - کشف الظنون ۱۲۷۷/۲ - هدیه العارفین ۲۵۳/۱ - تاریخ

الترات العربی ۲/۱ و ۵۷۱ - معجم المؤلفین ۳/۱۵۰).

فهرست أبواب دهگانه کتاب، بدین ترتیب است:

الباب الاول: فی تفسیر الآیات التي مضت فی صدر الكتاب.

الباب الثاني: فی فضل القراء الماهرین...

الباب الثالث: فی ثواب اهل الترتیل وما اعد الله لهم من الکرامة

والتفضیل.

الباب الرابع: فی وصف قراءة رسول الله (ص).

الباب الخامس: فی وصف قراءة لقراء العسرة.

الباب السادس: فی حث قراء الكتاب على الاجتهاد فی طلب

الاعراب.

الباب السابع: فی القول على الاعراب.

الباب الثامن: فی معرفة مخارج الحروف ومدارجها.

الباب التاسع: فی كيفية التلظظ بها.

الباب العاشر: فی الحروف الآتية فی فواتح السور.

آغاز، افتاده: «حدثنا يزيد بن هرون، اخبرنا زكريا بن ابي زائدة ... عن

النعمان بن بشير قال: سمعت رسول الله (ص)».

انجام: «فينبغي ان يكون على مقدارها وفس ما لم اذكره على ما ذكرته

... والحمد لله رب العالمين».

نسخ منقایل سلب، معرب، ابو محمد عبد الله بن .. مانکدب، دهم ربيع الاول

۶۱۳ هـ برای خودش، در حاسبه تصحیح سده است.

۱۵۹ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه جستریتتی، بشماره (۳۹۵۴) (ازبری، فهرست خطی عربی

(۹۰۰)

التذكرة الصلاحية

(ادب - عربى)

از : صلاح الدين خليل بن ابيك بن عبد الله صفدى سافعى (۷۶۴ هـ)
(كشف الظنون ۳۸۸/۱ - بروكلمان، ذيل ۸/۲ - ۲۷).

كتاب ادبى وتاريخى لطيفى است مشتمل بر نوادر اشعار ولطائف اخبار
از شعر ونثر.

اين كتاب ظاهراً حسب تجزيه مؤلف، در سى جزء تدوين شده است.
نسخه حاضر مشتمل است بر جزء ۱۴ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ از تجزيه مصنف. الا
اينكه در بايان جزء چهاردهم آمده: (آخر الجزء الخامس عشر من اجزاء
المصنف) كه احتمال دارد اين چهاردهم جزء پانزدهم باشد.

آغاز: «الحمد لله حق حمده والصلوة والسلام الاطيان الاكملان على
سيدنا محمد نبى الرحمة وهادى الأمة وعلى اله... قال الشيخ شرف الدين عبد
العزیز الانصارى الحموى شيخ الشيوخ».

انجام، ناخوانا:

«فالصبر ليساً منى اذا ما سمته والقلب ان لا ينته لا ينتهى»

نسخ، سده هشم هجرى، در حاسبه صحيح سده است. در بايان حزه بيست

ونجم آمده: كه اين نسخه از روى نسخه خط مصنف نوسه سده است.

۱۹۷ برى. ۱۹ سطر.

از نسخه چستر بيتى، بسماره (۳۸۶۱) (اربرى، فهرست خطى عربى

(۹۰۱)

الاحکام الشرعية الصحيحة من الاحادیث النبویه (حدیث - عربی)

از: ابو محمد عبد الحق بن عبد الرحمن بن عبد الله ازدي اشبیلی (۵۸۲ هـ) (دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۴۰۸/۳ مقاله نگارنده).

کتابی است مستمل بر احادیث رسیده از پیامبر اکرم (ص) در ابواب احکام شرعیه با عناوین (باب - باب).

مؤلف، کتاب را بترتیب کتابهای فقهی تنظیم نموده واحادیث مربوط بهر موضوع فقهی را با اختصار سند آن ذکر میکند.

ارباب تراجم، سه کتاب در مورد احکام، برای مؤلف، نوشته‌اند «الاحکام الصغری» و «الاحکام الوسطی» و «الاحکام الکبری» که نگارنده در دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۴۰۸/۳ نام هر سه را ثبت نموده و احتمالاً کتاب حاضر «الاحکام الصغری» باشد.

آغاز: «قال السیخ الفقیه الحافظ المحدث ابو محمد عبد الحق ... فانی جمعت فی هذا الكتاب .. من حدیث رسول الله (ص) فی لوازم الشرع واحکامه».

انجام: «مسلم بن معقل بن یسار عن النبی (ص) قال: العبادة فی الهرج کهجرة الی. تم مختصر الاحکام...».

نسخ، یوسف بن عبد العزیز بن عبد الله، سب سوم صفر ۶۹۱ هـ در دمشق برای خود در حاسبه تصحیح سده و سنانة ملاغ دارد.

از نسخه چسترییتی بشماره (۳۹۴۴) (اربری، فهرست خطی عربی ۶۷/۴).

(۹۰۲)

الطب النبوی

(طب - عربی)

از: ابو نعیم احمد بن عبد الله بن احمد بن اسحاق اصفهانی (۴۳۰ هـ) (بروکلمان، ذیل ۶۱۷/۱ - هدیة العارفين ۵/۱ و ۷۴).
کتابی است در طب با استناد با حدیث نبوی صلی الله علیه و اله وسلم، با عناوین (باب - باب).

ابو نعیم، کتاب خود را در هفت مقاله، مانند کتاب طب «حافظ ابو بکر احمد بن محمد بن اسحاق الدینوری» که در هفت مقاله تألیف نموده مرتب کرده و ظاهراً در چهار جزء تجزیه نموده است. این نسخه مشتمل است بر جزء اول، ودوم، وسوم، وچهارم، الا اینکه از آخر افتادگی دارد.

آغاز: «اخبیرنا الشیخ الامام الحافظ ابو الحجاج یوسف بن خلیل بن عبد الله الدمشقی ... انبا الامام ابو نعیم احمد بن عبد الله بن احمد بن اسحاق الحافظ».

انجام، افتاده: «باب فی فوی اللحمان ... قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم: سید .. فی الدنيا والاخره اللحم».

تعلیق، احتمالاً سده نهم هجری، دارای چند حاشیه مختصر. در پایان جزء

اول صورت چند سماع بخط یوس بن علی بن ابراهیم بن علی المومنی که

شاهد کاتب نسخه باشد آمده تاریخ سماع اول ۵۹۱ و دومی ۶۳۷ هـ میباشند.

۱۴۱ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۱۶۱۹) (فهرست خطی عربی اسکوریال ۱۶۶/۳).

(۹۰۳)

فتح الرحمن فی تفسیر القرآن (تفسیر - عربی)

از: ناصر الدین محمد بن عبد الله بن قرقماس الاقتمری الحنفی معروف بابن قرقماس (۸۸۲ هـ) (کشف الظنون ۱۲۳۲/۲).

تفسیر یست بر قرآن کریم ظاهراً در بیست جزء مؤلف، اول چند آیه را با هم ذکر میکند پس از آن ذیل عنوان «التفسیر» بتفسیر قطعه قطعه آیات میپردازد.

زرکلی، وکحاله نام مؤلف را چنین نوشته‌اند: «محمد بن قرقماس بن عبد الله» (الاعلام ۲۳۲/۷ - معجم المؤلفین ۱۱/۱۵۰).

این نسخه احتمالاً جزء یازدهم، ومشتمل است بر تفسیر سوره نجم تا پایان سوره مرسلات.

آغاز: «سورة النجم .. التفسیر قوله تعالى: والنجم ... هذه السورة مكية الا سبع آیات».

انجام: «وروی عن ابی بن کعب قال قال رسول الله (ص): من قراء سورة المرسلات كتب انه ليس من المشركين ... وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين».

نسخ، سده نهم هجری، در حاسبه تصحیح سده اسب.

۱۷۱ برگ. ۲۵ سطر.

از نسخهٔ چستریتی، بشمارهٔ (۳۷۱۶) (ازبری، فهرست خطی عربی
۹۴/۳).

(۹۰۴)

مشکل اعراب القرآن (علوم قرآن - عربی)

از : ابو محمد مکی بن ابی طالب فیسی انسلسی (۴۳۷ هـ)
(بروکلمان، ذیل ۱/۱۹ و ۷۱۸).

در تفسیر مشکلات اعراب قرآن مجید بترتیب سور آن وبا عناوین
(قوله - قوله).

آغاز : «اما بعد حمد الله جل ذكره والثناء عليه بما هو اهله، والصلاة
على محمد صلى الله عليه وعلى اهله ... فقصدت في هذا الكتاب الى تفسير
متكل الاعراب وذكر علله».

انجام : «قوله: من الجنة والناس خفض عطف على الوسواس اي من
شر الوسواس والناس ولا يجوز عطفه على الجنة ... تم الكتاب بحمد الله
وعونه».

نسخ. سدهٔ هفتم هجری صفحهٔ اول و سه برگ از پایان بخط دیگر است که
در ربیع الاول ۷۲۲ هـ نسخه را تکمیل نموده است. در حاشیه تصحیح شده و در
پایان ساءهٔ مقابله با اصل منقول منه دارد.

۱۶۱ برگ. ۲۳ سطر

از نسخهٔ حسریبی، بشمارهٔ (۳۸۸۶) (ازبری، فهرست خطی عربی

(۹۰۵)

الجامع بین الصحیحین

(مطب - عربی)

از : ابو نعیم عبید الله بن حسن بن احمد بن حسن بن احمد حذاد اصفهانی (۵۱۷ هـ) (سیر اعلام النبلاء، ۱۹ / ۸ - ۴۸۶).

تلخیصی است از صحیح بخاری و صحیح مسلم با حذف مکررات، و تبویب و ترتیب جدید که مؤلف، بدرخواست یکی از بزرگان معاصر خود انجام داده است.

حاجی خلیفه، ظاهراً از همین کتاب مؤلف، با عنوان «اُطراف الصحیحین» نام برده است (کشف الظنون ۱/ ۱۱۶).

آغاز : «الحمد لله الذی هدانا لهذا وما كنا لنهتدی لولا ان هدانا الله ... ثم ان احد اعیان الوقت من ائمة الدین وجماعة من اخوانی اقترحوا علی فی ان الخص لهم من الکتابین النصحیحین».

انجام : «ذكر ندا المنادی فی اهل الجنة بحیوة الابد والصحة بلا انتهاء ... اورنعموها بما كنتم تعملون. آخر الكتاب».

نسخ کهنه احمد بن عبید الله بن محمد بن عبید الله بن حسین فارسانی. در

روز سنجشنبه بیست و سوم ذی القعدة ۵۱۰ هـ، در حاسبه تصحیح شده. در پایان

مؤلف بحض خود نویسه: کاتب نسخه نعمان کتاب را بروی سماع عبود و در رجب

۵۱۲ هـ آنرا پایان آورده است

از نسخه حستریبتی، بشماره (۳۴۴۷) (اربری، فهرست خطی عربی ۸۵/۲).

(۹۰۶)

تحریر المخروطات

(هندسه - عربی)

از : خواجه نصیر الدین محمد بن محمد بن حسن طوسی (۶۷۲ هـ)
(ذریعه ۲۰/۲۲۱).

ابولونوس یونانی کتابی در مخروطات نوشته است. این کتاب عربی ترجمه شده ولیکن بنا بر فرموده خواجه طوسی در مقدمه مترجم آنطور که باید وساید از عهده ترجمه آن که وافق بمقصود باشد بر نیامده است. لذا خواجه طوسی آن را اصلاح و بنحوی موجز و مختصر مرتب و منظم نموده است.
آغاز، افتاده: «ان علم قسوع المخروطات فی اشرف المنازل واعلی المراتب من علم الهندسة».

انجام: «ونیین ایضاً ان فضل ما بین ... وضلعه القايم اعظم من فضل ما بین ... وضلعه القايم وذلك ما اردناه. تمت المقالة السابعة بعون الله».

علیق، سده هشم هجری. در حاسه تصحیح سده وحاسه نویسی دارد.

اسکال هندسی در متن رسم شده است.

۹۶ برگ، ۲۳ مطر.

از نسخه حستریبتی، بشماره (۳۰۷۶) (اربری، فهرست خطی عربی ۳۰/۱).

(۹۰۷)

مشارق الأنوار النبویه من صحاح الاخبار المصطفوية (حدیث - عربی)

از : رضی الدین حسن بن محمد بن حسن صفانی بغدادی حنفی
(۶۵۰ هـ) (کشف الظنون ۱۶۸۸/۲ - بروکلمان، ذیل ۱/۶۱۳).

کتابی است مشتمل بر دو هزار و دویست و چهل و شش حدیث از احادیث صحاح در موضوعات گوناگون، در دوازده باب و بعضی از ابواب دارای چند فصل.

حاجی خلیفه شرحی مبسوط راجع بکتاب و شروح آن نوشته است
(کشف الظنون ۹/۲ و ۱۶۸۸).

آغاز: «الحمد لله محی الریمم ومجری القلم وذاری الامم وباری النسم ليعبدونه».

انجام: «انس، لبیک عمرة وحجاً، تم کتاب مشارق الأنوار النبویه من صحاح الاخبار المصطفوية».

نسخ مغرب، بدو خط، ۸۱۵ هـ، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۵۰ برگ، ۱۵ خط

از نسخه اسکوریال - مادرید، بنسأره (۱۶۹۱) (فهرست خطی عربی اسکوریال ۳/۲۱۰).

(۹۰۸)

شرح اربعین حدیث

(حدیث - عربی)

از : ابو نصر محمد بن علی بن عبید الله موصلی معروف بابن ودعان (۴۹۴ هـ) (هدیه العارفین ۷۸/۲ - بروکلیمان، ذیل ۶۰۲/۱).

مؤلف، برای اینکه بحدیث معروف «من حفظ علی امتی اربعین حدیثاً» عمل کرده باشد، چهل حدیث مشتمل بر خطب و مواعظ از پیامبر اکرم (ص) گرد آورده است که بنام «اربعین ودعانیه» ثبت شده است. سپس ابن ودعان خود همین اربعین را شرح نموده است.

بعد از شرح اربعین، از برگ ۵۲ تا پایان نسخه، احادیثی است در مواعظ و حکم و اخلاقیات و غیر آن با عناوین (یا علی - یا علی) از قول پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله وسلم، که شیخ «عمر بن المطهر بن محمد النسفی» باسناد صحیح از علی بن ابی طالب علیه السلام نقل نموده که فرموده رسول الله (ص) مرا خواند و فرمود: یا علی ...

آغاز : «حدثنا الشيخ ... ابو طاهر احمد بن محمد بن احمد السلفی الاصفهانی قال: قرأت علی ابی نصر محمد بن علی بن عبید الله بن احمد بن صالح بن سلیمان ودعان الحاکم بالموصل».

انجام اربعین: «فالمهنة له ای التمتع والتمتع بذلك المال التبعة الاثم، والحمد لله رب العالمین».

سخ منامیل بلب. اواخر ذی الحجة ۶۹۹ هـ برای سرف الحفاظ جلال

الدین. در حاشیه تصحیح شده است.

۷۲ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه نمازی - خوی.

(۹۰۹)

مشتبه النسبة

(رجال - عربی)

از : شمس الدین أبو عبد الله محمد بن احمد بن عثمان بن قایماز
ترکمانی ذهبی (۷۴۸ هـ) (کشف الظنون ۱۶۹۱/۲).

در بیان وضبط أسماء وأنساب وکنی والقابی که از نظر وضعی متفقند
واز ناحیه نطق مختلف. بترتیب حروف معجم.

این کتاب، در ۱۳۸۱ هـ در دو جزء در قاهره تحت عنوان «المشتبه فی
الرجال: اسمانهم وأنسابهم» چاپ شده است.

آغاز : «الحمد لله الذي لم يتخذ ولدا ... هذا كتاب مبارك جم الفائدة
فی معرفة ما يشتبه ويتصحف من الأسماء والأنساب والكنی والالقاب».

انجام : «واسحق بن ابراهيم البغوی المحدث لو لو شيخ البخارين».

نسخ، نهم سوال ۷۸۸ هـ، در حاشیه تصحیح شده است.

۲۳۹ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۱۷۸۱) (فهرست خطی عربی
اسکوریال ۲۸۰/۳).

(۹۱۰)

التعریف بطبقات الامم (ملل ونحل - عربی)

از : ابو القاسم صاعد بن احمد بن عبد الرحمن تغلبی قرطبی (۴۶۲ هـ) (بروکلیمان، ذیل ۶/۱ و ۵۸۵).

دائرة المعارف مختصریست در ملل ونحل و اخبار امم، با عناوین (باب وفصل). مؤلف، در آغاز، انسانهای ساکن معموره را بهفت امت تقسیم نموده وبعد از بیان محاسن و مساوی هر کدام، بمقصود اصلی خود در تألیف کتاب میپردازد، یعنی: تعریف علوم، و شناساندن علما و دانشمندان، و طبقات مختلفی که بدانش بشری در زمینه‌های گوناگون خدت نموده‌اند.

آغاز : «قال ابو القاسم صاعد بن احمد ... فی سالف الدهور قبل تشعب القبایل وافتراق اللغات سبع امم».

انجام : «واصناف المعدنی من الاجساد الذهب والفضة و والاکسیر یرکب من جسد وروح والله اعلم بالصواب تم بحمد الله تعالی ومنه وصلوانه علی سیدنا محمد واله وسلم کثیراً».

سخن، سده ششم هجری در حاشیه تصحیح سده و بعضی جاها حاشیه

نویسی دارد.

۶۹ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه جیستر بیٹی، بشماره (۳۹۵۰) (اربری، فهرست خطی عربی

(۹۱۱)

(ادب - عربی)

الشهاب فی الشیب والشاب

از : سید مرتضی علم الهدی ابو القاسم علی بن حسین موسوی (۴۳۶ هـ) (بروکلمان، ذیل ۵/۱ - ۷۰۴ - ذریعه ۱۴/۲۴۸).

کتاب ادبی لطیفی است که سید مرتضی بدر خواست یکی از ارادتمندانش در موضوع شیب و شاب تألیف فرموده، و آنچه گفتار ارزشمند در این زمینه یافته اختیار نموده است.

آغاز : «الحمد لله على جزيل عطائه ... سألت وفقك الله ان اجمع لك من مختار الشعر في الشيب ما تناله القدرة وتنتهي اليه الخيرة».

انجام : «انتهت الزيادات التي كنا قد اشرنا اليها، والحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده وعلى اله....».

نسخ، سده نسیم هجری.

۹۶ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه چستر بییتی، بشماره (۳۹۵۷) (ازبری، فهرست خطی عربی ۷۱/۴).

(۹۱۲)

(اجازه - عربی)

انالة الطالبین لعوالی المحدثین

از: عبد الکریم بن احمد بن علوان حلبی، معروف بشربانی (۱۱۷۸ هـ) (فهرس الفهارس ۲/۱۰۷۶).

بشماره (۸۹۷) رجوع شود.

نسخه دیگری از کتاب است با مشخصات ذیل.

سج. احتمالاًواخر سده دوازدهم هجری. حد از کتاب رحمه مؤلف توسط

دو فرزند وی محمد ومصطفی در سه برگ آمده است این نسخه نسبت بسنخه

(۸۹۷) افتادگی های زیادی دارد.

۴۰ برگ، ۲۷ سطر

از نسخه عاشر افندی (سلیمانیه)، استانبول، بشماره (۳۵).

(۹۱۳)

سنن الدارقطنی

(احداث - عربی)

از: أبو الحسن علی بن عمر بن احمد دارقطنی (۳۸۵ هـ) (بروکلمان ۱/ (۱۶۵) ۴ و ۱۷۳).

بشماره (۷۶۹) رجوع شود.

نسخه دیگری از سنن دارقطنی است از تجزیه ای دیگر. روی برگ عناوین جزء ۱۱ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ بیت شده، لیکن این نسخه مسمل است بر قسمتی از مباحث صلاة، و کتاب بیع، وزکات وصوم، وحدود ودیات ...

آغاز: «حدثنا أبو الحسن علی بن عمر بن احمد الدارقطنی الحافظ ... عن ابن عباس عن النبی (ص) قال: من جمع بین صلايين من غیر عذر فقد انا باباً من ابواب الکنایر».

انجام: «ولا یرخص الا للکبیر الذی لا یطیق الصوم او مریض یعلم انه لا یشفی. یتلوه ابو صالح عن وصلى الله على سيدنا محمد النبي واثه الطاهرین».

نسخ. احتمالاً واخر سده سیم هجری. در حاشیه تصحیح سده و نسیانه بلاغ دارد. در آغاز و مابین اجزاء صورت سماعهای مختلفی آمده که تاریخ کمر آنها مربوط به سده دوم قرن سیم هجری است. همچنین چند سماع تاریخیهای مختلف دیده میشود که در میان یکی از آنها همانی الشافیه ۶۲۱ هـ ثبت شده است.

۷۶ برگ. ۲۰ و ۲۳ سطر.

از نسخه جستر بیٹی. بنسنامه (۳۴۹۸) (ازبری، فهرست خطی عربی ۱۱۱/۲).

(۹۱۴)

حسنات الحرمین فی مدح جد الحسین (اسر - عربی)

از: محمد بن احمد بن سید عبسی مصری (سده ۸ هـ).
قصائدی است در مدح پیامبر اکرم صلی الله علیه واثه وسلم. بترتیب حروف معجم.

سراینده قسمت عمده این قصائد را ظاهراً در مکه معظمه سروده و در ذی القعدة ۷۵۷ هـ به پایان آورده. و پس از آن هر چه در این زمینه در جاهای دیگر بنظم آورده بآن ملحق نموده است.

آغاز: «یقول المفتقر الی رحمة ربه ورضوانه المومل لجوده والمرجی

لاحسانه محمد بن احمد بن سبع العبسی».

انجام:

«والآل والاصحاب مع اتباعهم ما غاص ما او افاض النيل»

نسخ متقابل بلف، احمد بن محمد بن حامد الصوفی السهری باین التعلیق

الکروسی، نیمه ربیع الآخر ۷۷۰ هـ، چند برگ آخر بخط دیگرست. در اواسط

نسخه آمده: که محمد بن محمد بن سمون علوی اندلسی غرناطی در روز

جمعه ۲۲ دی الحجة ۷۸۶ هـ در مسجد البی (ص) کتاب را بر مؤلف خوانده

واز او اجازه روایت گرفته است.

۶۷ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۱۷۴۶) (فهرست خطی عربی

اسکوریال ۲/۲۵۵).

(۹۱۵)

(مشیخه - عربی)

القول السدید فی اتصال الاسانید

از: شهاب الدین احمد بن علی بن عمر منبئی دمشقی حنفی (۱۱۷۲)

هـ) (فهرست الفهارس ۲/۹۷۶).

ثبتی است مشتمل بر ذکر مشایخ مؤلف، واجازاتی که برای وی

نوشته‌اند.

مؤلف، بعد از بیان مقدمه‌ای در تعریف علم الحدیث، بشرح حال خود

پراخته، و پس از آن بذکر مشایخ واجازات میبردازد.

بعضی از متناهیخ مؤلف، عبارتند از: أبی المواهب الحنبلی، والنغلی، والنخلی، ومحمد بن سلامه الاسکندری، وعبد الکریم الخلفتی، وابی طاهر الکورانی، وحسن البرزنجی ومحمد شمس الدین الرملی و ...

آغاز : «الحمد لله الذي رفع رتبة بصحيح العزم اني اعلى مقام اما بعد : فيقول أحمد بن علي الطرابلسي الاصل الدمشقي المنسأ السهير بالمينى».

انجام، افشاده: «والحاصل ان ادراكه لجماعة منهم وروايته لبعضهم ثابت صحيح، واما روايته عن من رآهم».

نسخ، اواخر سده دوازدهم هجری. در حاشیه صحیح سده است. بعد از کتاب، صورت اجزائی است در هفت برگ که بعضی از متناهیخ برای معظمی عاصر افندی و فرزندان محمد حمید افندی و غیر او از همین سبب نوشته اند این حید برگ در روز دوشنبه هفدهم سال ۱۱۹۲ هـ بقلم محمد سعید بغدادی قادری نقشبندی خاتمه یافته است.

۱۰۰ برگ، ۲۱ سطر

از نسخه عاصر افندی (سلیمانیه) استانبول، بسماره (۳۴).

(۹۱۶)

(نحو - عربی)

اللباب فی علل البناء والاعراب

از : عبد الله بن حسين بن عبد الله عكبري بغدادی حنبلی (۶۱۶ هـ)
(إنباه الرواة، ۱۸/۲ - ۱۱۶ - كشف الظنون ۱۵۴۳/۲).

کتابی است در اصول علم نحو وعلل بناء واعراب، بأن مقداری که

محل حاجت است با عناوین (باب ، وفصل ، ومسئلة).

آغاز: «قال الشيخ... عبد الله بن الحسين بن عبد الله... وهذا مختصر اذكر فيه من اصول النحو....».

انجام: «فصل، ويكتب كي لا و لكي لا... ويكتب حيثما موصولة وهو المختار وقد فصلها بعضهم، وفي نعماء وبنسما الوجهان. آخر الكتاب».

نسخ معرب، عبد الله بن عمر بن مسعود القادسي، سلخ ذي الحجة ۶۵۳ هـ.
در حاسبه تصحيح سده ودر ناين نشانۀ مقابلۀ وسامخ دارد.

۱۵۵ برت. ۲۵ سطر

از نسخه جسترييتي ، بشمارۀ (۳۸۳۳) (اربري ، فهرست خطي
عربي ۲۴/۴).

(۹۱۷)

المختار في مناقب الابرار (ترجم - عربي)

از : مجد الدين مبارك بن محمد بن محمد بن عبد الكريم شيباني
شافعي، معروف بابن الاتير الجزري (۶۰۶ هـ) (كشف الظنون ۱۶۲۳/۲ -
بروكلمان، ذيل ۹/۱ - ۶۰۷).

كتاب «مناقب الابرار ومحاسن الاخيار» را «ابو عبد الله الحسين بن
نصر بن محمد الموصلی الشافعي، المعروف بابن خميس» متوفی بسال ۵۵۲
هـ. بسبك رسالۀ قشيره، وبا اختصار آن واستفاده از طبقات الصوفیۀ سلمی،
وحلیۀ الاولیاء ابو نعيم اصفهانی، وبهجة الاسرار، وتهذيب الاسرار و.... در
شرح احوال اولیاء وابرار، وصلحاء، وزهاد، وعرفا از صحابه، وتابعين وديگران

نوشته است (کشف الظنون ۲/ ۱۸۳۵ - بروکلیمان، ذیل ۱/ ۷۷۶).

ابن اثیر، این کتاب را از کتاب «ابن خمیس» اختیار نموده، وبعد از ذکر خلفاء چهار گانه، کتاب را بترتیب حروف معجم تدوین نموده است. آغاز: «الحمد لله حق حمده و صلوته علی انبیانه و رسله خصوصاً علی خبر خلقه محمد و اله و صحبه، اما بعد: ثما کان سأن کتاب مناقب الابرار عالیاً ... اردت ان اختار منه».

انجام: «فانها بکت، فقیل لها ما یبکیک فقالت: نظر الینا فاستغنینا فکیف لو نظر الینا الخالق».

نسخ، ابراهیم بن یوسف، چهاردهم جمادی الآخره ۷۴۸ هـ، در حاسبه صحیح سده است.

۲۱۶ بری، ۱۹ سطر.

از نسخه جستریتی، بنسماره (۳۴۴۱) (اربری، فهرست خطی عربی ۲/ ۸۲).

(۹۱۸)

لغت نامه

(نعت - فارسی)

از: ؟

کتابچه‌ای است در لغت، از عربی بفارسی بترتیب حروف معجم در ابتدای کلمات. فهرستنگار کتابخانه مرکزی دانشگاه، کتاب را تحت عنوان «لغات قرآن» ثبت نموده است.

آغاز: «باب الالف: استفاح: طلب فتح کردن، انجام: برآوردن حاجت، ارضاء: رضا دادن، استباض: حیزی از خود بیرون آوردن».

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۳۹۹

انجام: «یقین و یقن: بی شبهه است. پس بمعنی آیه کریمه باشند که
حنی یتیک الیقین والله الموفق والمعین. ته».

نسخه: احتمالاً سده سیزدهم هجری. لغات عربی بخط نسخ نوشته شده

است.

۳۹ بری. ۱۲ سطر

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران. بسماره (۱۰۳۲) (فهرست
همانجا، ۴۴۰/۲).

(۹۱۹)

مجموعه:

۱- الأنوار الجلالیة ۱- ۵۴

از: ابو عبد الله مقداد بن عبد الله (عبید الله) اسدی سیوری حلی
(۸۲۶ هـ) (ذریعه ۴۲۳/۲ - روحانه الادب ۳/۴ - ۲۸۲).

خواجه نصیر الدین محمد بن محمد بن حسن ضوسی موفی بسال
(۶۷۲ هـ) «الفصول التفسیریة» را بفارسی در اصول دین تألیف نموده (کشف
الحجب والاسرار ۴۰۲/۲)، سپس «رکن الدین محمد بن علی الجرجانی» ترا
نعرب کرده است.

کتاب حاضر سرحی است با عناوین (قال - اقول) بر ترجمه عربی
«الفصول التفسیریة» که مؤلف، آن را بنام «جلال الدین علی بن سرف الدین
المرعشی العلوی الحسینی الاوی» نوشته است

آغاز، افتاده: «فی وریقات وین کاتب فلیله فهی فی الفوائد جلیله ...

ولكونها باللغة الفارسية ألف بدريها الافول».

انجاء : «وجعلنا الله واياكم من الفايزين بمقام القيام بحقوق الملك
العلام، والاستعداد لحلول دار السلام ... وحسبنا الله ونعم الوكيل نعم المولى
ونعم النصير».

۲- إستقصاء النظر ۵۵۱-۶۱ (کلام - عربی)

از : جمال الدين أبی منصور حسن بن يوسف، علامة حلی (۷۲۶ هـ)
(ذریعه ۳۲/۲).

رساله‌ای است در مسائل قضاء وفدر، و بیان ادله‌ای که دلالت دارد
انسان در انجام افعال خود مختار است.

علامة حلی، ابن رساله را برای الجایتو سلطان محمد خدا بنده تألیف
نموده است.

آغاز : «الحمد لله التحليم الغفار، القديم القهار، العظيم السار ...
وسارعت فی انشاء هذه الرسالة الموسومة بأستقصاء النظر فی البحث عن
القضاء والفدر».

انجام، افتاده: «وان تمكن من الترتك كانت قدرته على الفعل والترك
واحدة، فاذا رجع الفعل فان لم يفتقر لزم ...».

نسخ، محمد سر زید مسهور بلوچان^۱ ترسندی، چهارم ربیع الثاني ۹۲۳ هـ

(مانا- کتاب اول)، در حاشیه تصحیح سده است

۶۱ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه واتیکان، بشماره^۲ (۱۷۶۷).

الاشراف علی معرفة الاطراف

(احدیت - عربی)

از : ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساكر (۵۷۱ هـ) (كتشف الظنون ۱۰۳/۱ - بروكلمان، ذیل ۷/۱ - ۵۶۶).
 كتابی است در جمع اطراف، وترتیب «سنن ابی داود» و «جامع الترمذی» و «سنن النسائی» و «سنن ابن ماجه» بترتیب حروف معجم.

ابن عساكر در پایان كتاب، اسانید خود را تا مؤلفین جوامع حدیثی مذکور فوق ذكر نموده است.

این كتاب، ظاهراً در چهار مجلد تالیف شده است (هدية العارفين ۷۰۱/۱)، لیکن حاجی خلیفه آنرا در دو مجلد دانسته است (كتشف الظنون ۱۰۳/۱).

این نسخه مجلد چهارم، وكتاب بآن پایان مییابد.

آغاز : «عبد الله بن عبد الله بن عمر بن الخطاب العدوی المدني عن ابی هریره، حدیث: فمن أصبح جنباً فی رمضان ...».

انجام : «ابو منصور محمد بن الحسین المقدمی قراءة علیه وان لم یکن فاجازة و ذکر لی انه سمع منه الكتاب بأسره، غیر انه لم یکن له نسخة ... وسلم تسليماً كثيراً».

نسخ ، سده هفتم هجری ، روی برگ عنوان تعلق ابراهیم بن ... ابن

عبد الرحمن حلبی حتمی تاریخ اواخر معزم ۱۰۴۸ هـ آمده است.

۲۱۰ برگ، ۲۷ سطر.

۴۰۲ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه
از نسخه چستر بیٹی، بشماره (۳۷۳۹) (اربری، فهرست خطی عربی
۱۰۰/۳).

(۹۲۱)

الانباء المستطابة في فضائل الصحابة والقراة (مناف - عربی)

از : بهاء الدین ابو القاسم هبة الله بن عبد الله قفطی شافعی، معروف
بابن سید الکک (۶۹۷ هـ) (کشف الظنون ۱/۱۷۱ - هدیة العارفین ۲/۵۰۶).
در بیان فضایل و مناقب اصحاب و اقارب و اهل بیت پیامبر اکرم صلی
الله علیه و اله وسلم، و فضیلت مسلمین. اکثر کتاب مشتمل است بر ذکر خلافت
خلفاء چهارگانه و دفع اشکالاتیکه بر خلافت بعضی از آنها گفته شده است.
استدلال مؤلف، بگفته‌های ائمه اهل البیت علیهم السلام برای اثبات
معتقد خویش، محل تأمل است.

آغاز : «الحمد لله ... جنس الانس و فضلهم علی سایر ذوات الحسن،
و ظهر منهم المؤمن بایمان».

انجام : «ولم يجعل علينا في الدين من حرج ... وهذا آخر الكتاب على
سبيل الاختصار والله الموفق للصواب».

نسخ. دهم رمضان ۶۷۲ هـ. در حاشیه تصحیح سده و سنانیه مقابله دارد.

۹۲ بری. ۱۲ سطر

از نسخه چستر بیٹی، بشماره (۳۹۰۸) (اربری، فهرست خطی عربی
۵۵/۴).

(۹۲۲)

کتاب الاموال

(حدیب - عربی)

از: ابو احمد حمید بن مخلد بن قتیبة بن عبد الله ازدي نسانی، مشهور بابن زنجویه (۲۴۷ یا ۲۵۱ هـ) (سیر اعلام النبلاء، ۱۲/۲۲ - ۱۹).

کتاب مهمی است در موضوع اموال. و بحث از منابع ثروت بیت المال اسلامی و موارد مصرف آن با عناوین (باب - باب).

در این کتاب مباحثی مانند جزیه، و اراضی مفتوح العنوه، و فروع فی، و زکات، و صدقه و موارد مصرف و خرج اینگونه در آمدها مطرح شده و احادیث مربوط بهر باب جمع آوری شده است.

این کتاب در ۱۴۰۶ هـ در سه مجلد، در ریاض جاب شده است. اصل کتاب، حسب تجربه این نسخه در چهارده جزء تدوین شده است.

نسخه حاضر کهن و مشتمل است بر تمام اجزاء.

آغاز: «باب ما يجب على الامام من النصيحة لرعيته وعلى الرعية لامامهم».

انجام: «الرخصة في اعطاء اهل الذمة من زكاة الفطر ... قال سفیان: ومسلم احب الي. ثم كتاب الامول وهذا آخره».

نسخ، أبو اسحق ابراهيم بن شكر بن محمد بن علی الطویل الخامی، ۴۲۵

هـ در حاشیه تصحیح شده است در پایان اکثر اجزاء چند سماع نوشته شده که

یکی از آن کاتب نسخه و دیگری بخط محمد بن علی بن احمد بن منصور

الفسانی بتاريخ رمضان ۴۸۴ و سماع دیگری در ششم ربيع الاول ۵۵۳ هـ.

۲۴۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه بوردور - ترکیه، شماره (۱۸۳).

(۹۲۳)

تاریخ آل عثمان

(تاریخ - عربی)

از :

تاریخ کوتاهی است در باره سلسله سلاطین عثمانی از آغاز مهاجرت این طایفه بسرزمین آناتولی تا حوادث سال ۸۸۴ هـ بطور بسیار مختصر.

آغاز : « الحمد لله رب العالمین ... اما بعد: فهذا كلام اجمالي في تواريخ السلاطين العثمانيه المتحلين بالعدالة العمريه ».

انجام:

« قلت هذا الفتحه تاريخ ابد الله عمر فاتحها »

نسخ، احتمالا بخط مؤلف، سلخ نوال ۹۶۲ هـ.

۲۸ برگ، ۱۱ سطر.

از نسخه امانت خزینه سی (طوب قایی) شماره (H.1586) (فهرست خطی عربی طوب قایی ۴۷۵/۳).

(۹۲۴)

المختار فی مناقب الابرار (تراجم - عربی)

از : مجد الدین مبارک بن محمد بن محمد بن عبد الکریم شیبانی
شافعی، معروف بابن الاثیر الجزری (۶۰۶ هـ) (کشف الظنون ۲/ ۱۶۲۳ -
بروکلمان، ذیل ۹/ ۱ - ۶۰۷).

بشماره (۹۱۷) رجوع شود.

نسخه دیگری از کتاب است که اصل آن کامل بوده لیکن مقداری از
اول، و آخر کتاب در فیلم نیامده است.

آغاز، افتاده: «ورای امرأ قبیحاً فحمد الله اذ لم یصادفهم فاعتق رقبة،
وقال شر جیل بن مسلم ان عثمان ... کان یطعم الناس طعام الامارة ویدخل
بیته فیاکل الزیت والخل».

انجام، افتاده: «وقال ذو النون: بینا انا اسیر فی بعض جبال المقدس
سمعت صوتاً والفت ابدانهم طول القیام بین یدی الملك».

نسخ، بدو خط. احتمالاً سده هشتم هجری. در حاشیه تصحیح شده است.

۷۰ برگ، ۳۵ سطر.

از نسخه مدرسه احمدیه - حلب.

(۹۲۵)

(سیره - عربی)

مختصر فی سیره سید البشر (النبی)

از : سرف الدین ابو محمد عبد المؤمن بن خلف التونی، الدمیاطی (۷۰۵ هـ) (هدیه العارفین ۶۳۱/۱ - بروکلمان، ذیل ۷۹/۲).

کتابی است در سیره پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله وسلم، از بیان نسب آنحضرت، تا هنگام وفات، بطور مختصر وبا عناوین (باب - باب).
آغاز : «اخبّرنا الشیخ الامام ... عبد المؤمن بن خلف بن ابی الحسن التونی المولد والمحدث اندمیاطی المنشاء».

انجام : «وعن انس بن مالك قال: لما كان اليوم الذي قبض فيه النبي (ص) اظلم منها یعنی المدینه كل شی وما نفعنا عنه الایدی من دفنه .. فلوینا».

نسخ، طاهر بن حسن بن عمر، بیست و هشت رمضان ۷۵۹ هـ در حلب، در حاسه تصحیح شده و مخصری حاسیه نویسی دارد. روی برگ عنوان ترجمه مؤلف بقل از دهبی آمده است. در ناان آمده. در تاریخ ۷۶۰ هـ در مدرسه سلطانیه حلب با اصل منقول منه که اصلی معتقد و بر مؤلف خوانده شده مقابله و تصحیح شده است. قبل از کتاب فهرست ابواب دارد.

۱۲۸ برگ، ۱۹ سطر

از نسخه جسترینی، بشماره (۳۳۳۲) (از بری، فهرست خطی عربی (۳۸/۲).

(۹۲۶)

الهدایة القرانیة الی الولاية الامامیة (نفس - عربی)

از : سید هاشم بن سلیمان بحرانی کنکسانی (۱۱۰۷ هـ) (ذریعه ۱۸۸/۲۵ - معجم المؤلفین ۱۳/۱۳۲).

در تفسیر آیات قرآن که در باره اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام ولایت ائمه مخصوصاً امیر المؤمنین علی علیه السلام نازل شده است.

مؤلف، آیات را بترتیب سوره‌های قرآن عنوان نموده و پس آن با استدلال بفرموده اهل بیت علیهم السلام در مورد این آیات بتفسیر پرداخته است. وی در سوم جمادی الثانیه ۱۰۹۶ هـ از تألیف کتاب فراغت یافته و آنرا بایمانی بیک اهداء نموده است.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... اما بعد: لما وفقنی الله جل جلاله لتصنیف کتاب البرهان ... وقد وجدت كثيراً من الآیات القرانیة مفسرة من طریق اهل البيت فی ولاية علی بن ابی طالب امیر المؤمنین (ع) وبنیه الائمه المطهرین من الرجس».

انجام: «والذی بعثنی بالحق نبیاً لو احبک اهل الارض کما یحبک اهل السماء لما عذب الله احد منهم بالنار، والحمد لله رب العالمین...».

نسخ. حتماً سیخ عنی بن محمد بن حلال الدین الطریحی عره ذی العده ۱۱۹۱ هـ برای شیخ محمد بن سمس الدین طریحی. در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی بانسانه ام. ح. ط. و. ج. س. و ح. ع. ر. ه. و خ. ل. قبل از کتاب روی برگه ملک محمد نجل شمس الدین طریحی دیده مسود. همچنین قبل از کتاب و بعد از آن یادست هانی بفهم هادی بالیل الموسوی در ۱۴۰۵ و ۱۴۰۵ هـ در باره نسخه و ترجمه مؤلف و فوائد دیگر نوشته شده است.

۲۵۰ برگ. ۱۸ و ۱۹ سطر.

از نسخه کتابخانه شخصی سید هادی الی بالیل موسوی دورقی.

(۹۲۷)

(۱- اخلاق - عربی)

احیاء علوم الدین

از: ابو حامد محمد بن محمد طوسی شافعی، معروف بغزالی (۵۰۵ هـ).
هـ).

قطعه‌ای از کتاب «احیاء علوم الدین» است مستمل بر «کتاب الصلاة» و «کتاب الصوم». در مقابله این نسخه کهن با نسخه چاپی تفاوت‌هایی در بعضی کلمات، وعبارات، دیده می‌شود.

سج. موسی بن اسماعیل. اواخر رمضان ۵۰۸ هـ (امان کتاب صوت). در
حاشیه تصحیح شده است و در پی حواشی.

۸۸ برگ. ۱۵ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۸۲۷) (اربری، فهرست خطی عربی
(۲۳/۴)

(۹۲۸)

(طب - عربی)

منتخب الحاوی

از: ابو الحسن علی بن محمد القرشی (بروکلمان، ذیل ۱ / ۴۱۹).
خلاصه و منتخبی است از کتاب «الحاوی» تألیف «محمد بن زکریا
الرازی» متوفی بسال ۳۱۱ هـ.

آغاز : « ذکر تشریح الاعضاء و ترکیب جسد الانسان من الاعضاء المفردة ».

انجام، افتاده: « حصل فی الجسد من الحرارة فی مثل بول الدم والمدة وحرقة البول والحرارة فی الجسد وما ظهر منها علی سطح ».

نسخ. احتمالاً سدهٔ تم هجری، در حاشیه تصحیح سده و حاشیه نویسی دارد.

۴۵ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخهٔ چسترییتی، بشمارهٔ (۳۹۸۸) (اربری، فهرست خطی عربی ۸۱/۴).

(۹۲۹)

ترجمهٔ احیاء علوم الدین (اخلاق - فارسی)

از: مؤید الدین محمد خوارزمی (سدهٔ ۷ هـ) (خدیو جم، مقدمهٔ ج ۱/ چاپی).

ترجمهٔ فارسی است از کتاب «احیاء علوم الدین» ابو حامد غزالی (۵۰۵ هـ)، که بدستور «شمس الدین ایلتمش» پادشاه هند، و حمایت وزیر دانشمندی «ابو سعید محمد جنیدی»، توسط «مؤید الدین محمد خوارزمی» بسال ۶۲۰ هـ آغاز شده است.

این ترجمه در هشت مجلد، باهتمام شادروان حسین خدیو جم، بین سالهای ۱۳۵۱ تا ۱۳۵۹ شمسی در تهران چاپ شده است.

این نسخه ترجمهٔ ربع عبادات است، و مشتمل است بر اول کتاب، تا آغاز باب چهارم از کتاب اسرار نماز.

آغاز : «حمدی که غایات اوهام بمبادی آن نرسد، وثنائی که نهاییات افهام از ادانی آن قاصر ماند».

انجام ، افتاده : «باب چهارم در امامت ... و آمده است که قومی امامت را پس از اقامت تدافع نمودند حق تعالی ایشان را خسف ...».

نسخ، احتمالاً اواخر سده یازدهم هجری. درحالیته تصحیح شده و معنی از

نکات معنی شده است. در مقایسه بین این نسخه و نسخه موجود در «دار الکتب

انقومیه» فاهره بنظر میرسد. کاتب این نسخه نیز همان اسماعیل مرغی باشد.

که نسخه فاهره را در بیست و یکم صفر ۱۰۸۹ هـ. سابقین آورده است.

۱۱۷ برگه. ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مجلس شورای اسلامی - تهران.

(۹۳۰)

بغیة المرتاح الی طلب الارباح

(مواظط - عربی)

از : سمس الدین محمد بن یوسف بن حسن زرندی انصاری حنفی (کشف الظنون ۱/ ۲۵۰ - معجم المؤلفین ۱۲/ ۱۲۲).

کتابی است مشتمل بر شرح چهل حدیث در مواظط، که مؤلف. اول تألیف آنرا جهت نصیحت بعضی از سلاطین شروع نموده، لیکن برای اینکه فایده آن عام باشد آنرا در نصیحت جمیع حکام، وولات مسلمین قرار داده است.

مؤلف، احادیث را غالباً از صحیح بخاری و مسلم و جامع رمزی آورده و اسناد خود را تا مؤلف هر کدام از این سه کتاب ذکر میکند.

آغاز: «الحمد لله المؤمن السلام ... وبعد يقول ابو عبد الله محمد بن يوسف بن الحسن بن محمود الزرندي ... سميتها: بغية المرتاح الى طلب الارباح فى نصيح السلاطين وولاة المسلمين والحكام الراغبين فى الفلاح». انجم: «فهذا آخر الاربعين وما وشحتها به من طرف الآتار والاشعار وحليتها به من الحكايات والآداب والمواعظ والاذكار ... والحمد لله وب العالمين وصلوته على سيدنا محمد خاتم النبيين وعلى آله».

نسخ، شيخ محمد سماعى، در روز جمعه بيست و دوم ربيع الاول ۸۴۲ هـ، در حاسبه نصحيح سيده ودارای بعضى حواشى ميباشد.

۱۲۶ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه جستر بيتى، بنسمره (۳۸۲۳) (اربرى، فهرست خطى عربى ۲۲/۴).

(۹۳۱)

فوايد الرازى

(حديث - عربى)

از: ابو القاسم تمام بن محمد بن عبد الله بن جعفر بجلى رازى (۴۱۴ هـ) (كشف الظنون ۱۲۹۶/۲ - بروكلمان، ذيل ۹۴۶/۲).

كتابى است مشتمل بر احاديثى در موضوعات گوناگون، كه ظاهراً مؤلف، اين احاديث را انتخاب نموده وبا ذكر سند در يگجا تدوين نموده است.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم ... ثنا الشيخ ابو محمد عبد العزيز بن احمد بن محمد الكنانى الحافظ سنة ثمان وخمسين واربعمائة، ثنا الشيخ الحافظ ابو القاسم تمام بن محمد بن عبد الله بن جعفر الرازى ... قراءة عليه

وانا اسمع فی محرم سنة اثنتی عشر واربعماية».

انجام: «عن ابی هريرة ... ان النبی (ص) قال اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه».

نسخ، علی بن حسن شافعی خطیب، در روز سه شنبه بیست و هفتم ذی

القعدة ۸۸۷ هـ، در حاشیه تصحیح شده است. روی برگ عنوان نعلک حسن

فاضی سیواس بتاریخ ۱۱۱۱ هـ دیده مسود.

۱۲۰ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۴۴۵) (اربری، فهرست خطی عربی ۸۴/۲).

(۹۳۲)^{۵۱}

مرشد الزوار الی قبور الابرار (تذکره - عربی)

از: موفق الدین ابی محمد عبد الرحمن بن ابی الحرم؟ مکی بن احمد بن محمد خزرچی انصاری شافعی (احتمالاً سده ۸ هـ) (ایضاح المکنون ۴۶۶/۲ - بروکلمان ۲ / (۳۴) (۴۲).

در فضیلت زیارت قبور مؤمنین، وآداب رفتن بقبرستان، وطلب آمرزش برای اموات، و دادن خیرات برای آنان، و بیان فضیلت جبل مقطم وقبور بزرگانی که در آنجا مدفونند با عناوین (فصل - فصل).

آغاز: «الحمد لله الذی شرف جبل المقطم ... فصل: هذا کتاب ذکرته فی فضل زیارة القبور وادابها و ذکرته فی فضل جبل المقطم».

انجام: «مشهد محمد بن ابی بکر الصدیق ... تم الکتاب بحمد الله

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۴۱۳
تعالیٰ و عونہ».

نسخ، شهاب الدین بن حاج ... ربیع الآخر ۱۰۰۴ هـ.

۱۰۶ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه اسکوریاال - مادرید، بشماره (۱۷۵۱) (فهرست خطی عربی
اسکوریاال ۲/۲۵۸).

(۹۳۳)

النجدیات (شعر - عربی)

از : ابو المظفر محمد بن احمد بن محمد ابیوردی (۵۰۷ هـ) (کشف
الظنون ۲/۱۹۳۰ - بروکلیمان، ذیل ۱/۴۴۷).

منظومه‌ای است مشتمل بر هزار بیت در نسب، که ابیوردی بدر
خواست «هدیم» از قبیله کلب، و «ابا المغوار سعد المضری» از قبیله کثانه
بن خزیمه، سروده است.

آغاز : «ان احق ما تصرف الیه الهمم، وتنتهز فرص الامکان فیه وتغتتم
حمد الله سبحانه وتعالی».

انجام: «هذا ما سبق به الوعد یا هدیم ویا سعد ولكما علی حکمكما
فیما بعد، فانتما من ارومتی شرف ومجد ... تمت النجدیات».

نسخ معرب، علی بن احمد بن محمد خجندی، نیمه محرم ۶۸۹ هـ در مراغه.

در حاشیه تصحیح شده حاشیه نویسی و لغات مشکله بفارسی و عربی در حاسبه

و بین سطور معنی سده است.

۶۲ برگ، ۹ سطر.

۴۱۴ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

از نسخه چتریبیتی، بشماره (۳۱۷۰) (اربری، فهرست خطی عربی
(۶۹/۱).

(۹۳۴)

القوامیس

(رجال ودرابه - عربی)

از : آخوند ملا آقا بن عابد بن رمضان بن زاهد شیروانی، معروف به
فاضل دربندی (۶ یا ۱۲۸۵ هـ) (ذریعه ۱۷/۱۹۹).
این نسخه تصویر مکرر نسخه (۸۵۷) است.

(۹۳۵)

شرح التذکره النصیریة

(هیت - عربی)

از : نظام الدین حسن بن محمد بن حسین قمی نیشابوری، معروف
بنظام الاعرج (سده ۸ هـ) (بروکلمان، ذیل ۲/۲۷۳).
کتاب «التذکره» در علم هیت، از تألیفات سلطان المحققین خواجه
نصیر الدین محمد بن حسن طوسی متوفی بسال (۶۷۲ هـ) میباشد. این کتاب
مورد توجه دانشمندان بعد از خواجه طوسی بوده و ترویحی چند بر آن
نوشته اند (ذریعه ۴/۵۰).

کتاب حاضر نیز شرحی است بر تذکره خواجه، با عناوین (قال -
اقول، وقوله - اقول).

ایہ اللہ العظمیٰ مرعسی نجفی قدس سرہ ج/۲ ۴۱۵

آغاز : «الحمد لله الذى ... وبعد فان احوج خلق الله تعالى الى عفو
ربه الحسن بن محمد النيشابورى معروف بنظام ...»
انجام : «فان الاعمال بالنيات وبها تجلب البركات ... والحمد لمبدع
الكل ...»

تعلیق، احتمالاً بخط مؤلف، روز شنبه سوم ربیع الآخر ۷۹۸ هـ، در حاسبه

تصحیح شده است.

۶۲ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه جستریتی، بشماره (۳۹۲۴) (اربری، فهرست خطی عربی
۶۰/۴).

(۹۳۶)

التیسیر فی القراءات السبع (علوم قرآن - عربی)

از : ابو عمرو عثمان بن سعید بن عثمان قرطبی، معروف بالدانی
(۴۴۴ هـ) (کشف الظنون ۵۲۰/۱ - بروکلمان، ذیل ۷۱۹/۱).
کتابی است مشتمل بر مذاهب قراء هفتگانه قرآن کریم، و بیان روایات
وطرقی که نزد ائمه متقدمین، صحیح و ثابت است با عناوین (باب - باب).
آغاز : «الحمد لله المتفرد بالدوام المتطول بالانعام خالق الخلق بقدرته
...»

انجام : «واسقطت الف الوصل التی فی اول اسم الله عزوجل فی جمیع
ذلك استغناء عنها، فاعلم ذلك موقفاً لطريق الحق ومنهاج الصواب وبالله
التوفيق.»

سخ مغرب، در روز دو سنه چهارم صفر ۶۱۳ هـ، سه برگ اول بخطی دیگر است و آغاز نسخه را ترسیم کرده، در حاشیه تصحیح شده است. روی برگ عنوان و بعد از کتاب فوایدی در بگ برگ آمده است.

۹۹ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه جیستر بیٹی، بشماره (۳۸۳۰) (اربری، فهرست خطی عربی ۲۴/۴).

(۹۳۷)

(نحو عربی)

تقریب المقرب

از : اثیر الدین ابو حیان محمد بن یوسف بن علی غرناطی اندلسی (۷۴۵ هـ) (کشف الظنون ۱۸۰۵/۲ - بروکلمان، ذیل ۱۳۶/۲).
کتاب «المقرب فی النحو» تألیف ابو العباس محمد بن یزید ازدی معروف بمیرد متوفی بسال ۲۸۰ یا ۲۸۵ هـ میباشد (کشف الظنون ۱۸۰۵/۲).

ابو حیان، کتاب «المقرب» را بدون اصلاح اشکالات آن مختصر، واصله و تعلیل‌های آنرا حذف نموده و آنرا در یک چهارم اصل تدوین و «تقریب المقرب» نامیده است.

آغاز: «قال الشيخ ... اثیر الدین ابو حیان محمد بن یوسف بن علی بن حیان الاندلسی لك اللهم احمد وامجد وجاء فی نحو من ربع اصله، سمیته: تقریب المقرب».

انجام: «وبتأخیر حرف عن حرف او بعض كلام عن كلام ولا يقاس الا

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۴۱۷
ما کثر، والله اعلم».

نسخ معرب، سلیمان بن داود بن سلیمان الحنفی المقرئ، در دهه اول ذی القعدة ۷۲۱ هـ، در حاشیه تصحیح سده است، نشانه بلاغ دارد در پایان بخط مؤلف امده که با نسخه وی معالیه و تصحیح سده است. قبل از کتاب فایده‌ای است وصیت گونه از مؤلف، و قبل از آن اجازه‌ای است از کاتب نسخه که اجازه روایت این وصیت و بقیه مصنفات مؤلف را بناصر الدین محمد نجل امیر علاء الدین در رمضان ۷۲۵ هـ داده است.

۷۲ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۴۱۲۳) (اربری، فهرست خطی عربی ۳۹/۵).

(۹۳۸)

الرد علی المتعصب العنید المانع من لعن (ذم) یزید (اخبار - عربی)

از: ابو الفرج عبد الرحمن بن علی بن محمد بغدادی حنبلی، معروف بابن جوزی (۵۹۷ هـ) (مؤلفات ابن الجوزی ۱۰۳/ - بروکلمان، ذیل ۹۱۷/۱).

عبد المغیث بن زهیر حنبلی بغدادی متوفی بسال ۵۸۳ هـ، از معاصرین ابن جوزی، رساله‌ای در دفاع از یزید بن معاویه، ومنع لعن و ذم وی نوشته است.

ابن جوزی، این کتاب را در رد وی در یک مقدمه و چهارده فصل تدوین نموده، وبا استدلال باحادیث و اخبار، وشواهد تاریخی و غیر آن، گفته‌های وی

را نقد نموده و جایز بودن لعن یزید را اثبات کرده است.

آغاز: «الحمد لله الذي نجينا بالعلم من موافقة الضلال والاهواء ...
سألني سائل في بعض مجالس الوعظ عن يزید ابن معاوية ... فقال لي ايجوز
ان يلعن».

انجام: «قال هذا الشيخ: فقد روى ان قوماً دخلوا على يزید نسل
الله عزوجل ان يمتعنا بقولنا ويحفظتنا من موافقه اهلنا انه قريب مجيب،
والحمد لله وحده وصلى الله على من لا نبي بعده وعلى اخيه المؤكد له عهده،
وعلى بنيه الذين باهل بهم وفده صلوة يفوت حصر وعده ويتجاوز وصفه وحده».

نسخ شمایل بنستعلیق، ابو القاسم الکاظمی، در روز سه شنبه بیستم محرم
۱۳۰۹ هـ. در حاشیه تصحیح شده است. در پایان چنین آمده که عبد الرحمن
ابن محمد الغنابی این نسخه را از روی نسخه خط نجیب الدین عبد الحمود
ابن المبارك المحاور که او نسخه‌اش را بنویسده خود از روی نسخه خط مؤلف
نویسه بوده نوشته و در سیزدهم ذی القعدة ۷۶۲ هـ از کتاب آن فراغت یافته
است.

در پایان نسخه نجیب الدین ابن المبارك صورت سماعی بوده دال بر اینکه
مروندان ابن جوزی ابو القاسم علی وزیر و چند نفر دیگر کتاب را بروی
سماع نموده‌اند و این عتایقی عیناً آنرا نقل نموده‌اند. همچنین آمده که ابن
جوزی در روز سه شنبه نهم ذی القعدة ۵۸۰ هـ در مدرسه شاطبه از تألیف آن
فراغت یافته است.

نسخه‌ای از این کتاب بسماره (۸۵۳) در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
موجود است که آن نیز از روی نسخه ابن عتایقی نوشته شده و تاریخ آن یکم
محرم ۱۳۰۴ هـ است. احتمال دارد این نسخه از روی نسخه دانشگاه نوشته
شده است.

از نسخه: ؟.

(۹۳۹)

هدایة الاسماء فی بیان کتب العلماء (فهرست - عربی)

از : مولا حسن بن علی یزدی کتنوی حائری (۱۲۹۷ هـ) (ذریعه ۱۶۹/۲۵).

رساله مختصریست بترتیب حروف معجم، در بیان اسامی ۶۴۰ کتاب در موضوعات گوناگون، با ذکر نام مؤلفین آنها.

مؤلف، اکثراً کتب شیعه را معرفی نموده و بعضاً از کتب عامه نیز نام برده است. و در ربیع الاول ۱۲۶۰ هـ از آن فراغت یافته است.

آغاز : «الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین فیقول العبد الذلیل العاصی حسن بن علی الیزدی الکتنوی : هذه رسالة مختصرة فی اسامی کتب المشهورة... مع ذکر بعض کتب العامة».

انجام: «هذا آخر الكلام فی حلی هذا المقام... وقد تم الكتاب بید مؤلفه الفانی العاصی الحسن بن علی الیزدی الکتنوی عفی الله عنه فی شهر ربیع المولود سنة ۱۲۶۰».

تستعین، محمد حسن بن ابیطالب حسینی اصفهانی، اواخر شوال ۱۲۷۵

هـ. قبل از کتاب ایه الله العظمی مرعشی قدس سره در ۱۳۸۰ هـ یاداشتی راجع

بمؤلف مرهوه فرموده است.

۱۴ ر.م. ۲۰ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۱۰۷۰) (فهرست خطی ۶۸۱/۲).

(۹۴۰)

دفع النعمة في الصلاة على نبي الرحمة (حدیث - عربی)

از : شهاب الدین ابو العباس احمد بن یحیی ابی بکر بن عبد الواحد تلمسانی، معروف بابن ابی حجلة (۷۷۶ هـ) (کشف الظنون ۷۵۷/۱ - بروکلمان، ذیل ۵/۲ و ۶).

کتابی است در فضیلت، واثار، وثواب صلوات بر پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه وآله وسلم، مشتمل بر دو مقدمه وچهل حدیث، ویک تتمه وهفت باب، ویک خاتمه.

مؤلف، ظاهراً کتاب را بعد از بلای مرگبار طاعون که قربانیان زیادی گرفته نوشته، تا اینکه مردم بفضیلت درود بر پیامبر اکرم (ص) آگاه شوند و بوسیله آن دفع بلا نمایند. ابواب هفتگانه کتاب در رابطه با طاعون نوشته شده است.

آغاز : «الحمد لله الذي خص نبيه با فضل الصلاة والسلام ... وسميته: دفع النعمة في الصلاة على نبي الرحمة».

انجام : «والحمد لله رب العالمين، وصلى الله على سيدنا محمد خاتم النبيين وعلى آله حسينا الله ونعم الوكيل، آخر الكتاب».

نسخ، احتمالاً سدهٔ دهم هجری، در حاشیه تصحیح سدهٔ اسب.

از نسخه اسکوریاال - مادرید، بشماره (۱۷۷۲) (فهرست خطی عربی اسکوریاال ۲۷۳/۳).

(۹۴۱)

(مناف - عربی)

حلیة النبی

از: منقول از امیر المؤمنین علی علیه السلام.
جزوه ای است در سه برگ، مشتمل بر صفات وجود مبارک پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه واله وسلم.
در آغاز آمده که این حلیه بسند صحیح از وجود مبارک حضرت علی علیه السلام رسیده و هرکس آن را بنویسد و در خانه خود بگذارد از مکاره، وآفات، و فقر و مصیبت و امثال آن در امان خواهد بود.
آغاز: «هذا حلیة النبی صلی الله علیه وسلم، باسناد صحیح عن علی کرم الله تعالی وجهه انه قال: قال رسول الله (ص) من یکتب صفتی هذه ثم یضعها فی داره...».
انجام: «وهذا آخر کتابة صفة النبی (ص) ... ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم».

نسخ زیبا معرب، الحاج حافظ محمد الوصفی معروف به که جی زاده، در

۱۲۳۵ هـ.

۳ برگ، ۱۴ سطر.

از نسخه امانت خزانه سی (طوب قایی) بشماره (H. ۱۳۲۲) (فهرست خطی عربی طوب قایی ۴۱۷/۳).

نسب نامه صفویه

(مناف - فارسی)

از : مظلوم ؟ (ذریعه ۱۹ / ۳۲۱).

مثنوی ایست مشتمل بر حدود هزار وهفصد بیت در مناقب ائمه اثنی عشر علیهم السلام، ومدح وستایش خاندان صفوی، از شاه طهماسب شروع و پدران او را از یائین بیلا یکایک با شرح حال مختصری معرفی ومدح مینماید. در پایان نیز مطالبی عرفانی در سیر وسلوک، وطریق ترویج بتاج صوفیانه ومطالبی دیگر در این زمینه آمده است.

سراینده این مثنوی، از شعرای عهد صفویه بوده و (مظلوم) تخلص داشته است.

آغاز:

صدر هذا الكتاب بسم الله افتتاح الخطاب بسم الله

انجام:

از سر صدق و از ره تحسین مؤمن باک دین بگو امین

نستعلیق زیبا، بهاء الدین محمد مشرف سرکار قاضی الانوار، قبل از کتاب

شرحی راجع بان آمده ونوشته اند کتاب جزء کتابخانه سلطنتی بوده ودر صفر

۱۱۶۰ هـ داخل عرض شده است.

۶۸ برگ. ۹ سطر.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۴۲۳

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۳۴۲۷) (فهرست دانشگاه ۱۱/۲۴۲۹).

(۹۴۳)

الصراط المستقیم (حدیث - عربی)

از: ابو بکر احمد بن محمد بن اسحاق دینوری، معروف بابن السنی (۳۶۴ هـ)؟

کتابی است با عناوین (باب - باب) مشتمل بر احادیث مسند، در مواعظ، نصایح، ومستحبات، وامور اجتماعی که مراعات آن موجب کسب ثواب، ودرستکاری میشود.

آغاز: «باب فی حفظ اللسان واشغاله بذكر الله تعالى...».

انجام: «رایت فی المنام کانی جالس فی ظل شجرة ومعی دواة وقرطاس... والحمد لله رب العالمین...».

نسخ، محمد بن محمد بن محمد الاسامی المانکی، روز جمعه شانزدهم ربیع

الاول ۸۸۲ هـ. قبل از کتاب دعایی بنقل از علی علیه السلام نوشته شده است.

۱۱۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه حسترییتی، بشماره (۳۳۰۳) (اربری، فهرست خطی عربی

۲/۲۵).

(۹۴۴)

طوالع البدور فی تحويل السنين والشهور (هنب - عری)

از: شهاب الدین ابو البقا احمد بن یحیی، معروف باین جیعان (۹۳۰ هـ) (هدیه العارفین ۱/ ۱۴۰ - معجم المؤلفین ۲/ ۲۰۳).

رساله مختصریست پیرامون تحويل سالهای خراجی، و آنچه مرسوم بوده که پادشاه وقت فرمانی بدین جهت صادر میکرده و تسجیلاتی در امر خراج آن سال برای مردم قائل میشده است.

این رساله مشتمل بر سه باب است بدین ترتیب:

الباب الاول: فیما ورد فی معنى ذلك فی کتاب الله العزیز ...

الباب الثانی: فی بیان السنین الشمسیة والقمریة.

الباب الثالث: فیما جرت العادة بکتابته عند استحقاق تحويل السنین الخراجیه من سنة الى غيرها.

آغاز: «الحمد لله المنزه عن الانتقال والتحويل ... وسميته طوالع البدور فی تحويل السنین والشهور».

انجام: «ويجعل دولتنا توضيح الاحکام على اختلاف الجديدين ... كلما ذكره الذاكرون، وغفل عن ذكره الغافلون».

نسخ، شمس الدین ابو الفلاح محمد بن محمد العبادي معروف بمجلد، روز

پنجشنبه پانزدهم محرم ۱۱۵۵ هـ، دارای حواشی بنقل از خط میمونی، در پایان

تنبیهی است از میمونی آمده وهمچنین شرح در خواست مردم قاهره از شیخ

الاسلام یحیی افندی جهت شفاعت نزد سلطان عثمانی بخط کاتب در ذی

انحطه ۱۱۵۰ هـ آمده که ظاهراً ابن قطمه قبلاً نوشته شده است.

۸ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۴۳۶۴) (اربری، فهرست خطی عربی ۱۱۴/۵).

(۹۴۵)

فضائل القرآن

(حدیث - عربی)

از : ابو عبید قاسم بن سلام جمحی ازدی (۲۴ یا ۲۲۲ هـ) (کشف الظنون ۱۲۷۷/۲ - هدیه العارفین ۱/ ۸۲۵).

کتابی است در فضائل قرآن کریم با عناوین (باب - باب). مؤلف، احادیثی که در فضیلت قرآن، وتلاوت، وحفظ، و آنچه قاری قرآن از مستحبات باید مراعات نماید و خلاصه آنچه باید نسبت بشنون آن ملاحظه شود در ابواب مختلف گرد آورده است.

آغاز : «اخبّرنا الشیخ الصالح ابو زرعه طاهر بن محمد حدثنا ابو الحسن علی بن عبد العزیز المکی سنة ثمانین ومائین قال: سمعت هذا الکتاب قراءة علی ابی عبید وسألته نروى عنک ما قرى عليك قال نعم». انجام: «حدثنا حفص النجار من اهل واسط عن شعبه عن القاسم بن اعرج عن سعید بن جبیر مثل ذلك. تم کتاب فضائل القرآن».

تعلیق. در روز یکشنبه بیستم رجب ۵۶۱ هـ در رباط مجاهدی، در حاشیه

تصحیح سده ونشانه بلاغ دارد. در پایان يك صورت سماع بتاریخ ۵۶۱ هـ

وهمچنین چند سماع دیگر بتاریخهای بعد از جمله یوسف بن الزکی عبد

الرحمن بن يوسف المزى نوشته است: كتاب را بر على بن ابي الحسن على

اللعام قرائت نموده و در ربيع الاول ۶۸۸ هـ آنرا پيمايان آورده است. روى برگ

عنوان تملكهاى بتاريخ ۹۹۱ و ۱۱۰۸ هـ ديده ميشود.

۶۴ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشگاه تو بينگن - آلمان.

(۹۴۶)

معیار العلم فى فن المنطق

(منطق - عربى)

از: ابو حامد محمد بن محمد بن محمد طوسى، معروف بفزالى (۵۰۵ هـ) (بدوى، مؤلفات الفزالى / ۷۰).

اين كتاب را فزالى در فن منطق نوشته و بمناسبت كتاب ديگر خود كه آنرا «ميزان العمل» ناميده اين كتاب را «معیار العلم» نام گذاشته است.

نسخه حاضر كهن و در «مؤلفات الفزالى» از آن نام برده نشده است. متأسفانه مقدارى از اول آن افتاده و آغاز موجود، برابر است با اواسط خط دهم از صفحه ۵۴ «معیار العلم» جابى (بيروت / ۱۹۷۸ م).

آغاز، افتاده: «ليقله ولكن تجد بينهما شيئاً فى شكل او حال. ومثل هذا الاسم يكون موضوعاً فى احدهما وضعاً متقدماً».

انجام: «كما صنفنا هذا فى معيار العلم ... والله تعالى يوفق متامل الكتابين النظر اليهما بعين العقل لا بعين التقليد، انه ولى التسديد والتأييد، والحمد لله الذى انعم وعم وصلواته على محمد المصطفى سيد البشر ومسفع يوم المحشر وعترته الاخيار الطاهرين».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۴۲۷

نسخ. ابو العلا ذکریا بن .. بن حمد بن سعد المراحی (المراحی)، دهم

جمادی الثانیه ۶۰۹ هـ. در حاشیه تصحیح سده است. قبل از کتاب تملک هادی

بن عباس بن علی ال کاشف للغطاء بخط وی دیده میشود.

۱۵۰ برگ. ۱۳ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۸۰۹) (اربری، فهرست خطی عربی

۱۸/۴).

(۹۴۷)

طبقات النحاة واللغویین

(تراجم - عربی)

از : نفی الدین ابو بکر بن احمد بن محمد دمشقی شافعی، معروف

بابن قاضی شهبة (۸۵۱ هـ) (کتف الظنون ۱۱۰۷/۲ - بروکلمان، ذیل

۵۰/۲).

در سرح احوال ادباء از نحویین و لغویین، بترتیب حروف معجم،

وبطور مختصر.

مؤلف، در ترجمه اشخاص، پس از ذکر نام کامل، مشایخ و اساتید،

وتألیفات، ودر پایان تاریخ در گذشت آنان را آورده است.

آغاز : «الحمد لله حق حمده ... حرف الالف: ابراهیم بن اسحق

الاسدی الکوفی النحوی اللغوی».

انجام: «یوسف بن حبیب ابو عبد الرحمن ... ولم یکن له همة الا طلب

العلم، جاوز المایة وكان یسرب المطبوخ، مات سنة اثنتین وثمانین ومایة. ثم

الکتاب بعون الله الملك الوهاب».

نسخ، بیستم صفر ۹۸۵ هـ. در حاشیه تصحیح شده است. در میان یادداشت
مطالعه بتاریخ ربیع الآخر ۱۰۱۴ هـ آمده، روی برگ عنوان تملکهای چند از
جمله تملک محمد شاکر حمزوی بتاریخ ۱۲۹۵ هـ دیده میشود.
۵۰ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستریتی، بشماره (۳۹۶۵) (اربری، فهرست خطی عربی
۷۴/۴).

(۹۴۸)

الاشراف علی فضل الأشراف

(افضائل و مناقب - عربی)

از: سید ابراهیم سمهودی مدنی حسنی شافعی (سده ۱۰/ هـ).
در فضائل و مناقب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام، با
استدلال بآیات قرآن کریم، واحادیث رسیده از پیامبر اکرم (ص).
مؤلف، این مطالب را از کتاب «جواهر العقدين فی فضل الشرفین،
شرف العلم الجلی والنسب العلی» تألیف عم بزرگوار خود «سید نور الدین ابو
الحسن علی بن عبد الله سمهودی شافعی» متوفی بسال ۹۱۱ هـ، جمع و در
هفت ذکر مرتب نموده و در ۹۶۳ از تألیف آن فراغت یافته است.
آغاز، افتاده: «انی تارك فيکم ... وبعده: فهذا مجموع لطیف الفه ...
الشریف ابراهیم الحسینی الشافعی السمهودی یشتمل علی فضل الأشراف
ومالهم من الواجبات».

انجام: «وهذا آخر ما بعث الله بجمعه ... واسأل الله ان يجعله خالصاً
لوجه الکريم وان ینفعنا به والمسلمین ... والعلماء المقربین».

نسخ، احتمالاً سدهٔ سیزدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و دارای يك حاشیه از آیه الله العظمیٰ مرعشی قدس سره، قبل از کتاب دو یادداشت در بارهٔ کتاب و سید نور الدین علی سمهودی یکی بخط آیه الله العظمیٰ مرعشی، و دیگری بخط سید عبد اللطیف حسینی کوه کمری دیده می‌تود.

۷۵ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه: ؟

(۹۴۹)

مسائل الخلاف فی اصول الفقه (اصول - عربی)

از : ابو عبد الله حسین بن علی بن محمد بن جعفر صیمری (۴۳۶ هـ) (معجم المؤلفین ۳۵/۴).

کتابی است مشتمل بر مسائل مورد اختلاف در اصول فقه با عناوین (مسئله - مسئله).

مؤلف، که حنفی مذهب است اول مسئله اصولیه مورد اختلاف را عنوان میکند و بعد از استدلال برای اثبات نظر خود، ادلهٔ مخالف در مسئله را مطرح نموده و از آن پاسخ میدهد.

آغاز : «مسئله: فی ان حقيقة اسم الامر يختص القول دون الفعل، او هو حقيقة فيهما، قال اصحابنا ... حقيقة اسم الامر يتناول القول وهو اذا ورد فی الفعل مجاز».

انجام: «والجواب: ان العقل قد دل على اباحة ذلك كما دل على قبح الظلم والكذب، وهذه المسئلة يحتمل زيادات الا انا ذكرنا مالا بد منه ... نجز

نسخ. مصور بن غنایم بن محمد ... القیسی، صفر ۵۱۲ هـ. بعد از کتاب
یاداشتهایی در دو برگ آمده است. روی برگ عنوان و در بایان تملک علی بن
مصر الله بن در شهر موصل بتاريخ احتمالاً ۵۹۷ هـ دیده میشود.
۱۵۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه چستریتی. بشماره (۳۷۵۷) (اربری، فهرست خطی عربی
(۲/۴).

(۹۵۰)

ترجمه منظوم وقایه (فقه - ترکی)

از : یوسف بن دولت (دولت او غلی یوسف) البالیکسری (سده ۱۰ / هـ)
(عثمانلی مؤلفری ۳۰۴/۱).

کتاب «وقایه الروایة فی مسائل الهدایة» در فقه حنفی تألیف «محمود
بن عبید الله بن ابراهیم المحبوبی الحنفی، الشهیر ببرهان التریقة» متوفی
در حدود سنه ۶۷۳ هـ. مورد توجه علماء بعد از وی بوده از اینرو شروح،
وتعلیقات بسیار بر آن نوشته و بعضی آنرا تلخیص و یا بنظم آورده اند. حاجی
خلیفه شرحی مبسوط راجع بوقایه و شروح آن نوشته است (کشف الظنون
۲۴/۲ - ۲۲۰).

قاضی یوسف بن دولت البالیکسری کتاب وقایه را بترکی بنظم آورده
و بنا بکفنه حاجی خلیفه این ترجمه منظوم در ۸۶۷ هـ انجام پذیرفته است
(کشف الظنون ۲/۲۴۰).

ناظم، در مقدمه از سلطان مراد بن محمد خان، سلطان عثمانی نام برده، که احتمال دارد این منظومه فقهی را برای وی ساخته باشد.
آغاز:

«اول اسم الله بشلايلوم ايش بسم الله اله اسلايلوم»

انجام:

«مجتهد لر مقتدا سی اول امام رای کامل اصل محکم والسلام»

نسخ، درویش عیسی، ۸۷۳ هـ در جامع ایا صوفیه، در حاشیه تصحیح سده

وحاشیه نویسی دارد، جل از کتاب فهرست مطالب در دو برگ آمده است.

۲۱۳ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه از میر، منتقله بسلیمانیه - استانبول، بشماره (۲۱۸).

(۹۵۱)

الملخص فی اصول الدین (کلام - عربی)

از: سید مرتضی علم الهدی ابو القاسم علی بن حسین موسوی
بغدادی (۴۳۶ هـ) (کشف الحجب والاستار / ۵۵۰).

کتاب نسبتاً مبسوطی است در اصول اعتقادات بر اساس مذهب اهل
بیت علیهم السلام، با عناوین (باب - باب)، و هر باب مستعمل بر چند فصل،
و بگفته صاحب ذریعه مجموع فصول موجود هشتاد و چند فصل است (ذریعه
۲۲/۲۱۰).

سید مرتضی از این کتاب، در آخر کتاب دیگر خود «الذخیره» نام برده و میفرماید: (در آغاز نیت من این بود که این کتاب «ذخیره» بنحوی بسیار مختصر تدوین شود، چون بنابر این بود که اینگونه مباحث، بطور مشروح در کتاب «الملخص» بحث شود، اما چون بعلت عوارض روزگار، املاء کتاب ملخص متوقف شد نیت من هم در کیفیت تألیف این کتاب تغییر کرد و بشرح و بسط مطالب آن پرداختم، و اگر بین این کتاب، و آنچه که از کتاب «ملخص» موجود است جمع و تلفیق شود مجموعه کاملی از تمام مباحث اصول اعتقادی بنحو مستوفی بدست میآید).

از این فرموده سید مرتضی استفاده میشود که اولاً ذخیره، و ملخص، تقریباً در عرض یگدیگر تألیف شده اند. و ثانیاً املاء کتاب ملخص بنا به عللی از طرف سید مرتضی متوقف شده است.

نسخه حاضر که در تملک شیخ الاسلام زنجانى بوده بکتابخانه مجلس منتقل شده، و صاحب ذریعه نیز از آن نام برده و ظاهراً تا کنون تنها نسخه شناخته شده از کتاب ملخص است در چهار جزء تدوین شده و قسمتی از اول جزء اول، و آخر جزء چهارم آن ناقص است، و احتمال دارد این مقدار از نقص جزء چهارم را اصلاً سید مرتضی ره تألیف نکرده است.

آغاز، افتاده: «لأنها يرجع الى ذاتها ومتى ادعى ذلك فى بعض الفعل فلا وجه له الا لان وجودها واجب لها ويجب فيه اثبات القديم الاول». انجام، افتاده: «فصل فى الصفات والشرايط التى يكون عليها المكلف ... (بعد از دو صفحه) الا ترى ان ما يلجأ الى الهرب من الاسد ...».

تستعيق، چهارم ذى القعدة ۱۰۲۷ هـ؟ (پایان جزء دوم)

۱۲۱ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه کتابخانه مجلس شورای اسلامی - تهران.

(۹۵۲)

نور الحقیقه ونور الحدیقه

(اخلاق - عربی)

از : عز الدین حسین بن عبد الصمد حارثی عاملی (۹۸۴ هـ) (ذریعه ۳۶۷/۲۴ - ریحایه الادب ۹/۴ - ۱۲۶ - بروکلمان، ذیل ۶/۲ - ۵۷۵).

کتابی است اخلاقی پیرامون تهذیب نفس، وخلق بکمالات عالی انسانی، ودوری از رذائل اخلاقی مخصوصاً برای طبقه علما ودانشمندان. با استدلال بآیات واحادیث، وکلمات شعرا وحکماء.

مؤلف، کتاب را در بیست ودو باب مرتب نموده ودر سوم رمضان ۹۴۵ هـ از تألیف آن فراغت یافته است.

تفصیل ابواب در ذریعه ذکر شده است.

صاحب ذریعه نسخه حاضر را با همین خصوصیات در کتابخانه طهرانی در کربلا دیده ومیفرماید: گمان میرود که نسخه طهرانی بقاهره منتقل شده است (ذریعه ۸/۲۴ - ۳۶۷).

آغاز : «الحمد لله الذی خلق العقل بکمال قدرته، وجعله مستعداً لعلم ما تتکمل به النفس الناطقة بلطیف حکمته».

انجام : «مع علمی بانی لم اصل الی مثل هذا التألیف الا بمعونة عزیز اللطیف، فرغ من مشقة مشقه مؤلفه فقیر رحمة ربه الغنی حسین بن عبد الصمد الحارثی ...».

تعلیق: بخط مؤلف، سوم رمضان ۹۴۵ هـ، در حاشیه تصحیح سده است. قبل

از کتاب فهرست ابواب آمده. همچنین قبل وبعد از کتاب یاداستهای منظوم

۴۳۴ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

ومنوری بحث فی الدین بن علاء الدین . عبد الصمد از احماد مؤلف وخر او
نویسه سده است.

۹۴ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه جستر بیٹی، بشماره (۳۸۲۰) (اربری، فهرست خطی عربی
(۲۱/۴).

(۹۵۳)

نثر اللثالی

احمد - عربی

از : امین الاسلام فضل بن حسن بن فضل طبرسی (۵۴۸ هـ) (ذریعه
۵۳/۲۴ - ریحانه الادب ۴/۴۱ - ۳۶).

جامعی است از کلمات کوتاه مولی الموحدين امیر المؤمنین علی علیه
السلام بترتیب حروف معجم، مانند «غرر الحکم» آمدی.

آغاز : «الحمد لله رب العالمین ... فهذا كتاب نثر اللثالی ... جمعه
الشیخ الامام ابو علی الطبرسی حرف الألف: اعان المرء عرف
بأیمانه».

انجام: «اعجاب المرء بنفسه دلیل علی ضعف عقله».

سخ ریبا معرب، نافوس مسعفی، دی العدد ۶۹۱ هـ

۲۰ برگ، ۷ سطر.

از نسخه جستر بیٹی، بشماره (۴۱۷۴) (اربری، فهرست خطی عربی
(۵۶/۵).

(۹۵۴)

فراقیه

(ادب - فارسی)

از : علی اکبر فیض قمی (اواخر سده ۱۳ هـ).
رساله‌ای است مشتمل بر نامه‌ها و گزارشهایی که مؤلف، در غیاب شاهزاده محمد حسین میرزا حکمران قم و مسافرت وی به ثبات عالیات برای او نوشته و در ذی الحجه ۱۲۷۱ هـ از آن فراغت یافته است.
نویسنده در این نامه‌ها از فراق و دوری محمد حسین میرزا اظهار دلتنگی نموده و از این رو رساله را «فراقیه» نامیده است.
آغاز : «بهترین سخنی که مترسلان طلیق اللسان بزبان کلك در سلك بیان کشند حمد قادری است جلت عظمته که قوه ناطقه و جوهر ادراك در نهاد بنی نوع انسان و دیعت نهاد».
انجام : «بر دست ملفق این رساله علی اکبر فیض خلف آقا میرزا محمد متولی مضجع خاقان مغفور فتحعلی شاه تمام شد در ...».

تستلیق. عبارتهای عربی بنسخ، بخط مؤلف، ذی الحجه ۱۲۷۱ هـ، در حاشیه تصحیح شده و باره‌ای از لغات معنی شده است. قبل از کتاب شرحی مختصر از زندگی مؤلف و کتاب در یک صفحه آمده است. بعد از کتاب فوائدی منظوم از مؤلف و دیگران دیده میشود همچنین تملک مؤلف بتاریخ ۱۲۸۳ و تملک فرزندان وی محمد بن علی اکبر در ۱۳۱۲ هـ دیده میشود.

۴۳ برگ، ۱۴ سطر.

از نسخه کتابخانه مجلس شورای اسلامی - تهران، شماره ثبت

(۸۵۶۲۳).

(۹۵۵)

زبدة التواریخ

(تاریخ - ترکی)

از : لقمان (عاشوری) بن سید حسین ارموی (۱۰۱۰ هـ) (عثمانلی مؤلفری ۶/۳ - ۱۳۵).

تاریخ عمومی است که تا زمان سلطان مرادخان سوم ادامه یافته است. مؤلف، که خود از علما ومورخین دربار سلطان مراد عثمانی بوده، این کتاب را ظاهراً بعد از «شهنشاه نامه» در تاریخ دوره سلطان مراد سوم، نوشته است.

آغاز : «حمد وسپاس فراوان وشکر وستایش بی پایان اول سلطان خالق الاکوان وصانع بلا امتنان جل جلاله وتعالی». انجام، افتاده: «صاغ یاننده دفن ایلدیلر وعمری التمش اوج ییله ایرمشدی».

نسخ، احتمالاً اوائل سده نازدهم هجری، قبل از کتاب سرحی راجع بمؤلف وکتاب در یک برگ آمده است. دارای مجالس متعدد وزبانی میانه میباید.

۲۷۱ برگ، ۱۹ خط.

از نسخه حستریبینی، بشماره (۴۱۴).

(۹۵۶)

۱- **زهر الحديقة في رجال الطريقة** [۱ - ۱۲۶۱] (ترجم - عربی)
 از: عبد الغنی بن اسماعیل بن عبد الغنی نابلسی حنفی (۱۱۴۳ هـ)
 (هدیه العارفین ۱/ ۵۹۲).

نابلسی، اول بار کتاب «الطريقة المحمدية» مولى محمد بن پير على معروف بيرکلی متوفى بسال ۹۸۱ هـ (كشف الظنون ۲/ ۱۱۱۱) را شرح نموده و آنرا «الحديقة الندية شرح الطريقة المحمدية» نامیده است (هدیه العارفین ۱/ ۵۹۲). و چون در حدیقه موفق نشده شرح حال نام بردگان در «الطريقة المحمدية» را بنگارد، لذا این کتاب را در تراجم مردان و زنان از روایات احادیث، و مجتهدین، و فقها و صوفیه و غیرهم که نام آنها در متن کتاب «الطريقة المحمدية» برده شده نوشته، و بترتیب حروف معجم مرتب نموده و در روز چهارشنبه هفدهم ذی الحجة ۱۰۹۶ هـ از تألیف آن فراغت یافته است.

آغاز: «الحمد لله جامع الرجال من اهل الكمال على اشرف الاحوال ... اردت ان اجمع في هذه الاوراق تراجم الرجال ... الوارد ذكرهم في متن كتاب الطريقة المحمدية والسيرة الاحمدية».

انجام: «ولد يحيى في سنة ثمان و ثلاثين و مائتين و توفي بمدينة الرسول (ص) ... و هذا آخر ما يسره الله لنا من تراجم رجال الطريقة المحمدية».

۲- **رفع الاختلاف عن كلامي القاضي والكشاف** [۲۶۲ - ۲۷۳]

(تفسير - عربی)

از: عبد الغنی بن اسماعیل بن عبد الغنی نابلسی حنفی (۱۱۴۳ هـ).
 رساله ایست در رفع اختلاف در فهم عبارت قاضی بیضاوی و زمخشری در کشاف، بیرامون «لیبلوکم ایکم احسن عملا» در سورة هود و سورة ملک.
 آغاز: «الحمد لله الملهم للحق والصواب ... اما بعد فيقول ... عبد الغنی اخذ الله بيده و امده بمدده...».

انجام: «فلا تناقض فی کلامیه ولا تنافی ولا اضطراب ... وصلى الله على سيدنا محمد سيد الاحباب والحمد لله على كل حال».

نسخ. سده دوازدهم هجری. در حاشیه تصحیح سد، است. روی برگ عنوان
تملکی بناریخ ۱۲۸۹ و تملک سید احمد مؤید عظیم زاده و غیر او دیده میشود.
۲۷۲ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۲۶۰) (ازبری، فهرست خطی عربی
(۴/۲).

(۹۵۷)

عربی

(تفسیر - عربی)

خلاصه التفاسیر

از: شیخ علی سهرانی (احتمالاً سده ۱۳ هـ).

تفسیر مختصریست بر قرآن کریم، که مؤلف، بدر خواست عده‌ای از
دوستایش تألیف نموده است.

این تفسیر تلخیصی است از بقیه تفاسیر، بطور خلاصه، بدین نحو که
قطعه‌ای از آیات را عنوان، وبعد معنی و تفسیر شده است.

این نسخه مشتمل است بر تفسیر سوره فتح تا پایان قرآن، که ظاهراً
مؤلف، از همینجا شروع کرده است.

آغاز، افتاده: «رفعوا معالم الدین ... اما بعد فیقول ... الشیخ علی
السهرانی ... سمیتها خلاصه التفاسیر».

انجام: «قالت عایشه: کان النبی (ص) اذا اشتکی ... فلما اشتد وجعه
كنت اقراء علیه وامسح غنه بیده».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج ۲/ ۴۳۹

نسخ متقابل بدیوانی، ظاهراً بخط مؤلف، سنه الف ومائین ... بعد از آن
ناخوانا است.

۲۰۶ برگ. ۱۷ خط.

از نسخه وهبی افندی (سلیمانیه) استانبول، بشماره (۱۶۳).

(۹۵۸)

تکملة امل الآمل

(انراجم - عربی)

از : علامه، سید حسن بن هادی بن محمد علی عاملی کاظمی، مشهور
به سید حسن صدر (۱۳۵۴ هـ) (اعیان الشیعه ۳۲۶/۵ - ذریعه ۴۱۱/۴ -
ریحانة الأدب ۴۲۵/۳).
این نسخه تصویر مکرر نسخه شماره (۹۹) است.

(۹۵۹)

المحدث الفاصل بین الراوی والواعی

(درایه - عربی)

از : قاضی ابو محمد حسن بن عبد الرحمن بن خلاد را مهرمزی
(حدود ۳۶۰ هـ) (کشف الظنون ۱۶۱۲/۲ - پروکلمان، ذیل ۲۷۴/۱).
شاید کهن ترین کتابی باشد که در اصول علوم حدیث ودرایه بدین
سبک تالیف شده است.

این کتاب علاوه بر آنچه در فن درایه دانستن آن لازم وضروری بوده،

مشمول بر مطالب پر فایده دیگری در رابطه با حدیث و رجال و غیر آن میباشد. این کتاب، در ۱۳۹۱ هـ در بیروت برای اولین بار چاپ تحقیقی سده است.

مؤلف، ظاهراً کتاب را در هفت جزء تدوین نموده است.

نسخه حاضر در سه جا افتادگی دارد. نقص اول، در جزء چهارم از اواخر فقره (۳۹۱) الی اواخر فقره (۵۷۹) از نسخه چاپی. نقص دوم، از اواخر مبحث (من کره کثرة الرواية) فقره (۷۵۸) تا قبل از مبحث (من کره ان يحدث علی غیر قرار) از فقره (۸۲۵) از نسخه چاپی. نقص سوم، از آخر فقره (۸۹۶) از نسخه چاپی تا آخر کتاب.

آغاز: «اخبرنا الشيخ الفقيه ... ابو الحسن علی بن ابی المکارم المفضل بن علی المقدسی ... اخبرنا القاضي ابو محمد الحسن بن عبد الرحمن ابن خلاد الراهرمزى قال: الحمد لله ولا اله الا الله ...».

انجام، افتاده: «ووکيع بن الجراح بن مليح بن عدی بن فرس ، ويکنی أبا سفيان، مات سنة سبع وتسعين ومائة ...».

مغربی، احتمالاً اواخر سده ششم هجری، در حاشیه تصحیح شده است. قبل از کتاب و در مواضعی از کتاب سماعهای مختلفی نوشته شده که اقدام آنها بتاريخ ۶۱۶ هـ است. قبل از کتاب رساله‌ای است در چهار برگ از ایه الله العظمی مرعشی نجفی قدس سره در باره کتاب و مؤلف که در شعبان ۱۳۸۳ هـ مرقوم فرموده‌اند.

۶۱ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه آستان قدس ، بشماره (۳۶۲۰) (فهرست القبائی همانجا / ۵۰۰).

(۹۶۰)

رجال النجاشی (رجال - عربی)

از : ابو العباس احمد بن علی بن احمد نجاشی (۴۵۰ هـ) (ذریعه ۱۵۴/۱۰).

یکی از اصول چهار گانه رجال شیعه که از زمان تألیف، تا عصر حاضر مورد توجه علما و دانشمندان بوده است.

آغاز : «الحمد لله رب العالمین ... اما بعد، فانی وقت علی ما ذکره السید الشریف اطال الله بقاءه وادام توفیقه».

انجام : «ابو مالک الجهنی له کتاب یرویه احمد بن محمد بن عیسی عن ابن ابی عمیر. ابو محمد الخزاز و ابو محمد القزاز. کتبهما تروی بهذه الاسانید، والحمد لله».

نسخ، علیرضا فمی، جمادی الاولی ۱۲۶۴ هـ در حاشیه نشانه تصحیح دارد.

بعد از کتاب چهار صفحه مشتمل بر اسامی عده ای که شیخ طوسی آنها را تونین فرموده آمده است.

۹۰ برگ، ۲۲ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشکده ادبیات - تهران، بشماره (۱۸۲ - ج) (مجله دانشکده ادبیات تهران شماره ۱ سال هشتم / ۲۸۳).

(۹۶۱)

المعجم المشتمل على أسماء شيوخ الائمة النبیل (رجال - عربی)

از: ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن عساکر (۵۷۱ هـ).

ابن عساکر بعد از استخراج احادیث کتب سنن ائمه متقدم و مرتب نمودن آنها، اسامی مشایخ آنان را جمع کرده و پس از آن اسامی شیوخ بخاری و مسلم را نیز بآن اضافه و بترتیب حروف معجم مرتب نموده و آن را «المعجم المشتمل» نامیده است.

آغاز، افتاده: «واجعل بدل کل اسم امام منهم حرفا يدل عليه ... حرف الالف. باب ذکر من اسمه احمد: احمد بن ابراهیم بن خالد».

انجام: «هذا آخر معجم شیوخ البخاری و مسلم و ابی داود و ابی عیسی و ابی عبد الرحمن و ابی عبد الله، والحمد لله وحده و صلواته علی محمد و آله و سلامه».

نسخ، ابوب بن علی بن ابراهیم الریعی المؤدب، روز سجنه بازدم
رمضان ۶۳۱ هـ، در حاسبه تصحیح شده است. روی برگ عنوان تملك حاج
محمد بن خلیل بغدادی بن تاریخ ۱۱۶۲ هـ دیده میشود.

۹۱ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه چستریتی، بشماره (۲۴۱۲) (اربری، فهرست خطی عربی

(۹۶۲)

اسنی المقاصد واعذب الموارد = (المشیخة الفخریه) (مسیخه - عربی)

از: فخر الدین ابو الحسن علی بن عبد الواحد مقدسی حنبلی، معرف
بابن البخاری (۶۹۰ هـ) (کشف الظنون ۱/ ۹۰ - فهرس الفهارس ۲/ ۶۳۳
- بروکلمان ۱/ (۳۶۶) ۴۵۱).

مشیخه ابن بخاری است بنخریج «الحافظ جمال الدین أبی العباس
أحمد بن محمد بن عبد الله الظاهری الحنفی».

ظاهری مشایخ ابن بخاری را بترتیب سال در گذشته آنان آورده. سپس
آنچه از آنها از احادیث، وکتب، وعلوم روایتاً ودرایتاً گرفته با ذکر ترجمه آنان
ثبت نموده است.

این نسخه قطعه‌ای از کتاب، ومشمتمل است بر اسامی پانزده نفر از
مشایخ ابن بخاری.

آغاز: «الشیخ السادس عشر: أخبرنا الشيخ الامام العلامة ابو الیمن
زید بن الحسن بن زید ... الکندی البغدادی النحوی اللغوی».

انجام: «سئل شیخنا العلامة ابو محمد ابن قدامة عن مولده ... وتوفی
رضی الله عنه يوم السبت يوم عيد الفطر من سنة عشرين وستمائة ودفن من
الغد بسفح جبل قاسیون ... آخر التاسع من تجرية المخرج».

نسخ، سده نهم هجری، در حاسبه تصحیح شده ودرای نشانه مقابله با نسخه

منقول منها میباشد.

از نسخه جستریتی، بشماره (۳۷۰۵) (اریری، فهرست خطی عربی ۹۰/۳).

(۹۶۳)

جامع التفسیر (تفاسیر)

(تفسیر - عربی)

از: ابو القاسم حسین بن محمد بن مفضل بن محمد، معروف بر اغب اصفهانی (اوائل سده ۶ هـ) (ریاض العلماء ۱۷۲/۲ - بروکلمان ۱/ (۲۸۹) (۳۴۳)

تفسیر لطیفی است بر قرآن کریم با عناوین (قوله عزوجل). مؤلف، قبل از ورود در تفسیر قرآن، مطالب مهمی در اصول تفسیر، در طی بیست و سه فصل بیان نموده که حائز اهمیت است.

این فصول، بعنوان «مقدمة التفسیر ... الراغب الاصفهانی» ضمیمه «نزیه القرآن عن المطاعن» تألیف: قاضی عبد الجبار، برای اولین بار در ۱۳۲۹ هـ در قاهره چاپ شده، همچنین با عنوان «مقدمة جامع التفاسیر» با تفسیر سوره فاتحه و چند آیه از اول سوره بقره بطور تحقیقی در ۱۴۰۵ هـ در کویت چاپ شده است.

این نسخه مستمل است بر اول کتاب، تا تفسیر آیه (۲۲۳) از سوره بقره.

آغاز: «الحمد لله على الانه ... قال الشيخ ابو القاسم الراغب ... ان بين من تفسير القرآن وتأويله نكتاً بارعة تنطوى على تفصيل ما اشار اليه اعيان الصحابة والتابعين ومن بعدهم من السلف المتقدمين».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/ ۲ ۴۴۵

انجام، افتاده: «قوله عزوجل: نساوكم حرث لكم ... وقول ابن عباس هو الطلب للولد على سبيل المال....».

نسخ، احتمالاً سدهٔ دهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۶۷ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخهٔ ایاصوفیا، استانبول، بشمارهٔ (۲۱۲).

(۹۶۴)

مناقب العشرة

(مناقب - عربی)

از: نور الدین ابو العین اسماعیل بن عید الله نقشبندی اسکداری حنفی (۱۱۸۲ هـ) (هدیه العارفین ۱/ ۲۲۱ - معجم المؤلفین ۲/ ۲۷۷).

در فضائل صحابه و آل پیامبر اکرم صلی الله علیه واله وسلم خصوصاً ده نفر از اصحاب، که اهل سنت آنها را عشرهٔ مبشره مینامند.

این نسخه تصویر قسمتی از کتاب است که بترجمه و مناقب سید المظلومین امیر المؤمنین علی علیه السلام اختصاص دارد.

آغاز: «... الباب الرابع: فی مناقب امیر المؤمنین علی بن ابی طالب بن عبد المطلب رضی الله عنه وکرم وجهه».

انجام: «الباب الخامس فی مناقب ابی محمد طلحة بن عبید الله ... وقد تبعه ابن ابی قحافة».

نسخ متعادل بدیوانی منکول، بخط مؤلف، ۱۱۸۰ هـ، در حاشیه تصحیح

شده است.

۵۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (عام ۳۴۵۸ / تاریخ ۲۷۰) (یوسف العس، فهرس التاريخ وملحقاته / ۱۸۰).

(۹۶۵)

الحكمة المشرقية

(فلسفه - غربی)

از : شیخ الرئيس ابو علی حسین بن عبد الله، ابن سینا (۴۲۸ هـ) (ذریعه ۶۰/۷).

کتابی است مشتمل بر قسمتی از مبحث طبیعیات، از مباحث فلسفه. در کتب فهرست وامثال آن نام «الحكمة المشرقية» در عداد تالیفات ابن سینا آمده و چند نسخه خطی بهمین نام از جمله نسخه حاضر، و نسخه نور عثمانیه بشماره (۴۸۹۴/۷۵) و نسخه بادلیان اکسفورد بخط عبری بشماره (POCOCK 181) موجود است.

لیکن بعضی از محققین را نظر بر این است که از «الحكمة المشرقية» چیزی در دست نیست و اگر هم باقی مانده باشد قسمت منطق آن است که بنام «منطق المشرقیین» در قاهره چاپ شده است.

در فهرست نسخه‌های مصنفات ابن سینا، تألیف: یحیی مهدوی، بطور مفصل راجع باین مطلب بحث شده است (ص ۸۰ تا ۹۳ و ۲۷۰ تا ۲۷۲). وی مینویسد: چنانکه در قسمت اول این کتاب در فهرست مصنفات شیخ بعنوان «الحكمة المشرقية» ثبت شده است ... رساله‌ای موجود است در طبیعیات که در هر سه نسخه نام آن الحکمة المشرقية ثبت شده و بهشیخ نسبت داده شده است. مقابله این رساله با طبیعیات کتاب شفاء بخوبی روشن

می‌سازد که آن تلخیصی است از طبیعیات شفاء تا آخر فن نسیم (ص ۳۶۷ چاپ تهران) با حفظ ترتیب ابواب کتاب شفاء ونقل عبارات آن ملخصاً وارجاع بکتاب شفاء برای تفصیل بیشتر (فهرست مصنفات ابن سینا / ۲۷۰).

آغاز: «الحمد لله أولاً وآخراً... ان العلوم منها جزئية ومنها كلية».
انجام، افتاده: «ولو لم تكن فيه لذة واليه شبق اذ لا حاجة اليه في بقاء الشخص واللذة .. حساس فجعل له الانتاره ..».

نسخ. احتمالاً سده هجری. در حاشیه تصحیح سده است.

۱۲۷ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه ایاصوفیا، بشماره (۲۴۰۳).

۹۱

(۹۶۶)

جامع الأقوال

(رجال - عربی)

از: شیخ محمد بن علی تبینی عاملی (سده / ۱۱ هـ) (ذریعه ۴۲/۵ - مصفی المقال / ۴۱۶).

کتابی است مشتمل بر مطالبی که مؤلف، از اصول کتب رجالی گرفته و نکاتی خود بر آن افزوده و بترتیب حروف معجم مرتب نموده است.

صاحب ذریعه مینویسد: مؤلف، شاگرد امیر فیض الله تفرسی و شیخ حسین تبینی مشهور بابن سودون عاملی بوده است.

آغاز، افتاده: «كان غالباً... اسحق بن یزید بن اسماعیل... باب آدم، آدم بن اسحق بن آدم».

انجام: «انتهی کلام العلامة رحمه الله . تم الكتاب الجامع للاقوال فی معرفة الرجال ...».

نسخ متماثل بنسبتعلیق. سده دوازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده
وعناوین اشخاص نوشته شده است. بعد از کتاب فوائدی در هشت صفحه آمده
است.

۲۵۹ برگ. ۲۲ و ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشکده ادبیات - تهران، شماره (۸۴ - ج) (مجله
دانشکده ادبیات تهران، شماره ۱ سال هشتم / ۱۴۳).

(۹۶۷)

البیضة

(جانور شناسی - عربی)

از: بازیار عزیز بالله فاطمی (سده ۴ هـ).

علم بیضة، علمی است که در باره پرندگان گوشتخوار و راه نگاهداری
و نیرو و ضعف آنها بر صید و تیمار داری آن گفتگو میکند (دهخدا، لغتنامه
۵۱۸/۱۰).

در قدیم الايام شکار با اینگونه پرندگان رایج بوده مخصوصاً در دربار
سلاطین و خلفا از اهمیت بر خوردار بوده است. تا آنجا که اشخاصی که در
این علم تبحر داشتند دارای منزلت خاصی در دربار میشدند. اینگونه اشخاص
را بازیار مینامیدند.

از جمله آنان بازیار العزیز بالله خلیفه فاطمی بوده، که بنوشته «محمد
کرد علی» احتمالاً نام وی «ابی عبد الله الحسن بن الحسن بن الحسين» بوده

که این کتاب را برای خلیفهٔ فاطمی تألیف نموده است.

کتاب حاضر با تحقیقات «محمد کرد علی» در ۱۳۷۱ هـ توسط مجمع اللغة العربیة در دمشق چاپ شده است.

آغاز : «الحمد لله الذی له فی کل لطیف من قدرته معجز یتفکر فیه، و خفی من صنعه یتنبه و یدل علیه».

انجام : «وقد وصینا بما فیه الصلاح لمن انتهى الیه و عمل به و بالله نستعین وعلیه نتوکل. تم الکتاب وسلم تسلیماً».

نسخ کهنه مشکول. احتمالاً سدهٔ چهارم هجری. قبل از کتاب تملک الحاج

محمد بن احمد المغربی بتاریخ ۸-۱۲ هـ آمده است. بعد از کتاب فوائدی در

زمینهٔ مطالب کتاب که شاید از مؤلف باشد در چهار برگ نوشته شده است.

۱۵۴ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخهٔ چستر بییتی، بشمارهٔ (۳۸۳۱) (اربری، فهرست خطی عربی ۲۴/۴).

(۹۶۸)

الجمهرة فی البیزرة

(جانور شناسی - عربی)

از : عیسی بن علی (بن) حسان الاسدی.

بشمارهٔ (۹۶۷) رجوع شود.

این نسخه نیز کتابی است در علم بیزره و شکار و توابع آن مفصل تر

از «البیزرة» بازیار فاطمی، در دو جزء وبا عناوین (باب - باب)، جزء اول

مشمول بر ۱۴۶ باب، و جزء دوم ۱۵۳ باب.

نسخه حاضر مشتمل است بر تمام کتاب.

آغاز، افتاده: «باب فی کیفیة الزجر المستنبط منه عند الخروج الى المصيدان ... باب الكواخين وغيرهم وما ينبغي ان يفعل كل احد». انجم : «ويجوز في الجبل .. وغيره على الأنهار والبراري وبين الأشجار انتهى الجزء الثاني وبتمامه كمل الكتاب».

نسخ. ابن محمد بن احمد بن عبد الرحمن بن علي السمراني الاصفهاني،

در روز سه شنبه اوایل شعبان ۹۹۷ هـ (پایان جزء اول). عناوین ابواب جزء اول

با خط نث زرین ودرشت تر نوشته شده است.

۳۰۴ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۹۰۳).

(۹۶۹)

مجموعه:

۱ - استجلاب ارتقاء الغرف بحب اقرباء الرسول ذوی الشرف (۱ - ۷۸)

(مناقب - عربی)

از شمس الدین ابو الخیر محمد بن عبد الرحمن بن محمد سخاوی شافعی (۹۰۲ هـ) (هدیه العارفین ۲/۲۱۹).

در بیان فضائل و مناقب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام، با استدلال بآیات و روایات صحیحه، با عناوین (باب - باب).

آغاز : «الحمد لله الذي فضل اهل البيت النبوي بالشرف ... وبعد:

فهذا تصنيف شريف في العطرة الطيبة والذرية البهية المنتخبة».

انجام: «وہذا آخر استجلاب ارتقاء الغرف بحب اقرباء الرسول وذوی الشرف ...».

۲ - الاسعاف بالجواب عن مسئلة الاشراف [۷۳ - ۷۵] (مناقب - عربی)

از: شمس الدین ابو الخیر محمد بن عبد الرحمن بن محمد سخاوی
تساقعی (۹۰۲ هـ).

رساله‌ای است در جواب این سؤال که: آیا ذریهٔ جعفر بن ابی طالب و فرزندان دیگر حضرت علی علیه السلام از همسران دیگرش از نظر مرتبهٔ شرف و فضیلت همانند اشراف از اولاد امام حسن، و امام حسین که مادرشان دختر گرامی پیامبر اسلام سیدهٔ نساء العالمین فاطمة الزهراء علیها السلام است میباشند یا نه؟

آغاز: «الحمد لله وسلام علی عباده الذین اصطفی وبعد: فقد سئلت عن الأشراف الحسنية والحسينية اولاد علی من فاطمة الزهراء رضوان الله علیهم».

انجام، افتاده: «وحکی الحافظ ابو بکر الخطیب قال: وقد یحیی بن معاذ علی علوی ببلخ او بالری زائراً له ومسلماً علیہ فقال العلوی، لیحیی: ما تقول فینا اهل البیت».

نسخ، هفدهم ذی القعدة ۱۱۴۳ هـ (پایان کتاب اول)، بین دو رساله فواندی

است در چهار صفحه مشتمل بر سؤال از افضلیت حضرت علی علیه السلام

بر ابو بکر و مطالب دیگر.

۷۵ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخهٔ عاطف افندی، استانبول، بشمارهٔ (۲۷۸۷).

(۹۷۰)

مجموعه:

۱ - شرح الشمسية [۱ - ۱۹۱] (منطق - عربی)

از : قاضی امیر حسین بن معین الدین حسینی میبدی یزدی (اوائل سده / ۱۰ هـ) (ریحانة الادب ۶ / ۵۰ - ۴۸ - هدية العارفين ۱ / ۳۱۶).

شمسية متن مختصری است در منطق، تألیف نجم الدین علی بن عمر بن علی قزوینی معروف بکاتبی متوفی بسال (۶۷۵ هـ) که برای خواجه شمس الدین محمد جوینی صاحب دیوان، تألیف نموده است. این رساله مورد توجه علما و دانشمندان بعد از وی بوده و شروح و حواشی بسیاری بر آن نوشته‌اند (کشف الظنون ۲ / ۱۰۶۳)، از جمله کتاب حاضر که شرحی مزجی است و مؤلف، در ۸۸۶ هـ از تألیف آن فراغت یافته است.

آغاز : «الحمد لله الذي زين قلوبنا بتصور الحقائق ... وبعد يقول الفقير الى الفيض الابدی حسین بن معین الدین الميبدی».

انجام : «فرغت من تأليفه في سنة ست وثمانين وثمانماية، حرره الفقير حسين بن معين الدين الميبدی غفر الله له ولو الديه».

۲ - شرح آداب البحث [۱۰۱ - ۱۲۷] (علم مناظره - عربی)

از : قاضی امیر حسین بن معین الدین حسینی میبدی یزدی (ذریعه ۵۳ / ۱۳).

رساله آداب البحث در علم مناظره، تألیف شمس الدین محمد بن

اشرف سمرقندی متوفی در حدود ۶۰۰ هـ مورد توجه دانشمندان بعد از وی بوده و شروح و حواشی بسیار بر آن نوشته‌اند (کشف الظنون ۱/۳۹)، از جمله این شرح، که میبیدی آن را بدرخواست بعضی از دوستانش نوشته است.

آغاز: «الحمد لله ... وبعد يقول ... حسین بن معین المیبیدی ... لما تكرر التماس بعض الاصدقاء ان اشرح الرسالة المشهورة في آداب البحث للمولى ... شمس الدين السمرقندی قدس سره فشرعت فيه».

انجام: «وهذا مثال ثالث لما ذكر في التنبيه الاول، والله الحمد أولاً وآخراً وظاهراً وباطناً، كتبه حسين بن معين الدين الميبیدی غفر الله له ولوالديه واستاديه».

نستعلیق، بخط مؤلف، کتاب اول در ۸۸۶ هـ، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد در بایان کتاب اول و دوم نمک مولی خلیل بن غازی فروبنی دیده می‌شود. همچنین در بایان کتاب اول صورت اجازه ایست بتاريخ سنه پنجم ربیع الآخر ۱۰۰۹ هـ که شیخ بهانی برای قطب الدین محمد علی النیریزی (النیربری) نوشته است. همچنین در بایان رساله دوم صورت اجازه ایست که شیخ بهانی برای یکی از فضلاء در دهه آخر ذی قعدة ۱۰۱۲ هـ در دار الایمان قم نوشته است. بعد از رساله دوم تنبیهانی در سه صفحه ظاهراً از مؤلف آمده است.

۱۲۸ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه چستر بیتي، بشماره (۳۷۵۹) (اربری، فهرست خطی عربی

۳/۴).

(۹۷۱)

مختصر فی اسماء الأدوية

(طب - عربی)

از: ؟

در بیان اسامی داروها و گیاهان شفا بخش بر اساس طب قدیم.
مؤلف، اسامی داروها را بترتیب حروف معجم مرتب نموده و پس از ذکر
نام هر دارو در جای مناسب خود کار برد و نحوه مصرف آن را بیان میکند.
آغاز، افتاده: «الا ترج يطيب النکحة ... ويکتحل به لبياض العين
والطرفا والبرقان ودهنه للرعشة».

انجام: «واذ خلط منها شى فى الشراب اسکر. تم الكتاب بحمد الله
وعونه ... وسلم تسليمًا».

نسخ، سده دهم هجری. نسخه از نظر نسلیل حروف معجم مسوس است.

۱۱۶ برگ. ۴۸ سطر.

از نسخه جستر بیٹی، بشماره (۴۹۵۰) (اربری، فهرست خطی عربی
۱۵۲/۶).

(۹۷۲)

المعجم

(حدیب - عربی)

از: ابو یعلی احمد بن علی بن المثنی التمیمی الموصلی (۳۰۷ هـ)

ابۀ الله العظمیٰ مرعئی نجفی قدس سره ج/۲ ۴۵۵
(سیر اعلام النبلاء ۱۴/۱۷۴).

ابو یعلیٰ اسامی مشایخ خود را که حدیث از آنان شنیده بترتیب حروف معجم مرتب نموده سپس حدیثی را که شنیده بطور مسند ذکر میکند.
این معجم در سه جزء تدوین شده و نسخه حاضر مشتمل است بر جزء دوم، سوم.

آغاز: «فیقول الفقیر الی الله عزوجل احمد بن حمزة بن علی الشافعی ... ابو یعلیٰ احمد بن علی بن المثنی الموصلی قرآنه علیه».
انجام: «عن احنف بن قیس قال: سمعت عمر بن الخطاب ... آخر کتاب المعجم والحمد لله حق حمده ... وسلم تسلیماً».

نسخ کهن، محمد بن سلامة بن هبة الله بن سرايا الانصاری، ذی الحجة ۵۸۱ هـ (نایان جزء دوم)، در حاشیه تصحیح شده است. در نایان جزء دوم و سوم چند سماع و اجازه آمده که اهدم آنها بتاریخ روز سه سنه هجدهم ذی القعدة ۵۸۱ هـ میباید.

۳۴ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۷۹۶) (اربری، فهرست خطی عربی ۱۴/۴).

(۹۷۳)

(رباعیات - عربی)

خلاصة الحساب

از: بهاء الدین محمد بن حسین حارثی عاملی (۱۰۳۱ هـ) (ذریعه

۲۲۴/۷).

کتاب مختصر و جامعی است که بطور خلاصه مسائل، اصول، وقواعد مهمه علم حساب را در بر دارد.

این کتاب، از زمان تالیف، مورد توجه علما و دانشمندان بوده و تا قبل از رواج ریاضیات جدید از کتب درسی حوزه‌های علمیه بوده است.

خلاصة الحساب، در يك مقدمه و ده باب تدوین شده است.

آغاز: «نحمدك يا من لا يحيط بجميع نعمه عدد ولا ينتهي تضاعف قسمه الى أمد ... وسميتها خلاصة الحساب، ورتبتها على مقدمة وعشرة ابواب».

انجام: «وان كثيراً من مطالبها حرى بالصيانة والكنمان، حقيق بالاستتار عن اكثر اهل هذا الزمان واحفظ وصيته اليك والله حفيظ عليك».

نعلیق، مصطفی بن حاج اسحاق بن حاج احمد، بیست و چهارم ربیع الاول

۱۱۶۹ هـ، دارای بعضی حواسی میباشد.

۱۱ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه واتیکان، بشماره (۱۰۳۲).

(۹۷۴)

تفسیر غریب القرآن = (نزهة القلوب) (تفسیر - عربی)

از: ابو بکر محمد بن عزیر سجستانی (۳۳۰ هـ) (کشف الظنون ۱۱۴۰/۲ و ۱۹۴۵ - سزکین ۷۳/۱ - زرکلی، الاعلام ۱۴۹/۷).

بشماره (۱۲۰) رجوع شود.

حاجی خلیفه، نام پدر مؤلف را «عزیز» ثبت نموده همانطور که دارقطنی

وابن ماکولا و دیگران گفته اند. اما آنها که «عزیر» ثبت نموده اند میگویند: در قدیم ترین نسخه این کتاب، نام پدر مؤلف، «عزیر» نوشته شده است. این نسخه تصویر مکرر شماره (۱۲۰) از نسخه شماره (۳۰۰۹) کتابخانه چستربیتی است.

(۹۷۵)

شهاب الأخبار فی الحکم والامثال والآداب (حدیث - عربی)

از : ابو عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر بن علی قضاعی شافعی (کشف الظنون ۲/ ۱۰۶۷).

کتابی است مشتمل بر یگهزار و دوست گفتار کوتاه از پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله وسلم با حذف سند، پیرامون مواعظ، وحکمت، وامثال، ووصایا وآداب. کتاب، در پایان با ادعیه مروه از رسول گرامی اسلام (ص) ختم شده است.

آغاز : «قرئ علی القاضي الجلیل ابی عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر بن علی القضاعی رضی الله عنه بمصر قال: الحمد لله القادر الفرد الحکیم القاهر الصمد الکریم».

انجام: «اللهم انی اسالك عیشة سوية ومیة تقیة ومردأ غیر مخز ولا فاضح یا ارحم الراحمین».

نسخ زیبا مغرب، حسن بن محمد الحافظ الاصفهانی، ۹۴۱ هـ از روی

نسخه خط یاقوت مستعصی.

۵۹ برگ، ۹ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۷۳۶).

(۹۷۶)

شهاب الأخبار فی الحکم والامثال والآداب (حدیث - عربی)

از: ابو عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر بن علی قضاعی شافعی
(۴۵۴ هـ).

بشماره قبل رجوع شود.

نسخه دیگری از «شهاب الأخبار» است با مشخصات ذیل.

مغربی مشکول، احتمالاً سده هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

روی صفحه عنوان تملك عبدالله زيد بن امير المؤمنين بن احمد المنصور امير

المؤمنين آمده است.

۱۹ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۷۶۷).

(۹۷۷)

شرح المقامات الحریری (ادب - عربی)

از: محب الدین ابو لبقاء عبد الله بن حسین بن عبد الله عکبری
بغدادی (۶۱۶ هـ) (کشف الظنون ۲/ ۱۷۸۹ - بروکلیمان ۱/ (۲۸۲) ۳۳۵).

شرحی است مختصر بر مقامات حریری. مؤلف، الفاظ غریب، و لغات

مشکله هر مقامی را عنوان نموده سپس از نظر ادبی بتفسیر آن میپردازد.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج ۲/ ۲۵۹

آغاز: «الحمد لله على فضله العميم ... اما بعد: فاني لما رأيت المقامات الحريرية مشحونة بالالفاظ اللغوية وهى احد الكتب التى عنى بها علماء العربية، دعانى ذلك الى تفسير ما غمض من الفاظها على الايجاز». انجم: «وخط الشيب رأسه خالط السواد، والبذى: المتكلم بالفحش يقال: رجل بذى وامرأة بذية. والرقوب المرأة التى لا يعيش لها ولد. آخر الكتاب».

نسخ مغرب، محمود بن احمد بن حامد الباهسى، سلیخ رجب ۶۸۸ هـ، روى برگ عنوان تملك خليل بن موسى بن تفسیر حنفی دبدنه میشود. بعد از کتاب فایده ای در یک صفحه و سه برگ مشتمل بر اوایل «شهاب الاخبار» قضاعى آمده است.

۷۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چستر بیثی، بشماره^۱ (۳۳۸۸) (اربرى، فهرست خطی عربی ۶۰/۲).

(۹۷۸)

تعزیه ایوب پیغمبر (سمر - فارسی)

از: محمد علی رجاء زفره ای (۱۳۶۱ هـ). جزوه ای است مشتمل بر اشعارى فارسى که در مراسم تعزیه دارى حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام، توسط اجرا کنندگان تعزیه خوانده میشود.

آغاز: «ایوب پیغمبر:

۴۶۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

ای خداوندی که کردی خلقت ایوب را
آفریدی مختلف رخسار زشت و خوب را»

انجام: «ضروریات مجلس: صورت شیطان ... باد بزن، جادر (-
خیمه)، فرش، چکمه ولباس سنان».

نستعلیق، محمد حسن رجائی زفره‌ای. از روی نسخه خط محمد علی رجاء

زفره‌ای.

۲۵ برگ، ۱۲ سطر.

از نسخه کاتب .

(۹۷۹)

کتاب الزهد والرقایق (اخلاق - عربی)

از: ابو عبد الرحمن عبد الله بن مبارك بن واضح حنظلی مروزی
خوارزمی (۱۸۱ هـ) (هدیه العارفین ۴۳۸/۱ - بروکلمان، ذیل ۲۵۶/۱).
کتابی است ظاهراً در بیش از هفت جزء با عناوین (باب - باب)
مشمول بر احادیث رسیده از پیامبر گرامی اسلامی صلی الله علیه واله وسلم
پیرامون مواعظ، و اخلاقیات، وزهد آنچه در سیر تعالی روحی ومعنوی انسان
باید مراعات شود.

نسخه حاضر، مشتمل است بر جزء ششم، وهفتم.

آغاز: «اخبِرنا ابو حفص ... ثنا الحسين بن الحسن المروزی سنة

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۴۶۱

خمس واربعین وماتین قال ثنا عبد الله بن المبارك ... يقول: سمعت ابا هريرة يقول: قال رسول الله (ص): ما زال جبریل یوصیني بالجار حتی ظننت انه سیورثه».

انجام: «ثنا جعفر بن حبان عن الحسن قال: افضل اخلاق المسلمین العفو، تم الجزو والحمد لله وحده وصلواته علی سیدنا محمد واله وسلامه».

نسخ، سده هفتم هجری. در حاشیه تصحیح شده است.

۵۴ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه چستریتی، بشماره (۳۴۲۷) (اربری، فهرست خطی عربی ۷۸/۲).

(۹۸۰)

الأجوبة المسکة (ادب - عربی)

از: ابراهیم بن محمد بن احمد معروف بابن ابی عون الکاتب البغدادی (۳۲۲ هـ) (معجم الادباء ۱/۲۵۴ - ۲۳۴ - بروکلمان، ذیل ۹/۱ - ۱۸۸).

کتابی است مشتمل بر جواب های قانع کننده وزیبا وهزلی ووو فلاسفه، وحکما، ومتکلمین، وزهاد، وراهبان، وزنان، وبادیه نشینان وغیر آنان که در جواب سئوال کنندگان بیان نموده اند.

مؤلف، پاره ای از این جوابها را که جالب بوده تحت عناوینی مانند: (من جوابات الزهاد، من اجوبة الاعراب و...) گرد آورده است.

آغاز: «فقر من جوابات الفلاسفة والحکماء والزهاد، قبل لفیلسوف لا

تنظر فغمض عینیه، وقیل له لا تسمع فسد اذنیه. وقیل له لا یتکلم فوضع یدیه علی قیه، فیل له لا نعلم قال: لا افدر».

انجام: «قال الأسباطی سألنی رجل عن فعل الحسن بن مخلد ... قال کرهت ذلة المکاری ومنة العواری».

سخ، در روز دو سنه دوم رمضان ۶۳۵ هـ، بعد از کتاب خواندی مسلم بر

خند قطعه، معرفی آمده است.

۵۷ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه با بزیذ عمومی - استانبول، بنمارة (۵۴۶۰).

(۹۸۱)

الثلاثیات فی مسند احمد بن حنبل (حدیث - عربی)

از: ابو عبد الله احمد بن محمد بن حنبل شیبانی (۲۴۱ هـ).

این احادیث که مشهور به ثلاثیات است از مسند امام احمد بن حنبل

گرفته سده روایت کننده ابو عبد الرحمن عبد الله بن احمد حنبل است.

روی صفحه عنوان آمده: اسماعیل بن عمر المقدسی، این احادیث را

تخریج نموده است. مجموع این تخریجات در دو جزء تدوین شده است.

آغاز: «اخبرنا شیخنا الامام ... سرف الدین ابو محمد عبد العزیز ابن

القاضی السعید زین الدین ابی عبد الله محمد بن عبد المحسن بن محمد بن

منصور بن خلف الانصاری ... حدثنا ابو عبد الرحمن عبد الله بن احمد بن

محمد بن حنبل قال حدثنی ابی احمد بن محمد».

انجام: «أمیمه بنت رقیقه... قلت یا رسول الله بایعنا قال: لا اصافح

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۴۶۳

النساء انما قولی لامرأة قولی لما یه امرأة».

نسخ معرب، در روز چهارشنبه هفتم شعبان ۶۵۲ هـ، در حاسبه تصحیح شده
و نشانه عرض و مقابله دارد. در پایان سماعهای مختلفی در سه برگ آمده که اقدم
آنها بتاریخ بیست و چهارم شوال ۶۵۵ هـ دال بر اینکه عده‌ای از متابعین کتاب
را بر شیخ نفی الدین ابی عبد الله محمد یونینی در بعلبک سماع نموده‌اند.
۸۵ برگ، ۹ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۴۸۷) (اربری، فهرست خطی عربی
(۱۰۵/۲).

(۹۸۲)

۹۸۲

(دعا - عربی)

دعاء السیفی

از : منقول از امیر المؤمنین علی علیه السلام.
یکی از ادعیه مشهوره دعاء حرز یمانی معروف بدعاء سیفی است.
این دعا بطرق، و روایات گوناگون نقل شده، علامه مجلسی رضوان الله علیه
بعضی از طرق مهم آنرا تفصیلاً ذکر فرموده است (بحار الأنوار ۲۵۹/۹۵ -
۲۴۰).

بنا بر مشهور، آثار عجیب و غریبی بر مداومت بر این دعا مرتب است،
از اینرو اشخاصی که با علوم غریبه سروکار دارند اهمیت خاصی برای این
دعا قائلند.

آغاز : «بسم الله الرحمن الرحیم، اللهم انت الملك الحق الذی لا اله
الا انت، انت ربی وانا عبدك، عملت سوءاً وظلمت نفسی».

انجام: «واغفر ذنوبنا ویسر امورنا، واقض حوائجنا، وثبت اقدمنا وانصرنا علی اعدائنا وعلی الله علی سیدنا محمد واله وصحبه وسلم تسلیماً کثیراً».

نلت و نسخ زیبا و معرب، سده نهم هجری. روی صفحه عنوان نملک محمد بن ابراهیم بک دفتر دار بتاریخ ظاهراً شعبان ۹۹۱ هـ. و نملک دیگری بتاریخ ۱۱۸۷ هـ دیده میشود.

۱۰ برگ، ۹ سطر.

از نسخه چستریبتی، بشماره (۴۱۷۲) (ازبری، فهرست خطی عربی ۵/۵۶).

(۹۸۳)

من توفی عنها زوجها

(منفرقه - عربی)

از: محمد بن خلف بن المرزبان بسام المحولی البغدادی الآجری (۳۰۹ هـ) (سیر اعلام النبلاء ۱۴/۲۶۴ - الوافی بالوفیات ۳/۴۴).

رساله ایست در باره زنانیکه شوهر ایشان در گذشته اند و آنان پاره ای مطالب ناگفته را افشاء نموده اند.

نام کامل کتاب، روی برگ عنوان، چنین آمده: «کتاب من توفی عنها زوجها فآظهرت العموم وباحت بالمکتوم».

در مصادر مهم نامی از این رساله برده نشده است، لکن بقرینه اینکه «ابو عمر محمد بن العباس بن محمد بن زکریا بن حیویه» آنرا از مؤلف، روایت نموده، و ذهبی در سیر اعلام النبلاء (۱۴/۲۶۴) «ابو عمر بن حیویه»

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۲۶۵

را در عداد روایت کنندگان از مؤلف، آورده، باید مؤلف، همان «محمد بن خلف بن المرزبان ... الأجرى» باشد.

آغاز: «اخبرنا الشيخ الصالح الزاهد المسند... ثنا ابو عمر محمد بن العباس بن محمد بن زكريا بن حيويه الخراز قراءة عليه، ثنا ابو عبد الله محمد (احمد) بن خلف بن المرزبان ...».

انجام: «فلما فرغت من الشعر شهقت فماتت. اخره والله الحمد والمنة».

نسخ مغرب، احمد بن عبد الله بن ابی الفنايم المسلم بن حماد بن ميسرة الأزدی، دوازدهم ربیع الآخر ۶۳۴ هـ، در پایان صورت سماعی که در اصل منقول منه چنین است: ابو منصور موهوب بن احمد بن الخضر الجوالقی در محرم ۴۹۳ هـ آنرا بر ابی الحسن المبارك بن عبد الجبار الصیرفی سماع نموده است. همچنین چند سماع بتاریخ نوزدهم نوال ۶۷۳ هـ و تاریخهای دیگر آمده است.

۶ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه چستریبتی، بشماره (۳۴۹۳) (اربری، فهرست خطی عربی ۱۰۷/۲).

(۹۸۴)

(تفسیر - عربی)

الوجوه والنظائر

از: حسین بن محمد دامغانی (احتمالاً سده ۶ هـ).
دامغانی، بعد از بررسی کتاب «وجوه القرآن» مقاتل بن سلیمان و غیر

او وملاحظه کاستیهایی در نوشته‌های آنان این کتاب را در وجوه و نظائر در قرآن کریم نوشته و بترتیب حروف معجم مرتب نموده است.

این کتاب در ۱۹۷۰ م برای اولین بار در بیروت و پس از آن در ایران چاپ و بفارسی ترجمه شده است.

آغاز: «الحمد لله وحده وصلواته علی محمد وآله. قال السیخ ابو عبد الله الحسین بن محمد الدامغانی رحمه الله علیه: إني لما تأملت کتاب وجوه القرآن لمقاتل بن سلیمان وغیره».

انجام: «تفسیر یحییٰ علی وجهین ... یعنی اقله يعلم الذین آمنوا. وصلى الله على سيدنا محمد وآله ... وحسبنا الله ونعم الوكيل».

نسخ. محمد السلمونی. سب سه اواخر جمادی الآخره ۱۰۴۶ هـ. در

حاجه صحیح سده است.

۱۱۱ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه رئیس الکتاب (سلیمانیه) استانبول، بشماره (۱۰۱).

(۹۸۵)

کتاب العلم

(حدیث - عربی)

از: ابو خثیمه زهیر بن حرب بن شداد نسائی بغدادی (۲۳۴ هـ) (سیر

اعلام النبلاء، ۱۱/۴۹۲ - ۴۸۹ - کشف الظنون ۲/۱۴۴۰).

رساله‌ای است مشتمل بر گفتارهایی از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله

وسلم و دیگران، در باره فضیلت علم و علما و تشویق، و ترغیب افراد یفراگرفتن

علم ونشر آن.

آغاز: «اخبّرنا النسخ الاجل الصدر الكبير نجيب الدين ابو الفرج عبد اللطيف ... الحراني قراءة عليه وانا اسمع بالمدرسة الكاملية ... ثنا ابو خيثمه زهير بن حرب النسائي».

انجام: «ننا صالح بن حيان عن حصين بن عقبة عن سلمان قال: علم لا يقال به ككثر لا ينفق منه. آخر كتاب العلم».

سخ. عبد الله بن علی بن عمر حمیری صنع جی. سده هفتم هجری برای خودش. در حاشیه صحیح سده است. عدد از کتاب دو سماع است یکی بناریخ روز سبه نازده ربیع الاول ۶۷۹ هـ دل بر اینکه عدوی از منابع آمر بر نجیب اندین ابو الفرج الحرانی در دار الحدیث کاملیه در قاهره سماع نموده اند. همچنین در حاشیه برگ ۷۰۰ن سماعی است بناریخ حمادی الثانیه ۸۵۰ هـ دل بر اینکه عدوی از منابع وفضلا کتابرا بر این حجر عسقلانی سماع نموده اند. ۱۲ برگ. ۱۹ سطر.

از نسخه جستریبتی، بشماره (۳۴۹۱) (اربری، فهرست خطی عربی ۱۰۶/۲).

(۹۸۶)

ذیل تاریخ الاسلام (تاریخ - عربی)

از: سمس الدین أبو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان بن قایماز ترکمانی ذهبی شافعی (۷۴۸ هـ) (بروکلمان ۲ / (۴۶) ۵۷).
بشماره (۶۲۴) رجوع شود.

ذیلی است بر «تاریخ السلام وطبقات مشاهیر الأعلام». تاریخ الاسلام ظاهراً تا حوادث سال هفتصد هجری را متضمن است. این ذیل مشتمل است بر حوادث بعد از هفتصد، تا ظاهراً هفتصد و چهل و سوم هجری.

این ذیل از خود ذهبی است، و با مراجعه بشرح حال «جمال الدین ابو الحجاج یوسف بن الزکی ... المزی» و «ابن تیمیه» در اینجا و تطبیق آن با ترجمه این دو نفر در دیگر مؤلفات ذهبی، هیچگونه جای تردید نیست؛ الا اینکه در آخرین ترجمه‌ای که در این ذیل آمده، یعنی ترجمه «تاج الدین علی بن سنجر .. البغدادی الحنفی، المعروف بابن السبک» تاریخ در گذشت وی در سنه ۷۵۰ هـ آمده که با تاریخ درگذشت مؤلف، در ۷۴۸ هـ سازگار نیست.

آغاز، افتاده: «... علی بن احمد .. البعلی الشافعی ... توفي فی صفر سنة ثلاث وسبعماية، سمعت خطابه ... ببعلبك».

انجام: «ابن السبک ... الامام تاج الدین علی بن سنجر ابن السبک ... وهو آخر الكتاب».

نسخ، سده هشتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است. قبل از کتاب و بعد از آن آمده: که ابو حفص عمر بن عبد العزیز ... ابن الفارقی از قرائت این ذیل بر مؤلف در روز شنبسته هفدهم رمضان ۷۲۳ هـ فراغت یافته و مؤلف باو اجازه داده است. بعد از کتاب فوائد مسنل بر تراجم در چند برگ آمده است.

۱۴۳ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه چستر بییتی، بشماره (۴۱۰۰) (اربری، فهرست خطی عربی

۳۲/۵).

(۹۸۷)

فتاویٰ ابن الصلاح

(فقه وعقائد وحديث - عربی)

از: تقی الدین أبو عمرو عثمان بن عبد الرحمن شهر زوری شافعی، معروف بابن صلاح (۶۴۳ هـ) (هدیه العارفین ۶۵۴/۱ - زرکلی، اعلام ۳۶۹/۴).

کتابی است مشتمل بر فتاویٰ و آراء ابن صلاح، در فقه، و تفسیر، وحديث، و اصول و عقائد با عناوین (مسئله، و أجاب).

این فتاویٰ را یکی از شاگردان مؤلف، بنام «کمال الدین أبو ابراهیم اسحق بن أحمد بن سلیمان المغربي، ثم المقدسی، ثم الدمشقی» جمع و در چهار قسم بدین ترتیب مرتب نموده است:

القسم الاول: فی شرح آیات من کتاب الله عزوجل.

القسم الثاني: فی شرح أحادیث وردت عن رسول الله (ص).

القسم الثالث: فیما يتعلق بالعقائد والأصول.

القسم الرابع: فی الفقه.

قسمت اول، و دوم، و سوم این کتاب، بانضمام رساله فتاویٰ ابن حجر عسقلانی، و منظومه أخضری در تصوف، در دیار بکر چاپ شده است.

بعد از کتاب، فوایدی است در ده برگ، مشتمل بر بیان صحت فتاویٰ صادره از ابن صلاح، توسط یکی از شاگردانش، در جواب شخصی که بر آراء و نظرات ابن صلاح خورده گیری نموده است.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم .. هذه الفتاوى صدرت من الشيخ ...

۴۷۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

تقی الدین ابی عمرو عثمان بن عبد الرحمن بن عثمان بن موسی بن ابی نصر البصری الشهر زوری المعروف بابن صلاح».

انجام: «اجاب رضى الله عنه: لا بد فى ذلك من اليمين على القول الاصح فى الباب ... ينبغى احتمال ذلك والله اعلم . تم الكتاب».

نسخ، نظام الدين محمد بن عبد العزيز بن محمد حنفی، یازدهم شوال ۷۹۰

هـ، از روی نسخه‌ایکه توسط برهان الدین ابو اسحق ابراهیم بن تاج الدین ..

فردای دمنقی تصحیح ومقابله شده است. در حاشیه تصحیح شده است.

۱۰۴ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه چستریتی، بشماره^۱ (۳۳۲۶) (اربری، فهرست خطی عربی ۳۶/۲).

(۹۸۸)

ثبت زکریا الأنصارى (فهرست - عربی)

از : ابو یحیی زکریا بن محمد بن احمد بن زکریا انصارى مصرى شافعى (۲۶ یا ۹۲۵ هـ) (فهرس الفهارس ۹/۱ - ۴۵۷).

فهرست مختصر وجامعی است مشتمل بر اسانید ومشاخی زکریای انصارى.

در این کتاب، اسناد مؤلف، بطور متصل تا صاحبان کتب حدیث، وفقه، وسائر علوم که از آنها نام برده ذکر شده است.

همچنین در پایان اسامی مشایخی که بمؤلف، اجازه داده‌اند بترتیب حروف معجم آمده است.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۴۷۱

آغاز: «الحمد لله رب العالمین ... وبعد، فلما كان من خصایص هذه الامة اتصال سندها بنبيها، وتمييز ضعيفها في نقل سنته من قوياها».

انجام: «منصورة ابنه عبد الله الحراوى ... هدية ابنه عبد الله بن احمد القسطلانى، والله اعلم».

نسخ متمايل بتعليق، محمد بن محمد بن محمد بن احمد بن عبد الله الغرى العامرى الشافعى، شب يگنشه چهاردهم ذى الحجه ۹۲۷ هـ. در حاشيه تصحيح شده ودر پاين نشانۀ مقابلۀ دارد. روى برگ عنوان ابو المعالى محمد بن عبد الرحمن العامرى الشهير بابن الغرى طريق روايت خود را تا مؤلف نوشته، همچنين تملك وى بتاريخ ۱۱۱۸ هـ ثبت شده است.

۴۳ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه جسترىيى، بشماره (۳۲۰۸) ار برى، فهرست خطى عربى (۸۴/۱).

(۹۸۹)

المنتخب من مسند عبد بن حميد (حديث - عربى)

از: أبو محمد عبد بن حميد بن نصر الكسى (الكسى) (۲۴۹ هـ) (كشف الظنون ۱۶۷۹/۲ - سزگين ۷۰/۱ - ۱۶۹).

بشماره (۸۸۴) رجوع شود.

نسخه ديگرى است از «المنتخب من مسند عبد بن حميد» كه اهدم از نسخه شماره (۸۸۴) است.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم. اللهم صلى على محمد وعلى آل

محمد، اخبرنا الشيخ الامين تقى الدين ابو الخطاب محفوظ بن عمر بن ابي بكر بن الحامض الحنبلى البغدادي ... قال ثنا ابراهيم بن خريم الشاشي قال ثنا ابو محمد عبد بن حميد بن نصر».

انجام : «قال: كان الموصى بهذه الوصية ثوبان. آخر المنتخب والحمد لله رب العالمين....».

معلق. سده هفتم هجری، در حاسبه تصحیح سده است. در پایان صورت سماعی است که در اصل منقول منه بوده بتاريخ ۵۵۲ هـ، همچنین حند سماع است که یکی از آنها را علی بن احمد بن عبد المحسن ... القرافي بتاريخ رجب ۶۷۷ هـ نوشته است.

۲۰۷ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه فیض الله افندی، استانبول بشماره (۵۴۸).

(۹۹۰)

مختصر سنن ابن داود = المجتبى من السنن (حدیب - عربی)

از : زکی الدین ابو محمد عبد العظیم بن عبد القوی بن عبد الله منذری شافعی (۶۵۶ هـ) (سیر اعلام النبلاء ، ۲۳ / ۲۴ - ۳۱۹ - کشف الظنون ۱۰۰۴/۲).

منذری، کتاب سنن ابو داود سلیمان بن اشعث ازدی سجستانی متوفی بسال ۲۷۵ هـ را که یکی از کتابهای حدیثی معتبر نزد اهل سنت است مختصر نموده است.

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی قدس سره ج/۲ ۴۷۳

این مختصر ظاهراً در پیش از شانزده جزء تدین شده، نسخه حاضر
مشمول است بر جزء هشتم تا اواخر جزء شانزدهم.

آغاز: «باب صلاة النهار: عن يعلى بن عطا عن علي بن عبد الله ...
عن النبي (ص) قال: صلاة الليل والنهار متنى متنى».

انجام، افتاده: «على ما يقاتل المشركون ... قال رسول الله (ص):
امرت ان اقابل الناس حتى».

نسخ، سده هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۲۰۷ برگ، ۱۵ سطر

از نسخه چستر بیثی، بشماره (۳۱۳۱) (اربری، فهرست خطی عربی
۵۲/۱).

(۹۹۱)

مختصر شرح لامیه العجم (ادب - عربی)

از: کمال الدین ابو البقاء محمد بن موسی بن عیسی دمیری شافعی
(۸۰۸ هـ) (کشف الظنون ۱۵۳۷/۲ - زرکلی، اعلام ۳۴۰/۷).

لامیه العجم، از آن عمید مؤید الدین ابو اسماعیل حسین بن علی بن
محمد بن عبد الصمد اصفهانی معروف بکاتب طفرائی، از وزرا وادباء عهد
سلجوقی است (ذریعه ۲۷۱/۱۸).

صلاح الدین خلیل بن ایبک صفدی متوفی بسال ۷۶۴ هـ، «لامیه
العجم» را شرح نموده و آنرا «الغیت الذی انسجم فی شرح لامیه العجم»
نامیده است (کشف الظنون ۱۵۳۷/۲).

دمیری، شرح صفی، را تلخیص و تهذیب، و پروال اصل تدوین نموده است.

آغاز: «الحمد لله الذي شرح صدر من تأدب، ورفع قدر من تأهل للعلم وتاهب ... وبعد فان القصيدة الموسومة بلامية العجم رحم الله ناظم عقدها وراقم بردها».

انجام: «واما الحاحظ فلم ير هذا ... واعلم ان الصمت تارة يكون احسن من الكلام، والكلام تارة احسن من الصمت، قال عليه الصلاة والسلام: دع ما يريك».

نسخ، احتمالاً سده نهم هجری، صفحه اول و سه صفحه از آخر نونویس است. در حاشیه تصحیح سده و دارای بعضی حواشی.

۸۳ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه مدرسه نمازی - خوی.

(۹۹۲)

الفوائد العوالی

(حدیث - عربی)

از: ابو عبد الله قاسم بن فضل بن احمد بن احمد بن محمود ثقفی اصفهانی (۴۸۹ هـ) (سیر اعلام النبلاء، ۱۹ / ۱۱ - ۸ - بروکلمان، ذیل ۶۰۲/۱).

کتابی است حدیثی با عناوین (حدثنا - حدثنا) مشتمل بر احادیث رسیده از پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله وسلم در موضوعات مختلف، با ذکر سند.

نام کتاب، روی برگ عنوان این نسخه چنین آمده: «الفوائد العوالی المنتقاة من اصول السماعات».

این کتاب در ده جزء تدوین شده است. نسخه حاضر، مشتمل است بر جزء اول، وهشتم، ونهم، ودهم.

آغاز: «اخبرنا الشيخ الفقيه ... علی بن ابی الفضایل هبة الله بن سلامة بن المسلم بن احمد بن علی اللخمی الشافعی ... قال انا الرئيس ابو عبد الله القاسم بن الفضل بن احمد بن احمد بن محمود النقفی قراءةً علیه فی شهور سنة ثمان وثمانین واربعماية باصفهان».

انجام: «سمعت الجنید يقول: ما احلی الاجتماع مع الاصحاب، وما امر الاجتماع مع الاضداد».

نسخ، احمد بن یونس احمد اربلی، سماعی، در ۶۴۹ هـ برای خودش، در حاسبه تصحیح سده است. در پایان جزء اول آمده که کاتب نسخه احمد بن یونس اربلی در جمادی الآخرة ۶۴۹ هـ آنرا بر ابو الحسن علی بن هبة الله لخمی شافعی در نسطاط مصر سماع نموده است.

همچنین سماعی است بتاريخ سنجنیه هجدهم بیع الآخر ۶۷۷ هـ که عده ای آنرا بر کتاب سماع نموده اند.

همچنین فرائت وسماعی است بخط یوسف بن الزکی عبد الرحمن العزی صاحب تهذیب الکمال بتاريخ یازدهم جمادی الآخرة ۶۸۷ هـ که آنرا بر کاتب نسخه قرائت نموده و عده ای سماع نموده و کاتب بآنها اجازه روایت داده است. در پایان بقیة اجزاء سماع های یهمین منوال آمده است.

۳۷ برگ، ۱۸ و ۱۹ سطر.

از نسخه چستر بیتنی، بشماره (۳۴۹۲) (اربری، فهرست خطی عربی

(۹۹۳)

نهج البلاغه

(ادب - عربی)

از: شریف رضی محمد بن حسین بن موسی موسوی (۴۰۶ هـ)
(الوافی بالوفیات، ۷۹/۲ - ۳۷۴ - بروکلمان ۱/ (۸۲) ۸۱ - ذریعه
۴۱۲/۲۴).

مجموعه ایست مشتمل بر قسمتی از خطب، ووصایا ونامه‌ها وکلمات
قصار مولى الموحدين امير المؤمنين وسيد المظلومين على عليه السلام، که
شریف رضی آنها را جمع آوری ودر سه باب مرتب نموده ودر سال چهار صد
هجری از تألیف آن فراغت یافته است.

آغاز: «اما بعد حمد الله الذى جعل الحمد ثمناً لتعمانه ومعاذاً من بلانه
ووسیلاً الى جنانه وسبباً لزیادة احسانه».

انجام: «وهذا حين انتهاء الغاية بنا الى قطع المختار من كلام امير
المؤمنين على بن ابي طالب عليه السلام ... وما توفيقى الا بالله عليه توكلت
والیه انیب».

نسخ مغرب، سدهٔ پنجم هجری، در حاشیه تصحیح شده وحاشیه نویسی
ونشانهٔ بلاغ دارد، بیست برگ یابان نسخه بخطی جدید تر است. روی برگ
عنوان چنین آمده: این نسخه را صاحب آن فقیه سهل بن امیر الرقاقى با نسخه
من مقابله وآنرا تصحیح نموده است، این است خط حسن بن یعقوب بن احمد
در جمادى الآخرة ۴۸۳ هـ. پس از کتاب مجموعه‌ای از احادیث در ۱۷ برگ
آمده است.

۲۱۱ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخهٔ سید علی آتشی یزدی (مجلهٔ تراثنا ج/ ۵/ ۶۶).

(۹۹۴)

طبقات الفقهاء

(ترجمه - عربی)

از: ابو اسحاق ابراهیم بن علی بن یوسف فیروز آبادی شیرازی
(۴۷۶ هـ) (کشف الظنون ۲/ ۱۱۰۵ - بروکلمان، ذیل ۱/ ۷۰ - ۶۶۹).

کتابی است در ترجمهٔ فقهاء صحابه و تابعین، و تابعین تابعین، و پس از آنان فقهاء امصار و بلاد.

مؤلف، بطور خلاصه شرح حال فقهاء را با ذکر نسب، و مقدار عمر، و تاریخ در گذشت، و مشایخ، و ... بیان نموده است.

این کتاب در ۱۳۵۶ هـ با طبقات الشافعیه ابو بکر ابن هدایه الله حسینی ملقب بمصنف در بغداد چاپ شده است.

آغاز: «اخبّرنا القاضی ... ابو البرکات محمد بن علی بن محمد بن محمد بن علی الانصاری الموصلی ... هذا کتاب مختصر فی ذکر الفقهاء و انسابهم و مبلغ اعمارهم و وقت وفاتهم».

انجام: «و منهم ابو بکر بن بیان ... و مولده سنة خمس و ثلثمائة و مات سنة ست و خمسين و ثلاثمائة، و قد ذکرته فی اصحاب مالک رضی الله عنهم اجمعين».

نسخ مغرب، اواخر سدهٔ ششم هجری، در حاشیه تصحیح شده و نشانهٔ بلاغ

دارد. روی برگ عنوان اجازه ایست بخط محمد بن علی بن محمد انصاری که

در روز دوشنبه یازدهم ربیع الاول ۵۹۵ هـ برای ابو الرضا محمد بن سلیمان نوشته است. بعد از کتاب سه صورت سماع نوشته شده که یکی از آنها بتاریخ ۴۷۲ هـ است دال بر اینکه عده‌ای از مشایخ کتاب را بر مصنف سماع نموده است.

۶۷ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (A.۲۸۴۱) (فهرست خطی عربی طوب قایی ۴۹۶/۳).

(۹۹۵)

تحفة الطالب وفرحة الراغب

(حدیث - عربی)

از : جمال الدین ابو حامد محمد بن علی بن محمود بن احمد محمودی صابونی (۶۸۰ هـ) (معجم المؤلفین ۶۲/۱۱).
رساله مختصری است با عناوین (اخبرنا - اخبرنا) مشتمل بر احادیث مسندی از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم، که صابونی از مشایخ خود روایت کرده و سپس آنها را از صحاح و سنن تخریج نموده است. معلوم نیست این احادیث همین مقدار بوده که در این نسخه درج شده و یا بیش از این است؟.

آغاز : «اخبرنا الشيخ ... محمد بن الشيخ الاجل ابی الحسن علی بن محمود المحمودی بقرآتی علیه فی يوم الجمعة السادس من جمادی الاولی سنة سبعین وستمائة».

انجام : «ففی النجوم المقتدی بهم الی سبل المقاصد. آخر الجزو

ایة الله العظمیٰ مرعیٰ نجفی قدس سره ج/۲ ۲۷۹
الحمد لله رب العالمین».

نسخ، سده هفتم هجری، در حاسبه تصحیح سده ودر نایان نسانه بلاغ دارد.
روزی برگ عنوان اجازه است بتاريخ روز جمعه سسم جمادی الاولی ۶۷۰ هـ
که مؤلف بعده ای از مسایخ که آنرا بروی سماع نموده اند داده است.
۹ برگ، ۲۶ سطر.

از نسخه چستریتی، بشماره (۳۹۰۵) (اربری، فهرست خطی عربی
(۵۴/۴).

(۹۹۶)

تنویر بصائر المقلدین فی مناقب الانمة المجتهدین (تاریخ - عربی)

از : مرعی بن یوسف بن ابی بکر بن احمد کرمی مقدسی حنبلی
(۱۰۳۳ هـ) (هدیه العارفین ۷/۱ - ۴۲۶).

کتابی است در شرح احوال، و بیان فضائل و مناقب، و بطور کلی تاریخ
زندگانی انمة چهارگانه اهل سنت، ابو حنیفه، و مالک بن انس، و محمد بن
ادریس، و احمد بن حنبل.

مؤلف، کتاب را در يك مقدمه و چهار باب مرتب نموده و در جمادی الثانیه
۱۰۲۶ هـ در جامع الازهر از تألیف آن فراغت یافته است.

آغاز: «الحمد لمن بعث النبیین مبشرین و منذرین، و انزل معهم الکتاب
بالحق الواضح المبین ... وسمیته: تنویر بصائر المقلدین فی مناقب الانمة
المجتهدین».

۴۸۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

انجا: «قال مؤلفه ... فرغت من جمع هذه الفوائد .. بمحمد النبی علیه افضل الصلاة والسلام، وان ينفعنی بهؤلاء الائمة المجتهدين وان یمدنی بمدد علمهم وعملهم بجاه سيد المرسلین».

نسخ، علی بن عمر السنواری، در روز چهار سنه بیست و یکم محرم ۱۰۳۰ هـ از روی نسخه مؤلف، در حاشیه تصحیح شده است. چند برگ اول نسخه جا بجا شده است. روی برگ عنوان نملک محمد بن عبد القادر افندی بغدادی نوشته شده است.

۹۲ برگ. ۲۵ سطر.

از نسخه چستر بیٹی، بشماره^۴ (۴۳۲۴) (اربرنی، فهرست خطی عربی ۱۰۲/۵).

(۹۹۷)

الفجر المنیر فی الصلوة علی البشیر النذیر (حدیث و مناقب - عربی)

از: تاج الدین ابو حفص عمر بن علی بن سالم بن صدقة لخمی اسکندرانى فاکهانی (۷۳۱ هـ) هدیة العارفین ۷۸۹/۱ - بروکلان، ذیل ۱۵/۲.

در فضیلت و کیفیت صلوات بر پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله وسلم، و زیارت مرقد مطهر آنحضرت، و همچنین بیان اسماء و صفات، و شمایل، و معجزات، و استعانت از وجود مبارک آنحضرت.

مؤلف، در روز چهار شنبه هشتم شعبان ۷۲۹ هـ از تألیف آن فراغت یافته است.

این کتاب در دوازده باب، بدین ترتیب مرتب شده است:

الباب الاول: فی حکم الصلاة علیه (ص).

الباب الثاني: فی فضل الصلاة علیه (ص) وما فی ذلك من الثواب.

الباب الثالث: فی كيفية الصلاة علیه (ص) والتسليم وما يترتب على ذلك من الاجر العظيم.

الباب الرابع: فی المواطن التي تستحب الصلاة على النبي (ص).

الباب الخامس: فی ذم من لم يصل علیه (ص).

الباب السادس: فی زیارة قبره علیه السلام.

الباب السابع: فی اسمائه المعظمة ونعوته المکرمه.

الباب الثامن: فی صفاته الخلقية وشمايله المرضية.

الباب التاسع: فی صفاته المعنوية وما اختصه به رب البرية.

الباب العاشر: فی معجزاته وما خصه به تعالى من اياته.

الباب الحادی عشر: فی من استعان به علیه السلام فاغیث فی القديم والحديث.

الباب الثاني عشر: فی ما ختم الله به ايام حياته وذكر مرضه ووفاته (ص).

آغاز: «الحمد لله الذي هدانا لهذا لا لاسلام وجعلنا من امة خير الانام محمد بن عبد الله بن عبد المطلب علیه افضل الصلوة والسلام».

انجام: «واحترنا فی زمرته واجعلنا من خيار امته ولا يخالف منا عن ملته امين رب العالمين. وكان الفراغ من تصنيفه».

نسخ: احمد بن حسن بن علی قهری بمس. روز سه سیه بیست وپهم رمضان

۷۳۰ هـ. در حاشیه تصحیح سده وحاشیه نوسی مختصری دارد در مابین نساء

مقابلته آمده است. همچنین اجازه ایست ساریح ۷۳۶ هـ که مؤلف بعده ای از

مشایخ که کتاب را بروی سماع نموده‌اند داده است.

۹۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چسترییتی، بشماره (۳۹۵۹) (اربری، فهرست خطی عربی
۷۱/۴).

(۹۹۸)

ربیع الملك وآداب سلوك الملوك (اجتماعی - برقی)

از : علی فاضل رومی، پرتوی افندی (۱۰۷۶ هـ) (هدیه العارفين
۷۶۱/۱ - عثمانلی مؤلفلری ۱۱۲/۲).

مؤلف، که خود از علمای وابسته بدستگاه خلافت عثمانی بوده این
کتاب را پیرامون اخلاق، وآداب، ونحوه سیاستمداری ومملکت داری بنام
عثمان ثانی سلطان وخلیفه عثمانی بترکی تألیف، ودر دو باب مرتب نموده
است.

آغاز : «حضرت خداوند خلاق ومالك الرقاب علی الاطلاق جلت كلمته
وعظمت حکمته منشور دولت سلطان المرسلین».

انجام : «والحمد لله علی نعمة الاكمال والاتمام وصلى الله علی
سیدنا محمد وعلی آله وصحبه اجمعین آمین».

سج، احتمالاً سده یازدهم هجری.

۷۸ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه نور عثمانیه - استانبول، بشماره (۲۳۸۵).

(۹۹۹)

رافعة الادناس فی الحيض والاستحاضة والنفاس (فقه - عربی)

از : سیخ محمد علی عز الدین عاملی (حدود ۱۳۰۰ هـ).

رساله ایست فتوانی پیرامون مسائل حیض ونفاس واستحاضه.

مؤلف، آنرا در يك مقدمه وسه فصل مرتب نموده ودر روز سه شنبه بیست

وسوم ربیع الاول ۱۲۸۵ هـ از آن فراغت یافته است.

آغاز : «الحمد لله الذى جعل الرجال قوامین على النساء وزان النساء

بالحیاء ... وبعد: فهذه جملة رافعة الادناس عن ذوات الحيض والاستحاضة

والنفاس».

انجام: «وبهذا تفارق الحائض وتساويها فى بقیه الاحکام، والله اعلم

باحكامه».

صح تمایل بتعلی. علی جبل موسی خمس الدین عاملی. روز چهار شنبه

بیست و سجد دی الحجه ۱۲۸۵ هـ در حاشیه تصحیح شده است.

۳۰ برث، ۱۵ سطر.

از نسخه واتیکان، بشماره (۱۶۹۱)، ظاهراً نسخه خطی تحت این

شماره در کتابخانه واتیکان مجموعه ای است که این رساله از برگ ۱۲۳ تا

۱۵۲، آنست.

(۱۰۰۰)

قصیده بانث سعاد

(ادب - عربی)

از: کعب بن زهیر بن ابی سلمی صحابی (کشف الظنون ۲/۱۳۲۹).
قصیده ایست غرا در پنجاه وهفت بیت در مدح پیامبر اکرم صلی الله علیه واله وسلم، که باول آن مشهور شده است.
این قصیده مورد توجه ادبا بوده و شروح بسیاری بر آن نوشته شده است.

آغاز:

«بانث سعاد فقلبی الیوم متبول متیم انرها لم یفد مکبول»

انجام:

«وکل من تابع المختار او نصره عنهم رضی الله فی الدارین موصول»

ملت زبیباً معرب محمود بن محمد شیرازی، ۹۲۰ هـ، بر رسم خزانه ملک ظافر

صلاح الدین عامر بن عبد الوهاب.

۱۷ برگ، ۲ خط.

از نسخه چسترییتی، بسماره (۴۲۰۴) (اربری، فهرس خطی عربی

۶۴/۵).

فهرست الفبائی کتابها.

(آ - أ)

استجلاب ارتقاء الغرف بحب اقرباء
الرسول ذوى السرف ٤٥٠.
استقصاء النظر ٤٠٠.
الاسعاف بالجواب عن مسئلة
الاسراف ٤٥١.
اسعاف الراغبين في سيره المصطفى
وفضائل اهل بيته الطاهرين ١٨٠.
اسماء الضعفاء والواضعين ٩.
الأسماء المبهمة في الانباء المحكمة ٥.
استنى المقاصد واعذب الموارد =
المنشخة الفخرية ٤٤٣.
اشراف على فضائل الاسراف ٤٢٨.
الاشراف على معرفه الاطراف ٤٠١.
اشراق الاصباح ٣٣١، ٣٣٣.

آيات الاحكام - استرآبادي ٣٣٦.
ابواب الجنان وبشائر الرضوان ٣٠٣.
اجتماع الشمل في طريق علم الرمل
١٢٣.
الأجوبة المسكتة ٤٦٦.
الاحتجاج - طبرسي ١٥٠.
الاحكام الشرعية الصحيحة من
الاحاديث النبوية ٣٨٢.
الاحكام في الحلال والحرام ٢٨٨.
احياء علوم الدين ٤٠٨.
ادب القاضي ٢٣٢.
الأدوية المفردة ١٩٩.
ارشاد طلاب الحقائق الى معرفة سنن
خير الخلائق ٣٠٦.

(ب)

- اصلاح الاسطقات ٣٤٢.
اصلاح المنطق ١٦٤.
الاصول، سرخسي ٢٢٨.
اصول الاحكام في الحلال والحرام ٢٨٩.
الاكتفاء في مغازي المصطفى والخلفاء الثلاثة ١١٥، ١٧٧.
الكامل الاكمال - الاستدراك ٢٢٩.
الامالي السارحة لفرداد انفاحة ٣٠٢.
امال الحديد ٢٧٠، ٢٧٢.
اناله الطائنين لعوالي المحدثين ٣٧٧.
٣٩٢.
الانباء المستطابة في فضائل الصحابة والقرابة ٤٠٢.
الانتصار على علماء الامصار ٢٤، ٢٥.
٢٦، ٢٧، ٢٨، ٢٩.
انساب الاسراف ١٢٨، ١٢٩.
انسان العمون في مساهير سادس العرون ٣٦٠.
انوار التنزيل واسرار التأويل ٢٤٥.
الانوار الجلالية ٣٩٩.
الاورام والنوامي ٢٢٣.
الايضاح في شرح انعامات ٢١٨.
الابتناس بعلم الانساب ٥٤.
- بدائع الأنوار ومحاسن الآثار ٣٣٧.
٣٤١.
البدیع فی القراءات ٢٦٩.
بدیع القرآن ٢٠٦.
بساتین الفضلاء وریاحین العقلاء ٢٥٧.
بستان العارفين ٢٢٢.
البيسط - للواحدى ١٧٣.
البصائر النصيرية ١٩٢.
بغية الاريب في اختصار التهذيب ٥٥.
بغية الطلب في تاريخ حلب ١٣، ٧٨.
بغية المرتاح الى طلب الارباح ٤١٠.
بغية المريد وانيس الفريد ١٢٤، ٢٤٩.
بغية المستفيد في اخبار مدينة زبيد ٢٧٢.
بهجة المحافل وبغية الامائل ١٨٤.
البيزرة ٤٤٨.

(ت)

٧٥.

تحفة الدهر ونفخة الزهر في اعيان
المدينة من اهل العصر ٢٩٨، ٣١٥.
تحفة الطالب وفرحة الراغب ٤٧٨.
تحفة الظرفاء في اخبار الخلفاء ٦٠.
تحفة الكرام بأخبار بلد الحرام
١٥٥.

التدوين في ذكر اهل العلم بقرون
٩٦، ٩٧، ٩٨.
تذكرة صفائي ٢١٣.
التذكرة الصلاحية ٣٨١.
الترجمان المفتوح لسمرات كهانم البستان
٢٦٢.

ترجمة احياء علوم الدين ٤٠٩.
ترجمة الشاهنامه ٧٣، ٧٤.
ترجمة فقه الرضا ٢٩٤.
ترجمة منظوم وقاية ٤٣٠.
تسميط الدرديدية ٣٤٩.
التعريف بطبقات الامم ٣٩١.
تعزية ايوب پيغمبر ٤٥٩.
نفسير غريب القرآن - سجستاني
٤٥٦.

تفسير القرآن - علي بن محمد بن ابي
القاسم ١٨٥.
تفسير قرآن: ٢٧٩.

تاريخ آل عثمان ٤٠٤.
تاريخ اربل = نباهة البلد الخامل
بمن ورده من الامائل ٢٥٦.
تاريخ الاسلام وطبقات المشاهير
الاعلام ١٠٨.

تاريخ بعد النبي (ص) ٣٢٩.
تاريخ شاهرخ، حافظ ابرو ٣٥٩.
التاريخ الشهابي والقمر المنير ١٢١.
تاريخ مدينة دمشق ٨٦، ٨٧، ٨٨،
٨٩، ٩٠، ٩١، ٩٢، ٩٣، ٩٤،
٩٥، ٢٣٧، ٢٩٠، ٢٩١، ٢٩٢.

تاريخ مكة ٨١.
تاريخ مشعشعيان = الرحله المكية
٢٩٥.

تاريخ اليميني ٢٠١.
تبصرة المبتدى ١٩٠.
التبيان في تفسير القرآن ٢٨٧.
التبيين في انساب القرشيين ٢١٣.
ثبت دلائل النبوة ١١٢، ١١٧.
تحرير اصول الهندسة لاقليدس
١٨٧.

تحرير المخروطات ٣٨٧.
التحصيل لفوائد كتاب التفصيل

التلايات في مسند احمد بن حنبل

٤٦٢.

(ج)

جامع الاقوال ٤٤٧.

الجامع بين الصحيحين ٣٨٦.

جامع التفسير ٤٤٤.

جغرافياي حافظ ابرو ٣٥٦.

الجمع بين الصحيحين ٦، ٧، ٨.

الجمهرة في البيزرة ٤٤٩.

جواهر الفوالي = مدینه الحديث ٢٨٦.

جواهر المطالب ٢٠٣.

الجواهر المعده في فضائل جده ٣١٨.

المجوهر الفريد في تاريخ مدينة زبيد

١١٣، ١١٤.

(ح)

حاتية رياض المسائل ٢٣٣.

الحاشية على ديوان المتنبي ٣٧١.

الحاصر لفوائد المقدمة لطاهر ٣٤٨.

الحاوي الكبير ١٧٨.

الهداني الوردية في مناقب ائمة الزيدية

٣١.

حسنات الحرمين في مدح جد الحسين

تقريب المقرب ٤١٦.

تقريرات ميرزاي شيرازي - لاري

١٥٣، ١٥٢.

تقريرات: ٣٤٠.

تكملة امل الآمل ٤٣٩.

تلخيص انحصار ١٨١.

تنقيح مفهوم أهل الاسر في عبود

التاريخ والسر ١٤٨.

التمهيد في التجويد ٣٧٩.

التمهيد لما في الموطأ من المعاني

والمسانيد ٢٨١.

تنبيه الطالب وارشاد المدارس ١١٩.

تنقيب ذهب اللآل في تشيد مذهب

الآل ٣٥٢.

تويز بصاير المقلدين في مناقب الائمة

انجهدين ٤٧٩.

تهذيب الآثار ١٨٢، ٢٧٦.

تهذيب الاحكام ١٠١.

تهذيب مستمر الاوهام على ذوي المعرفة

اولى الافهام ٣٦٧.

اتيسر في القراءات السبع ٤١٥

(ث)

بب زكريا الانصاري ٤٧٠.

٣٩٤.

الحكمة المشرقية ٤٤٦.

حل مشكل الاشارات ٤.

حلبة النبي ٤٢١.

حوادث الزمان ووفيات الشيوخ

والاقران ١١٨.

(خ)

الخطب النبائية ١٩٨.

خلاصة الأنساب ٣٤٧، ٣٤٦.

خلاصة التفاسير ٤٣٨.

خلاصة الحساب ٤٥٥.

خلاصة المحتاج ومنتخب الازياج

٣٧٢.

(د)

درر نحور الحور العين ٣١٣، ٣١٥.

الدرة اليتيمة في بعض فضائل السيدة

العظيمة ١٣٩.

دستور العمل وتصحيح الجدول ٢٦٧.

دستور معالم الحكم ومكارم التتم ١٦٦.

الدروس الشرعية في فقه الامامية

٣٣٠.

دعاء السيفي ٤٦٣.

دفع النعمة في الصلاة على نبي الرحمة

٤٢٠.

ديوان صفي الدين الحلي ٢٨٠.

ديوان الهبل = قلاند الجواهر من شعر

الحسن بن علي بن جابر ٣٦٤.

(ذ)

ذخيرة الاعلام بتاريخ أمراء مصر في

الاسلام ١١٢.

الذخيرة في علم الكلام ١٣٩.

الذريعة الى مكارم الشريعة ٢١٥.

ذيل تاريخ الاسلام ٤٦٧.

(ر)

رافعة الادناس في الحيض والاستحاضة

والنفاس ٤٨٣.

ربيع الملك وآداب سلوك الملوك ٤٨٢.

رجال شيخ طوسي = كتاب الابواب

١٢٥.

رجال النجاشي ٤٤١.

رحلة العبدري ٣٢٤.

الرد على المتعصب العنيد ٤١٧.

منن الدار قطنى ٢٤٨، ٣٩٣.

السنن الكبرى ٥٨.

السياسة في علم القراصة ٣٦٢.

سيرة السلطان الشهيد الملك الظاهر

جقمق ١١١.

السيرة النبوية ٢٦١.

(ش)

الشجرة المباركة في أنساب الطالبية

٨١.

شرح آداب البحث ٤٥٢.

شرح الاخبار، قاضي نعمان ١٣١.

١٣٢، ١٣٣.

شرح اربعين حديث ٣٨٩.

شرح التذكرة النصيرية ٤١٤.

شرح الحماسة، خطيب تبريزي ٢٧٨.

شرح الحماسة، راوندي ٣٥٣.

شرح ديوان المتنبي ٢٧٧.

شرح النعمانية، مبيدي ٤٥٢.

الشرح الصغير ٢٤٦.

شرح قانونجه ٢٣٦.

شرح القصائد العشر ٣٧٢.

شرح كليات القانون، قطب المصري

١٥٤.

الرسالة القسيرية ١٦٧، ١٦٨، ١٦٩.

١٧٠.

رفع الاختلاف عن كلامي القاضي

والكناف ٤٣٧.

روح الروح فيما حدث بعد المائة

التاسعة من الفتن والفتوح ١٠٠.

روضة افهام ذوي الالياب ١٦٠، ١٦١.

روضة المؤمنين في احوال سيد المرسلين

٣٧٣.

رواق الألفاظ لمعجم الحفاظ ١٠٧.

الرياض النظرة في فضائل العشرة

١٥١.

(ز)

زبدة التواريخ بابستقري ٣٥٥.

زبدة التواريخ، لقمان عاشوري ٤٣٦.

زهر الحديقة في رجال الطريقة ٤٣٧.

زينة المدايح ٣٢٨.

(س)

سبل الهدى والرشاد في سيرة خير

العباد ٢٥٣.

سحر البلاغة وحر البراعة ١٩٧.

شرح مشيخة من لا يحضره الفقيه

٣٢٥.

شرح المقامات الحريرية، عكبري

٤٥٨.

شرح المقصورة، ابن خالويه ٣٧٥.

شرح المقصورة: ٣٧٦.

الشفاء ١٥٥.

شفاء الأوام في التمييز بين الحلال

والحرام ٣١١.

شهاب الاخبار ٤٥٧، ٤٥٨.

الشهاب في الشيب والشاب ٣٩٢.

٢٩٣.

الطب المنصوري ١٤٢.

الطب النبوي، ابو نعيم ٣٨٣.

طراز اعلام الزمن في طبقات اعيان

اليمن = العقد الفاخر الحسن في طبقات

اكابر اليمن ١٢٠.

طرائف الطرف ٢٢٤.

طوالع البدور في تحويل السنين

والشهور ٤٢٤.

طب السمر في اوقات السحر ٨٢.

٨٤.

(ص)

(ظ)

الصراط المستقيم ٤٢٣.

ظفرنامه شاه جهانى ٣٥٧.

(ض)

(ع)

الضعفاء، للعقيلي ٣٤٣.

العرائس = عرائس المجالس في

قصص الانبياء ١٢٢، ١٢٣.

العقد الفاخر الحسن في طبقات اكابر

اليمن = طراز اعلام الزمن في طبقات

اعيان اليمن.

عمود الجهان في شعراء الزمان ١٤٧.

١٤٨.

(ط)

طبقات الفقهاء، شيرازي ٤٧٧.

طبقات النحاة واللفويين ٤٢٧.

طبق الحلوى وصحاف المن والسلوى

فتح العزيز على كتاب الوجيز ٢٠٩.
٢١٠، ٢١١، ٢١٢.

الفجر المنير في الصلوة على البشير
النذير ٤٨٠.

فراقية، فيض قمي ٤٣٥.

فردوس الأخبار ٣١٢، ٣١٣.

الفروسية والبيطرة ٣٦٢.

الفريد في اعراب القرآن المجيد ١٨٦.

فضائل فاطمة (ع) ١٤٠.

فضائل القرآن ٤٢٥.

فوائد الرازي ٤١١.

الفوائد العوالي ٤٧٤.

(ق)

قره العيون في أخبار اليمن الميمون
٩٩.

قصيدة بانث سعاد ٤٨٤.

قلاند الجواهر من شعر الحسن بن علي
بن جابر = ديوان الهبل ٣٦٤.

القواميس ٣٣٥، ٤١٤.

القول السديد في اتصال الاسانيد
٣٩٥.

* * *

علاج الأسقام ودفع الآلام ١١٠.
علم الهدى واسرار الهداية في شرح

اسماء الله الحسنى ١٩٦، ٢٠٦.

عنون الزمان بتراجم الشيوخ
والاقران ١٠٩.

عيون الامر في فنون المغازي والشمائل
والسير ١٣٥، ١٩٩.

عيون الأخبار في مناقب الأخبار ٢٦٣.

عيون التواريخ ٣٢، ٣٤، ٣٥، ٣٦.

٣٧، ٣٨، ٣٩، ٤٠، ٤١، ٤٢، ٤٣، ٤٤.

٤٥، ٤٦، ٤٧، ٤٨، ٤٩، ٥٠، ٥١، ٥٢.

٥٣، ٢٣٧، ٢٣٨، ٢٣٩، ٢٤٠، ٢٤١.

٢٤٢.

العيون في الرد على اهل البدع ٣٦٧.

(غ)

غاية المرام في رجال البخاري الى سيد
الأنام ٨٥.

غريب الحديث ٧٦.

(ف)

فتاوى ابن صلاح ٤٦٩.

فتح الرحمن في تفسير القرآن ٣٨٤.

(ك)

كامل الصناعتين ٣٠٧.
الكامل في التاريخ ١٠٥.
الكامل في معرفة الضعفاء والمتروكين
من الرواة ٧٦.

كتاب الافادة ٢٨٤.

كتاب الأموال، ابن رنجوبة ٤٠٣.

كتاب الخيل والبيطرة ٢٦٨.

كتاب الزهد والرقائق ٤٦٠.

كتاب الصامت والناطق ٢٨٥.

كتاب العلم ٤٦٦.

كتاب الفتن ١٩٣، ٢٥٨.

كتاب الفهرست، تديم ١٤٥.

كتاب الكنى المختصر من تهذيب

الكهال ٣٤٩.

كتاب المنتخب ٢٤٧.

كتائب أعلام الأخيار من فقهاء مذهب

النعمان المختار ٩٩.

كشف الاسرار وعدة الابرار ١٣٨.

كنز الأخيار في معرفة السير والأخبار

٦٢.

كنز الدرر وجامع الفرر ٥٦، ٥٧.

١٣٠، ٢٦٤.

الكواكب الدرية في النصوص على
امامة خير البرية ٣١٦، ٣٥١.

الكواكب السائرة بمناقب اعيان المئة
العاشرة ١٥.

الكواكب المضيء في فضل ابي بكر
وعمر وعثمان وعلي ٣١٩.

(ل)

لباب الأربعين في اصول الدين ٢٢١.

لباب الالباب في فضائل الاصحاب
٣٢٧.

اللباب الى معرفة الأنساب ٢٩٧.

لباب التفاسير ١٧٤.

اللباب في علل البناء والاعراب ٣٦٩.

لسان الميزان ٢١، ٢٢، ٢٣.

لطف السمر وقطف الثمر ١٦.

لغت نامه: ٣٩٨.

لوامع الاحكام في فقه شريعة الاسلام
٣٠٠.

اللوامع الالهية في مباحث الكلامية
١٤١.

(م)

مبادئ الوصول الى علم الاصول
١٥٩.

الميسوط في فقه الامامية ٦١.

المتفق والمفترق ٢٥٤، ٢٥٥، ٢٥٦.

المجدي في أنساب الطالبيين ٢١٧،
٢٤٣.

المجرد في غريب الحديث ٧٨.

المجلى لمرآة المنجي ١٤٣.

مجمع الاحباب وتذكرة اولى الالباب
١٠٤، ٥٩.

مجموعه، حاج ميرزا مسيح طهراني
٣٤٤.

مجموعه یادگار ٣٥٨.

محاسن الأزهصار في مناقب العترة
الأطهار ١٠٢.

محبوب القلوب ١٧٠، ١٧٢، ١٧٣.

المحدث الفاضل ٤٣٩.

المحيط في اللغة ١٠٢.

المختار في مناقب الأبرار ٣٩٧، ٤٠٥.

مختصر تاريخ دمشق ٦٢، ٦٣، ٦٤،
٦٥، ٦٦، ٦٧، ٦٨، ٦٩، ٧٠.

مختصر خلاقيات البيهقي ١٩١.

مختصر سنن أبي داود ٤٧٢.

مختصر السيرة النبوية ٢٧٣، ٢٧٤.

مختصر شرح لامية العجم ٤٧٣.

مختصر في اسماء الأدوية ٤٥٤.

مختصر في سيرة سيد البشر ٤٠٥.

المختصر المختار من وفيات الاعيان
٧٢.

مختصر مناقب عمر بن الخطاب ٢٣٣.

مختلف الرواية ١٨٩.

مختلف الشيعة ١٢٧.

مدينة الحديث = جواهر الفوالي ٢٨٦.

مرآة المؤمنين في مناقب آل سيد المرسلين
٣٦٩.

المراسم العلوية والاحكام النبوية
٢١٩.

مرشد الزوار الى قبر الأبرار ٤١٢.

مسائل احمد بن حنبل ٣٢٥.

مسائل الخلاف في اصول الفقه ٤٢٩.

مسالك الأبصار في ممالك الأمصار ١٠،
١١.

المسالك والممالك ٣٠١.

مستدرك الذريعة ١٣٦، ١٣٧.

المستفاد من مبهات المتن والاسناد
٣٣٣.

مسند احمد بن حنبل ١٠٣، ١٠٤.

المسند الصحيح ٢٣٠.

- المعجم، ابو يعلى ٤٥٤.
 معجم السيوخ = المنتخب ٢٥١.
 معجم الصحابة ٢٨٢.
 المعجم المشتمل على اسماء سيوخ
 الائمة النبيل ٤٤٢.
 معرفة انواع علم الحديث ٢٧٥.
 معرفة الصحابة، ابو نعيم ٣٧٨.
 معرفة علوم الحديث ٢٧١.
 معيار العلم في فن المنطق ٤٢٦.
 المقاصد السنية في الاحاديث الالهية
 ٢٥٨.
 المقتنى في سرد الكنى ٣٢٠.
 الملخص، سيد مرتضى ٤٣١.
 الملل والنحل ٨٠.
 مناقب الأبرار ومحاسن الأخيار ١٠٦.
 مناقب الامام احمد بن حنبل ١٢.
 مناقب امير المؤمنين علي بن ابي طالب
 (ع) ٢٥٠.
 مناقب العسرة ٤٤٥.
 المناقب والمطالب، فاضل نعمان ١٣٤.
 المنتخب = معجم السيوخ ٢٥١.
 منتخب الحاوي ٤٠٨.
 المنتخب في جمع المراتي والخطب ١٨٨.
 المنتخب من مستند عبد بن حميد ١٤.
 ٣٦٣، ٤٧١.

- مستند الفردوس ٣٤٥.
 مشارع الأنواق الى مصارع العشاق
 ٢١٤.
 مشارق الانوار النبوية من صحاح
 الاخبار المصطفوية ٣٨٨.
 مشته النسبة، ذهبي ٣٩٠.
 مشكل اعراب القرآن ٣٨٥.
 المشيخة، ابن جماعة ٣٧٠.
 المشيخة، البغدادية ٢٥٢.
 المشيخة الفخرية = اسنى المقاصد
 واعذب الموارد ٤٤٣.
 مصارع المصارع ٢٠٠.
 مصقل صفادر تجليه وتصفيه آينه حقها
 ٢٦٤.
 مطالب السؤل في مناقب آل الرسول
 ٣.
 مطالع الأنوار على صحيح الآثار ٢٤٣.
 مطلع الافهار وجمع الانهار ٣٣٨.
 مطلع البدور وجمع البحور ١٧، ١٨.
 ٢٠، ٢١، ١١٤.
 المعارج، بيهقي ٣١٠.
 معارج الفهم في شرح النظم ١٥٨.
 معاني الاخبار ٣٢٢.
 معاني القرآن ٢٦٥.
 معجم الادباء ٣٢٣.

نهاية السنول في مناقب وصي الرسول
٣١٧، ٣٥٣.

نهاية المرام في علم الكلام ٣٣٩.

نهج التبلاغة ٤٧٦.

نهج الحق وكشف الصدق ٢٠٨.

نهج المسترشدين في اصول الدين
٣٠٩.

(و)

الوافي بالوفيات ٢٠٣، ٢٠٤، ٢٠٥.

الوجود والنظائر، مقاتل بن سليمان
٢٦٦.

الوجود والنظائر، دامغانى ٤٦٥.

الوسيط، غزالي ١٦٣.

الوسط في تفسير القرآن، واحدي
١٥٦، ١٥٧.

(هـ)

الهادي الى معرفة المقاطع والمبادئ
٢٣٥.

هدايه الاسماء في بيان كتب العلماء

٤١٩.

من توفى عنها زوجها ٤٦٤.

المنصف ٣٦٦.

من لا يحضره الفقيه ٧١.

من لا يحضره النبي في شرح من لا

يحضره الفقيه ١٧٥.

المنهج المنير ٢٦٠.

موارد البيان ١٩٤.

مورد اللطافة فيمن ولي السلطنة

والخلافة ١١٦.

(ن)

الناسخ والمنسوخ ١٦٢.

نتيجة الفكر ونخبة النظر ٢٨٣.

نثر اللثالي، طبرسي ٤٣٤.

التجديبات ٤١٣.

نديم الكرام ونسيم الغرام ٣٥٠.

نزهة الالباب في الانقلاب ٣٢٠.

نسب نامه صفوي ٤٢٢.

نضرة الاغريض في نصرة القريض

٢٢٧.

نفحات العنبر ٢٩، ٣٠، ٣١.

النكت الوقية بما في شرح الالفية

١٧٩.

نور الحفيضة ونور الحديفة ٤٣٣.

أله الله العظيم مراحلي رجمي نفس سره ج ٢/ ٢٩٧

الهداية القرآنية ٤٠٦.

هداية المحدثين الى طريقة المحدثين

٣-٥.

(ي)

ينبوع الحياة ٢٢٠.

یادداشت

مصادری که در این جلد بآن مراجعه شده تقریباً همان مصادری است که در پایان جلد اول ذکر شده است. همچنین منظور از (ریو، فهرست خطی عربی) که در این جلد و جلد اول آمده، ذیل فهرست خطی عربی کتابخانه موزه بریتانیا است.